

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนา
กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่
เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

Guidelines for the Participation of Business Sectors
in Developing Sustainable Nature-based Tourism Activities
in Ko Chang Area, Ko Chang Sub-district, Trat Province

โดย บุปผา พิกุลแก้ว และคณะ

สิงหาคม 2550

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนา
กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่
เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

Guidelines for the Participation of Business Sectors
in Developing Sustainable Nature-based Tourism Activities
in Ko Chang Area, Ko Chang Sub-district, Trat Province

คณะผู้วิจัย		สังกัด
1. บุปผา	พิกุลแก้ว	วิทยาลัยราชภัฏภาคย์
2. วชิราภรณ์	พัตเกิด	วิทยาลัยราชภัฏภาคย์
3. วัชรพงษ์	พนิตธำรง	วิทยาลัยราชภัฏภาคย์
4. ปิย	สุติสุสติ	วิทยาลัยราชภัฏภาคย์

ชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยว
เชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา กลุ่มจังหวัดบูรพา (เกาะช้าง)

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาจากสำนักประสานงานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่กรุณาให้การสนับสนุนทุนวิจัยและส่งเสริมในการดำเนินการจัดทำวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณท่านอธิการบดี คณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร วิทยาลัยรัชต์ภาคย์ ที่เล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินการวิจัย เป็นผู้คอยให้คำชี้แนะด้านข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงและมีความสมบูรณ์มากที่สุด ทำให้คณะวิจัยมีความมุ่งมั่นในการศึกษาค้นคว้างานวิจัย สามารถดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายที่สุดขอขอบคุณ คณะผู้ช่วยวิจัยที่คอยให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงาน เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุนทั้งร่างกายแรงใจ จนทำให้งานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ด้วยดี

บุปผา พิกุลแก้ว
วชิราภรณ์ พัดเกิด
วัชรพงษ์ พนิตอำรง
ปิย สุธิสุสดี

31 สิงหาคม 2550

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยเฉพาะพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของภาคตะวันออก อันประกอบไปด้วยจังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายทะเล ได้แก่ กลุ่มจังหวัดบูรพา ประกอบด้วย จังหวัด ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยจังหวัดตราดเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ห่างไกลจากกรุงเทพฯ ประมาณ 300 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 2,819 ตารางกิโลเมตร แบ่งพื้นที่การปกครองเป็น 5 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ และมีเกาะที่อยู่ในการปกครอง จำนวน 52 เกาะ จังหวัดตราดมีการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ 3 ด้านคือ 1) การบริหารจัดการเพื่อเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การบริหารจัดการโครงข่ายด้านการท่องเที่ยวข้ามภูมิภาคและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติให้สมดุล 2) การพัฒนาและค้นหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ โดยการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย และ 3) การส่งเสริมกลยุทธ์ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันเกาะช้างเป็นกิ่งอำเภอหนึ่งในเขตการปกครองของจังหวัดตราด ซึ่งมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศรองจากเกาะภูเก็ต มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 429 ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูงสลับกับป่าดิบร้อนชื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีน้ำตก ทะเลที่สวยงาม และมีแนวปะการังที่สมบูรณ์ จนได้รับการขนานนามว่า “อันดามันแห่งภาคตะวันออก” เนื่องจากภาครัฐได้กำหนดนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยกำหนดให้องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ดำเนินการส่งเสริมการวิจัยเพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาคกลางฝั่งตะวันออกโดยเริ่มที่จังหวัดตราดบริเวณหมู่เกาะช้าง เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือและนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนและกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนกลุ่มจังหวัดบูรพาต่อไป

ซึ่งในการสืบค้นข้อมูลจากสถานประกอบการภาคธุรกิจด้านนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว ด้านที่พัก ด้านร้านอาหาร และร้านอาหารของที่ระลึก ด้วยกระบวนการวิจัยในหัวข้อ แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ความร่วมมือการสนับสนุน ปัจจัยข้อจำกัด และแนวทางการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการพัฒนากิจกรรม

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ โดยดำเนินการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 205 ราย แบ่งเป็น ผู้ประกอบธุรกิจด้านนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจด้านที่พัก ผู้ประกอบธุรกิจด้านร้านอาหาร และผู้ประกอบธุรกิจด้านร้านจำหน่ายของที่ระลึก จากการวิจัยพบข้อมูลที่เป็นจุดเด่นที่สอดคล้องกันของภาคธุรกิจทั้ง 4 ประเภท โดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน อันได้แก่ การมีรายได้จากผลตอบแทนสูง บุคลากรมีระดับความรู้ความสามารถในการให้บริการ การมีความพร้อมและความเพียงพอของสถานที่ในการให้บริการ และมีรูปแบบการให้บริการที่ดีแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยและ การสัมภาษณ์ ค้นพบว่าผู้ประกอบธุรกิจด้านที่พักควรให้ความร่วมมือในการส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวโดยสอดคล้องกับนโยบาย การท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ได้แก่ กิจกรรมสันตนาการ กิจกรรมการออกกำลังกาย และกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพให้กับนักท่องเที่ยว และความคิดเห็นในระดับที่ต้องพัฒนาโดยเฉพาะการประสบปัญหารายได้ลดลงในช่วงหน้ามรสุม ส่วนจุดที่ควรพัฒนาของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว พบว่ายังให้ความร่วมมือในระดับน้อยในเรื่องการส่งบุคลากรเข้ามารับการอบรมรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการนำเที่ยว ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดธุรกิจนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยวที่ถูกต้องจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และความคิดเห็นในระดับที่ต้องพัฒนาคือการทำกิจกรรมกรรมสนับสนุนให้กับนักท่องเที่ยว ส่วนผู้ประกอบธุรกิจด้านร้านอาหารพบว่า มีเรื่องที่จะต้องพัฒนาปรับปรุง เกี่ยวกับเรื่องกำหนดรายการอาหาร ราคาอาหารที่แพง ส่วนผู้ประกอบธุรกิจด้านร้านจำหน่ายของที่ระลึกพบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมให้กับผู้เข้ามาท่องเที่ยวในระดับน้อย และจากผลการวิจัยพบอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการประกอบธุรกิจในการให้บริการการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการภาคธุรกิจ 4 ประเภท โดยมีความเห็นสอดคล้องกันจากข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามว่ามีอุปสรรคในเรื่อง ถนนทรุดโทรมเสื่อมสภาพ ไม่เหมาะแก่การใช้งาน ขาดแคลนน้ำใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภคในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมาก กฎหมายและกฎระเบียบที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นกำหนดขึ้นเอื้อให้กับผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นคนในท้องถิ่นมากกว่าผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่คนในพื้นที่บนเกาะช้าง ระบบการกำจัดขยะขาดมาตรฐานด้านการสาธารณสุข ขาดแคลนทางเท้าที่จะสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หน่วยงานที่ดูแลอุทยานเก็บค่าบริการเข้าอุทยานในราคาแพงเกินความเป็นจริงแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นอกจากนี้ธุรกิจการท่องเที่ยวบนเกาะช้างยังมีสภาพโอกาสที่แจ่มใสเนื่องจากนโยบายรัฐบาลสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจที่เข้ามาลงทุนบนพื้นที่เกาะช้างส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่และมีภาคธุรกิจเพียงบางส่วนที่เคยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งกระบวนการในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นการให้คำแนะนำและประสานงานติดต่อบริษัทนำเที่ยวให้พาลูกค้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางอ้อม คือ การให้บริการด้านที่พัก ด้านนำเที่ยว ด้านร้านอาหาร และด้านร้านจำหน่ายของที่ระลึก และการมีส่วนร่วมในการการรักษาสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การรักษาความสะอาด การปฏิบัติตามกฎระเบียบในการรักษาสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ตนเองรับผิดชอบ นอกจากนี้ภาคธุรกิจยังมีกระบวนการจัดการระบบการบริหารจัดการในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวโดยการกำหนดกฎเกณฑ์นโยบาย มาตรการ ระเบียบปฏิบัติต่างๆ แก่ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตลอดจนการเสริมสร้างพัฒนาอาชีพการจัดการท่องเที่ยวโดยการสนับสนุนส่งเสริม พัฒนาอาชีพให้กับบุคลากรในท้องถิ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวโดยการจ้างแรงงานในท้องถิ่นให้เข้ามาทำงานในสถานประกอบการ เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น และเป็นการปลูกฝังให้บุคคลเห็นถึงคุณค่าของการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ในด้านการให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ส่วนปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ จากผลการวิจัยพบว่า ในด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย/ กฎเกณฑ์ที่กำหนดจากหน่วยงานภาครัฐ และระบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อย ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดภายนอกที่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบังคับใช้กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ในท้องถิ่นอาจมีการลดหย่อนต่อบุคคลบางกลุ่มโดยเฉพาะกับกลุ่มภาคธุรกิจที่เป็นคนในพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งการบังคับใช้เฉพาะกลุ่มบุคคลจะแตกต่างกันไปตามสาขาอาชีพโดยเฉพาะภาคธุรกิจซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งภาคธุรกิจในพื้นที่เกาะช้างส่วนใหญ่เป็นบุคคลภายนอกพื้นที่เข้ามาลงทุนประกอบกิจการเกี่ยวกับการให้บริการการท่องเที่ยวซึ่งปัจจุบันมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายจึงเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานของภาคธุรกิจให้

ถูกต้องเหมาะสมไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสาธารณะ หรือส่งผลกระทบต่อสภาวะการท่องเที่ยว โดยกฎหมายจะมีบทบาทสำคัญในการควบคุมการใช้ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ส่วนในด้านการบริหารจัดการ ภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคม เช่น ถนน ป้ายบอกทาง ภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับปานกลางที่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ถึงแม้ปัจจัยเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคมจะเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการของภาคธุรกิจแต่ก็ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการให้บริการท่องเที่ยวโดยเฉพาะระบบการให้บริการขนส่งแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความประทับใจ เพราะการมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกเพื่อเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเดินทางกลับมาใช้บริการทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว และด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่เกาะช้างและช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกันในพื้นที่เกาะช้าง ภาคธุรกิจเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยซึ่งถือว่าเป็นข้อจำกัดที่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นอกจากนี้ภาคธุรกิจยังมีข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับปัจจัยข้อจำกัดซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตของผู้ประกอบการธุรกิจ ในเรื่องเกี่ยวกับระบบการขนส่งโดยเฉพาะรถโดยสารไม่เพียงพอ สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์มีจำนวนลดลง ฤดูกาลท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ บริเวณทิ้งขยะไม่ได้มาตรฐานตามมาตรฐานสุข ซึ่งปัจจัยข้อจำกัดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนี้ จะมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวโดยทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชนเกิดแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นการพัฒนาโดยไม่ทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ ดังนั้นภาคธุรกิจจำเป็นต้องเข้าใจในแนวคิดและพยายามไม่ทำลายสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวใหม่ที่พยายามหาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่ยังไม่เสื่อมโทรม

แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ ซึ่งแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุน

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วย โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา ส่วนในด้านพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วยว่าควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา ส่วนเรื่องที่ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างไม่เห็นด้วย คือ ด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในเรื่องเกี่ยวกับการดึงดูดนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้ลงทุนในพื้นที่เพิ่มขึ้น และที่ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาคือ ด้านการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในเรื่องเกี่ยวกับการร่วมจัดหางบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสถานที่เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตามแผนที่กำหนด ดังนั้นแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากอุปสรรคภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจที่เกิดขึ้นในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้างจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับถนนทรุดโทรมเสื่อมสภาพไม่เหมาะแก่การใช้งาน การขาดแคลนน้ำใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค กฎหมายและกฎระเบียบที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นกำหนดขึ้นเอื้อให้กับผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นคนในท้องถิ่นมากกว่าผู้ประกอบการที่ไม่ได้อยู่บนเกาะช้าง ระบบการกำจัดขยะมาตรฐานด้านการสาธารณสุข ขาดแคลนทางเท้าที่จะสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หน่วยงานที่ดูแลอุทยานเก็บค่าบริการเข้าอุทยานในราคาแพงเกินความเป็นจริงโดยเฉพาะกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยว และภาคธุรกิจรายได้ลดลงทำให้ไม่เพียงพอแก่รายจ่ายในช่วงฤดูมรสุม ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนำมาซึ่งบทสรุปที่เราต่างก็มองเห็นภาพได้อย่างชัดเจนในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาโดยการพัฒนาในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เกิดความยั่งยืน ถ้าสามารถที่จะพัฒนาจุดด้อย แก้ไขข้อบกพร่อง และขจัดอุปสรรคดังกล่าวข้างต้นได้ก็จะทำให้การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้างมีความยั่งยืนส่วนอุปสรรคที่แก้ไขโดยภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และภาคเอกชนต้องให้ความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึง ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติ อันจะส่งผลให้แหล่ง

ท่องเที่ยวบนเกาะช้างมีความสมบูรณ์และยั่งยืนไปพร้อมกับการมีศักยภาพในการให้บริการ การท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวได้ยาวนาน

ดังนั้นข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยที่ภาคธุรกิจจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อให้เกิดความยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง ดังนี้

1. ภาคธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวควรเข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจในการจัดทำแผนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพราะการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาในภาพรวมซึ่งจะทำให้ภาคธุรกิจเข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความรัก ความห่วงใยที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกัน

2. ระบบโครงสร้างพื้นฐานได้แก่ ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบการกำจัดขยะ ของสถานประกอบการภาคธุรกิจบางแห่งยังขาดมาตรฐานด้านสาธารณสุข ภาคธุรกิจควรร่วมมือกันในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถรองรับระบบชุมชนที่มีการขยายตัวมากขึ้น ตลอดจนการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง เช่น การจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย และระบบกำจัดขยะที่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบางแห่ง เช่น บริเวณชายหาด และทางเดินเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว พบว่ามีขยะบางส่วนถูกทิ้งไว้และบริเวณที่ทิ้งขยะไม่มีดักขยะกักเก็บน้ำเหม็นเมื่อเดินผ่าน ซึ่งส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวด้อยค่าลงไม่น่าเที่ยวชม ควรมีการติดป้ายประกาศห้ามทิ้งขยะบริเวณนั้น และปรับปรุงถังขยะให้มีฝาปิด เพื่อเป็นการป้องกันรักษาสุขภาพแวดล้อมทางธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิม

3. ภาคธุรกิจควรส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มากขึ้น โดยเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวเพิ่มขึ้น เช่น สถานประกอบการด้านที่พักควรมีการจัดกิจกรรมต้นทาง การกิจกรรมออกกำลังกายและกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ เป็นต้น หรือเพิ่มรายได้โดยวิธีการอื่นในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูท่องเที่ยว เช่น การจัดบริการอาหารและเครื่องดื่มในรูปของห้องอาหารหรือภัตตาคาร การจัดให้ใช้เป็นสถานที่ประชุมสัมมนาสำหรับหน่วยงานราชการหรือบริษัทเอกชน การจัดงานแสดงสินค้าต่างๆ เพื่อเป็นการลดปัญหาการลดลงของรายได้ในช่วงระหว่างฤดูมรสุมของสถานประกอบการ

4. ภาคธุรกิจควรอาศัยความร่วมมือจากภาคีท่องเที่ยวร่วมกันในการป้องกันการให้บริการในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง โดย

กำหนดให้มีการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว (Zoning) ตามลำดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวและกิจกรรมที่ยอมรับได้เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการและสร้างความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ด้วย ตลอดจนเป็นการลดความขัดแย้งระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวกับการใช้ประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งมีวิธีการโดยกำหนดสิ่งปลูกสร้างให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม กำหนดเขตการป้องกันกำจัดมลพิษ เช่น พื้นที่ให้บริการธุรกิจท่องเที่ยวให้สามารถพัฒนาสิ่งก่อสร้างอำนวยความสะดวกได้ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ส่วนเขตนันทนาการโดยเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรจำกัดการเข้าไปสร้างสิ่งก่อสร้างอำนวยความสะดวก และมีการกำหนดมาตรการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน หรือให้มีการสร้างจุดชมทิวทัศน์ ห้องสุขา และภาชนะรองรับขยะให้เพียงพอ ส่วนเขตหวงห้ามไม่ควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเลย ถ้าจำเป็นควรจะมีน้อยที่สุดเพื่อมิให้เกิดผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

5. เนื่องจากการขาดแคลนทางเท้าที่จะสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยเฉพาะบริเวณริมชายหาด ดังนั้นจึงควรให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทางเท้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกและพึงพอใจ

6. ควรมีการปรับปรุงระบบคมนาคมโดยเฉพาะรถโดยสารที่ให้บริการแก่คนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวให้มีจำนวนเที่ยวมากขึ้นเนื่องจากไม่เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งในสภาพปัจจุบันรถโดยสารบนพื้นที่เกาะช้างมีการรับส่งผู้โดยสารแน่นเกินโดยเฉพาะช่วงที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวจำนวนมากอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ นอกจากนี้จำนวนรถที่ให้บริการมีน้อยจึงอาจส่งผลให้มีการขึ้นอัตราค่าโดยสารแพงเกินไปซึ่งเป็นการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการ ดังนั้นภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมระบบการคมนาคมบนพื้นที่เกาะช้างโดยให้หน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการรับส่งผู้โดยสารเพิ่มมากขึ้น และปรับปรุงสภาพถนนโดยมีการจำกัดจำนวนรถบรรทุกขนาดใหญ่เข้าพื้นที่ลดปริมาณการวิ่งเข้าออกภายในบริเวณเกาะช้าง เพื่อลดปัญหาการคมนาคมในพื้นที่และนักท่องเที่ยวสามารถเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกมากขึ้น

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG4950148
ชื่อโครงการ: โครงการแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนา
กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง
กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
ชื่อนักวิจัย: บุญผา พิกุลแก้ว วิทยาลัยราชภัฏภาคย์
วชิราภรณ์ พัดเกิด วิทยาลัยราชภัฏภาคย์
วัชรพงษ์ พนิตอำรง วิทยาลัยราชภัฏภาคย์
ปิย สีสุสดี วิทยาลัยราชภัฏภาคย์
E-mail Address : pigulkeaw@yahoo.com
ระยะเวลาโครงการ : 1 กันยายน 2549 – 31 สิงหาคม 2550

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนา ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วม และแนวทางการแก้ไขปัญหาในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ ซึ่งมีวิธีการศึกษาโดยศึกษาจากการ ค้นคว้าตำรา เอกสารต่างๆ งานวิจัย และลงสำรวจพื้นที่ท่องเที่ยวบนเกาะช้างและบริเวณโดยรอบ จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การจัดประชุม การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 205 ราย ที่เป็นผู้ประกอบการภาคธุรกิจที่มีส่วนได้ ส่วนเสียจากการจัดการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ประกอบด้วย ผู้ประกอบการนำเที่ยว ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึก และผู้ประกอบการด้านที่พัก หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลมาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีนำเสนอข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และบรรยายประกอบความเรียง

ผลการศึกษาพบว่า

1. สถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะ ช้างของภาคธุรกิจในเรื่องความเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติพบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่ เห็นด้วยว่าเกาะช้างมีสภาพเป็นธรรมชาติสวยงามดึงดูดนักท่องเที่ยว ร้อยละ 96.1 และไม่เห็นด้วย ต่อสภาพการมีเส้นทางคมนาคมสะดวกปลอดภัย เช่น ถนน ป้ายบอกทางถึงร้อยละ 78.5 และ

ภาคธุรกิจเคยจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเที่ยวน้ำตก ร้อยละ 70.7 และกิจกรรมที่ภาคธุรกิจจัดน้อยที่สุดคือ กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) เพียงร้อยละ 9.3 นอกจากนี้ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีกระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการให้คำแนะนำและประสานงานติดต่อบริษัทนำเที่ยวให้พาลูกค้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 47.8 รองลงมาคือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ ร้อยละ 28.8 และการจัดบุคลากรให้บริการแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ ร้อยละ 23.4 ซึ่งมีผู้ประกอบการภาคธุรกิจส่วนน้อยที่ดำเนินการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยมีแนวทางดำเนินการตามขั้นตอนในเรื่องการวางแผนการกำหนดงบประมาณ การกำหนดบุคลากร การกำหนดวิธีการ วัสดุอุปกรณ์ และมีการประเมินผล การจัดทำกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ยังพบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ร้อยละ 52.7

2. ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ และด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด ส่วนในด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมภาคธุรกิจเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อย โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้เข้าชมชนหรือผู้นำท้องถิ่น และช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกันในพื้นที่เกาะช้าง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยข้อจำกัดอื่นๆในเรื่องเกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตของผู้ประกอบธุรกิจ เส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน ระบบการขนส่งโดยเฉพาะรถโดยสารไม่เพียงพอ สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์มีจำนวนลดลง สภาพแวดล้อมทางภูมิอากาศที่เป็นช่วงมรสุม สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำไม่สะอาด

3. ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างในระดับค่อนข้างเห็นด้วย โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนด้านที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างเห็นด้วย ได้แก่ ด้านการพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

4. ภาคธุรกิจมีแนวทางการแก้ไขปัญหาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง โดยให้มีการกำหนดแผนงานประจำปีในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐานตลอดจนพัฒนาไปยังบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญ ให้มีการใช้กฎหมายใน

การควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อม พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติ การร่วมประชาสัมพันธ์องค์กร การท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เป็นที่รู้จัก และมีการจัดระบบการควบคุมดูแล รักษาและจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมมากที่สุด

คำหลัก : แนวทางการมีส่วนร่วม, การพัฒนาอย่างยั่งยืน, กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

Abstract

Project Code : RDG4950148
 Project Title : Guidelines for the Participation of Business Sectors
 in Developing Sustainable Nature-based Tourism Activities
 in Ko Chang Area, Ko Chang Sub-district, Trat Province
 Investigators : Bubpha Pigulkeaw Rajapark College
 Wachiraporn Padkerd Rajapark College
 Watcharapong Panittumrong Rajapark College
 Piya Sudisusadee Rajapark College
 E-mail Address : pigulkeaw@yahoo.com
 Project Duration : 1 September 2006 - 30 August 2007

The purposes of this research were to study the cooperation of the limited factors in the section of tourism-business development, and to study the approaches for solving problems in order to sustain the nature-based activities. Researching methods are questionnaires, text books, researches, documents, brochures, filed-study-survey, observation, meeting, in-depth interview, and a focus group on 205 business sectors related to culinary for tourism in Ko Chang Area. The qualitative data was analyzed by using percentage, \bar{x} , S.D., and SPSS for Windows program (a program used to analyze data by using statistical method). The information are to be presented in content analysis and presentation.

The results of this study are as followed

1. The cooperating situation for sustainable nation-based tourism activities in Chang Island, 96.1% agreed with the beauty of Ko Chang Area's environment and 78.5% disagreed with means of communication, i.e. roads, traffic signs in Ko Chang Area. The tourism activities section in Ko Chang Area likes to travel to waterfall for 70.7%. The home stay was the least popular with only 9.3% of interested people. Forty-seven point eight percents had high co-operation to introduce tourists to participate in activities and to introduce the tourism companies to bring their tourists to scenic

points at Ko Chang Area. Only 28.8% of tourists had used the tourist service center. The service sectors related to accommodating tourists such as the pick up service, budgeting the costs, the uses of equipments, and improving and developing in activities had added up to 23.4%. Most of the Private tourist sections (52.7 %) never participate in any training on natural-based activities.

2. The limited factors to cooperate the improvement of the activities to sustain nature-based tourism in Ko Chang Area. Most of the private tourism section agreed on the opinion about the state policies and sociological environment to be the least to considered, especially in the leadership of the tourism, and the length of time to improve the sustainability of natural-based activities. Other than stated above, there are other limited factors such as folkways of company, under-standard local roads (dangerous pathways), transportation system (not enough cars, buses), weather (storm, and other natural disasters), and other accommodating systems (dirty restrooms).

3. The private sectors is almost in the agreeable stage in co-operating in the development of the activities to sustain nature-based tourism at Ko Chang Area, especially in developing the scenic areas and accommodating services, the policies about activities nature-based tourism, and lastly the tourism targets.

4. The private tourism sectors have approached and participated in solving all the problems, and encourages to develop the sustainable nature-based tourism activities in Ko Chang Area. They will be having an annual plan to develop the sustainable nature-based tourism activities Ko Chang Area. They will improve the local roads to up to standard and use laws for controlling, saving, and taking care of the environment around Ko Chang Area. They will co-operate to develop all convenient systems and develop all natural basic constructors in the area. They will cooperate to promote Ko Chang Area to be well known. They will support activities for saving resources as the natural-based approach.

Keywords : Guidelines for the Participation, Nature-based Tourism Activities

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ถ
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	4
คำถามการวิจัย (Research Question)	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ (Output)	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ (Outcomes)	9
แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	10
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	11
แนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	27
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมบริการ	38
แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ	50
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	53
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	75
ประวัติความเป็นมาของเกาะช้าง	89
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	99
สรุป	102

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	106
กรอบแนวคิดในการวิจัย	106
วิธีการศึกษา	108
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	110
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมข้อมูล	111
การเก็บรวบรวมข้อมูล	115
การวิเคราะห์ข้อมูล	117
ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย	118
บทที่ 4 ผลการศึกษา	119
บทที่ 5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	167
บทสรุป	157
อภิปรายผล	159
ข้อเสนอแนะ	165
บรรณานุกรม	168
ภาคผนวก	172
ภาคผนวก ก บทความการวิจัย	173
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์	189
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ กิจกรรมที่ดำเนินการมา และผลที่ได้รับตลอดโครงการ	192
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์	195
ภาคผนวก จ รูปภาพกิจกรรม	204
ภาคผนวก ฉ ประวัติผู้วิจัยและคณะ	211

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	เปรียบเทียบลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพ	42
ตารางที่ 2.2	การเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของลูกค้าเป้าหมายเฉพาะกลุ่มและลูกค้าหลายกลุ่ม	47
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างสถานประกอบการด้านที่พักที่ใช้ในการวิจัย	110
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนและร้อยละประเภทของสถานประกอบการภาคธุรกิจ	120
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวนและร้อยละการดำเนินกิจการในปัจจุบัน	120
ตารางที่ 4.3	แสดงจำนวนและร้อยละประเภทของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการส่วนใหญ่	121
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวนและร้อยละรายได้ต่อเดือนของสถานประกอบการภาคธุรกิจ	121
ตารางที่ 4.5	แสดงจำนวนและร้อยละช่วงเวลาที่มียักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากที่สุด	122
ตารางที่ 4.6	แสดงจำนวนและร้อยละความเห็นเกี่ยวกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ	123
ตารางที่ 4.7	แสดงจำนวนและร้อยละการเคยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ	124
ตารางที่ 4.8	แสดงจำนวนและร้อยละกระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ	125
ตารางที่ 4.9	แสดงจำนวนและร้อยละการมีแนวทางในการดำเนินการตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ	126
ตารางที่ 4.10	แสดงจำนวนและร้อยละแนวทางดำเนินการตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง	126

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.11	แสดงจำนวนและร้อยละการเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ	127
ตารางที่ 4.12	แสดงจำนวนและร้อยละจำนวนครั้งที่ภาคธุรกิจเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ	127
ตารางที่ 4.13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจในด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ	130
ตารางที่ 4.14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจในด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ	131
ตารางที่ 4.15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจในด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	132
ตารางที่ 4.16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ ในด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	135
ตารางที่ 4.17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ ในด้านการพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก	136

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ ในด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	137
ตารางที่ 4.19	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ ในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	138

สารบัญภาพ

	หน้า	
ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
ภาพที่ 2.1	องค์ประกอบของทัศนคติ	52
ภาพที่ 2.2	กิจกรรมท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	55
ภาพที่ 2.3	ระดับความผูกพันของการบริหารแบบมีส่วนร่วม	75
ภาพที่ 3.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	106
ภาพที่ 3.2	ขั้นตอนการศึกษาวิจัย	108

บทที่ 1

บทนำ

ในส่วนของบทนำคณะผู้วิจัยได้นำเสนอหลักการและเหตุผลในการดำเนินการวิจัย วัตถุประสงค์ของโครงการ คำถามการวิจัย (research question) นิยามศัพท์เฉพาะ ขอบเขตของการวิจัย ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ (output) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (outcomes) และแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1.1 หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยในปัจจุบัน สาธารณูปโภคพื้นฐานได้พัฒนาขึ้นมากในจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ความท้าทายในทศวรรษหน้า คือ การยกมาตรฐานและคุณภาพสาธารณูปโภคเหล่านี้ให้เทียบเคียงกับเมืองท่องเที่ยวสากล เป้าหมายระยะยาวก็คือ ภายในปี พ.ศ. 2555 ให้การท่องเที่ยวไทยมีเอกลักษณ์ไทยในมาตรฐานสากล ทั้งในด้านแหล่งท่องเที่ยว บริการและการรักษา สภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย 1) มีแหล่งท่องเที่ยวที่งดงาม ไม่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมหรือถูกทำลาย 2) คงประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม ดำรงเอกลักษณ์ของไทยไว้ให้ลือชื่อในโลก 3) สิ่งแวดล้อมปลอดภัย 4) มีความปลอดภัยจากอาชญากรรม อุบัติเหตุและโรคภัยไข้เจ็บ 5) มีระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในปริมาณที่เหมาะสม และการบริการที่มีคุณภาพ 6) มีการคมนาคมที่ติดต่อถึงกันได้ทุกระบบ 7) มีระบบโทรคมนาคมสาธารณะที่ติดต่อกับทั่วโลกได้ในทุกเมืองท่องเที่ยวหลัก 8) คนไทยมีความพร้อมที่จะให้บริการในมาตรฐานสากล และมีส่วนร่วมอย่างสูงสุดในการได้รับสวัสดิการในมาตรฐานเดียวกัน (กองวางแผนและโครงการ, 2540,35)

แนวโน้มสถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยในปี พ.ศ. 2549 คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาประเทศไทยประมาณ 13.80 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2548 ร้อยละ 18 ซึ่งเพิ่มขึ้นมากกว่าอัตราการเติบโตของโลก ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศมากภูมิภาคหนึ่ง แต่ก็ยังเป็นรองภูมิภาคยุโรปและอเมริกา องค์การการท่องเที่ยวโลกมีการคาดคะเนว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2533-2553 นั้นภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกจะมีอัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดคือ เฉลี่ย 6.7% ต่อปี (สายพิณ ยิ้มอ่อน, 2548, 1)

จากจำนวนนักท่องเที่ยวในประเทศไทยช่วงเดือนสิงหาคม ในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวน 11.65 ล้านคน ในปี 2547 มีจำนวน 13.38 ล้านคน ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.

2546 คิดเป็นร้อยละ 14.84 และปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 15.12 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2546 คิดเป็นร้อยละ 13.00 ในขณะที่ภาคตะวันออกของประเทศไทย ซึ่งมีทรัพยากรทางธรรมชาติทั้งทะเล น้ำตก และภูเขาซึ่งมีความสวยงามเหมาะสมแก่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อันประกอบไปด้วยจังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราดซึ่งเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล มีนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2547 จำนวน 9,672,056 คน และในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 10,402,580 คน เพิ่มขึ้นจาก ปี พ.ศ. 2547 คิดเป็นร้อยละ 7.55 ในขณะที่จังหวัดตราดซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ปลายสุดของภาค ตะวันออกมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยว ปี พ.ศ. 2547 จำนวน 238,193 คน และในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 236,564 คน ซึ่งลดลงจากปี พ.ศ. 2547 คิดเป็นร้อยละ 0.77 ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในหมู่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ในปี พ.ศ. 2547 มีจำนวน 368,522 คน และในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 459,007 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 คิดเป็นร้อยละ 24.55 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, <http://www2.tat.or.th>, 2549)

เกาะช้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีพื้นที่อยู่ในจังหวัดตราด โดยได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมื่อ พ.ศ. 2547 โดยมีคณะกรรมการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ซึ่งประกาศตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 ดูแลอยู่ และได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ว่าเป็นการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพ โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างสมเหตุสมผลและสามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติ วัฒนธรรมเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ส่วนแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และพื้นที่พิเศษ หมายถึงพื้นที่เขต หรือแหล่งท่องเที่ยวที่คณะกรรมการกำหนดและประกาศให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2546 ,5)

เกาะช้าง มีพื้นที่ทั้งสิ้น 429 ตารางกิโลเมตร อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของแหลมมอญ จังหวัดตราด อยู่ห่างจากชายฝั่งประมาณ 8 กิโลเมตร ยาวจากเหนือลงมาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 30 กิโลเมตร และมีหมู่เกาะบริวารอีกกว่า 52 เกาะ ซึ่งเกาะช้างเป็นเกาะที่ใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศรองจากเกาะภูเก็ต สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนและป่าดงดิบร้อนชื้นซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารและน้ำตกที่สวยงาม มีแหล่ง

ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจหลายแห่ง นอกจากนี้ยังมีวิถีชีวิตชาวบ้าน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่น่าสนใจศึกษา เป็นอย่างยิ่งเนื่องด้วยระยะทางที่ไม่ไกลจนเกินไป และสภาพอากาศที่สามารถเดินทางไปเที่ยวเกือบตลอดทั้งปี หมู่เกาะช้างจึงเป็นอีกแห่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศนิยมมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจในอาณาบริเวณหมู่เกาะช้าง อาทิ น้ำตกคลองพลู น้ำตกคีรีเพชร น้ำตกคลองหนึ่ง น้ำตกธารมะยม บริเวณอุทยานวิถึเกาะช้าง บ้านคลองบางแก้ว บ้านสลักเพชรหรือบ้านโรงถ่าน บ้านสลักคอก ท่าธารมะยม ท่าด่านใหม่ ด่านเก่า อ่าวสับปะรด อ่าวคลองสน หาดทรายขาว หาดคลองพร้าว – แหลมไชยเชษฐา หาดไก่อแบ้ หาดทรายยาว นอกจากแหล่งท่องเที่ยวในเกาะช้างแล้วยังมีแหล่งท่องเที่ยวในหมู่เกาะใกล้เคียงอีก เช่น เกาะหมาก เกาะมันนอก-มันใน เกาะคลุ้ม เกาะเหลายา เกาะหวาย เกาะพร้าว เกาะง่าม หมู่เกาะกระ หมู่เกาะรัง เกาะขาม เป็นต้น ซึ่งจากสภาพพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยดังกล่าว กิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวควรจัดให้กับ นักท่องเที่ยวบนเกาะช้าง จึงประกอบด้วย 1. กิจกรรมทางทะเล ได้แก่ การเล่นเรือใบ-เรือยอซท์ 2. กิจกรรมการดูนก 4. กิจกรรมการปีนหน้าผาและรอยตัว 5. กิจกรรมดำน้ำ 6. กิจกรรมเที่ยวคลอง ล่องแม่น้ำ 7. กิจกรรมล่องแก่ง - แคนู- คยัก 8. กิจกรรมขี่จักรยาน 9. กิจกรรมสปาและสุขภาพ

จากความสำคัญของหมู่เกาะช้างและสภาพความพร้อมทั้งด้านผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและ สภาพภูมิประเทศของเกาะช้างที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้เพิ่มมากขึ้นบนเกาะช้าง ประกอบกับรัฐมีนโยบายในการสนับสนุนฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเกาะช้างให้ดำรงคุณค่าและมีความยั่งยืน และสามารถพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษสู่ระดับสากล คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ความร่วมมือ และปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พร้อมทั้งเพื่อพัฒนาแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับคือทำให้ทราบถึงสถานการณ์ความร่วมมือสามารถกำหนดปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจ ในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการกำหนดกรอบแนวทางเพื่อเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหาในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนให้เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการทำ

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง และสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นฐานข้อมูลในโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดนุรพา (เกาะช้าง) ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในมุมมองของภาคธุรกิจ

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ

1.2.3 เพื่อหาแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ

1.3 คำถามการวิจัย

1.3.1 สถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในมุมมองของภาคธุรกิจเป็นอย่างไร

1.3.2 ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจเป็นอย่างไร

1.3.3 แนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.4.1 การท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจ ความประทับใจ ควบคู่กับการได้รับความรู้ในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการบริหารและการจัดการที่ได้รับความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชนที่มุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่

1.4.2 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ หมายถึง การที่ภาคธุรกิจเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ การอนุรักษ์ และการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เกิดความยั่งยืนเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.4.2.1 กิจกรรมทางบก หมายถึง กิจกรรมเดินป่า / สองล้อ / ดูนก กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์ กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง และกิจกรรมเที่ยวน้ำตก

1.4.2.2 กิจกรรมทางทะเล หมายถึง กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค) กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) กิจกรรมนั่งเรือนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล

1.4.3 ภาคธุรกิจ หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ซึ่งประกอบด้วย ผู้ประกอบการนำเที่ยว/ กิจกรรมนำเที่ยว ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการจำหน่ายของที่ระลึก และผู้ประกอบการด้านที่พัก

1.4.4 สถานการณ์ความร่วมมือ หมายถึง การมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจที่มีความพร้อมที่จะร่วมกระทำกิจกรรมหรือแสดงความเห็นบางประการ โดยภาคธุรกิจจะเป็นผู้กำหนดและพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นอีกทั้งการร่วมมือ ร่วมปฏิบัติและรับผิดชอบร่วมกันในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างซึ่งประกอบไปด้วย ความเห็นต่อสภาพแหล่งท่องเที่ยว กระบวนการในการมีส่วนร่วม แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรม และการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง

1.4.5 ปัจจัยข้อจำกัด หมายถึง ความคิดเห็นของภาคธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยข้อจำกัดที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างในด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติจากภาครัฐ กฎหมาย/ กฎเกณฑ์ที่กำหนดจากหน่วยงานภาครัฐ ระบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลประโยชน์หรือส่วนได้ส่วนเสียที่ภาครัฐมีต่อสถานประกอบการ การจัดสรรงบประมาณ แหล่งเงินทุนที่ภาครัฐให้การสนับสนุนแก่สถานประกอบการ และวัสดุ อุปกรณ์ หรือสถานที่ใช้ในการประสานงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจ เกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนจากการประกอบ

กิจการ ระดับความรู้ ความสามารถของผู้ประกอบการในการให้บริการการท่องเที่ยว การพัฒนา ศักยภาพของบุคลากรภายในองค์กรในให้มีความรู้ความสามารถในการให้บริการการท่องเที่ยว ความ เพียงพอของสถานที่ในการให้บริการ เส้นทางคมนาคม รูปแบบการบริหารจัดการในการให้บริการ แก่ นักท่องเที่ยว การประสานงาน/ติดต่อสื่อสารการประชาสัมพันธ์ และด้านสภาพแวดล้อมทาง สังคม เกี่ยวกับบุคลิกภาพและวิถีการดำรงชีวิตของผู้ประกอบธุรกิจในพื้นที่ ค่านิยมของผู้ประกอบ ธุรกิจที่มีต่อกลุ่ม การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น และช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการ พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกันในพื้นที่เกาะช้าง

1.4.6 แนวทางการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ทางธรรมชาติ หมายถึง การมีความพร้อมของภาคธุรกิจในการที่จะกระทำกิจกรรมบางอย่างที่ กำหนดขึ้นโดยวิธีการแสดงความคิดเห็นหรือร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบหาแนวทางในการ พัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความยั่งยืน ประกอบไป ด้วย

1.4.6.1 การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง การมีความพร้อมของภาคธุรกิจในการที่จะกระทำกิจกรรมบางอย่างที่กำหนดขึ้นโดยวิธีการแสดง ความคิดเห็นหรือร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัด กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความยั่งยืนในเรื่องเกี่ยวกับการร่วมแสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจในการจัดทำแผน จัดหางบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสถานที่เพื่อสนับสนุน การจัดกิจกรรม และการร่วมจัดกิจกรรมหรือชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติให้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่กำหนด

1.4.6.2 การพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง การมี ความพร้อมของภาคธุรกิจในการที่จะกระทำกิจกรรมบางอย่างที่กำหนดขึ้นโดยวิธีการแสดงความคิดเห็นหรือร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัด กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความยั่งยืนในเรื่องเกี่ยวกับการสนับสนุนโครงสร้าง พื้นฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์และแผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวตามถนนสายหลักอย่างชัดเจนและเป็นปัจจุบัน การเพิ่มมาตรฐานในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และการกำหนด ระเบียบการใช้ยานพาหนะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

1.4.6.3 การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง การมีความพร้อมของภาคธุรกิจในการที่จะกระทำกิจกรรมบางอย่างที่กำหนดขึ้นโดยวิธีการแสดงความคิดเห็นหรือร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความยั่งยืนในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริม/สนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้และมีมาตรฐานการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ให้มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในระดับตำบลและหมู่บ้านให้มีมากขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ การพัฒนาสินค้า และการให้บริการการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพสูงขึ้น และให้มีการดึงดูดนักลงทุนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้ลงทุนในพื้นที่เพิ่มขึ้น

1.4.6.4 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง การมีความพร้อมของภาคธุรกิจในการที่จะกระทำกิจกรรมบางอย่างที่กำหนดขึ้นโดยวิธีการแสดงความคิดเห็นหรือร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความยั่งยืนในเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการในการควบคุมการใช้พื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการดำรงอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว และการให้ความร่วมมือกับท้องถิ่นในการพัฒนาและรักษาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความยั่งยืน

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ประกอบการนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว จำนวน 46 ราย ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 24 ราย ผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึก จำนวน 10 ราย (ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างใต้, ตุลาคม 2549) และผู้ประกอบการด้านที่พัก จำนวน 180 ราย (ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ตุลาคม 2549) รวมประชากร จำนวน 260 ราย

กลุ่มตัวอย่าง

1) เชิงคุณภาพ เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด จำนวน 12 ราย ประกอบด้วยผู้ประกอบการนำเที่ยว จำนวน 3 ราย ผู้ประกอบการด้านที่พัก จำนวน 3 ราย

ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 3 ราย และผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึก จำนวน 3 ราย

2) เซึ่งปริมาณ เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด จำนวนทั้งสิ้น 205 ราย ประกอบด้วย ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว จำนวน 46 ราย ผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหาร จำนวน 24 ราย ผู้ประกอบธุรกิจร้านจำหน่ายของที่ระลึก จำนวน 10 ราย โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถานประกอบการด้านที่พัก โดยใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 125 ราย

1.5.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1.5.2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ การดำเนินกิจการในปัจจุบัน ลูกค้ำที่มาใช้บริการ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ช่วงระหว่างเดือนที่นักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากที่สุด ความเห็นเกี่ยวกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่เกาะช้าง การเคยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง กระบวนการในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แนวทางที่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และการเข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

2) ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างในด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ ด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจ และด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

3) ความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง ด้านการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ด้านการพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

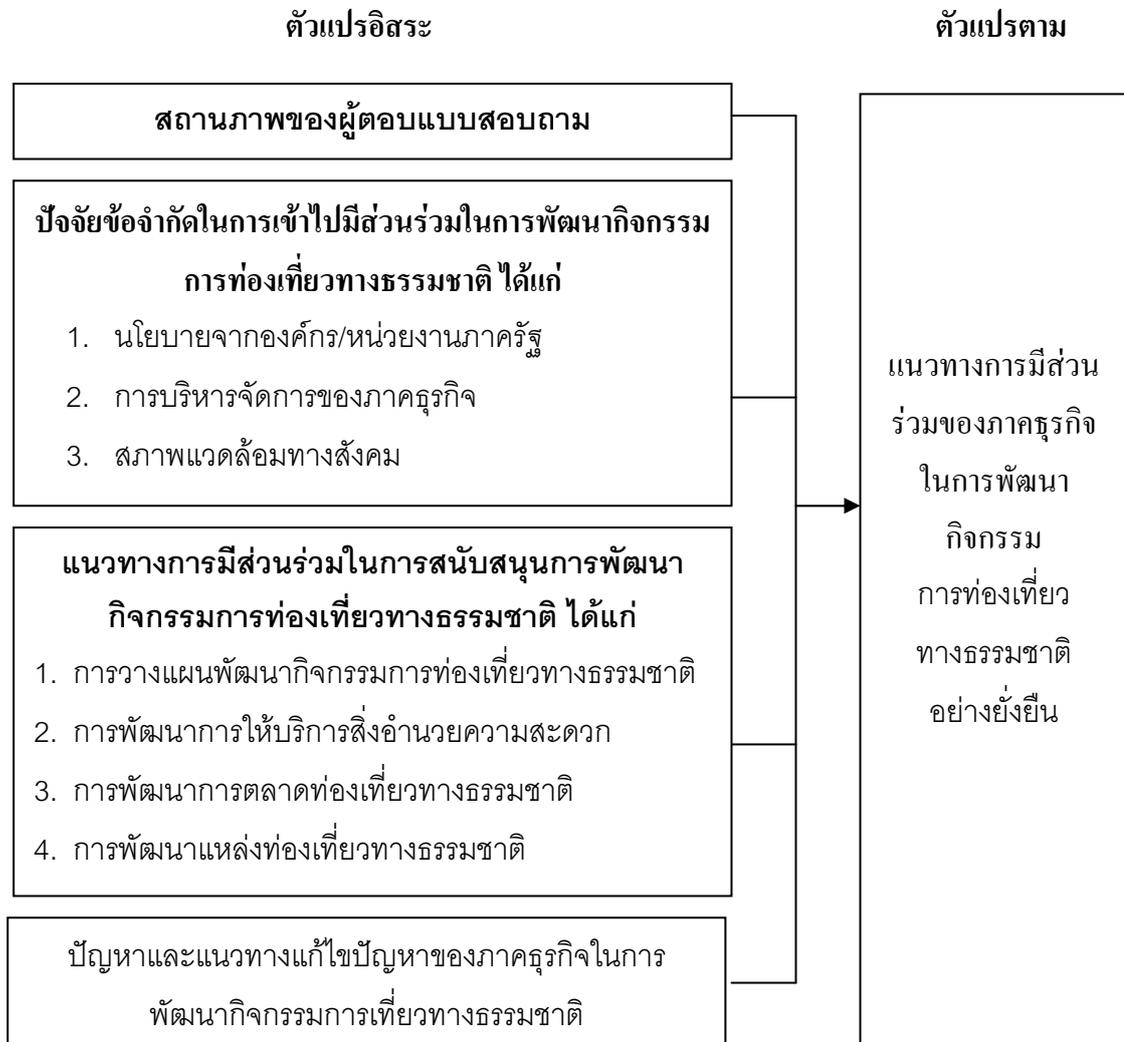
4) ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของภาคธุรกิจ

1.5.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

1.5.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยระหว่าง 1 กันยายน 2549 – 31 สิงหาคม

2550

1.5.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.6 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ (Outputs)

1.6.1 ช่วงที่ 1 (ระยะ 6 เดือนแรก)

1.6.1.1 ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ความร่วมมือของภาคธุรกิจในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างเบื้องต้น

1.6.1.2 ผลการวิเคราะห์แนวทางและปัจจัยข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจเบื้องต้น

1.6.1.3 ทราบความคิดเห็นของผู้ประกอบธุรกิจในการสนับสนุนและพัฒนา การท่องเที่ยวในส่วนที่ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลได้จากแบบสอบถาม

1.6.2 ช่วงที่ 2 (ระยะ 6 เดือนหลัง)

1.6.2.1 ได้สถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในมุมมองของภาคธุรกิจแบบสมบูรณ์

1.6.2.2 ได้ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจแบบสมบูรณ์

1.6.2.3 ได้แนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาของ ภาคธุรกิจในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ (Outcomes)

1.7.1 ได้ทราบถึงสถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในมุมมองของภาคธุรกิจ

1.7.2 ได้ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนา กิจกรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

1.7.3 สามารถนำปัจจัยข้อจำกัดที่ได้ไปใช้ในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติอย่างยั่งยืน และเป็นการเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

1.7.4 ได้แนวทางการพัฒนาการเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาของ ภาคธุรกิจในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

1.7.5 ปัจจัยข้อจำกัดที่ได้มีความเหมาะสมกับการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจในกลุ่มจังหวัดบูรพา (เกาะช้าง) และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้กับจังหวัดอื่นๆ ที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่คล้ายคลึงกัน

1.8 แนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการ จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การส่งเสริม การสนับสนุน การแก้ไขปัญหา ตลอดจนการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการสร้างความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เกาะช้าง ตลอดจนหน่วยงานหรือองค์การภาคธุรกิจสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางใน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเอาแนวคิดจากวรรณกรรมดังกล่าวมาประยุกต์ร่วมกับแนวคิดของคณะผู้วิจัยเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมจากแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

2.1 การทบทวนวรรณกรรม

- 2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- 2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรให้บริการ
- 2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
- 2.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 2.1.6 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.1.7 ประวัติความเป็นมาของเกาะช้าง

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 สรุป

2.1 การทบทวนวรรณกรรม

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตามวัตถุประสงค์ การให้บริการการท่องเที่ยวจะสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการท่องเที่ยวหลายประการ อาทิ นโยบายการท่องเที่ยว การให้บริการของภาคธุรกิจ แหล่งท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมต่างๆ เป็นต้น ที่สามารถจัดบริการให้กับนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง

2.1.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

ปรีชา แดงโรจน์ (2544, 31) ได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวตามที่องค์การสหประชาชาติในคราวประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ. 2506 ได้ให้คำนิยามของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการคือ

- 1) ต้องมีการเดินทาง
- 2) ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมชม
- 3) ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง

สายพิณ ยิ้มอ่อน (2548, 2) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า หมายถึง กิจกรรมของการเดินทางไปยังต่างถิ่น โดยการพักอยู่ระยะหนึ่ง โดยร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ศึกษาหาความรู้ ติดต่อธุรกิจ เพื่อการกีฬา หรือเยี่ยมชมญาติ โดยไม่เกี่ยวข้องกับ การประกอบอาชีพ ภายใต้เงื่อนไข คือ การได้เดินทางจากแหล่งที่อยู่ประจำ การได้ไปเยือนท้องถิ่นอื่นเป็นการชั่วคราว เป็นการไปด้วยความสมัครใจ มิได้รับสินจ้าง และไม่เป็นการไปประกอบอาชีพ หรือหารายได้

นิคม จารุมณี (2544, 92) ได้ให้ความหมายของ การท่องเที่ยวว่าหมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์ต่างๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับ ธุรกิจและบริการต่างๆ รัฐบาลประเทศเจ้าภาพและประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องอยู่ในกิจกรรมหรือกระบวนการในการดึงดูด และให้การต้อนรับที่อบอุ่นเปี่ยมไมตรีจิตแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน

ดังนั้น การท่องเที่ยว จึงหมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเดินทางเข้ามาพักในสถานที่หนึ่งของนักท่องเที่ยวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมหรือพักผ่อนหย่อนใจชั่วคราวโดยไม่ได้มุ่งหวังเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

2.1.1.2 นโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทย

สืบเนื่องจากการจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาตามการปฏิรูประบบราชการ ซึ่งอาศัยกฎหมาย พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และ พ.ร.บ. ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 เกี่ยวกับการโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่รวมทั้งการแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ ทำให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ต้องโอนภาระงานด้านพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านพัฒนาบริการท่องเที่ยว และ ด้านทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวไปให้กับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ทั้งนี้ สำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ จะยังคงทำหน้าที่ตาม พ.ร.บ. ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 จนกว่ากระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจะรับโอนภารกิจไปดำเนินการหลังเดือนตุลาคม 2547 ไปแล้วนับแต่ปี 2546 ททท. จึงได้ปรับแผนวิสาหกิจเพื่อให้สอดคล้องกับการก่อตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยปรับบทบาทมาเป็นองค์กรที่มุ่งเน้นหน้าที่ด้านการบริการจัดการการตลาดการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นหลักซึ่งนโยบายส่งเสริม

การท่องเที่ยวของประเทศไทย ปี 2546–2549 มีดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, <http://www.tat.or.th>, 2549)

- 1) ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สร้างงานให้กับประชาชนและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคตามนโยบายรัฐบาล
 - 2) ส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานด้านการตลาดเชิงรุก การเพิ่มตลาดใหม่ และตลาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อเร่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งกำหนดจุดขายของประเทศไทย (positioning thailand) ให้มีความชัดเจน
 - 3) ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับทุกฝ่ายทั้งระดับในประเทศและต่างประเทศ ในการส่งเสริมและพัฒนาตลาดท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อร่วมกันจัดอุปสรรคทางการท่องเที่ยว และเป็นหนทางก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย
 - 4) มุ่งพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการ และเสริมสร้างบุคลากรให้มีทักษะและขีดความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการขับเคลื่อน (driving force) ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานและมีศักยภาพทางการแข่งขันระดับนานาชาติ ภายใต้หลักธรรมาภิบาล รวมทั้ง พัฒนาคความเข้มแข็งขององค์กรในบทบาทเชิงวิชาการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการตลาด
 - 5) เร่งรัดพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (E-TOURISM) เพื่อรองรับการทำธุรกรรมบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการดำเนินงานด้านการตลาดด้วยระบบสารสนเทศ โดยมีกลไกในการควบคุมและป้องกันเพื่อเป็นหลักประกันในการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
- นอกจากนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภายใต้นโยบายการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้กำหนดกลยุทธ์การบริหารและปรับโครงสร้างเพื่อให้มีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกิดผลประโยชน์และสวัสดิการสูงสุดแก่คนไทย และมีความเป็นธรรมสำหรับผู้ประกอบการทุกขนาด ซึ่งกำหนดให้มีมาตรการสำคัญ ดังนี้
1. พัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อกำหนดเขตท่องเที่ยว (Tourism Zone) และให้องค์กรท้องถิ่นพัฒนาและกำกับแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน กำหนดและแจกแจงอำนาจและหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการท่องเที่ยว และให้อำนาจองค์กรที่ประสานงานและติดตามปัญหาการท่องเที่ยว กำหนดค่าธรรมเนียมท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ทำ

แผนกายภาพการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในระดับประเทศ ซึ่งเป็นการประสานแผนการลงทุนด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัดเป็นแผนที่ประชาชนมีส่วนร่วม และอยู่บนพื้นฐานของความรู้อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับความเป็นมาและศักยภาพท้องถิ่น

2. จัดงบประมาณเฉพาะ เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งมีวงเงินงบประมาณไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2 ของรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เพื่อดำเนินการตามแผนดังกล่าว และให้มีแผนงานด้านการท่องเที่ยวในงบประมาณ ซึ่งงบประมาณกึ่งหนึ่งของงบประมาณนี้จะกระจายรายได้ไปสู่องค์กรปกครองส่วน

3. การจัดตั้งสมัชชาองค์กรบริหารการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจสำคัญด้านการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการบริหารงานท่องเที่ยวระดับจังหวัดและท้องถิ่น

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสมรรถนะการบริหารการท่องเที่ยวส่วนท้องถิ่นภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) โดยกระจายอำนาจการคลังและการบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งทำให้อำนาจหน้าที่ของการดูแลแหล่งท่องเที่ยวเป็นขององค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บริหารท้องถิ่นในการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานเป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสามารถอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวไว้ได้ในระยะยาว ซึ่งกลยุทธ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีการกำหนดมาตรการภายใต้กลยุทธ์นี้ได้แก่

1) เเร่งรัดการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและลดมลภาวะ โดยการใช้ภาษีและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ประเภทต่างๆ รวมทั้งสิทธิที่โอนได้ (transferable development right) ซึ่งสามารถให้รัฐชดเชยผู้สูญเสียประโยชน์เชิงพาณิชย์ในการอนุรักษ์หรือในการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยใช้มาตรการนี้แลกเปลี่ยนพื้นที่เอกชนให้เป็นพื้นที่สาธารณะในพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นเขตพัฒนาการท่องเที่ยว และการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ปรับปรุงภูมิทัศน์

2) ประกาศนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้พื้นที่บริการในเขตอุทยานแห่งชาติ ประชาสัมพันธ์ แผนบริการ ภาวะเบียบ ช่วงเวลาบริการ อัตราค่าบริการให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกัน จัดทำแผนจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์สำหรับเขตบริการและนันทนาการในเขตอนุรักษ์ให้ชัดเจน ทั้งในด้านพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต กิจกรรมที่อนุญาตหลักเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินกิจกรรม ให้มีการปฏิบัติตามแผนอย่างเข้มงวด

- 3) ประกาศนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้พื้นที่บริการในเขตอุทยานแห่งชาติ ประชาสัมพันธ์แผนบริการ ภาวะเบียบ ช่วงเวลาการให้บริการ อัตราค่าบริการ ให้เป็นที่ทราบทั่วกัน
- 4) ผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั่วประเทศอย่างสอดคล้อง
- 5) กำหนดเขตพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดและให้มีพื้นที่สีเขียว และพื้นที่เปิดโล่งสำหรับประชาชนทั่วไปให้มากขึ้นทุกเขต
- 6) ในขณะที่เขตท่องเที่ยว (tourism zone) ตามร่าง พ.ร.บ.การท่องเที่ยวใหม่ ยังไม่ประกาศใช้ให้ประกาศเขตพื้นที่ควบคุมพิเศษ และสิ่งแวดล้อมในเขตชายทะเลที่กำลังขยายตัวอย่างไร้ทิศทางและที่ยังไม่มีมาตรฐานปโภคมารับ
- 7) ประกาศใช้หลักเกณฑ์และมาตรฐานเพื่อปกป้องระบบนิเวศสำหรับธุรกิจท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- 8) การขยายกำลังรองรับมาตรฐานปโภคเพิ่มเติมจากความต้องการเดิมของท้องถิ่น โดยเฉพาะการกำจัดขยะและน้ำเสียเพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยว
- 9) ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป เกี่ยวกับการปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ถูกวิธี รวมถึงสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณีของชาติ โดยสร้างเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังกระจายทั่วประเทศ
- 10) จัดทำศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวมข้อมูลวิชาการ งานศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่หน่วยงานหรือนักวิจัยได้ดำเนินการศึกษาและรวบรวมไว้เป็นฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่ออำนวยความสะดวกสืบค้น เป็นการส่งเสริมผู้ที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาและจัดการเพื่อให้การท่องเที่ยวในประเทศไทยมีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมตามหลักวิชาการ
- 11) จัดทำทำเนียบแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรวบรวมกิจกรรมการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวที่ดำเนินกิจกรรมนั้นๆ พร้อมทั้งรายละเอียดอื่นๆ ได้แก่ โครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง ลักษณะเด่น และสภาพปัญหาที่มีในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อวัตถุประสงค์ด้านจัดทำเป็นฐานข้อมูลการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ทั่วประเทศ
- 12) จัดตั้งระบบติดตามสภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ ททท. ได้ริเริ่มไว้แล้วให้สมบูรณ์ เพื่อให้สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่วิกฤติมา ยัง สกอ.พสท. และให้มีกลุ่ม

อนุรักษ์ในท้องถิ่นเป็นเครือข่ายเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อมวลชน เพื่อสร้างแรงกดดันทางสังคมให้มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวของชาติ

จากนโยบายและกลยุทธ์ของประเทศในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน จังหวัดตราดได้มีการกำหนดกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวโดยสอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยวของระดับประเทศไว้ดังนี้

1. บริหารจัดการเพื่อเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย
 - 1.1 การบริหารจัดการโครงข่ายด้านการท่องเที่ยว ข้ามภูมิภาค และเชื่อมโยงกับ ประเทศเพื่อนบ้าน
 - 1.2 การบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติให้สมดุล
2. พัฒนาและค้นหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ประกอบด้วย
 - 2.1 ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย
3. ส่งเสริมกลยุทธ์ด้านการตลาด ประกอบด้วย
 - 3.1 การตลาดและการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว

จากนโยบายการท่องเที่ยวข้างต้น เป็นการเตรียมความพร้อมในการวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนทั้งในด้านการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมดุล การส่งเสริมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น การพัฒนาส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายให้เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการบริการจากการท่องเที่ยวให้เป็นที่ยอมรับทั้งระดับ ท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติต่อไป

2.1.1.3 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อประเทศในด้านต่างๆ มากมาย ซึ่ง ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543, 21) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

- 1) ความสำคัญการท่องเที่ยวต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วยการท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้แก่ประเทศไทย ช่วยแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้า และดุลชำระเงินของประเทศได้ ช่วยเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายรายได้ และการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงาน
- 2) ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อสังคมและจิตวิทยา สามารถช่วยสร้างความรู้ ความเข้าใจอันดีระหว่างคนในท้องถิ่นหนึ่งกับอีกท้องถิ่นหนึ่ง ช่วยพัฒนาระดับความเจริญของสังคมท้องถิ่น และความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นให้สูงขึ้น ช่วยก่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัย

ในสังคม ช่วยลดช่องว่างของสังคม แล้วเสริมมาตรฐานสวัสดิการสังคมโดยตรง ช่วยเสริมสร้างสุขภาพกายและจิตใจที่ดี ด้วยประสบการณ์ที่ได้เดินทางไปพักผอนในที่ต่างๆ ได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ ได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ช่วยก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเพณีระหว่าง ท้องถิ่นเพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ช่วยส่งเสริม อนุรักษ์ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ช่วยดึงดูดการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ช่วยสร้างความรู้สึกรักและภาคภูมิใจ ช่วยบำรุงรักษา อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ เป็นความพยายามที่จะรักษาและพัฒนาอย่างเหมาะสม ช่วยให้เกิดการพัฒนา กล่าวคือ การท่องเที่ยวจะช่วยให้มีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมที่ดีและสวยงาม เป็นการช่วยป้องกันปัญหาการเสื่อมโทรมของสภาพเมืองและสถานที่ท่องเที่ยวอย่างได้ผล

3) ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อการเมือง การท่องเที่ยวเป็นสื่อที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมากต่อความเข้าใจอันดีต่อกันในทางการเมืองทั้งภายในและระหว่างประเทศ โดยการท่องเที่ยวจะเป็นดัชนีที่บอกสภาพซึ่งกันและกัน แปรผันโดยตรงต่อกัน เช่น ในสถานภาพทางการเมืองของประเทศมีความมั่นคง ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญบางประการที่จะเป็นตัวกำหนดและบอกถึงความเจริญของสังคมวิทยาการท่องเที่ยว หรือทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ก็เป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ข้อตกลงหรือสัญญาาระหว่างประเทศในด้านของการท่องเที่ยวมักจะแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือและความเข้าใจซึ่งกันและกัน

จากกล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจในการช่วยสร้างรายได้ให้กับประเทศชาติ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนั้นในด้านสังคมและจิตวิทยาการท่องเที่ยวยังช่วยพัฒนาจิตใจ คลายความเครียด ซึ่งถือเป็นการพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยวและยังเป็นการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน ตลอดจนในด้านการเมืองของประเทศ การท่องเที่ยวยังช่วยประสานสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างประเทศ และบ่งบอกถึงความเจริญของคนในสังคมระดับประเทศและทั่วโลก

2.1.1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว นับเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านที่มาของเงินตราต่างประเทศ การจ้างงาน การกระจายรายได้ การกระตุ้นการผลิต และความสามารถในการปรับดุลชำระเงินของประเทศ ซึ่ง ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543, 8) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่พึงได้รับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม มีดังนี้

1) ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวทางตรง ได้แก่

1.1) งานหรืออาชีพเกี่ยวกับธุรกิจโรงแรม ในย่านเมืองอันเป็นแหล่งการท่องเที่ยวที่สำคัญทุกแห่ง จะต้องจัดสถานที่พักอาศัยขึ้นมาเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ผ่านมาพักอาศัยชั่วคราว ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในกิจการท่องเที่ยว โดยมีหน้าที่ให้บริการแขกที่เข้ามาพัก โดยเริ่มตั้งแต่ ผู้จัดการ พนักงานต้อนรับ พนักงานบริการด้านภัตตาคาร และพนักงานฝ่ายแม่บ้าน เป็นต้น เมื่อกิจกรรมท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับการส่งเสริมและมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางเข้าไปใช้บริการมากเท่าใด ก็จะมีผลทำให้ประชากรในบริเวณนั้นมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

1.2) งานหรืออาชีพเกี่ยวกับภัตตาคาร การบริการทางด้านอาหาร เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่นักท่องเที่ยวทุกคนต้องใช้บริการ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปสู่แหล่งท่องเที่ยวแห่งใด จึงต้องจ่ายเงินเป็นจำนวนไม่น้อยเพื่อซื้ออาหารรับประทาน ด้วยเหตุนี้ตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ จึงมีการจัดสถานที่เพื่อบริการทางด้านอาหารอย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นพวกเนื้อ ผัก ผลไม้ ซึ่งประเทศไทยมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ที่สามารถจัดหาได้จากท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงและราคาไม่สูงมากนัก ประชาชนจึงมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพการจำหน่ายอาหารให้กับนักท่องเที่ยวโดยตรงที่ปรากฏตามแหล่งท่องเที่ยว นั้น เช่น เครื่องดื่ม ของที่ระลึก เป็นต้น

1.3) งานหรืออาชีพเกี่ยวกับมัคคุเทศก์ นับว่าเป็นอาชีพสำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารทุกรูปแบบแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการ เช่น ข้อมูลสถานที่พัก ร้านอาหาร สถานที่ และจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และสามารถให้ข่าวสารที่ถูกต้อง และคนในท้องถิ่นนั้นก็สามารถเป็นมัคคุเทศก์ได้ เมื่อนักท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยมัคคุเทศก์ก็ต้องจ่ายเงินให้เป็นค่าตอบแทนตามที่ตกลงกันได้

1.4) งานหรืออาชีพเกี่ยวกับการขนส่ง สามารถทำรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นกิจการขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ซึ่งการขนส่งนี้รวมถึงรถแท็กซี่ จักรยาน สามล้อ รถยนต์โดยสารขนาดเล็ก เรือยนต์ และลูกหาบ ซึ่งรายได้จากการขนส่งที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยวมีมากขึ้นและประชากรในแหล่งนั้นก็มีการทำเพิ่มขึ้น

1.5) งานเกี่ยวกับการจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง ซึ่งนักท่องเที่ยวมักซื้อกลับไปฝากญาติหรือเพื่อนที่ไม่ได้เดินทางมาท่องเที่ยว ประกอบด้วยวัสดุที่ทำจากท้องถิ่น เช่น เปลือกหอย เครื่องจักรสาน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ประชากรมีรายได้ต่อครัวเรือนมากขึ้น

2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวทางอ้อม ได้แก่

2.1) การผลิตสินค้าพื้นเมืองหรือผลิตสินค้าที่ระลึก จะเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว ถ้าหากสินค้าขายได้ปริมาณมากขึ้น ผู้ประกอบกิจการจะมีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นทำให้รายได้กระจายสู่ชนบทมากขึ้น

2.2) การเลี้ยงสัตว์ เพื่อนำมาใช้ประกอบเป็นอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว ทำให้ภาคเกษตรกรรมสามารถขายเนื้อสัตว์มากขึ้นเป็นการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรมากขึ้น

2.3) การผลิตพืชผักผลไม้ หากมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงจะทำให้สามารถจำหน่ายพืช ผัก ผลไม้ได้มากขึ้น และราคาสูงขึ้น

2.4) อาชีพการก่อสร้างและบริการอื่นๆ เมื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวขยายตัวออกไปในท้องถิ่นใดปัจจัยที่สนับสนุนกิจการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ภัตตาคาร สถานที่บริการด้านนันทนาการต่างๆ สาธารณูปโภค ไม่ว่าจะเป็นถนน หนทาง สนามบิน หรือท่าเรือ จะได้จัดให้มีการก่อสร้างมากขึ้น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสิ่งดังกล่าวจะมีผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน

2.1.1.5 ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543, 48) ได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งความรุนแรงจะมีมากหรือน้อยย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม และการบริหารจัดการในแต่ละท้องถิ่นเป็นประการสำคัญ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ

1) นโยบายของรัฐบาล กล่าวคือ รัฐบาลต้องจัดทำแผนแม่บทหรือแผนระยะยาว แผนระยะสั้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน สามารถนำสู่การปฏิบัติและเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรทุกระดับได้เป็นอย่างดี

2) สถาบันหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น กล่าวคือ ความล้มเหลวของกิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่ผ่านมา มักเกิดจากความล้มเหลวของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสถาบัน หรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการในเชิงพัฒนาที่ผสมกลมกลืนระหว่างศาสตร์ที่เป็นสากลกับศาสตร์ท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้คงคุณค่าและเอกลักษณ์ที่มีความสำคัญในเชิงการศึกษา การกระตุ้นให้ตระหนักถึงคุณลักษณะเฉพาะ (Unique) ที่สะท้อนให้เห็นถึงผู้มีอารยธรรมเป็นของตนเอง เอาไว้มากกว่าเชิงพาณิชย์ และมีการปรุงแต่งมากเกินไปจนเกินความเป็นจริง ยิ่งกว่านั้น ผู้บริหารในระดับของท้องถิ่นที่มีไม่ใช่เป็นคนท้องถิ่น ทำให้ไม่เข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นดีพอ จึงใช้อำนาจและยึดแนวความคิดของตนเองเป็นตัวตั้งจนทำให้เกิดผลกระทบต่อเอกลักษณ์เฉพาะจนคุณค่าลดลง

3) คุณภาพของประชากรในท้องถิ่น กล่าวคือ ประชากรที่อาศัยอยู่ใกล้บริเวณสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจและมองไม่เห็นคุณค่าในวัฒนธรรมของตนเอง ไม่มีการห้ามปรามหรือต่อต้าน เมื่อเห็นนักท่องเที่ยวแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีการเอาใจเอาเปรียบ แสดงอาการดูถูกเหยียดหยาม ฯลฯ ซึ่งล้วนก่อให้เกิดผลกระทบในทางเสียต่อตนเองท้องถิ่น และประเทศชาติโดยส่วนรวมได้ทั้งสิ้น

ดังนั้น ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวดังกล่าวจึงเกิดขึ้นจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนโยบายจนนำไปสู่การปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกหน่วยงาน องค์การของภาครัฐ ภาคเอกชน สถานประกอบการ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวควรนำทรัพยากรทางการท่องเที่ยวไปใช้ให้อย่างคุ้มค่าโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งควรเน้นการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ และพัฒนาทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวควบคู่กันไปให้มีความยั่งยืนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.1.1.6 ประเภทของการท่องเที่ยว

การแบ่งประเภทการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่ง กล่าวคือ จะเป็นประสบการณ์ในการท่องเที่ยวที่จำแนกที่หมายปลายทางของการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว สามารถจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1) การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (ethnic tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ประสงค์ที่จะสังเกตการแสดงออกทางวัฒนธรรม และแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ ซึ่งจะรวมไปถึงการไปเยือนบ้านเกิดเมืองนอน การเข้าร่วมพิธีกรรมรำฟ้อน และการเข้าร่วมพิธีทางศาสนาต่างๆ

2) การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (environmental tourism) การท่องเที่ยวประเภทนี้คล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ กล่าวคือ เป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจากแดนไกลให้เข้ามาท่องเที่ยว แต่ข้อนี้จะเน้นสิ่งดึงดูดใจ (attractions) ที่เป็นสิ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่จะเน้นชาติพันธุ์มนุษย์ การกลับคืนสู่ธรรมชาติและการชื่นชมต่อความสัมพันธ์ของผู้คนกับพื้นพิภพก็อยู่ในกลุ่มนี้ ซึ่งจะรวมการถ่ายภาพ การเดินทางไกล การปีนเขา การล่องเรือเล็ก และการตั้งแคมป์

3) การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (cultural tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัส และการเข้าร่วมในวิถีชีวิตเก่าๆ ที่กำลังจะสูญหายไปใบบางท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึง

ประวัติความเป็นมา การดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของคน เช่น การแสดงศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี และงานเทศกาล เป็นต้น

4) การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (historical tourism) เป็นการท่องเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานและโบราณวัตถุเก่าๆ ที่เน้นความรุ่งเรืองในอดีต อาจเป็นการไปชมอนุสาวรีย์ โบสถ์ วิหาร วังต่างๆ และการแสดงแสง เสียงเหตุการณ์เด่นๆ ในอดีตกาล

5) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (business tourism) มีลักษณะเด่นคือ การประชุม หรือพบปะกันหรือการสัมมนา ซึ่งมักรวมเอาการท่องเที่ยวประเภทอื่นเข้ามาไว้ด้วยเมื่อมีการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจเกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีการท่องเที่ยวได้หลายประเภท บางแห่งเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม แล้วแต่นักท่องเที่ยวต้องการอย่างไร

6) การท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ (recreational tourism) เป็นการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา นันทนาการ ว่ายน้ำ การอาบแดด และการสมาคมกันในสิ่งแวดล้อมที่ผ่อนคลายจิตใจ สถานที่ดังกล่าวได้แก่ หาดทราย ชายทะเล การแข่งขันกอล์ฟในสนามชั้นเยี่ยม และการแข่งขันเทนนิส เป็นต้น การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉพาะ

7) การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (incentive tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงาน เพื่อเป็นสวัสดิการแก่หน่วยงาน และบริษัทห้างร้านต่างๆ เพื่อการดูงาน ประชุม ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และเพื่อนันทนาการ โดยหน่วยงานและบริษัทห้างร้านจะเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่ายต่างๆ ทั้งหมด

2.1.1.7 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

McIntosh, Goeldner, & Ritchie (1995, 9-10) ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ 4 ประการดังนี้ เสนอไว้ดังนี้

1) นักท่องเที่ยว พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 มาตรา 3 ได้บัญญัติความหมายของ “นักท่องเที่ยว” ว่า หมายถึง บุคคลที่เดินทางท่องเที่ยวที่อันเป็นที่อยู่โดยปกติของตนไปยังท้องที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์อันมิใช่เพื่อไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ นักท่องเที่ยวต้องออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางอย่างน้อยที่สุดเป็นค่าอาหาร ถ้าพักค้างคืนก็จะจ่ายเป็นค่าที่พัก ค่าของที่ระลึก และบริการอื่นๆ ค่าใช้จ่ายเหล่านี้จะหมุนเวียนกระจายไปในธุรกิจบริการต่างๆ ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการสร้าง

งาน และการกระจายรายได้สู่ระบบเศรษฐกิจของท้องถิ่น องค์การท่งเที่ยวโลกของสหประชาชาติ (WTO) ได้แบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1) นักท่องเที่ยวค้างคืน (tourist) ได้แก่ ผู้มาเยือนชั่วคราว โดยพำนักอยู่ในประเทศที่มาเยือนเป็นเวลาอย่างน้อย 24 ชั่วโมง และการเดินทางนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้เวลาว่างไปในการพักผ่อน การบันเทิง สุขภาพ ศาสนา การศึกษา และการกีฬา และเพื่อกิจกรรมทางธุรกิจ การเยี่ยมญาติ การปฏิบัติภารกิจต่างๆ และการประชุมสัมมนา

1.2) นักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืน (excursionist) หรือโดยทั่วไปใช้คำว่า “นักท่องเที่ยว” ได้แก่ ผู้มาเยือนเป็นชั่วคราว โดยใช้เวลาอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง ทั้งนี้รวมถึงผู้โดยสารที่มากับเรือเดินสมุทร

2) ธุรกิจซึ่งทำหน้าที่จัดหาสินค้าและบริการต่างๆ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง ที่พักแรม ร้านอาหารและภัตตาคาร บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ร้านขายของที่ระลึกและขายสินค้าพื้นเมือง ฯลฯ ธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจัดได้ว่าเป็นแหล่งจ้างงานที่ใหญ่ที่สุด เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับหลายสาขาอาชีพ

นอกจากนั้นพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 มาตรา 3 ได้บัญญัติความหมายของธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ และความหมายของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวดังนี้

ธุรกิจนำเที่ยว หมายถึง การประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการจัดการหรือการให้บริการหรือการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทาง สถานที่พัก อาหาร ทักษนาจร และหรือมัคคุเทศก์ให้แก่นักท่องเที่ยว

ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว หมายถึง ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามพระราชบัญญัตินี้

มัคคุเทศก์ หมายถึง ผู้ที่นำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่หรือบุคคลโดยได้รับค่าตอบแทน ที่มีใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวหรือใบอนุญาตมัคคุเทศก์แล้วแต่กรณี

ดังนั้นจึงสรุปว่าการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นการดำเนินกิจการจัดหาสินค้าและบริการต่างๆ ของภาคธุรกิจในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ด้านการคมนาคมขนส่ง ที่พักแรม ร้านอาหาร บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ร้านขายของที่ระลึก ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการคือ “ค่าบริการ” ได้แก่ ค่าจ้างและค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวจ่ายให้แก่ผู้

ประกอบธุรกิจสำหรับจัดการ การให้บริการ หรือการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทาง สถานที่พัก อาหาร และการทัศนอาจรซึ่งจำแนกตามลักษณะกิจกรรมการให้บริการที่นักท่องเที่ยวเข้ารับบริการ

3) รัฐบาลของประเทศ หรือท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของบ้าน ซึ่งทำหน้าที่จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) เช่น ถนน ท่าเรือ ท่าอากาศยาน ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ระบบการสื่อสารที่ทันสมัย เป็นการลงทุนเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศ และเพื่ออำนวยความสะดวกสบายของคนในท้องถิ่น

4) ตัวเจ้าของบ้าน หรือประชาชนในประเทศนั้น ๆ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการต้อนรับและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวหรือแขกผู้มาเยือนท้องถิ่นนั้นซ้ำอีก หรืออาจชักชวนผู้ที่ไม่เคยมาเยือนให้ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ทั้งความมีน้ำใจแสดงความช่วยเหลือและเรื่องของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนให้ยั่งยืนต่อไป

Stanley C.Plog (เสรี วงษ์ไพจิตร, 2534, 32 ; อ้างอิงจาก Stanley C.Plog, 1974, 55-58) ได้กล่าวถึงประเภทของนักท่องเที่ยวว่าเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรสนิยมและแบบแผนการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ซึ่งการจำแนกประเภทของนักท่องเที่ยวสามารถจำแนกตามแนวความคิดของ สแตนลีย์ ทีอาคัยหลักจิตวิทยาเป็นฐานในการจำแนก ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ดังนี้

1) นักท่องเที่ยวประเภทเน้นตัวเองเป็นศูนย์กลาง (psychocentrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่คิดหรือสนใจแต่ปัญหาเล็กๆ ในชีวิตของตนเอง ชอบสถานที่ท่องเที่ยวอันเป็นที่รู้จักกันดี ไม่ต้องการทดลองสิ่งแปลกใหม่ ทั้งที่พัก อาหาร และสิ่งบันเทิง และบุคคลใหม่ๆ ไม่ต้องการพบสิ่งที่ยู่ยากและเหตุการณ์ที่ผิดปกติ

2) นักท่องเที่ยวประเภทเน้นตัวเองปานกลาง (near psychocentrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวประเภทที่อยู่กึ่งกลางระหว่างการเน้นตัวเองและการเดินทางสายกลาง

3) นักท่องเที่ยวประเภทเดินทางสายกลาง (mid-centrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่ไม่สุดโต่งไปข้างใดข้างหนึ่ง ไม่ชอบผจญภัย แต่ก็ไม่รังเกียจการทดลองสิ่งใหม่ๆ トラบเท่าที่ไม่ได้เสี่ยงอันตรายเกินไปหรือไม่ผิดปกติเกินไป ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มนี้

4) นักท่องเที่ยวประเภทชอบความหลากหลายพอสมควร (near allocentrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวประเภทที่เป็นกลุ่มอยู่ระหว่างกลุ่มเดินทางสายกลาง และกลุ่มที่มีความสนใจหลากหลาย

5) นักท่องเที่ยวประเภทมีความสนใจหลากหลาย (allocentrics) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่สนใจในกิจกรรมหลากหลาย เป็นพวกที่มีความเปิดเผยและมีความมั่นใจในตัวเอง ชอบผจญภัยอย่างมาก และเต็มใจออกไปเผชิญโลก เผชิญชีวิต การเดินทางกลายเป็นช่องทางให้ เขาได้แสดงออกมา ซึ่งความอยากรู้อยากเห็น และได้สนองความอยากรู้อยากเห็นของพวกเขาด้วย เป็นกลุ่มที่ชอบทดลองของใหม่ๆ ทั้งที่พัก อาหาร การบันเทิง และผู้คนที่แตกต่างไปจากของตนเอง ซึ่งนักท่องเที่ยวประเภทเน้นตัวเองเป็นศูนย์กลางไม่อาจจะยอมรับได้

สรุปว่า นักท่องเที่ยว จึงหมายถึง บุคคลที่เดินทางมาที่ใดที่หนึ่งเพื่อดำเนิน กิจกรรมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งด้วยความสมัครใจ ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพราะ ผลตอบแทนโดยรวม นอกจากจะตีค่าออกมาเป็นเงินตราแล้ว ยังสร้างความพึงพอใจที่ดีต่อกันได้ เป็นอย่างดี

2.1.1.8 กิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิด ความพึงพอใจในการมาท่องเที่ยวหรือพักผ่อน ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กล่าวถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1) กิจกรรมทางทะเล ได้แก่ การดำน้ำชมความงามของโลกใต้ทะเล การท่องเที่ยวทะเล ด้วยเรือยอร์ช การเล่นเรือใบ ตกปลา พายเรือแคนู-คายัค วินเซิร์ฟ เป็นต้น โดยเฉพาะสำหรับการ เล่นเรือยอร์ชที่จำเป็นต้องใช้ความชำนาญและประสบการณ์ และเมื่อวางแผนเช่าเรือยอร์ชที่ในการ เดินทางควรตรวจสอบสภาพอากาศ สภาพน้ำขึ้นน้ำลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูมรสุมของฝั่ง อันดามัน ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงตุลาคม และควรมีการเตรียมพร้อมในเรื่องอุปกรณ์ เสื้อสาร ยา น้ำดื่มและอาหาร

2) ชมทิวทัศน์ทางอากาศ ปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีโอกาสชมทิวทัศน์จากทาง อากาศ ด้วย เครื่องบินเล็กบินรอบๆ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

3) การดูนก เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่ได้รับค่านิยมในกลุ่มผู้รัก ธรรมชาติ ทั้งหลาย โดยเริ่มต้นจากกลุ่มผู้สนใจชาวต่างประเทศที่ เดินทางมาดูนกในประเทศไทย เนื่องจาก ความหลากหลายของพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นทุ่งนา ป่าเขา แม่น้ำ ลำธาร ชายฝั่งทะเล ห้วย หนอง คลอง บึง ล้วนเป็นที่อาศัยของนกมากมายหลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเมืองไทยของเรา ซึ่งตั้งอยู่ ในเขตร้อน ได้มีการสำรวจและพบ ว่า มีนกชนิดต่าง ๆ ที่อยู่ประจำถิ่นและอพยพเข้ามาตาม ฤดูกาลกว่า 900 ชนิด เปรียบเทียบแล้วมีมากกว่าทวีปยุโรป หรืออเมริกาเหนือ นอกจาก ความ

สวยงามน่ารักเท่านั้น การดำรงชีวิตของนกเหล่านี้ ยังบอกให้เราทราบได้ถึงความอุดม สมบูรณ์ของ ธรรมชาติ และระบบนิเวศในพื้นที่นั้น ๆ การนำเสนอกิจกรรมดูนกในแหล่งธรรมชาติจะสร้างความ รักความหวงและห่วงใยธรรมชาติ ร่วมกันรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีให้คงอยู่ เพื่อการใช้ ประโยชน์ ร่วมกันของทุกชีวิตบนผืนดิน อันจะนำไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตลอดไป

4) กิจกรรมการปีนหน้าผาและโรยตัว เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ดีว่าเป็นการ ท่องเที่ยวที่เข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด โดยไม่ได้ทำการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ไม่ ก่อมลภาวะหรือความเสียหายแก่สถานที่ใด ๆ นอกจากความเพลิดเพลินแล้ว การปีนหน้าผายัง เป็นกีฬาอย่างหนึ่งด้วย เพราะร่างกายได้เคลื่อนไหวและออกแรงใน การพยายามที่จะไปให้ถึง จุดสูงสุดที่ตั้งใจเอาไว้ แต่การปีนหน้าผาใช้แต่จะใช้กำลังและความคล่องตัวเพียงเท่านั้น ยังรวมถึง การมีสมาธิและความมั่นคงในการที่จะผ่านชะง่อนหินและด้านต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นโดยธรรมชาติ นอกจากนั้นการตัดสินใจที่รอบคอบ ประสบการณ์และความชำนาญก็มีส่วนสำคัญ เพราะการ ผิดพลาดบางครั้งอาจจะเกิดอาการบาดเจ็บและเป็น อันตราย

5) กิจกรรมในค่ายทหาร กองทัพบกได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวและพร้อม ให้การสนับสนุนในทุกวิถีทาง เพื่อสนองตอบนโยบายของ รัฐบาล โดยร่วมกับการท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย (ททท.) เปิดพื้นที่ในความรับผิดชอบของกองทัพบก ให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และ ต่างประเทศ เข้าเยี่ยมชม และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจ โดยคาดหวังว่า พื้นที่ส่วนนี้ จะ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะเยาวชนของชาติจะได้มีโอกาสเข้าไป สัมผัสวิถี ชีวิตของบุคคลกลุ่มหนึ่งที่เรียกว่า "รั้วของชาติ" ซึ่งข้อปฏิบัติกิจกรรมในค่ายทหาร คือ การเข้า เยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวและร่วมกิจกรรม ควรสอบถามรายละเอียดจากหน่วยงาน เพื่อเข้าร่วม กิจกรรมทางทหารและการเดินป่าพักแรม

6) ดำน้ำ ในของทะเลไทย เป็นโลกอีกใบที่สวยงามและน่าตื่นตาตื่นใจเกิน บรรยาย ความตระการตาของดงปะการัง กัลปังหาสีหวาน ๆ ปลาสีส้มสวยงามนานาชนิด ความ หลากหลายของสัตว์ทะเล และความรู้สึกประทับใจที่ได้เห็นปลาขนาดยักษ์ด้วยตาตัวเอง ทำให้ ทะเลไทยเป็นที่ขึ้นชื่อในฐานะแหล่งดำน้ำอันสวยงามในอันดับต้น ๆ ของโลก ทะเล ฝั่ง อ่าว ไทย สามารถท่องเที่ยวได้เกือบตลอดทั้งปี ยกเว้นเดือนพฤศจิกายนและธันวาคม ที่มักมีฝนตกคลื่นลม แรงแล้ง จากนั้นตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเมษายน เป็นช่วงเวลาที่คลื่นลมสงบและอากาศดี เหมาะ แก่การดำน้ำในแถบนี้ สำหรับทะเลฝั่งอันดามัน ทะเลจะราบเรียบพร้อมต้อนรับการมาเยือนของนัก ดำน้ำให้ลงไปสัมผัสความงามใต้ผืนน้ำตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนเมษายน ตามจุดดำน้ำ ต่าง ๆ ของไทย

7) เทียบคลอง ล่องแม่น้ำ ตามแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ตำบลต่างๆ ในพื้นที่
ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

8) ล่องแก่ง – แคนู-คยัก เมืองไทย มีพื้นที่ของป่าเขตร้อนที่เต็มไปด้วยความ
หลากหลายของพืชพรรณไม้ นก และสัตว์ป่า ยิ่งไปกว่านั้น ผืนป่า ใหญ่คือ ต้นกำเนิดของสายน้ำ
อันกลายมาเป็นเส้นทางธรรมชาติที่จะนำไปพบกับน้ำตกใหญ่กลางป่าลึก ชวนเขาสูงและ ป่าดิบ
สมบูรณ์ โดยการล่องแก่ง โดยมีการนำเรือยางเข้ามาใช้ซึ่งเป็นวิถีทางท่องเที่ยวใหม่ที่หยุดการ
ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสามารถนำทางเข้า ถึงธรรมชาติได้อย่างใกล้ชิดและปลอดภัยบน
เส้นทางล่องแก่งตั้งแต่เหนือจรดใต้ของประเทศ

9) ขี่จักรยาน จักรยานเป็นเครื่องมือออกกำลังกายประเภทที่ไม่ต้องลงน้ำหนักทำ
ให้ออกกำลังกายที่เจ็บเมื่อยน้อย ผลที่ได้จากการออกกำลังกายด้วยจักรยาน คือ กล้ามเนื้อ
สะโพก ต้นขา ตลอดถึงน่องและข้อต่อ แข็งแรง หัวใจสูบฉีดโลหิตได้ดีขึ้น ทำให้ ร่างกายทุกส่วน
ได้รับสารอาหารและอากาศบริสุทธิ์ ผิวพรรณสดใส สุขภาพจิตดี และความเพลิดเพลินจากการ
เดินทางด้วยจักรยาน ทำให้การออกกำลังกายเป็นสิ่งที่ไม่น่าเบื่อ นอกจากนั้นการใช้จักรยานเป็น
พาหนะในการท่องเที่ยว เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง การใช้จักรยาน ไม่นั้นความเร็ว ไม่นั้น การแข่งขัน
เดินทางไปตามสถานที่ท่องเที่ยว ขี่ไปชมแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการออกกำลังกายและได้ประโยชน์
จากการท่องเที่ยวไปพร้อม ๆ กัน

10) ดูดาว ความสวยงามของดวงดาวที่ส่องแสงระยิบระยับในยามค่ำคืนเชิญ
ชวนให้ผู้รักธรรมชาติต้องการออกมาสัมผัสกับความงดงาม และปล่อยจินตนาการให้ล่องลอย
ออกไป พร้อมกับคำถามอันหลากหลายที่ค่อย ๆ ผุด ขึ้นมาในหัวแห่งความนึกคิด ถึงความลึกลับ
อันหาขอบเขตมิได้ของจักรวาล ยิ่งเมื่อเกิดปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่น่าสนใจ เช่น ดาวหาง
พุ่งชนดาวเคราะห์ในระบบสุริยะ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ผู้คนทั่วโลกกล่าวขานถึง มี ความตื่นตัวที่
จะเฝ้ารอชมปรากฏการณ์ หรือแม้แต่การเกิดสุริยุปราคาเต็มดวง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่หา
ดูได้ยากยิ่งในชั่วอายุขัยของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่เราให้ผู้คนไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่มีความ
สนใจในการศึกษาวิชาดาราศาสตร์มากยิ่งขึ้น และพยายามที่จะค้นคว้าหาความรู้ เพื่อให้มีพื้นฐาน
และมีความเข้าใจในปรากฏการณ์ ของธรรมชาติเหล่านี้

11) สปาและสุขภาพ ปัจจุบันประเทศไทยได้เน้นภาพลักษณ์ให้เป็นศูนย์กลาง
การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ โดยเฉพาะสถานบริการด้านสปาจะได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน

โดยสรุปแล้วกิจกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นการให้บริการด้าน
ทรัพยากรทางธรรมชาติของประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะบริเวณภูมิภาคที่มีอาณาเขต

ติดต่อกับทะเลซึ่งมีความสวยงามและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก อาทิ บริเวณจังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดตราด ซึ่งในปัจจุบันทรัพยากรทางทะเลของจังหวัดตราดบริเวณพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งมีทรัพยากรทางทะเลที่สวยงามเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวยุโรป ดังนั้นกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราดที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ 1 กิจกรรมทางบก ประกอบด้วย กิจกรรมเดินป่า / ส่องสัตว์ / ดูนก กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์ กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง และกิจกรรมเที่ยวน้ำตก

ประเภทที่ 2 กิจกรรมทางทะเล ประกอบด้วย กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค) กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) และกิจกรรมนั่งเรือนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม และสภาพแวดล้อมของประเทศ ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้เป็นจำนวนมากแก่ประเทศ ซึ่งจะได้กล่าวถึง ดังต่อไปนี้

2.1.2.1 ความหมายของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ได้ให้คำจำกัดความว่า “อุตสาหกรรมท่องเที่ยว” หมายความว่า อุตสาหกรรมที่จัดให้มีหรือให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรโดยมีค่าตอบแทน และหมายรวมถึง

- 1) ธุรกิจนำเที่ยว
- 2) ธุรกิจโรงแรมนักท่องเที่ยว
- 3) ธุรกิจภัตตาคาร สถานบริการและสถานที่ตากอากาศสำหรับนักท่องเที่ยว
- 4) ธุรกิจการขายของที่ระลึกหรือสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยว
- 5) ธุรกิจการกีฬาสำหรับนักท่องเที่ยว
- 6) การดำเนินงานนิทรรศการ งานแสดง งานออกร้าน การโฆษณาเผยแพร่ หรือการดำเนินงานอื่นใดโดยมีความมุ่งหมายเพื่อชักนำหรือให้มีการเดินทางท่องเที่ยว

วินิจ วีรยางกูร (นิคม จารุมณี, 2544, 2-3 ; อ้างอิงจาก วินิจ วีรยางกูร, 2533, 4-5) ได้กล่าวถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวว่าเป็นอุตสาหกรรมบริการประเภทหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย ธุรกิจหลายประเภท อันได้แก่

1. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ ธุรกิจด้านการขนส่ง ธุรกิจด้านโรงแรมและที่พัก ธุรกิจร้านอาหารและภัตตาคาร ธุรกิจการจัดนำเที่ยว ซึ่งผลผลิตหลักที่นักท่องเที่ยวซื้อโดยตรง ได้แก่ บริการ (service) ต่างๆ รวมทั้งความสะดวกสบายตลอดการเดินทางท่องเที่ยว

2. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม ได้แก่ การผลิตสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าหัตถกรรมต่างๆ เป็นต้น วัตถุประสงค์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคือ ความสวยงามตามธรรมชาติ ศิลปกรรม โบราณสถาน ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนวิธีการดำเนินชีวิตประชาชน ผลผลิตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็คือ บริการที่นักท่องเที่ยวได้รับในรูปแบบต่างๆ และก่อให้เกิดความพึงพอใจและยังมุ่งเน้นในเรื่องของการมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาพักมากขึ้น มีระยะเวลาการพักค้างคืนในประเทศยาวนานขึ้นและมีการใช้จ่ายในประเทศสูงขึ้น

สรุปแล้วอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จึงหมายถึง การจัดการให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจภัตตาคาร สถานบริการและสถานที่ตากอากาศสำหรับนักท่องเที่ยว ธุรกิจการขายของที่ระลึกหรือสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยว ธุรกิจการกีฬาสำหรับนักท่องเที่ยว และการดำเนินงานนิทรรศการ งานแสดง งานออกร้าน การโฆษณาเผยแพร่

2.1.2.2 ประโยชน์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ยูพดี เสตพรธณ (2548, 365-372) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อท้องถิ่น ดังนี้

1. ช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจัดว่าเป็นแหล่งจ้างงานที่ใหญ่ที่สุด เนื่องจากเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหลายๆ อาชีพ ซึ่งมีดังนี้

1.1 อาชีพเกี่ยวกับการขนส่ง เช่น การบิน รถยนต์โดยสาร การเดินเรือ การรถไฟ บริษัทรถเช่า บริษัทนำเที่ยง ซึ่งมีอาชีพที่เกี่ยวข้องนับตั้งแต่พนักงานขายตั๋วโดยสาร พนักงานบริการภายในเครื่องบินหรือรถโดยสาร พนักงานขับรถ พนักงานให้ข่าวสาร ช่างเครื่อง ช่างซ่อม พนักงานควบคุมการจราจร เป็นต้น

1.2 อาชีพให้บริการด้านที่พัก เช่น โรงแรม รีสอร์ท บ้านเช่า โดยมีอาชีพเกี่ยวข้องเนื่องคือ พนักงานต้อนรับ พนักงานทำความสะอาด งานช่าง งานซักรีด งานจัดเลี้ยง จัดประชุม งานดูแลสวน งานอาหาร งานกิจกรรมบันเทิง งานบัญชี งานขาย งานฝึกอบรม เป็นต้น

1.3 อาชีพจัดบริการสิ่งดึงดูดการท่องเที่ยว เช่น สวนสนุกต่างๆ สวนสัตว์ เมืองโบราณ เป็นต้น

1.4 อาชีพผลิตของที่ระลึก โดยที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากจนสินค้าของที่ระลึกกลายเป็นรายได้ที่นักท่องเที่ยวจ่ายเป็นจำนวนมาก ทำให้ในแต่ละท้องถิ่นพยายามจะผลิตสินค้าที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของตนออกจำหน่าย บางแห่งอาจผลิตแบบครบวงจร คือ ตั้งแต่หาวัตถุดิบ ผลิตเป็นรูปร่างแล้วขายเอง บางคนซื้อมาขายเพียงอย่างเดียว

1.5 อาชีพเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยว เช่น สำนักงาน ททท. หนังสือพิมพ์ นักเขียนสารคดีท่องเที่ยว งานช่างภาพ งานโทรทัศน์ นักวิจัยเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น

2. ทำให้เกิดการกระจายรายได้ เมื่อนักท่องเที่ยวไปเที่ยวตามแหล่งต่างๆ ต้องเสียค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าเครื่องดื่ม ค่าพาหนะ บันเทิง ของที่ระลึก ทำให้ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการบริการเหล่านี้มีรายได้ต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ ยิ่งนักท่องเที่ยวมีมาก แต่แต่ละฝ่ายก็จะมีรายได้สูงขึ้น ทำให้มีสภาพเศรษฐกิจดี นับตั้งแต่ชาวสวนที่ผลิตผลไม้ส่งออกจำหน่าย พ่อค้าแม่ค้าที่นำสินค้ามาขายต่อรถบริการนำเที่ยวช่วยให้ผู้ประกอบการปั้มน้ำมันมีรายได้ตามไปด้วย

3. รัฐบาลมีรายได้เพิ่มขึ้น จากภาษีของผู้มีรายได้ รัฐบาลมีเงินตราต่างประเทศที่สามารถนำมาลดภาวะการขาดดุลการค้าได้ ทำให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น สามารถที่จะพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ได้กว้างขวางมากขึ้น

4. การพัฒนาสาธารณูปโภค การที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเจริญเติบโตขึ้น ทำให้รัฐต้องอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและปลอดภัย จึงต้องมีการก่อสร้างถนนหนทาง การประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ การสื่อสารคมนาคม สนามบิน อันมีผลดีต่อส่วนรวมของประเทศ ประชาชนในท้องถิ่นได้รับความสะดวกสบายตามไปด้วย

5. ช่วยลดปัญหาการอพยพเข้าสู่เมืองหลวง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ตามท้องถิ่นต่างๆ ที่มีนักท่องเที่ยวมาเงินไปใช้จ่ายทำให้ประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ มีรายได้จากการให้บริการต่างๆ เช่น ขายของที่ระลึก เครื่องดื่ม ที่พัก การบริการรับส่ง เป็นต้น

6. ช่วยกระตุ้นให้คิดค้นนำทรัพยากรส่วนเกิน มาผลิตให้เกิดรายได้เพิ่มพูน เช่น การผลิตสินค้าที่ระลึกจากเปลือกไม้ เปลือกหอย เศษหนัง รังไหม กระดาษฟาง การทำเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งมีผลทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้ดีขึ้น ทำให้เป็นที่นิยมและขายได้ราคาดี

7. ช่วยให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เป็นผลให้มีการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี ธรรมชาติ โบราณสถาน หรือประเพณีที่แปรเปลี่ยนไปได้รับการส่งเสริมฟื้นฟูจากรัฐ และมีการจัดเทศกาลที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้อย่างน่าภาคภูมิใจ เช่น ประเพณีขับพระเล่านเพลงจังหวัดกำแพงเพชร งานพระนครคีรีจังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น

8. ส่งเสริมให้เกิดความรัก ความผูกพัน ความเข้าใจดีต่อกันระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน เช่น นักท่องเที่ยวที่กลับไปแล้วมักกลับมาอีกเนื่องจากมีความประทับใจในอัธยาศัยไมตรีของคนไทย วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย ทิวทัศน์ที่สวยงาม ตลอดจนนำไปสู่การช่วยเหลืออุดหนุนทางการเงินจากหน่วยงานเอกชน หรือหน่วยงานระหว่างรัฐเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่

9. ประโยชน์ทางการศึกษาค้นคว้าแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทำให้มีโลกทัศน์กว้างขวาง เช่น การผลิตสารคดีท่องเที่ยวเส้นทางสายไหม สารคดีชุดแม่น้ำในไทย ซึ่งให้ความรู้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง

10. ประโยชน์ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกรวดเร็ว เช่น การพัฒนายานพาหนะประเภทเครื่องบินให้บรรจุผู้โดยสารได้มากขึ้น ทำให้มีการขับเคลื่อนตัวด้วยความเร็วสูง มีระบบการควบคุมการจราจรทางอากาศที่ทันสมัย หรือรถยนต์ รถโดยสารสามารถปรับที่นั่งให้เอนได้ มีการผลิตเครื่องดื่มอัตโนมัติ ระบบการโอนเงินที่สะดวกรวดเร็ว ระบบการเคลื่อนย้ายสัมภาระ หรือการจองสำรองที่นั่งด้วยคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ดังนั้นประโยชน์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคธุรกิจให้สูงขึ้นเนื่องจากมีรายได้จากการให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ด้านเทคโนโลยีต่างๆ เกิดการพัฒนาให้มีความทันสมัยและสะดวกรวดเร็วต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน ตลอดจนจนด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีให้เป็นเอกลักษณ์ของไทยให้เป็นที่รู้จักของนานาชาติ

2.1.2.3 ลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการให้บริการการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวต้องได้รับความพึงพอใจสูงสุด ซึ่งปัจจุบันธุรกิจประเภทนี้กำลังขยายตัวเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันกันมาก ดังนั้นลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจ

ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีลักษณะที่แตกต่างกันตามประเภทของกิจกรรมการให้บริการการท่องเที่ยว ดังนี้

1) ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว หมายถึง ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 มาตรา 14 ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล และในมาตรา 3 บัญญัติว่า ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว มีหน้าที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการจัดการหรือการให้บริการ หรือการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทาง สถานที่พัก อาหาร ทัศนอาจร และหรือมัคคุเทศก์ให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวฯ ยังได้บัญญัติแนวปฏิบัติอื่นๆ ของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.1) ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องวางหลักประกันซึ่งได้แก่เงินสด หนังสือค้ำประกันของธนาคาร พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลไทยค้ำประกันเงินต้นและดอกเบี้ยต่อผู้ว่าการเพื่อประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยวที่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวมีอยู่กับนักท่องเที่ยวและหรือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งนี้ตามจำนวนเงินที่ปรากฏในกฎกระทรวง

1.2) ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงว่าด้วยมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยว

1.3) ในการโฆษณาการจ้ดบริการนำเที่ยวหรือรายละเอียดในการนำเที่ยวที่จะจัดในแต่ละปีให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวจัดทำเป็นเอกสารอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดดังนี้ 1) ชื่อผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว สถานที่ประกอบธุรกิจนำเที่ยว และเลขที่ใบอนุญาต 2) ระยะเวลาที่ใช้ในการให้บริการนำเที่ยว 3) อัตราค่าบริการ 4) ประเภทของยานพาหนะที่ใช้ในการให้บริการนำเที่ยว 5) จุดหมายปลายทางและที่แวะพัก รวมทั้งสถานที่สำคัญ ๆ ในการท่องเที่ยว และ 6) ลักษณะและประเภทของที่พัก และจำนวนครั้งของอาหารที่จัดให้

1.4) ในระหว่างกรให้บริการนำเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องพยายามให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกับที่ได้ตกลงกันไว้ และถ้ามีการเปลี่ยนแปลงบริการนำเที่ยวโดยไม่ได้ความยินยอมจากนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนแปลงนั้น

2) ผู้ประกอบธุรกิจมัคคุเทศก์ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 มาตรา 3 บัญญัติว่ามัคคุเทศก์ หมายถึง ผู้ที่นำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ และให้

ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่หรือบุคคลโดยได้รับค่าตอบแทน ซึ่งแนวปฏิบัติและหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่ผู้ประกอบการกิจกรรมภาคพื้นปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้

กรณีที่ 1 กรณีที่ผู้ยื่นคำขอใบอนุญาตมีชื่อตามทะเบียนบ้าน ที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานทะเบียนฯ ต่าง ๆ การยื่นขอใบอนุญาตต้องใช้หลักฐานดังนี้

1. บัตรประจำตัวประชาชนหรือใบเหลืองหรือบัตรอื่นที่ใช้แทนบัตรประจำตัวประชาชนได้พร้อมสำเนาทั้งด้านหน้าและด้านหลัง 1 ชุด (ลงชื่อรับรองสำเนาถูกต้องด้วย)
2. ทะเบียนบ้านที่มีชื่อผู้ยื่นคำขออยู่ด้วย พร้อมสำเนาหน้าที่มีบ้านเลขที่และหน้าที่มีชื่อผู้ยื่นคำขอ 1 ชุด (ลงชื่อรับรองสำเนาถูกต้องด้วย)
3. รูปถ่ายไม่เกิน 6 เดือน ครึ่งตัว หน้าตรง ไม่สวมหมวก และแว่นตาดำ ขนาด 1 นิ้ว จำนวน 3 รูป
4. วุฒิบัตรหรือหนังสือรับรองว่า (ที่ ททท.ออกให้เนื่องจากวุฒิบัตรฉบับจริงหายได้) ผ่านการอบรมอาชีพภาคพื้น พร้อมสำเนาทั้งด้านหน้าและด้านหลัง 1 ชุด (ลงชื่อรับรองสำเนาถูกต้องด้วย)
5. ใบรับรองแพทย์ไม่เกิน 1 เดือน (นับจากวันตรวจร่างกายถึงวันยื่นคำขอ) จำนวน 1 ฉบับ

กรณีที่ 2 กรณีที่ผู้ยื่นคำขอใบอนุญาตมีชื่อตามทะเบียนบ้าน อยู่นอกเขตความรับผิดชอบของสำนักงานทะเบียนฯที่จะยื่นขอใบอนุญาตและประสงค์จะใช้ที่อยู่ตามภูมิลำเนาเฉพาะการที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานทะเบียนฯต่าง ๆ การยื่นขอใบอนุญาตต้องใช้หลักฐานดังนี้

1. ตามกรณีที่ 1 ทั้ง 5 ข้อ รวมทั้ง 6. สำเนาทะเบียนบ้านตามภูมิลำเนาเฉพาะการที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานทะเบียนฯ ต่าง ๆที่จะยื่นคำขอโดยให้เจ้าบ้านเป็นผู้รับรอง จำนวน 1 ชุด ถ่ายสำเนาหน้าที่มีบ้านเลขที่ และหน้าที่มีชื่อเจ้าบ้าน (ให้เจ้าบ้านลงชื่อรับรองสำเนาถูกต้องด้วย)

กรณีที่ 3 กรณีที่เคยมีใบอนุญาตแล้ว ต่ออายุใบอนุญาตไม่ทันภายในกำหนด (ก่อนใบอนุญาตหมดอายุ 120 วัน) และใบอนุญาตหมดอายุแล้วไม่เกิน 15 วัน การยื่นขอใบอนุญาตต้องใช้หลักฐานดังนี้

1. บัตรประจำตัวประชาชนหรือใบเหลืองหรือบัตรอื่นที่ใช้แทนบัตรประจำตัวประชาชนได้พร้อมสำเนาทั้งด้านหน้าและด้านหลัง 1 ชุด (ลงชื่อรับรองสำเนาถูกต้องด้วย)

2. ทะเบียนบ้านที่มีชื่อผู้ยื่นคำขออยู่ด้วย พร้อมสำเนาหน้าที่มีบ้านเลขที่และหน้าที่มีชื่อผู้ยื่นคำขอ 1 ชุด (ลงชื่อรับรองสำเนาถูกต้องด้วย)
 3. รูปถ่ายไม่เกิน 6 เดือน ครึ่งตัว หน้าตรง ไม่สวมหมวก และแว่นตาดำขนาด 1 นิ้ว จำนวน 3 รูป
 4. วุฒิบัตรหรือหนังสือรับรองว่า (ที่ ททท. ออกให้เนื่องจากวุฒิบัตรฉบับจริงหาย) ได้ผ่านการอบรมอาชีพมัคคุเทศก์ พร้อมสำเนาทั้งด้านหน้าและด้านหลัง 1 ชุด (ลงชื่อรับรองสำเนาถูกต้องด้วย)
 5. ใบรับรองแพทย์ไม่เกิน 1 เดือน (นับจากวันที่ตรวจร่างกาย ถึงวันยื่นคำขอ) จำนวน 1 ฉบับ
 6. ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ (บัตรมัคคุเทศก์) ใบเก่าหรือใบแจ้งความจากสถานีตำรวจ (กรณีที่ยื่นบัตร มัคคุเทศก์หาย)
- กรณีที่ 4 กรณีที่เคยมีใบอนุญาตแล้ว ต่ออายุใบอนุญาตไม่ทันภายในกำหนด (ก่อนใบอนุญาตหมดอายุ 120 วัน) และใบอนุญาตหมดอายุแล้ว เกิน 15 วัน (กรณีนี้ให้ติดต่อสำนักงานทะเบียนฯ ก่อนเพื่อรับหนังสือไปเสียค่าปรับ) การยื่นขอใบอนุญาตต้องใช้หลักฐานดังนี้
1. บัตรประจำตัวประชาชนหรือใบเหลืองหรือบัตรอื่นที่ใช้แทนบัตรประจำตัวประชาชนได้พร้อมสำเนาทั้งด้านหน้าและด้านหลัง 1 ชุด (ลงชื่อรับรองสำเนาถูกต้องด้วย)
 2. ทะเบียนบ้านที่มีชื่อผู้ยื่นคำขออยู่ด้วย พร้อมสำเนาหน้าที่มีบ้านเลขที่และหน้าที่มีชื่อผู้ยื่นคำขอ 1 ชุด (ลงชื่อรับรองสำเนาถูกต้องด้วย)
 3. รูปถ่ายไม่เกิน 6 เดือน ครึ่งตัว หน้าตรง ไม่สวมหมวก และแว่นตาดำขนาด 1 นิ้ว จำนวน 3 รูป
 4. วุฒิบัตรหรือหนังสือรับรอง (ที่ ททท. ออกให้เนื่องจากวุฒิบัตรฉบับจริงหาย) ว่า ได้ผ่านการอบรมอาชีพมัคคุเทศก์ พร้อมสำเนาทั้งด้านหน้าและด้านหลัง 1 ชุด (ลงชื่อรับรองสำเนาถูกต้องด้วย)
 5. ใบรับรองแพทย์ไม่เกิน 1 เดือน (นับจากวันที่ตรวจร่างกาย ถึงวันยื่นคำขอ) จำนวน 1 ฉบับ
 6. ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ (บัตรมัคคุเทศก์) ใบเก่าหรือใบแจ้งความจากสถานีตำรวจ (กรณีที่ยื่นบัตรมัคคุเทศก์หาย)
 7. ใบเสร็จเสียค่าปรับจากสถานีตำรวจ

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 กำหนดให้นักท่องเที่ยวจะได้รับความคุ้มครอง โดยผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และผู้ที่เป็นมัคคุเทศก์ ต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบการและอาชีพดังกล่าว เพื่อคุ้มครองนักท่องเที่ยวที่เปรียบเสมือนผู้บริโภคสินค้า และบริการทางการท่องเที่ยวมิให้ถูกเอาเปรียบ และยังสามารถช่วยให้การดำเนินธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ เป็นระเบียบและได้มาตรฐาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกๆ ฝ่าย

นักท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญยิ่ง เพราะท่านเป็นผู้เลือกใช้บริการจากบริษัทนำเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศไทยขณะนี้ รวมทั้งบริการจากมัคคุเทศก์ซึ่งจากพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว จะทำให้การตัดสินใจเลือกใช้บริการง่ายขึ้น เพราะท่านสามารถตรวจสอบก่อนใช้บริการได้ และสามารถร้องเรียนความไม่ถูกต้อง หลังจากการใช้บริการไปแล้วได้ วิธีง่ายๆ คือ

1. ขอให้พิจารณารายการนำเที่ยวที่บริษัทเสนอขาย
2. ตรวจสอบบริษัทที่ท่านจะใช้บริการว่ามีใบอนุญาตหรือไม่
3. สอบประวัติเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน
4. เมื่อตกลงใจว่าจะซื้อบริการบริษัทนำเที่ยวใดแล้ว ขอให้เก็บเอกสารรายการนำเที่ยว/ ใบเสร็จรับเงิน ที่ท่านชำระค่าบริการไว้ให้ดี เพราะท่านอาจจะมีคำถามจำเป็นต้องร้องเรียนภายหลัง

เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับบริษัทนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ เพื่อเป็นการรักษาสิทธิของนักท่องเที่ยวสามารถติดต่อหน่วยงานกับสำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ อยู่ในพื้นที่ซึ่งจะมีหน้าที่ และภาระรับผิดชอบในการกำกับดูแลให้ผู้เกี่ยวข้องที่อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด คือ

1. รับผิดชอบทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
2. รับเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
3. ตรวจสอบผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายและขยายผลให้มีการดำเนินการตามกฎหมาย
4. พิจารณาวินิจฉัย เพื่อสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต
5. ส่งเสริมพัฒนา และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
6. แก้ไขปัญหาของธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้อง เศรษฐกิจ และสังคมโดยรวม

ยุพดี เสตพรพรณ (2548, 376-392) กล่าวถึงลักษณะของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วย

1. ร้านค้าของที่ระลึก ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถแยกตามประเภทของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ประเภทเครื่องถม เครื่องเงิน เครื่องประดับ ประเภทเครื่องปั้นดินเผา ประเภทเครื่องเงิน ประเภทผ้า ประเภทดอกไม้ประดิษฐ์ ประเภทตุ๊กตา ประเภทเครื่องจักสาน ประเภทเครื่องหนัง ประเภทหัตถกรรมกระดาษอัด

2. ธุรกิจโรงแรมและห้องพัก เป็นกิจกรรมที่ทำรายได้ด้านการท่องเที่ยวเป็นอันดับสองรองจากรายได้ด้านสินค้าที่ระลึก เป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันกันในระดับสูงทางด้านการบริการ และในปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการ

3. ธุรกิจภัตตาคาร ร้านอาหาร เนื่องจากกิจการร้านอาหารมีอยู่ทั่วไปมากมายจึงสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการจำนวนมาก

4. ธุรกิจการขนส่ง ได้แก่ การขนส่งทางน้ำ การขนส่งทางบก การขนส่งทางอากาศ

5. ธุรกิจสนามกอล์ฟ ซึ่งเป็นกิจการเพื่อการพักผ่อนและการกีฬา ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของรีสอร์ทและโรงแรมที่จะขายให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง

นอกจากนั้น ยุพดี เสตพรพรณ (2548, 372-373) ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่มีส่วนส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เติบโต จะต้องมียุพดีลักษณะดังนี้

1. มีบุคลิกของความเป็นไทย คือ มีจิตใจกว้างขวาง โอบอ้อมอารี สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส

2. มีความรู้ในวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้อย่างดี เช่น งานฝีมือ งานครัว งานแม่บ้าน งานโรงแรม งานมัคคุเทศก์ งานขับยานพาหนะ เป็นต้น

3. ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วยความมั่นใจและภาคภูมิใจ ว่าอาชีพให้บริการด้านการท่องเที่ยวเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ไม่ใช่งานรับใช้หรือต่ำต้อยแต่อย่างใด

4. มีความรู้ด้านภาษาอย่างดี ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อให้การสื่อสารเป็นไปอย่างราบรื่น มีความเข้าใจดีทั้งด้านความรู้ การนัดหมายและโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งอาจทำให้เกิดความขุ่นข้องหมองใจกันได้

5. เป็นคนใฝ่หาความรู้รอบตัว ทำให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ สามารถสนทนากับนักท่องเที่ยวได้ทุกเรื่อง หรือสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เก่ง

6. มีความรู้ในเรื่องอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อร่วมกันพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทุกด้าน

7. มีความรู้ในเรื่องสันตนาการ มีอารมณ์ขันเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพลิดเพลิน สร้างความอบอุ่น สร้างความเป็นกันเอง ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับนักท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นผลดีต่อธุรกิจการท่องเที่ยว

8. รู้จักรักษาความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว สามารถให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวได้ เช่น การปฐมพยาบาล การระมัดระวังพิษของสัตว์หรือแมลง การเล่นน้ำทะเล การเดินป่า การระมัดระวังมิจฉาชีพ เป็นต้น

9. มีจรรยาบรรณในอาชีพ คือ ซื่อสัตย์ ไม่เอาเปรียบลูกค้า หรือนักท่องเที่ยว พยายามอำนวยความสะดวกอย่างดีที่สุด ไม่โกหกหลอกลวง

2.1.2.4 ผลกระทบจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้จำนวนมากเข้าสู่ประเทศ ส่งผลให้รายได้ของชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติมากขึ้น และยังเป็นอุตสาหกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการเข้ามาชื่นชมและสัมผัสด้วยตัวเอง ถึงแม้จะมีข้อดีหลายประการต่อสังคมและประเทศชาติแต่ก็ยังมีข้อเสียหรือผลกระทบที่สำคัญ อาทิ ผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ดังที่ นิคม จารุมณี (2544 , 244-251) ได้กล่าวถึงผลกระทบจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ดังนี้

1. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ (economic and social impacts) เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เน้นฤดูกาล ซึ่งธุรกิจต่างๆ ต้องหยุดพักในช่วงฤดูกาลที่ไม่มีรายได้ นอกจากนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้ค่าที่ดินและทรัพย์สินในท้องถิ่นเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลดีต่อผู้ขายแต่จะเป็นผลร้ายต่อประชาชนและผู้ซื้อในท้องถิ่นหรือธุรกิจต่างๆ ในชุมชน

2. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (environmental impacts) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเมื่อเกิดการแข่งขันในภาคธุรกิจท่องเที่ยว การเข้าไปใช้บริการในแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวมีเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะทรัพยากรทางธรรมชาติ ผลที่ตามมาคือการต้องปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่นเพื่อรักษาไว้ชื่นชมต่อไป เมื่อนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนมากขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใด แหล่งหนึ่งจนเกินขีดความสามารถทางกายภาพที่จะบริการต่างได้ ก็จะก่อให้เกิดการเสื่อมสลายของทรัพยากรพื้นฐาน เช่น พื้นดิน แหล่งน้ำต่างๆ ป่าไม้ เป็นต้น โดยเฉพาะชุมชนหรือท้องถิ่นที่เน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นเป้าหมายหลัก ปัญหามลภาวะของเสียงอันเกิดจากการจราจรที่ทำลายความสงบของท้องถิ่น การแข่งขันเพื่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ตามทำเลที่สวยงามตามธรรมชาติโดยไม่ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงหรือถูกทำลายไปอย่างรวดเร็ว

3. ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม ที่เกิดจากการท่องเที่ยวคือ อิทธิพลของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาแทรกแซงวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปะในการกิน

อาหารและเครื่องดื่ม การแต่งกาย ที่สะท้อนมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นไม่ต้องการที่จะเห็นการแทรกแซงและต้องการปกป้องไม่ให้ถูกระทบจากการท่องเที่ยวมากที่สุด

วรรณภา วงษ์วานิช (2546, 136-138) ได้กล่าวถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติทางด้านกายภาพซึ่งเกิดขึ้นเนื่องมาจากธุรกิจการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมด้านบริการที่นำรายได้มาสู่ประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ดังนี้

1. ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางการท่องเที่ยว แต่ถ้าใช้ทรัพยากรนั้นมากเกินไปความสามารถที่จะรองรับได้ก็ย่อมจะมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติได้ เช่น ผลกระทบต่อพืชพรรณ ธรรมชาติที่อาจสูญเสียดังง่าย ผลกระทบต่อทรัพยากรน้ำเนื่องจากการปล่อยสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศเนื่องจากการใช้ยานพาหนะเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ผลกระทบต่อทรัพยากรสัตว์ป่า เนื่องจากการขับรดเข้าไปในบริเวณที่สัตว์ป่าอาศัยอยู่ในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าหรือการตั้งค่ายพักแรมทิ้งเศษอาหารในป่าเมื่อสัตว์ป่าเข้ามากินก็อาจทำอันตรายแก่มนุษย์สัตว์ก็จะถูกฆ่ามากขึ้น ทำให้จำนวนสัตว์ป่าลดลงหรือสูญพันธุ์ไป

2. ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และปัญหามลภาวะ เนื่องจากมีขยะและสิ่งปฏิกูลตามบริเวณแหล่งท่องเที่ยว แหล่งน้ำเน่าเสีย ชายหาดสกปรก พืชพันธุ์และสัตว์ป่าถูกทำลาย จำนวนลดลงหรือสูญพันธุ์อย่างรวดเร็ว ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม บังกะโล ร้านค้า และแหล่งชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว หรืออากาศเสีย เสียงรบกวนจากยานพาหนะ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อจิตใจในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญต่อผู้เข้าไปเยือน ไม่เกิดความประทับใจและไม่อยากกลับมาเยือนอีกในโอกาสต่อไป

3. ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ และสิ่งก่อสร้างทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยเฉพาะในการเข้าครอบครองและใช้ประโยชน์ในที่สาธารณะ เช่น การใช้พื้นที่ป่าสงวนเพื่อสร้างสถานที่พักตากอากาศ การบุกรุกพื้นที่เกาะ ชายหาด และพื้นที่ป่าและแหล่งน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น รีสอร์ทหรือสนามกอล์ฟ เรือนแพ ร้านอาหาร เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านการทำลายทัศนียภาพและด้านการอำนวยความสะดวกต่างๆ อาทิ การคมนาคมหรือการกีดขวางทางเดิน เป็นต้น ดังนั้นจึงต้องมีการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อแก้ปัญหาและยับยั้งการบุกรุก

4. ปัญหาอาคารและสิ่งปลูกสร้าง เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้เกิดการก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทัศนียภาพเป็นอย่างมากโดยเป็นการทำลายสภาพธรรมชาติที่สวยงาม ทำให้ธรรมชาติขาดความกลมกลืน ภูมิทัศน์ที่เป็นเสน่ห์ตามธรรมชาติสูญหายไป แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมเร็วขึ้น เช่น การสร้างเพิงขายอาหารหรือเครื่องดื่มตามชายหาด เป็นต้น

5. ปัญหาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม ที่เกิดจากการพัฒนาบางอย่าง เช่น การถมที่ ถมทะเล หรือทะเลสาบ การสร้างถนนรอบชายฝั่ง การตัดถนนผ่านพื้นที่ป่าไม้ การระเบิดหิน การสร้างเขื่อนบางแห่ง ย่อมก่อให้เกิดการพังทลายของดิน เกิดตะกอนในแม่น้ำหรือทะเล เกิดการทำลายสภาพภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้เกิดการจ้างงานในธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรง เช่น ธุรกิจร้านอาหารของที่ระลึก ที่พักแรม เป็นต้น และทางอ้อมได้แก่ การจ้างแรงงานในภาคส่วนต่างๆ ซึ่งเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชนในประเทศให้มีเพิ่มขึ้นจากการให้บริการการท่องเที่ยว นอกจากนี้ประโยชน์ที่ได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแล้วยังมีผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยว การทำลายความสมดุลของธรรมชาติ ปัญหาที่เกิดจากอาคารสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งทุกภาคส่วนต้องกันมาร่วมมือกันในการที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้สามารถคงอยู่ได้

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรให้บริการ

2.1.3.1 ความหมายของพฤติกรรมมนุษย์

พฤติกรรมเป็นกิจกรรมที่มนุษย์แสดงออกทั้งภายในและภายนอก ซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงพฤติกรรมมนุษย์ไว้ดังนี้

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2545, 84-86) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมมนุษย์ ได้แก่ กายกรรม วาจากรรม และมโนกรรม พฤติกรรมมนุษย์ ทั้ง 3 ลักษณะเป็นการแสดงออกของมนุษย์ซึ่งได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบใน 2 มิติ แรก คือ

1. มิติความคิด (cognition) ประกอบด้วย ความสมบูรณ์และประสิทธิภาพของการสัมผัส การรับรู้ การเรียนรู้ ความฉลาด ทักษะและกระบวนการคิด ซึ่งจะประมวลผลเป็นความรู้

คือรู้จักระบุได้ เข้าใจ เกิดแนวคิดหรือมโนทัศน์ เกิดการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ประเมินผล และเกิดวิสัยทัศน์ที่พึงประสงค์ได้

2. มิติความรู้สึก (affective) ประกอบด้วยอารมณ์ ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ เจตคติ ความเชื่อและการจูงใจ

ดังนั้นมิติพฤติกรรม (behavior) จึงประกอบด้วย กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม มีดังนี้

1. กายกรรม เป็นการแสดงออกทางร่างกาย และหรือสัมพันธ์กับวจีกรรม และมโนกรรมด้วย เช่น การยิ้ม การเดิน การไหว้พร้อมกล่าวสวัสดิ์

2. วจีกรรม เป็นการแสดงออกทางวาจา เช่น พูดทักทายเพื่อน พูดติดต่อเรื่องงาน และรับโทรศัพท์

3. มโนกรรม เป็นการแสดงออกทางจิตใจ เช่น มีจิตใจเป็นกุศล ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข รู้จักควบคุมอารมณ์ ควบคุมจิตใจ

สรุปได้ว่า พฤติกรรมมนุษย์ จึงเป็นการบูรณาการพฤติกรรมทั้งด้าน กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรมที่จำเป็นต้องนำมาใช้ โดยมีการกลั่นกรองแล้วนำมาผสมผสานทางด้านความรู้สึกอันละเอียดอ่อนหรือประกอบกันเป็นพฤติกรรมที่มีคุณค่า เช่น มีวิสัยทัศน์ที่พร้อมด้วยศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันส่งผลต่อการเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ หรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี สัมกับคำว่าบุคคลที่พัฒนาแล้ว ซึ่งถ้าบุคคลแสดงพฤติกรรมทางลบเพราะขาดการพัฒนาชีวิตก็จะเสื่อมถอย

2.1.3.2 พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างบุคคล

พฤติกรรมการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งสงวน สุทธิเลิศอรุณ (2545,110) กล่าวถึงว่าเป็นลักษณะพฤติกรรมที่บุคคลแสดงปฏิสัมพันธ์ต่อกัน อันมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ พฤติกรรมดังกล่าวจำแนกเป็น 5 ประเภท คือ

1) พฤติกรรมที่ส่งผลทางบวก (positive strokes) เป็นพฤติกรรมที่จัดว่าดี ทำให้ผู้รับการสื่อสารรู้สึกพอใจ ดีใจ อบอุนใจ และภาคภูมิใจ เช่น ก. ชม ข. ว่าเป็นคนเก่งนะ

2) พฤติกรรมที่ส่งผลทางลบ (negative strokes) เป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ทำให้ผู้รับการสื่อสารเกิดอารมณ์โกรธ อับอาย และกำลังใจถดถอย เช่น ค. ดุ ง. ว่ามาสายบ่อยๆ จะให้ย้ายไปอยู่ที่อื่นลำพัง

3) พฤติกรรมที่ให้อย่างมีเงื่อนไข (conditional strokes)

4) พฤติกรรมหลอกหลวง (plastic strokes) เป็นพฤติกรรมที่ขาดความจริงใจต่อกัน ทำให้เกิดปัญหาอันเนื่องมาจากพฤติกรรมหลอกหลวง ซึ่งพฤติกรรมประเภทนี้ย่อมก่อให้เกิดความโกรธและความไม่พึงพอใจต่อกัน

5) พฤติกรรมที่เป็นพิธีการ (life position) เป็นพฤติกรรมที่ประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมและประเพณีของสังคม เช่น การไหว้ การสัมผัสมือทักทาย ปราศรัย ของบุคคลที่พบกัน ในโอกาสต่างๆ พฤติกรรมดังกล่าวย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจต่อกัน

2.1.3.3 มนุษยสัมพันธ์ในการให้บริการ

มนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของคนเราเป็นอย่างมาก เพราะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน นับตั้งแต่การอยู่ร่วมกันภายในครอบครัว เพื่อนบ้าน ในสถานที่ทำงาน และในการประกอบอาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้คนภายนอก ซึ่งมนุษยสัมพันธ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้คนเราอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและช่วยให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ดังนี้

1) ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายความหมายของมนุษยสัมพันธ์ ไว้หลายท่าน ดังนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ ว่าหมายถึง มนุษย์ คือ สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล สัตว์ผู้มีจิตใจสูง คน สัมพันธ์ คือ ผูกพัน เกี่ยวข้อง และมนุษยสัมพันธ์ คือ ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างมนุษย์ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

Catrer V. Good (1973) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) ว่าหมายถึง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างประชาชนและอิทธิพลซึ่งบุคคลมีต่อบุคคลอื่น รวมถึงการศึกษาตามหลักทางวิทยาศาสตร์เพื่อศึกษาถึงอิทธิพลและปฏิภยสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น

Keith Davis (1972) ให้คำจำกัดความของมนุษยสัมพันธ์ว่าหมายถึง วิธีการก่อให้เกิดวัตถุประสงค์และแรงกระตุ้นให้กลุ่มคนมีความปรารถนาจะทำงานร่วมกันให้ได้ผล เป็นการนำเอาบุคคลเหล่านี้มาทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สามัคคีและร่วมมือกัน โดยได้รับความพึงพอใจทั้งด้านเศรษฐกิจ จิตใจ และสังคมโดยทั่วถึงกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ทั้งระดับเดียวกัน ทั้งในแง่ของความร่วมมือ ความขัดแย้ง ความสัมพันธ์ของกลุ่มซึ่งความเกี่ยวข้องนั้นอาจเกิดขึ้นระหว่างคนเียวระดับเดียวกัน คนต่างระดับ ต่างตำแหน่ง

ต่างฐานะ เกิดขึ้นระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม กลุ่มต่อกลุ่ม ตลอดจนระหว่างองค์การต่่องค์การต่างระดับกัน ที่นำไปสู่การสนองตอบระหว่างกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันด้วยความสามัคคี โดยได้รับความพึงพอใจทั้งด้านเศรษฐกิจ จิตใจ และสังคมอย่างทั่วถึงกันทุกระดับ

2) หลักมนุษยสัมพันธ์ในองค์การ

มนุษยสัมพันธ์ในองค์การนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะองค์การเป็นแหล่งรวมของบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ถ้าในองค์ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันก็จะเกิดปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ซึ่ง Reece and Brandt (1984) ได้กล่าวถึงแนวคิดหลักมนุษยสัมพันธ์ในองค์การไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) การเข้าใจตนเองและคนอื่น (Understanding Yourself and Other) การมีมนุษยสัมพันธ์จะต้องยอมรับตนเอง รู้จักระมัดระวัง มีความจริงใจ (Trust) เป็นคนเปิดเผยตนเอง และสนใจความรู้สึกของผู้อื่น ต้องรู้จักปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2) การติดต่อสื่อสาร (Communication) พื้นฐานสำคัญของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี คือ การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของความล้มเหลวในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในองค์การ คือ การติดต่อสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ เพราะการสื่อสารเป็นการสร้างความเข้าใจหรือการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดให้อีกฝ่ายหนึ่งได้เข้าใจอย่างถูกต้อง

3) การจูงใจ (Motivation) การจูงใจมิใช่แต่เพียงการให้รางวัลและการลงโทษ แต่มุ่งถึงแรงขับที่สนองความต้องการได้อย่างพึงพอใจ การจูงใจเป็นการส่งเสริมความเข้าใจที่ดีระหว่างผู้เกี่ยวข้องกัน การจูงใจที่ดีควรเป็นไปในทางบวก คือการจูงใจที่ทำให้ผู้ได้รับการจูงใจเกิดความรู้สึกที่ดี ปฏิบัติด้วยความเต็มใจและพอใจ ไม่ใช่ทำเพราะจำใจหรือถูกบังคับ

4) การบริหารความขัดแย้ง (Conflict Management) ความขัดแย้ง คือ การที่เรามีความคิดเห็น มีพฤติกรรม มีการกระทำไม่สอดคล้องกัน เช่น คนทะเลาะกัน ฆ่ากันตาย ได้เถียงทำร้ายซึ่งกันและกัน เป็นต้น คนเราเมื่อเกี่ยวข้องกันย่อมจะต้องมีความขัดแย้งเกิดขึ้น การแก้ไขความขัดแย้งโดยวิธีการที่ได้รับความพอใจทั้งคู่เป็นสิ่งที่สำคัญต่อการส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์

ดังนั้นหลักมนุษยสัมพันธ์ในองค์การจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาบุคลากรในองค์การโดยเฉพาะหน่วยงานธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการซึ่งจะต้องมีหลักมนุษยสัมพันธ์เรื่องเกี่ยวกับการเข้าใจตนเองและผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา การเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การรู้จักแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

3) กลุ่มและการทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์

องค์การเกิดขึ้นจากการรวมตัวของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปซึ่งแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน เมื่อมารวมตัวกันอยู่ในองค์การกลายเป็นกลุ่มผู้ร่วมงานที่มีวัตถุประสงค์เดียวกันคือ การปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ดังนั้นความสำเร็จและประสิทธิภาพในการทำงานย่อมเป็นผลมาจากความสามารถของบุคคลและกลุ่มในองค์การ ซึ่ง Johnson and Johnson (สิทธิโชค วรานุสันติกุล, ม.ป.ป., 238 ; อ้างอิงจาก Johnson and Johnson ,1982,11) ได้เปรียบเทียบลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพตามที่กล่าวไว้ในตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพ

กลุ่มที่มีประสิทธิภาพ	กลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพ
<ol style="list-style-type: none"> 1. เป้าหมาย ของสมาชิกกับของกลุ่มเข้ากันได้ เป้าหมายมีลักษณะเอื้อต่อการร่วมมือกัน 2. มี การสื่อสาร สองทางในบรรยากาศที่ เปิดเผย สื่อทั้งความคิดและความรู้สึก 3. สมาชิก มีส่วนร่วม และมีโอกาสเป็นผู้นำ 4. มีการกระจาย อำนาจ ให้เท่าเทียมกัน ที่มาของอำนาจ คือ ความสามารถ และ ข้อมูล 5. ส่งเสริม การตัดสินใจ โดยกลุ่ม กระบวนการ ตัดสินใจเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ เสี่ยง ส่วนใหญ่เป็นมติที่กลุ่มต้องการ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกถูกสั่งให้ทำเป้าหมาย เป้าหมายเอื้อให้สมาชิกแข่งขัน 2. สื่อสาร ทางเดียว สื่อเฉพาะความคิด เท่านั้น ละเลยความรู้สึก 3. ผู้นำมอบหมายให้สมาชิก มีส่วนร่วม ไม่เท่าเทียมกัน 4. ที่มาของ อำนาจ คือ ตำแหน่ง ทุกคน ต้องเชื่อฟังผู้มีตำแหน่ง 5. ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสูงสุดคือ ผู้ที่จะ ตัดสินใจไม่มีการอภิปรายกลุ่ม สมาชิกมีส่วนเกี่ยวข้องน้อยมาก
<ol style="list-style-type: none"> 6. ความขัดแย้งและการตัดสินใจกัน เป็นสิ่งที่ อาจจะช่วยในการปรับปรุงงานกลุ่ม 7. ความเหนียวแน่นในกลุ่ม เกิดจากการที่มี การยอมรับ การสนับสนุน การเชื่อฟัง ความ รัก และการถือกันเป็นพวกเดียวกัน 	<ol style="list-style-type: none"> 6. หลีกเลียง ความขัดแย้งและการ ถกเถียงหรือเก็บเอาไว้ 7. ไม่สนใจ ความเหนียวแน่นในกลุ่ม สมาชิก กลุ่มต้องทำหน้าที่ตามสั่ง ใช้ กำลังบังคับให้ทำตาม

ตารางที่ 2.1 เปรียบเทียบลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพ (ต่อ)

กลุ่มที่มีประสิทธิภาพ	กลุ่มที่ไม่มีประสิทธิภาพ
8. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินประสิทธิภาพของกลุ่ม และการตัดสินใจที่จะทำหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย รักษากลุ่มให้อยู่ต่อไป และพัฒนากลุ่มบางครั้ง	8. ผู้มีอำนาจสูงสุดเป็นผู้ประเมิน และตัดสินใจในการทำหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายและพัฒนากลุ่ม
9. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี การพัฒนาศักยภาพของตนเอง และความคิดริเริ่มเป็นสิ่งที่กลุ่มสนับสนุน	9. ส่งเสริมให้สมาชิกเป็นคนที่ต้องอยู่ในระเบียบ กฎเกณฑ์ อยู่เฉยๆ ทำตามคำสั่ง

ที่มา : Johnson (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, ม.ป.ป.,238 ; อ้างอิงจาก Johnson and Johnson, 982,11)

ดังนั้นบุคคลจะสร้างความสัมพันธ์อันดีในการอยู่หรือทำงานร่วมกันจะต้องอาศัยจากความเข้าใจตนเองก่อนจึงจะเกิดความเข้าใจผู้อื่น โดยที่คนแต่ละคนจะยึดถือจึงเป็นสิ่งสำคัญในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งนักจิตวิทยาที่มีความเชื่อว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลจะเป็นไปในรูปใดนั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติที่บุคคลนั้นมีต่อตนเองและมีต่อบุคคลอื่น

4) บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม

การที่กลุ่มจะทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มแล้ว บทบาทของสมาชิกในกลุ่มซึ่งแสดงออกมาแสดงเป็นพฤติกรรมต่างๆ ซึ่ง Miles M.B. (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2545, 221-223 ; อ้างอิงจาก Miles M.B.,1962, 36-52) ได้กล่าวถึง บทบาทของสมาชิกกลุ่ม ดังนี้

1) บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการทำงาน เป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับงาน โครงการหรือปัญหาต่างๆ ที่กลุ่มกำลังกระทำอยู่ รวมทั้งเรื่องราวที่กลุ่มกำลังอภิปราย ถกเถียงกันและจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานประกอบด้วยบทบาท ดังนี้

1.1) ผู้ริเริ่ม ผู้มีส่วนร่วม เป็นผู้เสนอแนวความคิดหรือวิธีการใหม่ ในการพิจารณาปัญหาหรือจุดมุ่งหมายของกลุ่มและพยายามก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวต่างๆ เพื่อให้กลุ่มบรรลุผลตามต้องการ

1.2) ผู้แสวงหาข้อมูลหรือความคิดเห็น เป็นผู้ถามคำถามเพื่อให้เกิดความกระจ่าง หรือเพื่อได้ข้อเสนอแนะข้อมูล ข้อเท็จจริงต่างๆ มาใช้ในการแก้ปัญหากลุ่ม

1.3) ผู้ให้ข้อมูลหรือข้อคิดเห็น เป็นผู้ให้ข้อมูลหรือข้อสรุปต่างๆ ซึ่งเป็นความเห็นที่พยายามให้ผู้อื่นเห็นคล้อยตามหรือใช้ประสบการณ์ของตนเองเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของกลุ่ม

1.4) ผู้ชี้แจง แสดงเหตุผล เป็นผู้ให้รายละเอียดต่างๆ โดยการให้ตัวอย่างหรือให้ความหมาย พยายามรวบรวมความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคนเข้าด้วยกัน

1.5) ผู้บอกกล่าว ผู้สรุป ผู้ประเมิน เป็นผู้คอยบอกให้ทราบว่าขณะนี้กลุ่มงานไปถึงไหนแล้ว โดยสรุปสิ่งที่ทำไปแล้ว พยายามประเมินความก้าวหน้าของกลุ่ม

1.6) ผู้กำหนดมาตรฐาน เป็นผู้กำกับมาตรฐานซึ่งกลุ่มก้าวไปถึง พยายามคาดการณ์ และทดลองสัมฤทธิ์ผล หรือผลงานของกลุ่มล่วงหน้า

1.7) ผู้ปฏิบัติการ เป็นผู้ช่วยกลุ่มให้บรรลุจุดหมายที่ต้องการให้ง่าย เข้า โดยกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อกลุ่ม

2) บทบาทในการรวมกลุ่ม เป็นบทบาทต่างๆ ที่มีผลทำให้กลุ่มรวมกันและดำเนินการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุจุดหมายต่างๆ ร่วมกันได้จนสำเร็จ ประกอบด้วยบทบาท ดังนี้

2.1) ผู้สนับสนุน ผู้กระตุ้น เป็นผู้คอยกระตุ้นให้ใครๆ มีส่วนร่วม ให้ความอบอุ่นและยอมรับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

2.2) ผู้ควบคุมการสนทนา ผู้อำนวยการความสะดวก เป็นผู้คอยตะล่อมหรือไกล่เกลี่ย เมื่อสมาชิกมีความคิดเห็นขัดแย้งกัน

2.3) ผู้สังเกตการณ์และให้คำติชม เป็นผู้คอยสังเกตกระบวนการกลุ่ม โดยพยายามบอกถึงการรับรู้ปฏิกริยารวมทั้งความรู้สึกของเขามีต่อกระบวนการกลุ่ม

2.4) ผู้ผ่อนคลายความตึงเครียด เป็นผู้ที่พยายามจะสร้างอารมณ์ขันในเวลา que ทุกคนกำลังตึงเครียดและมีอารมณ์ขัดแย้งกันรุนแรง เป็นผู้คอยรักษาบรรยากาศในการทำงานกลุ่ม

3) บทบาทเฉพาะตน เป็นบทบาทของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งถ้าหากมีมากเกินไป อาจลดประสิทธิภาพของกลุ่มหรือให้กลุ่มแยกจากกันได้ ถ้าบทบาทของแต่ละคนไม่ประสานหรือสอดคล้องกับจุดหมายของกลุ่ม ประกอบด้วยบทบาท ดังนี้

3.1) ผู้คล้อยตาม เป็นผู้คล้อยตามอยู่ตลอดเวลา แต่บุคคลประเภทนี้จะไม่ค่อยมีส่วนร่วมหรือไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นแก่กลุ่มเลย กล่าวคือ จะทำตนเป็นผู้คอยสังเกตการณ์มากกว่าเป็นสมาชิกในกลุ่ม

3.2) ผู้ก้าวร้าว เป็นผู้คอยลดสถานภาพของผู้อื่น คอยทับถม ชัดแย้ง เยาะเย้ย และโจมตี ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้อื่นโดยพยายามพูดถากถาง ก้าวร้าว และพยายามให้กลุ่มเกิดความขัดแย้งมากกว่าจะค้นหาเหตุผล หรือพยายามทำความเข้าใจกับปัญหา

3.3) ผู้ขัดคอ เป็นผู้ที่มีมองโลกในแง่ร้าย ตีตึง มีความขัดแย้ง และไม่เห็นด้วยกับเหตุผลที่ผู้เอ่ยขึ้นมา พยายามจะนำประเด็นที่กลุ่มปฏิเสธไปแล้วมาพิจารณาใหม่ และมีความคิดเห็นเอนเอียงข้างใดข้างหนึ่งมากเป็นพิเศษ ไม่มีการเดินทางสายกลางหรือไม่มีความเห็นใดนอกจากที่กล่าวมาแล้ววิธีเดียว

3.4) ผู้ชอบขุดคุ้ยหรือจุกจิกหยุ่มหยม เป็นผู้คอยเน้นในรายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่มีความสำคัญในปัญหานั้นๆ

3.5) ผู้ข่มขู่ เป็นผู้พยายามข่มขู่กลุ่ม หรือสมาชิกคนใดคนหนึ่ง โดยการกระทำ การบังคับ การประจบ การใช้อำนาจ เป็นต้น

3.6) ผู้เรียกร้องความสนใจให้กับตนเอง เช่น โดยการโอ้อวด พยายามทำทุกวิถีทางที่จะไม่ให้ด้อยกว่าผู้อื่น ให้ได้รับการยอมรับและผลตอบแทน

3.7) ผู้ผูกขาด เป็นผู้พยายามฉวยโอกาสในการรวมกลุ่ม เพื่อเรียกร้องให้ผู้รับฟังความรู้สึก ความเกลียดชัง ความไม่พอใจ ความสนใจ ความเข้าใจ ข้อสรุป หรือประเด็น และปัญหาอื่นๆ ที่เขาจะแสดงออกมาให้กลุ่มรับทราบ

3.8) ผู้เรียกร้องความเห็นใจ เป็นผู้พยายามเรียกร้องความเห็นใจจากกลุ่มหรือสมาชิกคนใดคนหนึ่ง โดยการแสดงความไม่มั่นคงหรือความสับสน โดยอ้างถึงการถูกบังคับให้หมดความอดทน ให้เสียสละ ให้ประสบปัญหาต่างๆ โดยรบกวน ถูกกลั่นแกล้ง หรือลำเอียง เป็นต้น

3.9) ผู้ถอนตัว หรือหลีกเลี่ยงการรวมกลุ่ม เป็นผู้พยายามแสดงว่าเขาขาดความสามารถหรือสนใจในการรวมกลุ่ม ซึ่งอาจแสดงออกมาในรูปของการเยาะเย้ย ถากถาง เฉยเมย การแสดงความตกลงอย่างหยาบโผน หรือพฤติกรรมไม่เหมาะสมอื่นๆ

จากบทบาทของสมาชิกกลุ่มดังกล่าวข้างต้น กลุ่มที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายขององค์การนั้น สมาชิกในกลุ่มต้องเข้าบทบาทด้านการทำงานโดยต้องทำงานตามหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมายและใช้ศักยภาพของตนเอง

อย่างมีคุณค่าและคุ้มค่าเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ และมีบทบาทในการรวมกลุ่มซึ่งต้องมีความเป็นกันเอง ไม่เอินเอียง เข้าใจถึงจิตใจของสมาชิกในกลุ่ม มีความเมตตากรุณาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความจริงใจต่อกัน ก็จะสามารถสร้างบทบาทในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสำเร็จลุล่วงและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2.1.3.4 พฤติกรรมการบริการ

พฤติกรรมการบริการเป็นการตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภค เนื่องจากผู้บริโภคมีรายได้เพิ่มขึ้นและต้องการความสะดวกสบายมากขึ้น ซึ่ง ชัยสมพล ชาวประเสริฐ (2549, 18) กล่าวถึงความหมายของการบริการว่า หมายถึง กิจกรรมของกระบวนการส่งมอบสินค้าที่ไม่มีตัวตน (Intangible Goods) ของธุรกิจให้ผู้รับบริการ โดยสินค้าที่ไม่มีตัวตนนั้นจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการจนนำไปสู่ความพึงพอใจได้ ดังนั้นจึงสามารถสรุปความสำคัญของการบริการตามความหมายดังกล่าวดังนี้

1. กิจกรรมกระบวนการส่งมอบ (delivery activity) หมายถึง การดำเนินการหรือการกระทำใดๆ ของธุรกิจให้บริการอันเป็นผลให้ผู้รับบริการได้รับการตอบสนองตามความต้องการ
2. สินค้าไม่มีตัวตน (Intangible Goods) หมายถึง “การบริการ” ซึ่งเกิดจากกิจกรรมของกระบวนการส่งมอบ ซึ่งได้แก่ คำปรึกษา การรับประกัน การให้บริการความบันเทิง การให้บริการทางการเงิน เป็นต้น
3. ความต้องการของผู้รับบริการ (customer need and want) หมายถึง ความจำเป็นและความปรารถนาของลูกค้าที่คาดหวังว่าจะได้จากการบริการนั้น เช่น ต้องการได้รับประทานอาหารค่ำที่มีอาหารอร่อย บรรยากาศดี และมีดนตรีขับกล่อมเบาๆ
4. ความพึงพอใจ (customer satisfaction) หมายถึงการที่ลูกค้าได้รับการบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการ

ดังนั้นในธุรกิจทั่วไปลูกค้าจะได้รับสินค้า 2 ประเภท คือ สินค้าที่มีตัวตน เช่น ธุรกิจภัตตาคาร ได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม และสินค้าที่ไม่มีตัวตน ได้แก่ การต้อนรับ การรับคำสั่งอาหาร รอยยิ้ม มิตรไมตรี ซึ่งเรียกว่า “บริการ”

2.1.3.6 ประเภทของลูกค้า

ชัยสมพล ชาวประเสริฐ (2549, 37-41) ได้แบ่งประเภทของลูกค้าไว้ดังนี้

- 1) ลูกค้าที่ใช้บริการจำเป็นทั่วไป กล่าวคือ ลูกค้ากลุ่มนี้จะใช้บริการที่มีการตั้งราคาเป็นมาตรฐาน ไม่จำเป็นต้องมีแบรนด์ดัง เปิดให้บริการอยู่ในร้านค้าทั่วไป ไม่จำเป็นต้องเป็นห้างสรรพสินค้า กลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมเน้นการใช้บริการพื้นฐานเน้นความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายเป็นหลัก

2) ลูกค้าฟุ่มเฟือย กลุ่มนี้จะต้องการใช้บริการหรูหรา แตกต่างไปจากคนทั่วไป เน้นชื่อเสียงหรือแบรนด์เนมของธุรกิจเป็นหลัก เน้นบริการตามแพชั่น ชอบพนักงานที่คอยเอาใจ ดังนั้นผู้ให้บริการต้องคอยพูดจาชมลูกค้าที่ไปใช้บริการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ดังนั้นความคุ้มค่าของเงินที่จ่ายสำหรับค่าบริการจะอยู่ที่การได้รับความชื่นชมและนับหน้าถือตาจากคนในสังคมว่าเป็นคนทันสมัย เป็นคนยุคใหม่

3) ลูกค้าเป้าหมาย จะเป็นกลุ่มลูกค้าที่ธุรกิจต้องการเสนอบริการ ซึ่งต้องเป็นกลุ่มที่สามารถสร้างรายได้หลักให้กิจการ ผู้บริหารธุรกิจอาจกำหนดลูกค้าเป้าหมายได้ดังนี้

3.1) ลูกค้าเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม ซึ่งธุรกิจจะเน้นการให้บริการเพียงลูกค้ากลุ่มเดียว โดยเห็นว่าลูกค้ากลุ่มนั้นสร้างรายได้ให้ธุรกิจในระยะยาว

3.2) ลูกค้าเป้าหมายหลายกลุ่ม ธุรกิจจะเน้นให้บริการที่แตกต่างกันกับลูกค้าต่างกลุ่ม โดยเห็นว่าลูกค้าในแต่ละกลุ่มนั้นสามารถสร้างรายได้ให้ธุรกิจในระยะยาว หรือรายได้จากลูกค้ากลุ่มเดียวไม่พอ

ดังนั้นลูกค้ากลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่มและลูกค้ากลุ่มเป้าหมายหลายกลุ่มจะมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน ซึ่งแสดงดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 การเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของลูกค้าเป้าหมายเฉพาะกลุ่มและลูกค้าหลายกลุ่ม

การเปรียบเทียบ	ลูกค้าเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม	ลูกค้าเป้าหมายหลายกลุ่ม
จำนวนพนักงานที่ใช้	น้อยกว่า	มากกว่า
ทรัพยากรอื่นๆ ที่ใช้	น้อยกว่า	มากกว่า
ขนาดของธุรกิจและเงินทุน	ขนาดเล็กกว่า มีทุนน้อยกว่า	ขนาดใหญ่กว่า มีทุนมากกว่า
ความเสี่ยง	ความเสี่ยงมากกว่า เพราะลูกค้ามีกลุ่มเดียว	ความเสี่ยงน้อยกว่า
รายได้	น้อยกว่าเนื่องจากมีรายได้จากกลุ่มเดียว	มากกว่าเนื่องจากมีรายได้จากลูกค้าหลายกลุ่ม

ที่มา : ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. การตลาดบริการ Service Marketing. (2549, 40)

ดังนั้นกลุ่มลูกค้าทั่วไปและกลุ่มฟุ่มเฟือยพบได้ในทุกอาชีพ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษา รวมทั้งทุกระดับรายได้ เนื่องจากพฤติกรรมและความต้องการของลูกค้าไม่ได้อยู่ที่ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์เป็นหลัก แต่ก็มีความสัมพันธ์กันบ้าง เช่น คนมีรายได้สูงมีการศึกษาดี มีแนวโน้มการใช้จ่ายมากกว่าคนมีรายได้ต่ำเพียงแต่ไม่ได้เป็นเช่นนี้กับลูกค้าทุกคน พฤติกรรมและความต้องการจึงเป็นลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลที่ไม่ได้ขึ้นกับปัจจัยใดๆ

2.1.3.7 การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2545, 265-266) กล่าวถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ มี 2 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นตอนการให้ความสำคัญแก่ผู้บริการ (customer tier) จิตวิทยาในการให้บริการแก่ผู้รับบริการ จะต้องตระหนักเสมอว่า ผู้รับบริการคือบุคคลสำคัญที่สุด องค์การราชการและองค์การธุรกิจจะอยู่ได้เพราะผู้รับบริการ หรือลูกค้านั่นเอง ดังนั้นผู้ให้บริการจะต้องเป็นผู้ที่มีน้ำใจในการให้บริการ (service mind)

2) ขั้นตอนการให้บริการ (step to service) มีดังนี้

2.1) ทักทายผู้รับบริการ (acknowledge the person) เช่น ยิ้มและกล่าวคำว่าสวัสดีค่ะ/ครับ พร้อมกับยกมือไหว้ หรือโค้งด้วยความสุภาพ และลงท้ายด้วยว่า “องค์การบริษัท/หน่วยงานยินดีต้อนรับ/ยินดีให้บริการ/ท่านค่ะ/ครับ”

2.2) สร้างสถานการณ์เชิงบวก (clarify the situation) เช่น วันนี้มีอะไรให้ดิฉัน/กระผมได้รับใช้ท่านบ้างคะ/ครับ

2.3) บริการให้ตรงกับจุดประสงค์หรือมากกว่าความต้องการของผู้รับบริการ (meet or exceed the need) เช่น ภายในภัตตาคารสุกี้ พนักงานจะส่งเมนูให้ผู้รับบริการเลือกสั่งรายการอาหาร หลังจากผู้รับบริการสั่งรายการอาหารแล้วระหว่างที่รอคอยพนักงานผู้ให้บริการอาจนำเสนอโต๊ะเคลื่อนที่ เช่น ขนมจีบให้ผู้รับบริการได้เลือก

2.4) เอาใจใส่เพื่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ (confirm satisfaction) เช่น พนักงานผู้ให้บริการจะต้องเอาใจใส่ หมั่นดูแลว่าควรจะมีน้ำเพิ่มในแก้วที่พอร์ชหรือไม่ควรหันหลังให้ผู้รับบริการตลอดเวลา และรู้จักขอลภัย ขอโทษเสมอ

2.1.3.8 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

เดชา บุญล้ำ และคณะ (2531, 8-9) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมหรือการแสดงออกของนักท่องเที่ยวในแง่ของสังคมวิทยาอย่างมีความแตกต่างกันเนื่องจากสาเหตุ อาทิ การอบรมเลี้ยงดู ธรรมเนียม การศึกษา เพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนาและประสบการณ์ชีวิต ซึ่งพฤติกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยวแสดงออกดังนี้

1) การชมเมืองโบราณ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวประเภทนี้จะนั่งรถชมเมือง หรือเดินทางชมเมือง หรือใช้ยานพาหนะอื่นๆ เช่น รถม้า รถสามล้อ เป็นการสัญจรไปตามเส้นทาง และผ่านบริเวณสำคัญๆ ของเมือง ระหว่างทางอาจมีการบรรยายถึงประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วิถีชีวิตของพลเมือง และสถานที่สำคัญของเมือง

2) การเข้าชมสถานที่สำคัญและสถานที่ที่น่าสนใจ สถานที่ที่มีนักท่องเที่ยวสนใจมักเป็นสถาปัตยกรรมเชิงวัฒนธรรม บ้านบุคคลสำคัญในอดีต พิพิธภัณฑ์ สวนในลักษณะพิเศษ เป็นต้น ต้องมีการจัดเส้นทางเตือนให้นักท่องเที่ยวสังเกตเห็นได้ชัด โดยจัดขนาดให้เหมาะสมกับกลุ่ม พร้อมทั้งเตรียมบริเวณเพื่อความสะดวกกับผู้นำทางด้วย โดยทั่วไปแล้วมักจะมีของที่ระลึกขายในบริเวณสถานที่เหล่านั้น

3) การขึ้นที่สูงเพื่อชมเมือง อาจเป็นหอคอย เจดีย์สูง เช่น ภูเขาทอง พระปฐมเจดีย์ ซึ่งความสะดวกในการเข้าชมจะอยู่กับการจัดสถานที่หรือจัดรายการให้สถานที่นั้นๆ รับกลุ่มนักท่องเที่ยวได้มากพอ บางครั้งหากมีสถานที่ที่เหมาะสม อาจจัดเป็นร้านอาหารหรือจุดชมเมืองในเวลากลางวันด้วย

4) การชมการละเล่นพื้นเมือง หรือขบวนในงานเทศกาล การจัดสถานที่ที่จะขึ้นอยู่ กับรูปแบบและขนาดที่ต้องการของการละเล่น โดยการละเล่นนั้นๆ อาจเป็นการจัดถาวรหรือจัดขึ้นเป็นครั้งคราวก็ได้ เช่น เทศกาลลอยกระทง เทศกาลประกวดผลไม้ เป็นต้น

5) การจำหน่ายซื้อสิ่งของ ส่วนใหญ่เป็นการซื้อของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์พื้นเมืองต่างๆ อาจจัดรวมเป็นบริเวณขายอาหารหรือจำหน่ายซื้อสินค้าไปด้วยกัน

6) การนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวลักษณะนี้มักเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย กิจกรรมที่ทำ ได้แก่ การซื้อธูป เทียนบูชา การไหว้พระปิดทอง การเสี่ยงเซียมซี การรดน้ำมนต์ และจบลงด้วยการซื้อสิ่งของที่นำมาขายบริเวณนั้น

7) การแข่งขันกีฬาและดูกีฬา การท่องเที่ยวในลักษณะนี้มักจะพบทั้งนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศที่ชอบการแข่งขันกีฬาประเภทต่างๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมชอบการพนัน เป็นนักการทูต นักการเมือง นักธุรกิจ ฯลฯ เพราะมีรสนิยมและรายได้สูง ซึ่งเป็นการหวังผลประโยชน์อื่นๆ ที่ควรได้รับในภายหลังอีกด้วย

8) การพนัน พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในลักษณะนี้ มีจุดประสงค์เพื่อพนันเป็นหลัก ซึ่งมักจะเดินทางไปยังต่างประเทศหรือบ่อนที่ได้รับอนุญาต และมีแรงจูงใจอื่นๆ ที่เอ่ยวนให้มาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่มีฐานะการเงินดี และเป็นผู้ทรงอิทธิพลหรือประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย

9) การผจญภัย พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในลักษณะนี้ มักจะเดินทางไปตามสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อแสดงออกถึงการเสียดสีและการผจญภัย เช่น ดิ่งพสุธา การปีนหน้าผาเพื่อขึ้นไปปักธง การเล่นเรือแบบโลดโผน และการกระโดดหอคอย เป็นต้น

ดังนั้นพฤติกรรมการให้บริการจึงเป็นการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคลโดยจะแตกต่างกันไปตามกิจกรรมในแต่ละประเภทที่มีความหลากหลายซึ่งขึ้นอยู่กับการแสดงออกของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และเป็นการชี้ให้เห็นถึงภูมิหลัง ทิศทาง และเป้าหมายของการให้บริการ โดยเฉพาะการให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังตามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ได้รับจากการมาท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน การเข้าถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สถานภาพของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน อาทิ เพศ อายุ การประกอบอาชีพ ระดับเศรษฐกิจ หรือแม้แต่พฤติกรรมในการประกอบธุรกิจก็ยังคงแสดงออกถึงพฤติกรรมในการการบริการที่แตกต่างกันเป็นผลอันเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ อาทิ กฎหมาย กฎเกณฑ์ที่บังคับใช้ในท้องถิ่น การบริหารจัดการภายในองค์กร สภาพแวดล้อมทางสังคมและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้อาจเป็นปัจจัยข้อจำกัดที่แสดงถึงความแตกต่างของผู้ประกอบธุรกิจในการดำเนินการให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวได้

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติเป็นความคิดเห็นของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมาในอันที่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงในอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันไม่ว่าจะเป็นในด้านการใช้ชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ทัศนคดียังสามารถส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเราซึ่งอาจจะเป็นที่ทางบวก หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้

2.1.4.1 ความหมายของทัศนคติ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของทัศนคติ ดังนี้

Webster. (1983, 637) ได้ให้ความหมายของทัศนคติ ว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ ความเชื่อ หรือการตัดสินใจที่จะเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ โดยความคิดเห็นนั้นอาจไม่ถูกต้องก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมอง หรือทัศนคติเฉพาะตน หรือโดยรวมของกลุ่ม เพื่อออกความคิดเห็นโต้แย้งความคิดเห็นเดิมที่มีอยู่แล้ว หรือการแสดงออกของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วแต่กรณี

วัชรวิ อินทรภูวศักดิ์ (2540, 9) ได้ให้ความหมายความคิดเห็นว่า เป็นการแสดงออกของความเชื่อของตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ตาม โดยที่ความคิดเห็นที่แสดงออกมา

ของตนเองนั้น คิดว่าถูกต้องโดยใช้สติปัญญา ความรู้ ประสบการณ์ สภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นตัวตัดสิน และแสดงออกมาเป็นความคิดเห็นเฉพาะของตนเอง ซึ่งอาจจะมีผู้อื่นเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ทักษะคิด จึงหมายถึง ความคิดเห็น หรือความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่อยู่ภายในของบุคคลซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเป็นผลจากการเรียนรู้ประสบการณ์ในอดีตหรือสิ่งแวดล้อมที่ดำรงอยู่

2.1.4.2 องค์ประกอบของทักษะคิด

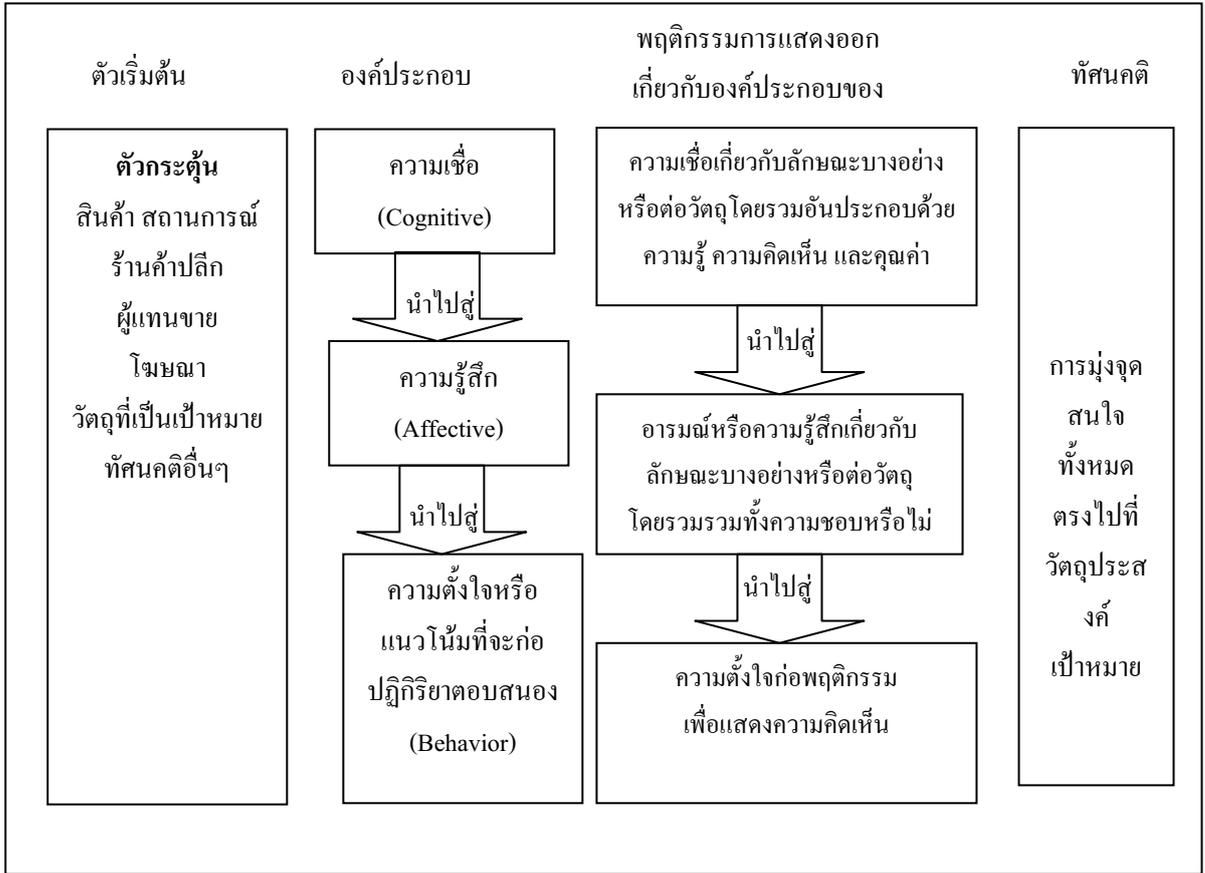
Hawkins, Del. I. and Other (1998 , 538) กล่าวว่าทักษะคิด ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้

1. องค์ประกอบของทักษะคิดในส่วนเกี่ยวกับความเชื่อ ซึ่งประกอบด้วยความเชื่อของบุคคล คือ ความรู้และการรับรู้ที่บุคคลได้จากการผสมผสานประสบการณ์โดยตรงกับทัศนคติที่มีต่อวัตถุที่เป็นเป้าหมาย รวมถึงข่าวสารจากแหล่งต่างๆ หลายแหล่ง ความรู้นี้เป็นผลทำให้เกิดการรับรู้ ซึ่งมักแสดงออกมาในรูปของความเชื่อที่มีต่อวัตถุเป้าหมาย หรือ หมายความว่าความหมาย คาดหมาย ด้วย ซึ่งการรับรู้และความคาดหวังของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งโดยปกติความไม่พอใจมักเป็นผลมาจากการตอบสนองที่ตรงหรือไม่ตรงกับความคาดหวังนั่นเอง

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก คือ ความชอบเป็นอารมณ์หรือความรู้สึกที่มีต่อสินค้าหรือตราห้อยโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่ง อารมณ์และความรู้สึกเหล่านี้จะเป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับการประเมินวัตถุเป้าหมายของทัศนคติโดยทั่วไป นั่นคือ การที่บุคคลพิจารณาหรือแสดงทัศนคติเกี่ยวกับวัตถุที่เป็นเป้าหมายว่าชอบ หรือไม่ชอบ ความรู้สึกอาจแสดงให้เห็นในรูปของสภาวะทางด้านอารมณ์ได้ดี เช่น ความสุข ความเศร้า ความอาย ความโกรธ ความประหลาดใจ เป็นต้น มีผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าสภาพทางอารมณ์จะเพิ่มขึ้นหรือขยายประสบการณ์ในทางบวกหรือลบได้

3. องค์ประกอบด้านความตั้งใจซื้อหรือแนวโน้มที่จะก่อปฏิกริยา เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งปฏิบัติไปในแนวทางใดทางหนึ่งเพื่อตอบสนองต่อการพิจารณาวัตถุเป้าหมาย ดังนั้นองค์ประกอบของทัศนคติ จึงสรุปได้ดังภาพที่ 2.1 ดังนี้

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของทัศนคติ

ที่มา : อดุลย์ จาตุรงค์กุล และ ดลยา จาตุรงค์กุล. พฤติกรรมผู้บริโภค. (2549,111)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ทัศนคติจึงเป็นความคิดเห็นที่แสดงออกมา ที่ตนเองคิดว่าถูกต้องโดยใช้สติปัญญา ความรู้ ประสบการณ์ สภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นตัวตัดสิน และแสดงออกมาเป็นความคิดเห็นเฉพาะของตนเอง ซึ่งอาจจะมีผู้อื่นเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม หรือสะท้อนออกมาในรูปของความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเป็นผลจากการเรียนรู้ประสบการณ์ในอดีตหรือ สิ่งแวดล้อมที่ดำรงอยู่ นอกจากนี้องค์ประกอบของทัศนคติดังนี้ยังมีความสำคัญต่อการกระตุ้นความน่าเชื่อถือในการให้บริการด้านต่างๆ ด้วยไม่ว่าจะเป็นการให้บริการในกลุ่มเดียวกัน หรือต่างกลุ่มกัน เพื่อที่จะนำไปสู่แนวโน้มที่จะก่อปฏิกิริยาเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งปฏิบัติไปในแนวทางใดทางหนึ่งเพื่อตอบสนองต่อการพิจารณาวัตถุประสงค์เป้าหมาย ไม่ว่าจะ เป็นอารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลจะเป็นผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกมาทั้งในด้านบวกหรือลบได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ทัศนคติดังนี้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการประกอบอาชีพของบุคคลโดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการ

ธุรกิจให้บริการ โดยเฉพาะบริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันได้สร้างรายได้ให้แก่ประเทศเป็นอย่างมาก ผู้รับบริการหรือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการแล้วได้รับความพึงพอใจกลับไปแล้วก็จะกลับมาใช้บริการใหม่ จุดนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการให้บริการของผู้ประกอบธุรกิจ ดังนั้นทัศนคติจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพในการให้บริการให้บรรลุเป้าหมายหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนหรือส่งเสริมและแก้ไขปัญหาในการให้บริการโดยเฉพาะในด้านการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตลอดจนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความยั่งยืนต่อไป

2.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.1.5.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545, 94-96) กล่าวถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า ในช่วงที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั่วโลกอยู่ในขั้นเติบโตอย่างรวดเร็ว แม้ประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2530 ททท.ได้ประกาศให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย โดยใช้คำโฆษณาว่า “ Visit Thailand Year’ 1987” ช่วงนั้นธุรกิจท่องเที่ยวทั้งหลายมีการปรับปรุงขยายตัวกันมาก นับแต่ธุรกิจบริการขนส่งรถโดยสารประจำทาง มีรถปรับอากาศบริการจากสถานีขนส่งกรุงเทพออกไปทั่วประเทศ มีบริการเครื่องบินบรอดเวย์รับประทานอาหารกลางทางโดยบริการของบริษัท ส่วนธุรกิจโรงแรม มีโรงแรมที่มีห้องประชุม ห้องจัดเลี้ยง ในระดับจังหวัดเพิ่มขึ้น มีที่พักเรียกว่า รีสอร์ท เพิ่มขึ้น นับเป็นช่วงที่ธุรกิจท่องเที่ยวใหม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติกันมาก ต่อมาเริ่มมีปัญหาด้านการทำลายสิ่งแวดล้อมเกิดเป็นเงาตามตัว ฝ่ายพัฒนาการท่องเที่ยวได้รับรู้ ศัพท์เทคนิคจากนักวิชาการ Green Tourism และ Ecotourism ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่รักษาสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ จะทำอย่างไรที่จะให้ชาวไทยทุกระดับมีความเข้าใจว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกกิจกรรมต้องไม่ทำลายทรัพยากร ทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้นรองผู้ว่าการ ททท. เสรี วังส์ไพจิตร ได้แต่งตั้งคณะทำงานรณรงค์การท่องเที่ยวที่รักษาสิ่งแวดล้อมขึ้นมา 1 คณะ ต่อมาที่ประชุมคณะทำงานฯ ได้ลงมติแปลความหมายคำว่า Green Tourism หรือ Ecotourism คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อจะสื่อความหมายว่า การจัดการท่องเที่ยวทุกประเภทต้องเป็นแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คำศัพท์นี้จึงแพร่หลายในสังคมไทยหรือเรียกกันสั้นๆ ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง อนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ต่อมา พ.ศ. 2535 มีการประชุมสุดยอดแห่งสหประชาชาติที่นครริโอเดจาเนโร เมืองหลวงของประเทศบราซิล ที่เรียกกันว่า Rio Summit หรือ Earth Summit มีสัญญา 1 ใน 5

ฉบับคือ Agenda 21 หมายถึง แผนแม่บทของโลก คือ การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งศัพท์คำนี้ได้เข้ามาในประเทศไทยที่เห็นกันตามสื่อมวลชน การประชุมในหน่วยงานทุกกระทรวง ทบวง กรม เช่น การเกษตรที่ยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) ซึ่งมีหลักการสำคัญโดยคำนึงถึง

- 1) ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ทั้งระบบนิเวศ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 2) ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ
- 3) การท่องเที่ยวที่ให้ความรู้และประสบการณ์ต่อนักท่องเที่ยวด้วยความปลอดภัยและสุขอนามัย

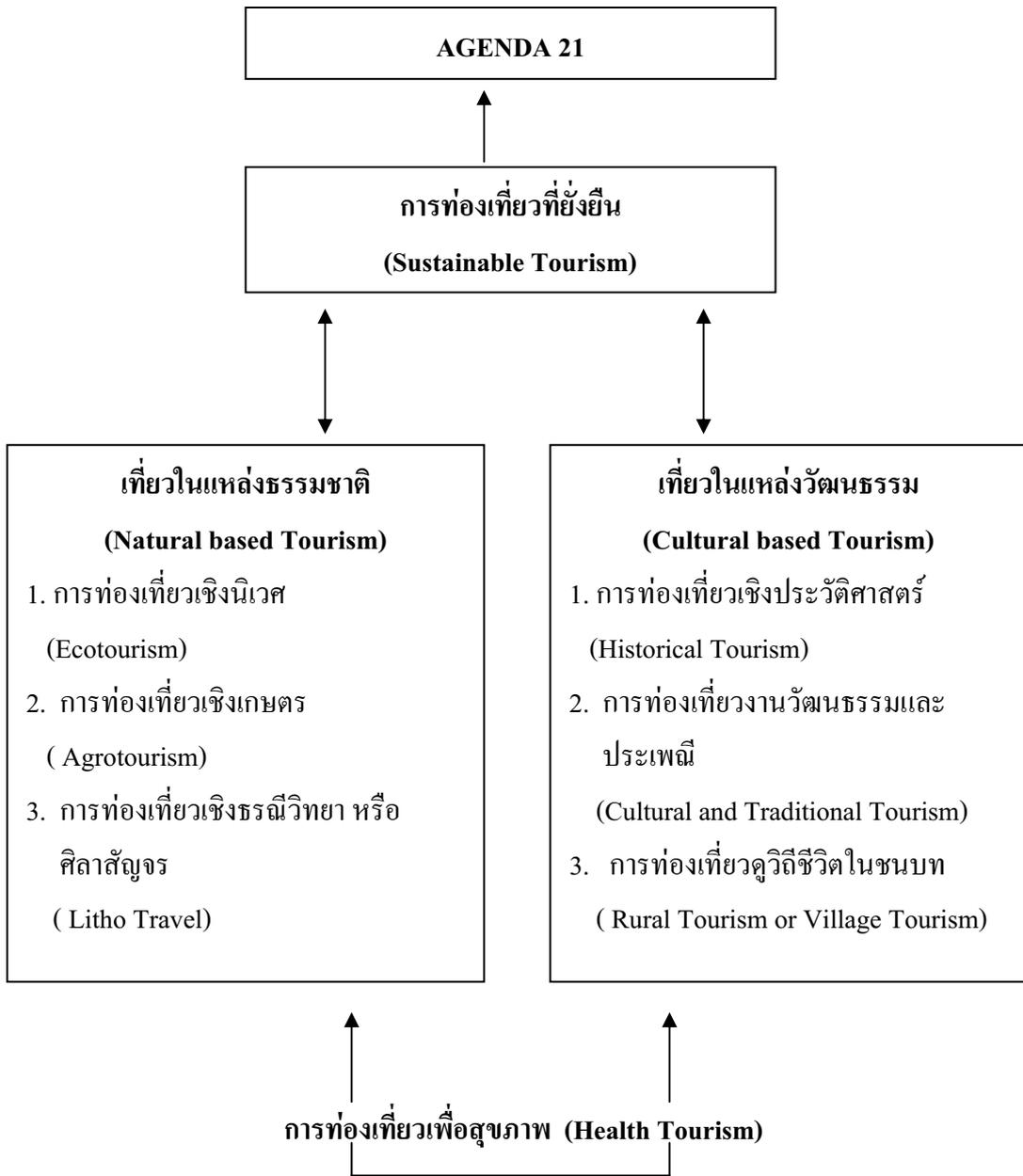
4) การมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable tourism) จึงหมายถึง การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองของความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนานที่สุด

ส่วนคำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ดังนั้นการท่องเที่ยวที่ (แบบ/อย่าง) ยั่งยืน จึงเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกิจกรรมหรือรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งแสดงได้ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ที่มา : กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2545. (2545, 95)

2.1.5.2 หลักการพื้นฐานของท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

แนวคิดเริ่มต้นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับแนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน ตั้งแต่ พ.ศ. 2508 ต่อมาใน พ.ศ. 2519 รัฐบาลแคนาดาได้สนองตอบในเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยได้ประกาศเขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีหลักการพื้นฐาน ดังนี้

- 1) ต้องเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (using resource sustainable) หมายถึง การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดีทั้งทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการทำธุรกิจการท่องเที่ยวในระยะยาว
- 2) ลดการบริโภคที่มากเกินไป และลดปริมาณของเสียที่ปล่อยออกสู่ระบบนิเวศ (reducing over-consumption and waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว
- 3) การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (maintaining diversity) มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- 4) ต้องประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติการพัฒนาท้องถิ่น (integration tourism into planning) และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว
- 5) เป็นการท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น (supporting local Economy) โดยพิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัดแต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย
- 6) การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่น (involving local communities) ในสาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวมแต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวอีกด้วย
- 7) มีการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชน ท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (consulting stakeholders and the public) ซึ่งมีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน
- 8) มีการฝึกอบรมบุคลากร (training staff) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรในท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับบริการการท่องเที่ยว

9) การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล (marketing tourism Responsibly) จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10) การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (undertaking research) จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

จากหลักการข้างต้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำไปสร้างกรอบแนวปฏิบัติได้ 10 ประการ คือ

1) มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังก่อน แล้วจึงพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายหลัง เพื่อให้เหมาะสมกับระบบสาธารณสุขภาคที่รองรับเป็นสำคัญ

2) มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่

3) มุ่งพิจารณาอย่างรอบคอบ ถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้ควรพยายามผลักดันให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่นั้น ๆ

4) มุ่งให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและห่วงใยในสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

5) มุ่งใช้วัสดุและผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่งและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย

6) มุ่งกระจายรายได้และนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ในระยะยาวของชุมชนท้องถิ่น

7) มุ่งจ้างงานในท้องถิ่นด้วยการส่งเสริมรูปแบบของงานที่น่าสนใจ และได้รับผลตอบแทนสูงให้แก่ชุมชนท้องถิ่นนั้น

8) มุ่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เพื่อจะช่วยยกระดับการบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น

9) มุ่งรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้อยู่รอดในระยะยาว เพื่อเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวตลอดไป

10) มุ่งทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาค ระหว่างภาคธุรกิจท่องเที่ยว องค์การ
ท้องถิ่นองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐบาล บนหลักการข้างต้น

ดังนั้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม
ปรับสภาพการจัดการ เพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไปจากสังคมบริโภคนิยมสู่ยุคสมัย
การรับผิดชอบต่อสังคมเป็นใหญ่ขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการ
ท่องเที่ยว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน
(all tourism should be sustainable tourism) ดังนั้น หลักการพื้นฐานของความยั่งยืนจะต้อง
ได้รับการปฏิบัติโดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด ไม่จำเพาะแต่การท่องเที่ยวเฉพาะอย่างการ
ท่องเที่ยวขนาดเล็ก การท่องเที่ยวราคาแพง หรือการท่องเที่ยวของกลุ่มตลาดบน (elite market)
เท่านั้น หากยังรวมถึงการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ หรือการท่องเที่ยวแบบมวลชน (mass market) ด้วย
บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, 7) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
(sustainable tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม
เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจ
ท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับ
ผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่าง
เพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยั่งยืนยาว ดังนั้นการ
ท่องเที่ยวจึงมีลักษณะที่สำคัญอยู่ 6 ประการ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภท
ธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภท
ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่ง
ท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
ในแหล่งท่องเที่ยว
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่
เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยาว
6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่
ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นด้วย

วรรณา วงษ์วานิช (2546, 147) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ว่าหมายถึง การพัฒนาและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาดรอบคอบ ระมัดระวัง ให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสามารถธำรงรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและ วัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้นานที่สุด โดยไม่ทำให้ สูญเสียเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน จึงเป็นการ นำวิธีการต่างๆ มาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวให้เกิดการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ทางธรรมชาติให้มีความสมดุลให้สอดคล้องกับการดำเนินวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนการให้บริการการท่องเที่ยวของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่องและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนยาว

2.1.5.3 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว

นอกจากนั้น วรรณา วงษ์วานิช (2546, 69-73) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวหลายประการ ดังนี้

1. ผลกระทบจากภัยธรรมชาติ เช่น ไฟไหม้ป่า น้ำท่วม พายุ ซึ่งภัยธรรมชาติ ดังกล่าวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นก็ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถานที่ ต่างๆ ทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น ไฟไหม้ป่าทำให้ต้นไม้ถูกทำลาย ทิวทัศน์สวยงามถูก ทำลาย เป็นต้น

2. ผลกระทบจากการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ อาจจะทำให้เกิดความเสียหาย ต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น การขยายพื้นที่ทางการเกษตรทำให้พื้นที่ป่าถูกบุกรุก การสร้าง เขื่อนทำให้ทิวทัศน์ทางธรรมชาติบางแห่งถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป การสร้างถนน การสร้าง สิ่งก่อสร้างใกล้เคียงกับโบราณสถานอาจก่อให้เกิดการทรุดหรือพังทลายได้

3. ความต้องการที่จะเป็นเจ้าของวัตถุโบราณ หรือศิลปะอันงดงามและมีค่า เป็น สิ่งที่ทำให้เกิดการลักลอบค้าขายและขุดค้นหาวัตถุมีค่าออกไปจำหน่ายโดยไม่คำนึงถึงผลเสียหาย ที่เกิดขึ้น

4. ขาดกำลังเจ้าหน้าที่ที่จะอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว คือมีจำนวนไม่เพียงพอ กับ สถานที่ที่จะอนุรักษ์ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง ประกอบกับขาดความร่วมมือจาก ประชาชนหรือนักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ ในด้านการอนุรักษ์ เช่น การรักษาความ สะอาด หรือการช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้คงอยู่สภาพเดิม

5. ขาดเงินทุนหรืองบประมาณมาใช้ในการพัฒนา และอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว เช่น การจ้างเจ้าหน้าที่ การจัดหาเครื่องใช้ในการดำเนินงานตามสถานที่ต่างๆ การบูรณปฏิสังขรณ์ การขาดเงินทุนทำให้การทำงานต่างๆ เพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวไม่ได้ผลเท่าที่ควร

จากปัญหาในการพัฒนาดังกล่าวสามารถสรุปประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ปัญหาด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย
 - 1.1 ข้อจำกัดในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว
 - 1.2 การขาดการบำรุงรักษาบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาแล้ว
 - 1.3 ชาวบ้านขาดความรู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างถูกวิธี
 - 1.4 มีการทำลายความสมดุลทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอยู่เสมอ เช่น การระเบิดปลา การทอดสมอเรือซึ่งทำลายปะการัง การจับปลาสวยงามไปขาย การดูตกรายหรือเก็บก้อนหินสวยงามไปขาย การครอบครองที่ดินบริเวณชายหาด เป็นต้น
 - 1.5 ไม่มีความเป็นระเบียบในการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ทำให้เสียความงดงามตามธรรมชาติ
 - 1.6 แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาดบางแห่งยังสกปรก ซึ่งเกิดจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการบางส่วน
 - 1.7 บทลงโทษในกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมหรือการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างเบาและล้าสมัย
 - 1.8 การประสานงานพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวยังไม่มีประสิทธิภาพขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง หรือมีหน่วยงานหลายหน่วยงานรับผิดชอบร่วมกันในการดูแลรักษาทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ เพราะมิใช่ผู้รับผิดชอบโดยตรง ทำให้การบำรุงรักษาหรือการพัฒนาทำได้จำกัด
 - 1.9 ขาดการพัฒนาบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นระเบียบ เช่น ขาดห้องสุขาที่สะอาด รัยขายสินค้าหรือของที่ระลึกอยู่กระจัดกระจาย ที่จอดรถมีน้อยอยู่ไกลและไม่มีความปลอดภัย

- 1.10 เอกชนมักไม่สนใจนำเงินมาลงทุนการบริการท่องเที่ยวในจังหวัดที่มีได้รับการประกาศให้เป็นจังหวัดท่องเที่ยว ทำให้จังหวัดเหล่านั้นพัฒนาการท่องเที่ยวได้ช้า
- 1.11 จังหวัดขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์และมีความชำนาญด้านพัฒนาการท่องเที่ยว
- 1.12 ปัญหาจากการขจัดน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลที่ไม่มีประสิทธิภาพ
- 1.13 บางฤดูกาลมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวมากจนพื้นที่ไม่สามารถรองรับได้เพียงพอ
- 1.14 สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งไม่ได้รับความเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ห่างไกลและมีผู้เข้าไปเที่ยวน้อย
2. ปัญหาด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ มีดังนี้
- 2.1 แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีโรงแรมที่ได้มาตรฐานน้อย เนื่องจากนักลงทุนไม่กล้าเข้ามาลงทุนเพราะนักท่องเที่ยวเดินทางมาไม่สม่ำเสมอ
- 2.2 ร้านอาหารที่ได้มาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขมีน้อย มีแผงลอยขายอาหารที่ค่อนข้างสกปรก
- 2.3 บริษัทนำเที่ยวที่ได้มาตรฐานในแหล่งท่องเที่ยวต่างจังหวัดมีน้อย
- 2.4 ร้านขายของที่ระลึกหลายแห่งไม่ซื้อสัตย์ต่อผู้ซื้อ เช่น ปลอมแปลงสินค้า ขายสินค้าไม่ได้มาตรฐานตามที่ระบุ คิดราคาสูงเกินจริง
- 2.5 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวยังมีน้อย โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวระยะไกลซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว เช่น ขาดหน่วยกู้ภัยหรือช่วยชีวิตในแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายทะเล
- 2.6 สาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นในพื้นที่ท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอ เช่น สถานพยาบาล ระบบการสื่อสาร น้ำอุปโภคและบริโภค
- 2.7 ข้อจำกัดในการพัฒนาสถานที่พักผ่อนประเภทสถานที่ตากอากาศ โดยเฉพาะบริเวณที่อยู่บริเวณเขตป่าสงวน หรือพื้นที่สาธารณะ ซึ่งตามกฎหมายจะปลูกสร้างอะไรไม่ได้เลย ทำให้เสียโอกาสในการพัฒนาพื้นที่เหล่านั้น
- 2.8 ขาดแรงงานที่มีคุณภาพในธุรกิจการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ เช่น โรงแรม บริษัทนำเที่ยว ที่ช่วยในการเสริมสร้างภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวและการให้บริการอย่างทั่วถึง

2.9 ความมีน้ำใจไมตรีของคนไทยในการต้อนรับและความซื่อสัตย์ในการค้าขายกับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนในระยะหลังๆ มีลดน้อยลง เป็นผลให้ลดความดึงดูดใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

3. ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีดังนี้

3.1 การมีงบประมาณจำกัดในการปรับปรุงถนน และแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลทำให้การปรับปรุงทำได้ยาก

3.2 ถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งมีสภาพไม่ดี คับแคบ เป็นจุดที่เกิดอันตรายจากการขับขีได้ง่าย ทำให้นักท่องเที่ยวหันไปใช้ที่อื่นแทน

3.3 แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งรถประจำทางเข้าไม่ถึง ต้องเช่าเหมารถรับจ้าง เข้าไป ส่งผลให้เกิดการขูดรีดค่าโดยสารจากนักท่องเที่ยว และบริการที่ไม่ประทับใจ เนื่องจากการผูกขาดหรือได้รับสัมปทานบริการรถรับจ้าง

3.4 ขาดท่าเทียบเรือที่ได้มาตรฐานตามแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะต่างๆ

3.5 ขาดการขนส่งทางเรือที่รวดเร็ว ทำให้เสียเวลามากในการเดินทางโดยเรือ

3.6 ขาดป้ายชี้ทางที่ชัดเจน ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องคอยถามชาวบ้านอยู่ตลอดทางและมักมีปัญหาเรื่องการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

3.7 มีอุบัติเหตุในเส้นทางท่องเที่ยวหลักอยู่เป็นประจำ

3.8 ขาดรถบริการสาธารณะไปยังสถานที่ท่องเที่ยว หากไม่ไปกับทัวร์หรือนำรถไปเองก็ไปไม่ได้

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่าปัญหาที่เกิดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาไฟไหม้หรือเกิดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การลงทุนด้านการท่องเที่ยวของสถานประกอบการทั้งด้านการคมนาคมขนส่ง ด้านที่พัก การนำเที่ยว การออกกฎหมายหรือการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวของภาครัฐที่ล้าสมัย การประสานงานของหน่วยงานหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดการยั่งยืน ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนมากขึ้น และนักท่องเที่ยวไม่มีจิตสำนึกหรือขาดความรู้ในการในการท่องเที่ยว

ซึ่งปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ไขปัญหา โดยต้องมีการวางแผนในการพัฒนาโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนให้ร่วมมือกันในการรักษาสภาพแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวให้ยั่งยืนและไม่เป็นการสร้างหรือพัฒนาที่เป็นการทำลายทรัพยากรที่ทรงคุณค่านั้น

2.1.5.4 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548,19-20) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมี 3 มิติ ดังนี้

1. มิติด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งในการพัฒนาต้องมีแนวคิดที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งวิธีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ อาทิ การเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติหรือวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว การจัดให้มีนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตามบริเวณจุดท่องเที่ยวต่างๆ การจัดเส้นทางเดินเท้าที่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน รวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวพบเห็น

2. มิติด้านการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดให้นักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการจัดให้มีสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจกลับไป

3. มิติด้านการสร้างควมมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดในการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็ก การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านมาขาย การจ้างงานในธุรกิจท่องเที่ยว

นอกจากนั้นบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, 20-23) ยังได้สรุปองค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการพัฒนาสถานที่ อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมเยือน โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนามี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว (Zoning) เป็นการแบ่งพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยวแต่ละประเภทออกเป็นเขตต่างๆ ตามความสำคัญของระบบนิเวศและกิจกรรมที่ยอมรับได้ เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการและสร้างความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่จะเข้าไปดำเนินงานในแต่ละเขตพื้นที่ด้วย ตลอดจนเป็นการลดความขัดแย้งระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวกับการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

1.2 ขั้นการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการเสริมสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงพื้นที่ใช้ประโยชน์ได้เพิ่มขึ้น และรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น โดยการกำหนดขนาดมาตรฐานรูปโฉม การกำหนดสิ่งปลูกสร้างให้เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม การกำหนดการป้องกันกำจัดมลพิษ เช่น ในเขตพื้นที่บริการธุรกิจท่องเที่ยวนั้นเป็นเขตที่สามารถพัฒนาสิ่งก่อสร้างที่อำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวได้ค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นบริเวณที่ไม่มีจุดเด่นทางธรรมชาติที่ต้องรักษาไว้ อาจก่อสร้างที่พักแรม ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น ส่วนเขตนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยวนั้นสามารถพัฒนาสิ่งก่อสร้างอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวได้อย่างจำกัด และต้องมีมาตรการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวให้เหลือน้อยที่สุด อาจก่อสร้างจุดพักผ่อนชมทิวทัศน์ ห้องสุขา และควรมีภาชนะรองรับขยะให้เพียงพอ ส่วนในเขตที่เป็นพื้นที่หวงห้ามนั้นไม่ควรมีการพัฒนาสิ่งก่อสร้างอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเลย ถ้าหากจำเป็นควรมีน้อยที่สุด เพื่อมิให้เกิดการรบกวนหรือเปลี่ยนแปลงต่อสภาพแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยว

1.3 ขั้นการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมแบบยั่งยืน เสริมในทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการสร้างเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่ทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเพลิดเพลินเพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มกิจกรรมโดยไม่สร้างผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมถ่ายรูป กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมพายเรือหรือล่องแพ กิจกรรมขี่ช้าง กิจกรรมปีเขาหรือไต่เขา กิจกรรมเล่นกีฬาหรือชมกีฬา กิจกรรมปลูกป่า กิจกรรมเก็บผลไม้ในสวน เป็นต้น

1.4 ขั้นการประเมินขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการประเมินขีดความสามารถรองรับ (carrying capacity) ของนักท่องเที่ยวในแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว จะรองรับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุดเท่าไร อันจะนำมากำหนดปริมาณ การควบคุม และมาตรการจำกัดนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ เพื่อป้องกันปัญหาแออัด ขยะมูลฝอย เสียรบกวน การทำลายทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ในแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวจะพิจารณา 5 ด้าน โดยเป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ทำให้ 1) ด้านเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจได้รับผลตอบแทนสูงสุดภายใต้ข้อจำกัดโดยไม่กระทบการลงทุนและการดำรงชีพของประชากร 2) ด้านกายภาพ เป็นการไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางกายภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว รวมถึงระดับความอึดตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น 3) ด้านสังคม เป็นการไม่ทำให้ความสนุกสนานและความประทับใจของนักท่องเที่ยวจางหายไป และไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น 4) ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของพื้นที่ในทรัพยากรเที่ยวนั้นด้อยค่าลง และ 5) ด้านความรู้สึก ที่เป็นการไม่ทำให้ความเป็นส่วนตัวและความน่าเที่ยวของนักท่องเที่ยวขาดหายไปหรือลดน้อยลง

1.5 ขั้นการให้การศึกษาดังผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการให้การศึกษาดังความเข้าใจในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวของตนเองและธุรกิจของตนเองที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่พนักงานของตนเอง และปลูกจิตสำนึกให้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของทรัพยากรท่องเที่ยว

1.6 ขั้นการจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้ เป็นการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว เช่น แนะนำประวัติของทรัพยากรท่องเที่ยว เขตพื้นที่ทรัพยากรท่องเที่ยว จุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจ กิจกรรมท่องเที่ยว การบริการที่มีให้ วิธีการศึกษาเรียนรู้ และการปฏิบัติตนในทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นต้น อาจมีการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว มีการแจกแผ่นพับเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดทำสัญลักษณ์สื่อความหมายทางการท่องเที่ยว หรือจัดทำคู่มือ เป็นต้น

1.7 ขั้นการจัดหางบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอเป็นการจัดหาคน เงิน วัสดุ มาพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องจัดหางบประมาณให้เพียงพอ หรืออาจเก็บค่าเข้าชมทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อนำรายได้มาพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวในด้านความสะดวก ความสะอาด ความสบายและความปลอดภัย

ซึ่งแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีดังนี้

1) การใช้มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองทรัพยากรท่องเที่ยว อาจออกกฎหมายประกาศให้เป็นเขตอนุรักษ์หรือพื้นที่อนุรักษ์ และกำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนอย่างหนัก

2) การป้องกันมิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางเสียหาย เช่น การเกิดไฟไหม้ป่า การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การตกถางพื้นที่ทำเกษตรกรรม การลักลอบล่าสัตว์ การทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือปล่อยน้ำเสียในแหล่งน้ำ ซึ่งทำให้ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติเสียหาย โดยออกกฎหมายประกาศเป็นพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติหรือเขตสงวนพันธุ์สัตว์ป่า การออกกฎหมายลงโทษผู้ทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติ เป็นต้น

3) การดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ โดยการดูแลรักษาความสะอาด การจัดระเบียบ และการซ่อมบำรุง โดยต้องทำด้วยความประหยัด ตั้งเป้าหมายเชิงป้องกันหรือปกป้องสิ่งแวดล้อม กำหนดตารางเวลาในการดูแลรักษา มีการจัดรูปแบบองค์การบริหารที่ดี คำนึงถึงความปลอดภัยของพนักงานและประชาชน และต้องมีงบประมาณและกำลังคนเพียงพอ

4) การออกกฎข้อบังคับในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวให้คงความสวยงามตามธรรมชาติไว้อย่างยั่งยืน

5) การจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ซึ่งควรประกอบด้วย การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว จุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ข้อควรปฏิบัติและข้อควรระวังปฏิบัติ

2. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการติดตามประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสาเหตุของปัญหาที่ต้องให้มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเกิดจากการขาดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ขาดการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดกฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมาย ขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ขาดการใช้เทคโนโลยีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้นแนวทางการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีดังนี้

2.1 การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวกับกระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว สร้างรายได้แก่ประเทศ และสร้างความพอใจแก่ประชาชนเจ้าของท้องถิ่น ซึ่งแต่ละแผนต้องระบุถึงการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งไว้ชัดเจน พร้อมทั้งระบุสภาพปัญหา ข้อเท็จจริง แนวทางการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่อาจมีผลต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

2.2 การรักษาสภาพแวดล้อมให้สมบูรณ์ เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมให้คงความสมบูรณ์มากที่สุด โดยรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว ช่วยกันปลูกต้นไม้และไม้ดอกเพื่อเพิ่มความสวยงามของภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมฟื้นฟูขนบธรรมเนียม

2.3 การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว โดยมองถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และสร้างจิตสำนึกให้รู้จักรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

2.4 มาตรการทางกฎหมาย เพื่อควบคุมความเสียหายของสิ่งแวดล้อมที่รัฐแสดงเจตจำนงแน่วแน่ที่จะป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยมาตรการควบคุม 3 ด้าน คือ การควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากธุรกิจท่องเที่ยว การควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากนักท่องเที่ยว และการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากประชาชน

2.5 การให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ โดยให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปให้เข้าใจถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม โดยให้มีทัศนคติและค่านิยมที่หวงแหนและเกิดความต้องการที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ให้ทุกคนร่วมมือร่วมใจกันและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

2.6 สนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบ โดยมีการจัดงานเทศกาลประเพณี และมรดกศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาสู่ท้องถิ่น

2.7 ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ร่วมรับผิดชอบในการป้องกันมิให้การท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งระดมความคิดที่จะช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอย่างจริงจัง อาจเป็นรูปแบบคณะกรรมการที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเป็นกรรมการเพื่อประสานให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2.8 การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ด้วยวิธีที่มีระบบเพื่อพิจารณาผลเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีความรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากน้อยเพียงไร ก่อนที่จะดำเนินกิจการหรือโครงการพัฒนาท่องเที่ยว โดยเฉพาะโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องใช้งบลงทุนสูง

3. การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการพัฒนารูปร่างด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งองค์ประกอบของธุรกิจท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจอาหารและบันเทิง ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก ดังนั้นการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวจึงต้องพัฒนาทั้งปริมาณ คุณภาพ และการออกแบบให้กลมกลืนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ธุรกิจท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน แต่เนื่องจากการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวมักถือกำไรสูงสุดเป็นเป้าหมายหลัก ทำให้ขัดต่อการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพราะผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมักจะพยายามลดค่าใช้จ่ายของตนเพื่อหวังกำไรสูงสุด โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวทุกประเภท -

- 3.1 ต้องศึกษาให้เข้าใจถึงผลกระทบของธุรกิจต่อสิ่งแวดล้อม และต้องมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกแก่พนักงานของตนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 3.2 ต้องไม่เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ที่จะทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน และการเปลี่ยนทางเดินของน้ำ
- 3.3 ต้องไม่ปิดกั้นหรือรुकล้ำพื้นที่สาธารณะในขั้นตอนการออกแบบ การก่อสร้าง และการดำเนินงาน
- 3.4 ต้องออกแบบอาคารให้เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ อาจเป็นแบบสถาปัตยกรรมใหม่ๆ หรือเป็นแบบพื้นบ้านที่สวยงามตามธรรมชาติและบรรยากาศรอบๆ ตัวก็ได้ พร้อมทั้งออกแบบพัฒนาบริเวณรอบๆ อาคารให้สวยงามและสะอาดอยู่เสมอ นอกจากนี้ควรตั้งถังขยะไว้ในที่เหมาะสมและไม่ทำลายความสวยงามของสภาพแวดล้อม
- 3.5 ต้องไม่ประดับสถานที่ทั้งภายนอกและภายในอาคารด้วยชิ้นส่วนของสัตว์ป่าและสัตว์ทะเลทุกชนิด
- 3.6 ต้องไม่ใช้โบราณวัตถุและวัตถุมงคลอันเป็นที่เคารพนับถือของชุมชนและสังคมมาเป็นส่วนประดับสถานที่
- 3.7 ต้องไม่นำสัตว์ป่าทุกชนิดมาเลี้ยง เพื่อดูดีให้มีผู้มาใช้บริการ รวมทั้งสัตว์น้ำที่หายากด้วย
- 3.8 ต้องลดขยะและมลพิษลงเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะและมลพิษ
- 3.9 ต้องหาทางนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (recycle) เป็นการหมุนเวียนกลับมาใช้อีก เพื่อให้เกิดประโยชน์และประหยัด
- 3.10 ต้องไม่ใช้สารที่เป็นตัวทำลายชั้นบรรยากาศและระบบน้ำ
- 3.11 ต้องหาวิธีประหยัดน้ำและไฟในสถานประกอบการของตนเอง ซึ่งจะช่วยประหยัดเงินค่าน้ำและค่าไฟฟ้า และเป็นการลดผลเสียต่อระบบนิเวศวิทยาในด้านต่างๆ เช่น ลดการเผาไหม้ น้ำมันเพื่อผลิตไฟฟ้าลงส่งผลต่อการลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศลง เป็นต้น
- 3.12 ต้องให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับส่วนแบ่งจากการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

3.13 ต้องให้ความเคารพต่อประชาชนและสภาพแวดล้อม โดยไม่มุ่งกอบโกยผลประโยชน์เป็นสำคัญจนถึงขีดความสามารถรองรับ (carrying capacity) นักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวนั้น

3.14 ต้องจัดโครงการส่งเสริมสิ่งแวดล้อม โดยร่วมกับคนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อคืนกำไรสู่แหล่งท่องเที่ยว

3.15 ต้องพยายามรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการของตนมีส่วนช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยติดแผ่นป้ายให้ช่วยรักษาความสะอาดและช่วยดูแลสิ่งแวดล้อมด้วย

3.16 ต้องติดตามผลกระทบจากการประกอบธุรกิจของตนต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

นอกจากนั้น บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, 118-121) ยังเสนอแนวคิดสำหรับผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวแต่ละประเภทให้ปรับตัวเข้าสู่ธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังนี้

1) การพัฒนาธุรกิจการขนส่งแบบยั่งยืน โดยผู้ประกอบการขนส่งทุกประเภทต้องพัฒนาการให้บริการของตนเองแก่นักท่องเที่ยวอย่างประทับใจ ขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย โดยใช้ยานพาหนะที่มีเครื่องยนต์ใช้เชื้อเพลิงที่ก่อมลพิษทางอากาศน้อยที่สุด และใช้อย่างประหยัด ไม่ใช้ยานพาหนะที่มีเครื่องยนต์เสียงดังเกินควร และต้องป้องกันไม่ให้น้ำมันเชื้อเพลิงรั่วไหลอันก่ออันตรายและมลภาวะขึ้นโดยเฉพาะมลภาวะทางน้ำซึ่งเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตทางน้ำ

2) การพัฒนาธุรกิจที่พักแรมแบบยั่งยืน โดยพัฒนาการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจและต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย โดยหาวิธีประหยัดพลังงานให้มากเช่น น้ำ ไฟฟ้า พยายามหาซื้ออาหารที่ปลอดสารเคมี การรณรงค์ให้ลูกค้าที่มาพักแรมมีส่วนช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยการติดป้ายประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจน

3) การพัฒนาธุรกิจอาหารและบันเทิงแบบยั่งยืน โดยพัฒนาการบริการอาหารและเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยวอย่างประทับใจและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป โดยปรับปรุงอาหารให้ถูกหลักสุขอนามัย ปลอดสารเคมี ไม่ใช้สตีร์ป้าในการปรุงอาหาร ใช้ภาชนะและเครื่องดื่มที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ดูแลห้องครัวและห้องสุขาให้สะอาดเสมอ มีระบบกำจัดของเสียและเศษอาหารไม่สร้างมลภาวะแก่สิ่งแวดล้อม เช่น มีถังขยะรองรับอย่างเพียงพอ

4) การพัฒนาธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์แบบยั่งยืน ซึ่งจะต้องพัฒนาการให้บริการนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวอย่างประทับใจขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยโดยการจัดรายการนำเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้กว้างขวางมากขึ้น

พร้อมทั้งจัดกิจกรรมท่องเที่ยวแบบยั่งยืนควบคู่ไปด้วย ต้องพยายามใช้บริการของผู้ประกอบการธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ใช้บริการธุรกิจที่พัก ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจร้านอาหาร และธุรกิจร้านจำหน่ายของที่ระลึก ต้องเคารพกฎเกณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามเพื่อมิให้มีการทำลายแหล่งท่องเที่ยวและสร้างความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว และต้องคำนึงถึงเอกลักษณ์และความเปราะบางของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

5) การพัฒนาธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึกแบบยั่งยืน ซึ่งต้องพัฒนาสินค้าให้กับนักท่องเที่ยวประทับใจขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์สภาพแวดล้อมควบคู่ไปด้วย โดยไม่จำหน่ายหรือผลิตสินค้าที่ทำลายระบบนิเวศและชีวภาพ เช่น สินค้าที่ระลึกที่ทำจากสัตว์ทะเล หรือสัตว์ป่า ไม่ห่อสินค้าที่ระลึกด้วยสิ่งห่อหุ้มที่ทำจากโฟม พยายามรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการมีส่วนร่วมในการช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น ไม่ซื้อของที่ระลึกที่ทำจากสัตว์ทะเลหรือสัตว์ป่า

4. การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม โดยให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ถึงโอกาสทางการตลาดและสภาพแวดล้อม โดยวิเคราะห์แนวโน้มของตลาดท่องเที่ยวว่าจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง มีปัจจัยอะไรที่บอถึงการเพิ่มหรือลดลงของตลาด การวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวคุณภาพโดยพิจารณาถึงเหตุจูงใจให้เกิดการซื้อและไม่ซื้อของนักท่องเที่ยวว่า ถ้าหากซื้อจะซื้ออะไร จากที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร เพื่อหาโอกาสส่งเสริมและพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวและวิเคราะห์การแข่งขันโดยวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของคุณแข่งขัน พร้อมทั้งพิจารณากลยุทธ์ทางการตลาดคู่แข่งด้วย

4.2 การพยากรณ์ด้านตลาดท่องเที่ยว เป็นการคาดคะเนด้านตลาดท่องเที่ยวเพื่อให้ทราบล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่างๆ ของความต้องการของนักท่องเที่ยวคุณภาพในอนาคต เช่น ลักษณะการตัดสินใจซื้อ รูปแบบของการซื้อ เพื่อทราบปริมาณความต้องการของนักท่องเที่ยว อันส่งผลต่อการพัฒนาตลาดท่องเที่ยวโดยพิจารณา จากการใช้วารณญาณ โดยอาศัยตัวเลขจากการขาย การใช้จ่ายจำนวนนักท่องเที่ยว การพยากรณ์นักท่องเที่ยว การวิจัย เป็นต้น

4.3 การวิเคราะห์ความได้เปรียบและเสียเปรียบในการแข่งขัน โดยใช้ SWOT ANALYSIS ได้แก่ จุดแข็ง (strength) เป็นคุณสมบัติด้านความได้เปรียบของตนเองที่เหนือคู่แข่ง อันเป็นจุดที่ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวในตลาดท่องเที่ยวได้รู้ เพื่อเป็นจุดขายให้แก่

ตัวเอง เช่น มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่พร้อมและได้มาตรฐาน มีบริการที่พร้อมและได้มาตรฐาน มีชุมชนในท้องถิ่นที่แข็งแกร่งในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ชุมชนท้องถิ่นอภิศักดิ์ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว มีการดำเนินโครงการนำร่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอย่างสม่ำเสมอ มีกฎหมายอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมที่ทันสมัย เป็นต้น จุดด้อย (weakness) เป็นคุณสมบัติด้านความเสียเปรียบของตนเองเมื่อเทียบกับคู่แข่ง อันเป็นจุดที่ควรปรับปรุงให้ลดความด้อยลงหรือให้กลับหลายเป็นจุดแข็งเพื่อลดความเสียเปรียบด้านการแข่งขัน เช่น ไม่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่สวยงามและเป็นเอกลักษณ์หรือมีน้อย ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพียงพอและได้มาตรฐาน ชุมชนท้องถิ่นไม่ได้ให้ความสนใจหรือสนใจน้อยในการสนับสนุนการท่องเที่ยว โอกาส (opportunity) เป็นช่องทางหรือช่องทางที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวมีโอกาสเจ้าตลาดเพื่อเพิ่มส่วนครองตลาด และเพิ่มกำไรให้แก่ธุรกิจท่องเที่ยว เช่น มีโอกาสเพิ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีโอกาสขยายสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการให้บริการนักท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานดียิ่งขึ้น มีโอกาสพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวใหม่ให้เกิดขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น มีโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และอุปสรรค (threat) เป็นภาวะความผันแปรที่ไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หรือนำไปสู่สภาพความหยุดยั้งไม่เจริญเติบโตของตลาดท่องเที่ยวนั้น ๆ เช่น มีคู่แข่งมากมายทั้งระดับภายในประเทศและระดับต่างประเทศ ไม่มีเงินทุนระยะยาวในการพัฒนาด้านการตลาดท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมากพอ มีการต่อต้านจากชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาด้านการตลาดท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ไม่มีการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ปัญหาความล้าสมัยของกฎหมายข้อบังคับทางการท่องเที่ยว

4.4 ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยภาครัฐควรตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มีต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ชักจูงนักท่องเที่ยวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวให้มากขึ้น และให้ประชาชนในประเทศท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น ส่วนภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวจะมีส่วนช่วยส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวโดยชักจูงนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้นและได้ใช้บริการธุรกิจท่องเที่ยวมากขึ้นจะเป็นการสร้างกำไรให้กับภาคธุรกิจตามไปด้วย ตลอดจนภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันในการใช้สื่อต่างๆ ประชาสัมพันธ์

แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว เช่น แผ่นป้ายโฆษณา แผ่นพับ สิ่งพิมพ์ บทความท่องเที่ยว โทรทัศน์ เป็นต้น

5. การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้คงอยู่ตลอดไป โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการศึกษาหาปัญหาทางการท่องเที่ยวและสาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้น โดยร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนให้มากที่สุด ให้ชุมชนมีส่วนร่วมลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวตามขีดความสามารถหรือร่วมลงทุนในรูปแบบสหกรณ์ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงานโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนด และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินผล แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้ร่วมจัดทำขึ้น

6. การพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรัก ความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีแนวทาง ดังนี้

6.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนกับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องได้แก่ *กลุ่มนักท่องเที่ยว* โดยให้มีการจัดสร้างศูนย์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถหาข้อมูลความรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จัดให้มีการพิมพ์แผ่นพับ ใบปลิว จดหมายข่าว ไปสเตอร์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและช่วยกันรักษา ให้มีการสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม การให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสใกล้ชิดกับธรรมชาติและวัฒนธรรมมากที่สุด *กลุ่มเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว* ทั้งประชาชน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยได้รับความรู้ใหม่ๆ ความเข้าใจและทักษะในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ให้เรียนรู้การปฏิบัติงานร่วมกัน เช่น การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา เป็นต้น เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีและสามารถดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ *กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว* ที่ประกอบธุรกิจให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อ

ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดความพึงพอใจโดยได้รับรายได้จากการให้บริการ นักท่องเที่ยวเป็นสิ่งตอบแทน โดยให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สามารถนำไปถ่ายทอดแก่หน่วยงานทุกระดับให้เข้าใจถึงคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยว การประกาศเป็นนโยบายของธุรกิจในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมโดยให้ลงมือปฏิบัติตามนโยบาย การมีโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในธุรกิจของตนอย่างสม่ำเสมอ และมีการตรวจสอบความคืบหน้าของโครงการเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวต่อไป กลุ่มชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว โดยต้องให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ความภูมิใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืนกลุ่ม เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สร้างความตระหนักและจิตสำนึก และเกิดทัศนคติใหม่ๆ ในการประสานงานกับชุมชนท้องถิ่น นักวิชาการ ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้เจริญขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่าการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนต้องเป็นการจัดกิจกรรมโดยการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มุ่งในการพัฒนาและอนุรักษ์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ในขณะที่เดียวกันให้ชุมชนมีส่วนร่วมและรับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ท่องเที่ยว ภาครัฐใช้กฎหมายที่เหมาะสมไม่เอารัดเอาเปรียบหรือละเลยการบังคับใช้กฎหมายเฉพาะกลุ่ม ภาคธุรกิจที่ให้บริการการท่องเที่ยวไม่ใช่ประโยชน์จากพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะการทำลาย ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติกันโดยเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงความต้องการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตลอดสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม ความสะอาด คุณค่าของสิ่งแวดล้อม ชีตความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติไปพร้อมๆ กับการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว และมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ของทรัพยากรท่องเที่ยวร่วมกันอย่างยั่งยืนยาว นอกจากนั้นพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่มีการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่มาใช้บริการให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด ซึ่งในฐานะที่ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งในด้านการจัดการ และการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว โดยตั้งอยู่บนฐานความคิดที่ว่าทุกหน่วยงานเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยนำเอา

ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นปัจจัยข้อจำกัดในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างเหมาะสมและยั่งยืนของภาคธุรกิจ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พร้อมกับการพัฒนาศักยภาพการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจภายในพื้นที่และภายนอกพื้นที่ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติให้มีความยั่งยืน ดังนั้นการที่ภาคธุรกิจสามารถที่จะพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความยั่งยืนได้นั้นต้องพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้สอดคล้องหรือตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนาน

2.1.6 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การทำงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การทำงานร่วมกันเพื่อให้การประสานงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ดังนั้นการที่จะพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน ประชาชน รวมถึงนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อวางแผนร่วมกันเพื่อให้สามารถนำแผนที่ได้ไปใช้ให้สอดคล้องตรงกับความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

2.1.6.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2538, 237) ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง รูปแบบของความเกี่ยวข้องผูกพันร่วมกัน (Involvement) ของสมาชิกในการประชุมหรือเพื่อการตัดสินใจและควบคุมการทำงานร่วมกัน ซึ่งสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 แสดงระดับความผูกพันของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ที่มา : เอกชัย กี่สุขพันธ์. การบริหาร ทักษะ และการปฏิบัติ. (2538, 237)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนในรูปของบุคคล ชุมชน ชมรม สมาคม หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เช่น การรับผิดชอบ การจัดการใช้ทรัพยากร การสร้างสวัสดิการที่มีอยู่ในสังคม การสร้างประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจในสังคม เป็นต้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง สังคมโดยส่วนรวมด้วยความสมัครใจ โดยไม่เป็นผู้รับประโยชน์เพียงฝ่ายเดียว

2.1.6.2 การมีส่วนร่วมตามกฎหมาย

ภายใต้บัญญัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดสิทธิให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมดังนี้

มาตรา 40 บุคคลซึ่งร่วมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 56 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา การได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ส่วนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้ให้ความสำคัญต่อการบริการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นส่วนสำคัญให้การดำเนินการด้านต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยมีจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงระบบการ

บริหารพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาประเทศ ด้วยการเพิ่มบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น ซึ่งหมายความว่าประชาชนมีบทบาทในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนได้มากกว่าเดิม ตลอดจนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2545-2549) ก็กำหนดแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ออกมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาให้สามารถบริหารจัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, 174)

2.1.6.3 รูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม ซึ่ง Cohen and Uphoff, (1980,223) ได้แบ่งไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มและตัดสินใจปฏิบัติการ

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และประสานความร่วมมือ

3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

2.1.6.4 ปัจจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1980, 222) ได้กล่าวถึงมิติของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมและภาวะแวดล้อมการมีส่วนร่วมดังนี้

1) ลักษณะของการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นอาจจำแนกออกเป็น

1.1) การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นจากเบื้องบนหรือเบื้องล่าง

1.2) การจูงใจให้มีส่วนร่วมเกิดขึ้นโดยสมัครใจหรือบังคับ

1.3) แบบแผนขององค์การ ซึ่งมีผลต่อการมีส่วนร่วม กล่าวคือ บุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกกลุ่มที่มีผู้นำบทบาทมาก และใช้องค์การให้เป็นประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ส่วนตัว

ซึ่งการจำแนกลักษณะพฤติกรรมการมีส่วนร่วม จะใช้หลักเกณฑ์ 8 ประการ คือ

1) การจำแนกตามระดับความสมัครใจ 2) วิธีของการมีส่วนร่วม 3) ความเข้มและความถี่ 4) ระดับของประสิทธิผล 5) พิสัยของกิจกรรม 6) ระดับภายในองค์การ 7) ผู้เข้าร่วม และ 8) ลักษณะของการวางแผน

2) ภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม มีดังนี้

2.1) ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ ได้แก่ ฤดูอันยาวนานทำให้ไม่สามารถไปร่วมประชุมได้ตลอดปีหรืออาจเป็นเพราะเส้นทางคมนาคมไม่สะดวก อยู่ไกล ที่ดินไม่สมบูรณ์เท่าเขตที่ลุ่ม ทำให้ไม่มีเวลาอุทิศให้การประชุมมากนัก

2.2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เงื่อนไขการให้เช่าที่ดิน อาจทำให้ผู้เช่าที่ดินต้องผูกมัดอยู่กับเจ้าของที่ดินทำกิน

2.3) ปัจจัยทางด้านการเมือง ขึ้นกับระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจะยินยอมให้คนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากน้อยเพียงใด

2.4) ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม ในชุมชนอาจเป็นค่านิยมหรือทัศนคติต่างๆ ต่อกลุ่ม หรือทำงานร่วมกัน

2.5) ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างชนบทกับศูนย์กลางระดับชาติ หรืออาจเป็นประสบการณ์ที่ชนบทได้เกี่ยวข้องกับรัฐในการพัฒนาชนบทในอดีต

2.6) ปัจจัยทางสังคม เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ลักษณะทางสังคมประกอบด้วยกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว บทบาทและสถานะของบุคคล เช่น ชาวไร่ชาวนาอาจมีที่ดินโดดเดี่ยวห่างไกลกันทำให้การรวมตัวกันทำได้ยาก ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มอ้างอิง เป็นกลุ่มที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย กลุ่มนี้จะมีอิทธิพลต่อ ทัศนคติ ความคิดเห็น และค่านิยมของบุคคลในกลุ่มอ้างอิง กลุ่มอ้างอิงแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ กลุ่มปฐมภูมิ ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนสนิท เพื่อนบ้าน และกลุ่มทุติยภูมิ ได้แก่ กลุ่มบุคคลชั้นนำในสังคม เพื่อนร่วมอาชีพและร่วมสถาบัน บุคคลกลุ่มต่างๆ ในสังคม กลุ่มอ้างอิงจะมีอิทธิพลต่อบุคคลในกลุ่มทางการเลือกพฤติกรรมและการดำรงชีวิต รวมทั้งทัศนคติและแนวความคิดของบุคคลเนื่องจากบุคคลต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มจึงต้องปฏิบัติตาม และยอมรับความคิดเห็นต่างจากกลุ่มอิทธิพล

2.7) ครอบครัว บุคคลในครอบครัวถือว่ามีอิทธิพลมากที่สุดต่อทัศนคติ ความคิดเห็นและค่านิยมของบุคคล สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อของครอบครัว การขาย สินค้าอุปโภคจะต้องคำนึงถึงลักษณะการบริโภคของครอบครัวคนไทย จีน ญี่ปุ่น หรือยุโรป ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกัน

2.8) บทบาทและสถานะ บุคคลจะเกี่ยวข้องกับหลายกลุ่ม เช่น ครอบครัว กลุ่มอ้างอิง องค์กร และสถาบันต่างๆ บุคคลจะมีบทบาทและสถานะที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม

3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การดำรงชีวิต ลักษณะทางสังคมประกอบด้วยกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว บทบาทและสถานภาพการบริโภคของคนในท้องถิ่น ได้แก่

3.1) กลุ่มอ้างอิง เป็นกลุ่มที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่มนี้จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความคิดเห็น และค่านิยมของบุคคลในกลุ่มอ้างอิง กลุ่มอ้างอิงแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

3.1.1) กลุ่มปฐมภูมิ ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนสนิท เพื่อนบ้าน

3.1.2) กลุ่มทุติยภูมิ ได้แก่ กลุ่มบุคคลชั้นนำในสังคม เพื่อนร่วมอาชีพและร่วมสถาบัน บุคคลกลุ่มต่างๆ ในสังคม กลุ่มอ้างอิงจะมีอิทธิพลต่อบุคคลในกลุ่มทางด้านการเลือกพฤติกรรมและการดำรงชีวิต รวมทั้งทัศนคติและแนวความคิดของบุคคล เนื่องจากบุคคลต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มจึงต้องปฏิบัติตาม และยอมรับความคิดเห็นต่างจากกลุ่มอิทธิพล

3.2) ครอบครัว บุคคลในครอบครัวถือว่ามีอิทธิพลมากที่สุดต่อทัศนคติ ความคิดเห็นและค่านิยมของบุคคล สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การบริโภคของครอบครัว การขาย สินค้าอุปโภคจะต้องคำนึงถึงลักษณะการบริโภคของคนไทย จีน ญี่ปุ่น หรือยุโรปซึ่งมีลักษณะแตกต่างกัน

3.3) บทบาทและสถานะ บุคคลจะเกี่ยวข้องกับหลายกลุ่ม เช่น ครอบครัว กลุ่มอ้างอิง องค์กร และสถาบันต่างๆ บุคคลจะมีบทบาทและสถานะที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม

4) ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการตัดสินใจของบุคคลซึ่งได้รับอิทธิพลจากลักษณะส่วนบุคคลของคนทางด้านต่างๆ ได้แก่ อายุ ขั้นตอนวัฏจักรชีวิตครอบครัว อาชีพ รายได้ และรูปแบบการดำรงชีวิต ดังนี้

4.1) อายุผู้บริโภคที่มีอายุที่แตกต่างกันจะมีความต้องการผลิตภัณฑ์ต่างกัน

4.2) วงจรชีวิตครอบครัวเป็นขั้นตอนการดำรงชีวิตของบุคคลในลักษณะ

ของการมีครอบครัว การดำรงชีวิตในแต่ละขั้นตอนเป็นสิ่งที่มีความต้องการ ทัศนคติ และค่านิยมของบุคคลทำให้เกิดความต้องการในผลิตภัณฑ์และพฤติกรรมการซื้อที่แตกต่างกัน

4.3) อาชีพ อาชีพของแต่ละบุคคลจะนำไปสู่ความจำเป็น และความต้องการสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน

4.4) รายได้ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการและเกี่ยวข้องกับอำนาจในการซื้อและทัศนคติเกี่ยวกับการจ่ายเงิน

4.5) รูปแบบการดำรงชีวิต ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ชั้นของสังคม และกลุ่มอาชีพของแต่ละบุคคล การเลือกผลิตภัณฑ์ของบุคคลขึ้นอยู่กับค่านิยมและรูปแบบการดำรงชีวิต โดยรูปแบบการดำรงชีวิตของบุคคลจะแสดงออกมาในรูปแบบของกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม จึงเป็นการที่บุคคลได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ประเมินผล ในการตัดสินใจหรือปฏิบัติการใน รูปแบบของการมีส่วนร่วมรูปแบบต่างๆ เช่น การมีส่วนร่วมประชุม การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน และการมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาจากโครงการ หรือแผนงานต่างๆ ที่ได้วางไว้ให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น และนอกจากนั้นยังมีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจมีส่วนร่วมของบุคคลหรือกลุ่ม คือ ปัจจัยด้านครอบครัว เพื่อนสนิท เพื่อนบ้าน ปัจจัยด้านกลุ่มบุคคลชั้นนำในสังคม เพื่อนร่วมอาชีพและร่วมสถาบัน บุคคลกลุ่มต่างๆ ในสังคม กลุ่มอ้างอิงจะมีอิทธิพลต่อบุคคลในกลุ่มทางด้านการเลือกพฤติกรรมและการดำรงชีวิต รวมทั้งทัศนคติและแนวความคิดของบุคคลเนื่องจากบุคคลต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มจึงต้องปฏิบัติตาม และยอมรับความคิดเห็นต่างจากกลุ่มอิทธิพลของบุคคลเนื่องจากบุคคลต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มจึงต้องปฏิบัติตาม และยอมรับความคิดเห็นต่างจากกลุ่มอิทธิพล และปัจจัยด้านบทบาทและสถานะ บุคคลจะเกี่ยวข้องกับหลายกลุ่ม เช่น ครอบครัว กลุ่มอ้างอิง องค์การ และสถาบันต่างๆ บุคคลจะมีบทบาทและสถานะที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม

2.1.6.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว

สายพิณ ยิ้มอ่อน (2548, 4-6) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว มีดังนี้

1) ปัจจัยผลักดันที่ทำให้เกิดการเดินทาง ประกอบด้วยการมีรายได้เพิ่มขึ้น การเกษียณก่อนกำหนดเวลา การมีชีวิตที่ยืนยาวมาก การมีสิทธิได้วันหยุดโดยรับค่าจ้างเต็ม

ความสะดวกรวดเร็วในการเดินทาง การคมนาคม และการติดต่อสื่อสาร การเปลี่ยนแปลงรูปแบบ และพฤติกรรมกรการบริโภค ความพร้อมของการบริการการท่องเที่ยว ทั้งที่รัฐบาลและภาคเอกชนให้การสนับสนุน

2) ปัจจัยที่กำหนดความต้องการทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

2.1) สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน เป็นสภาพเศรษฐกิจที่ดีของประเทศ และของท้องถิ่น เอื้ออำนวยให้คนเดินทางได้มากขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้ว ประชากรมีรายได้ต่อหัวที่สูงมาก ย่อมมีอำนาจการซื้อมากกว่าประชากรในประเทศที่กำลังพัฒนา

2.2) ลักษณะของประชากร เป็นลักษณะของประชากรโดยรวม ซึ่งได้แก่ ขนาดและองค์ประกอบของครอบครัว อายุ การศึกษา รายได้ และประสบการณ์ มีผลต่อการกำหนดรูปแบบและปริมาณการซื้อบริการทางการท่องเที่ยว

2.3) เพศ และเชื้อชาติ เป็นปัจจัยที่กำหนดรสนิยม และพฤติกรรมการท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวเพศหญิง ต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยมากกว่า แบบผจญภัย ซึ่งเป็นรูปแบบการเดินทางที่นิยมกันในกลุ่มนักท่องเที่ยวเพศชาย สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และสังคมที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น มีอิทธิพลต่อทัศนคติและรสนิยมของนักท่องเที่ยวแต่ละเชื้อชาติ เช่น ชาวตะวันตกนิยมเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นต้น

3) สภาพภูมิศาสตร์ ลักษณะภูมิศาสตร์ที่เป็นภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยว จะมีผลกระทบต่อข้อกำหนดจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวต้องการไป คนที่อยู่อาศัยในแถบทะเล จะไม่รู้สึกรู้สึกรต้องการเดินทางไปชม หรือพักผ่อนยังท้องถิ่นที่มีลักษณะแบบเดียวกัน แต่กลับนิยมไปยังสถานที่แตกต่างกันออกไป เพื่อแสวงหาบรรยากาศแปลกใหม่

4) สภาพสังคมและวัฒนธรรม รูปแบบของวัฒนธรรมและทัศนคติของคนในสังคม มีอิทธิพลอย่างมากต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น สังคมของประเทศแถบตะวันออกกลาง ไม่เอื้ออำนวยให้ผู้หญิงเดินทางไปยังประเทศอื่นที่อยู่ห่างไกล แต่ในทางกลับกัน สังคมตะวันตกเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เดินทาง และผู้หญิงชาวเอเชียวัยทำงานนิยมเดินทางเป็นกลุ่มมากกว่าไปตามลำพัง บางประเทศมีค่านิยมหรือแฟชั่นที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเพื่อซื้อให้เห็นระดับทางสังคมที่สูง โดยเฉพาะผู้มีฐานะทางการเงินดี นิยมไปต่างประเทศมากกว่าการเที่ยวภายในประเทศ

5) นโยบายของรัฐและกฎระเบียบต่างๆ นโยบายทางการเมืองหรือกฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการที่จะเดินทางของนักท่องเที่ยว ปัญหาการสู้รบ ความตึงเครียด

เครือข่ายทางการเมือง การกำหนดจำนวนวันหยุดประจำปี นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือสกัดกั้นการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่รัฐบาลแต่ละประเทศกำหนด

6) ราคา ค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น มีผลต่อการตัดสินใจเลือก หรือเปลี่ยนแปลงจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง ไม่ว่าจะเป็นค่าพาหนะ ค่าที่พัก หรืออัตราค่าครองชีพในท้องถิ่นที่จะไปท่องเที่ยว

7) ความสะดวกในการเดินทาง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการ มีความยากง่ายเพียงใด เช่น มีสายการบินที่บินตรงสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการหรือไม่ เวลาที่ใช้ในการเดินทางมากน้อยเพียงใด เป็นต้น

8) การโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งแห่งใดได้รับความสนใจหรือเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมากกว่าแห่งอื่น จึงมีการแข่งขันในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อโน้มน้าวให้นักท่องเที่ยวที่กำลังตัดสินใจเลือกเป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางท่องเที่ยวที่กำลังจะเกิดขึ้น

นอกจากนั้น ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543, 66-77) กล่าวถึงปัจจัยทางด้านสังคมวัฒนธรรมซึ่งหมายถึงสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์และกลุ่มหรือเผ่าสร้างสรรค์ ประดิษฐ์คิดค้นและถือปฏิบัติ สืบต่อกันมาว่ามีอิทธิพลต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวมีดังนี้

1) แหล่งศิลปวัฒนธรรม พิจารณาได้ดังนี้

1.1) โบราณคดี เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวสามารถเห็นในสิ่งที่จริงอันเป็นความศิวิลซ์ดั้งเดิมมนุษย์นอกเหนือจากการพบเห็นในตำรา

1.2) ประวัติศาสตร์ เป็นสิ่งก่อสร้างทางประวัติศาสตร์ เช่น อนุสาวรีย์ เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

1.3) พิพิธภัณฑสถาน เป็นส่วนหนึ่งของการทำความเข้าใจกับประวัติศาสตร์ในเรื่องต่างๆ

1.4) เขตพื้นเมือง (Folk landscapes) ความเป็นพื้นเมืองดั้งเดิมเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวที่ปรารถนาจะสัมผัส

1.5) สถานที่ทางการเมือง ซึ่งเมืองหลวงแต่ละประเทศจะมีเอกลักษณ์น่าสนใจ โดยเฉพาะสถานที่ทางการเมือง เช่น ทำเนียบขาว

1.6) สถานที่ทางการศึกษา ในมหาวิทยาลัยใหญ่ๆ สามารถแสดงนิทรรศการประวัติศาสตร์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมาสนใจได้เป็นอย่างดี

- 1.7) สถานที่ทางศาสนา ซึ่งเป็นสถาบันทางศาสนาทั้งเก่าและใหม่ เช่น วาติกัน ในกรุงโรม
 - 2) ศิลปวัฒนธรรมประเพณี สามารถแยกพิจารณาดังนี้
 - 2.1) งานเทศกาลหรือประเพณี
 - 2.2) งานศิลปะ ซึ่งเป็นฝีมือมนุษย์สะท้อนให้เห็นถึงจินตนาการที่ละเอียดอ่อนแตกต่างกันในแต่ละสังคม
 - 2.3) ทัศนกรรม ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นมักจะมีผลประโยชน์หรือเลี้ยงชีพจากงานฝีมือทัศนกรรมพื้นบ้านดั้งเดิมรวมถึงสาธิตวิธีการประดิษฐ์ให้กับนักท่องเที่ยวได้ชม
 - 2.4) ศิลปะการแสดงและการดนตรี ซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของแต่ละประเทศ
 - 2.5) ภาษา การเดินทางท่องเที่ยวโดยมีการเรียนรู้ภาษาของเจ้าของภาษาหรือภาษาท้องถิ่นมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เรียนภาษาจากเจ้าของภาษาแท้จริง
 - 3) ศาสนา ซึ่งเกิดจากความเชื่อ ศรัทธาต้องมีการเดินทางไปต่างประเทศ อันเป็นแหล่งกำเนิดของศาสนา ซึ่งได้รับผลความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวไปในตัว
 - 4) ธุรกิจและวิชาการ เป็นเหตุผลสำคัญในการเดินทางเพื่อพิจารณาในทางเศรษฐกิจ การติดต่อเจรจาทางธุรกิจ การประชุม สัมมนาต่างๆ
 - 5) เกียรติภูมิ (esteems) นักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มผู้มีรายได้ มีรสนิยมในการบริโภคสูง และมีความเป็นอยู่หรูหรา พุ่มเฟิย เพื่อความมีหน้ามีตาทัดเทียมเพื่อนฝูง จึงทำให้เกิดการเดินทางไปท่องเที่ยว
 - 6) การประกอบอาชีพ ซึ่งมีส่วนสนับสนุนการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เช่น การรวมกลุ่มผลิตสินค้าที่มีความแตกต่างไปจากบริเวณอื่นๆ เช่น การทอผ้าไหม จังหวัดขอนแก่น การผลิตส้ม จากจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ซึ่งจะจูงใจนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเห็นอาชีพนั้นมาก่อน
 - 7) การคมนาคมขนส่ง เป็นการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการกิจการการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปกลับได้สะดวกมากขึ้น
 - 8) โครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่สิ่งอำนวยความสะดวกเหนือพื้นดินที่ใช้บริการจากโครงสร้างพื้นฐาน เช่น รีสอร์ท โรงแรม ภัตตาคาร ศูนย์การค้าต่างๆ ฯลฯ ที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เจริญ
 - 9) สถานเริงรมย์ เป็นปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยว และส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวนิยมเข้ามาเที่ยว

10) การกีฬาและนันทนาการ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบใหม่ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีฐานะเศรษฐกิจดี รสนิยมสูงมาเที่ยว

11) สุขภาพอนามัย ซึ่งการตากอากาศในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมีส่วนช่วยให้สุขภาพจิตดีขึ้น ช่วยรักษาโรคบางโรคได้มากขึ้น

12) เพื่อนฝูงและญาติพี่น้อง ซึ่งมีส่วนส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว จากการกลับไปสู่อุภูมิลำเนาเดิมเพื่อไปเยี่ยมญาติพี่น้อง

13) อุตสาหกรรมบริการที่เป็นเจ้าของท้องถิ่น เป็นปัจจัยการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จได้มากกว่าปัจจัยอื่น เป็นการสร้างความเป็นมิตร ความเอื้อเฟื้อต่อผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว และตรงกันข้ามถ้าประชากรในท้องถิ่นนั้นเอาเปรียบประทุษร้ายนักท่องเที่ยว ก็จะทำลายกิจการ ภาพลักษณ์และเกียรติภูมิของประเทศด้วย

14) ความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน การร่วมมือกันดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นับได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะภาคเอกชนนับว่ามีความสำคัญต่อกิจการท่องเที่ยวมาก เพราะเพียงลำพังรัฐบาลคงจะดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ไม่ทั่วถึง ดังนั้น ภาคเอกชนจึงมีการลงทุนสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวต่างๆ จำนวนมาก เช่น ที่พัก ร้านอาหาร พาหนะนำเที่ยว สถานบันเทิงต่างๆ เป็นต้น หรือแม้แต่ในการแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวภาคเอกชนมีบทบาทอย่างมาก เช่น การพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การพัฒนาการบริการของธุรกิจท่องเที่ยว การคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การส่งเสริมการประชุมนานาชาติในประเทศไทย การร่วมมือแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยว เป็นต้น

15) การปฏิบัติงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งมีฐานะเป็นองค์กรของรัฐ ฉะนั้นการบริหารงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงดำเนินไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเงินและงบประมาณ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงมีหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะดังนี้

- ส่งเสริมชักจูงให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางมาสู่ประเทศไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเพิ่มพูนเศรษฐกิจส่วนรวมโดยริบถ้วน

- ขยายแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายไปในท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่ประชาชนทั่วภูมิภาค

- อนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนให้มากขึ้น

- พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานที่ดีเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนให้มากขึ้น
- เพิ่มความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศให้สามารถเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางต่างๆ ในประเทศไทยด้วยความมั่นใจในความปลอดภัยของร่างกายและทรัพย์สินของตนและหมู่คณะ
- ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยภายในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและเยาวชน เพื่อเป็นการเพิ่มสวัสดิการด้านการท่องเที่ยวให้แก่คนไทย

16) ความร่วมมือระหว่างประเทศในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของโลก ในปัจจุบันเป็นยุคข่าวสารข้อมูลที่ส่งถึงกันอย่างรวดเร็วเนื่องจากความสามารถด้านเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร จึงทำให้โลกไร้พรมแดน กลายเป็นยุคแห่งการแข่งขัน ดังนั้นความร่วมมือระหว่างประเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นและถือได้ว่าเป็นปัจจัยทางสังคมวิทยาที่เป็นสากลในการส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวให้ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

จากปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้นสรุปว่า ปัจจัยด้านสังคมในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเดินทางไปท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ควรมีการสนับสนุน และพัฒนาให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความพร้อมทั้งด้านสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยว การให้บริการเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยว จากภาครัฐบาล หรือ การสนับสนุนกิจการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาคเอกชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวควรร่วมมือกันในการที่จะพัฒนาการให้บริการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยให้สามารถดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ และสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนแข่งขันกับนานาประเทศได้ทั่วโลก ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้นจะส่งผลให้เกิดข้อจำกัดที่เป็นตัวกำหนดบทบาทในการที่จะเข้าไปพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงการนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วยปัจจัย 3 ประเภท ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การประกอบอาชีพ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สถาปัตยกรรมศาสตร์และสิ่งแวดล้อมทั้งทางทะเล ป่า เขา น้ำตก และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว
 2. ปัจจัยด้านนโยบาย การสนับสนุน การส่งเสริม จากภาครัฐ
 3. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- ดังนั้นการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวเพื่อที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จึงมีปัจจัยข้อจำกัดต่างๆ ที่นำมาพิจารณาประกอบกันเพื่อเป็นเครื่องช่วยในการ

ตัดสินใจเลือกจุดหมายปลายทางของการเดินทาง ที่คิดว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของตนได้มากหรือคุ้มค่าที่สุด ขณะเดียวกันประเทศต่างๆ และผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวจะนำมาเป็นปัจจัยในการดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อขยายตลาดการท่องเที่ยวของตนเองต่อไป

2.1.6.6 แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

จากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์โดยคณะผู้วิจัยได้ประสานงานกับกิ่งอำเภอเกาะช้าง องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างและเกาะช้างใต้ อุทยาน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคกลาง เขต 5 (ตราด) และสำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง (สพพ.1) และผู้ประกอบการธุรกิจ บนพื้นที่เกาะช้าง ในช่วงระหว่างวันที่ 24-28 ตุลาคม 2549 พบว่า ลักษณะของการจัด กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล มีดังนี้

- กิจกรรมทางบก ประกอบไปด้วย กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์ กิจกรรมนั่งเรือ/พายเรือคายัคชมหิ่งห้อยและป่าชายเลน กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / รถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะช้าง และกิจกรรมเที่ยวน้ำตก กิจกรรม Tree Top Adventure Park

- กิจกรรมทางทะเล ประกอบไปด้วย กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก กิจกรรมพายเรือ (แคนู คายัค) กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) กิจกรรมนั่งเรือนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล และกิจกรรมเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง-เกาะมันใน)

ซึ่งแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ ส่วนใหญ่จะเป็นการจัดกิจกรรมที่ให้บริการเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งจำแนกได้ ดังนี้

1. การให้บริการทางตรงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของภาคธุรกิจ พบว่า จากสภาพแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในพื้นที่เกาะช้างจะมีลักษณะภูมิศาสตร์เป็นป่าไม้ภูเขา และทะเล จึงเหมาะแก่การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ ดังนั้นการลงทุนประกอบธุรกิจให้บริการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางตรงของสถานประกอบการจึงมีจำนวนน้อย ซึ่งกิจกรรมที่จัด ได้แก่ กิจกรรมนั่งช้างชมสวน กิจกรรมนั่งเรือพายเรือคายัคชมหิ่งห้อยและป่าชายเลน กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก กิจกรรมพายเรือ (แคนู-คายัค) กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำ

ต้น) และกิจกรรมดำนํ้าดูปะการัง (นํ้าลึก) และในการจัดกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวภาคธุรกิจที่เข้ามาลงทุนจะเป็นผู้ประกอบการในพื้นที่เกาะช้างและผู้ประกอบการที่เข้ามาลงทุนจากภายนอก โดยเฉพาะบริษัทนำเที่ยวการดำเนนกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาตินี้ภาคธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในแต่ละประเภท ดังนี้

1) การให้บริการกิจกรรมนั่งช้างชมสวน ปัจจุบันการให้บริการนั่งช้างในเกาะช้างมี 3 ปาง ได้แก่ ช้างชุดิมันท์ บ้านช้างไทย และบ้านควาญช้าง แต่ละปางจะมีช้างจำนวนปางละ 10 เชือก รวมจำนวน 30 เชือก การบริหารจัดการเป็นหน้าที่ของภาคธุรกิจ แต่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบในการให้บริการตามที่องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดการบริการที่เป็นธรรมในเรื่อง การบริหารจัดการภายในหน่วยงาน การดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่ช้างและนักท่องเที่ยว และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

2) การให้บริการกิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน ผู้ประกอบการที่ดำเนินกิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัคชมหิ่งห้อยและป่าชายเลน จะมีน้อยรายส่วนใหญ่มักจะเป็นลักษณะให้บริการเสริมแก่นักท่องเที่ยว นอกเหนือจากการให้บริการด้านที่พัก ร้านอาหาร เช่น โรงแรมอมารี ร้านอาหารอัยรา เป็นต้น ส่วนการให้บริการชมหิ่งห้อยบนเกาะช้างจะมี 2 แห่ง คือ คลองพร้าว และบ้านสลักคอก ผู้ประกอบการจะมีการดำเนินธุรกิจอื่นนอกเหนือคือ บริการตกหมึก ตกปลา ดำนํ้า ดูปะการัง หรือให้บริการนั่งเรือชมทัศนียภาพรอบเกาะ ควบคู่กันไป

3) กิจกรรมดำนํ้าดูปะการัง ปัจจุบันผู้ประกอบการจะเป็นภาคธุรกิจที่เป็นคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ในการให้บริการดำนํ้าดูปะการังทั้งนํ้าตื้นและนํ้าลึกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวจะมีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งในการดำเนินการของภาคธุรกิจจะสนับสนุนในเรื่องการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อประชาสัมพันธ์ วิธีการ หลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการดูปะการัง ภาพถ่ายความงามของปะการังเพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับนักท่องเที่ยว การออกกฎระเบียบข้อปฏิบัติในการดูปะการังแก่นักท่องเที่ยวให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

4) กิจกรรมเดินป่า พื้นที่ป่าไม้บนเกาะช้างจะอยู่ในความดูแลของอุทยานแห่งชาติดังนั้นในการดำเนินกิจกรรมเดินป่าในพื้นที่เกาะช้าง จะต้องขออนุญาตจากอุทยานแห่งชาติทุกครั้งก่อนที่จะนำพานักท่องเที่ยวไปเดินป่า ซึ่งในการนำนักท่องเที่ยวไปเดินป่าของสถานประกอบการ เช่น บริษัทนำเที่ยว สถานประกอบการที่พัก จะอาศัยมัคคุเทศก์ในท้องถิ่นหรือสถานประกอบการนำเที่ยวที่มีมัคคุเทศก์นำพานักท่องเที่ยวไปเดินป่าเองตามเส้นทางที่กำหนดไว้ ซึ่งสถาน

ประกอบภารกิจก็ให้ความร่วมมือในการรักษากฎระเบียบในการเดินป่าโดยมีการ ชี้แจงแก่นักท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์ก่อนนำพานักท่องเที่ยวไปร่วมกิจกรรมเดินป่า

5) กิจกรรมเที่ยวน้ำตก การดำเนินกิจกรรมเที่ยวน้ำตกในพื้นที่เกาะช้าง จะอยู่ในความดูแลของอุทยานแห่งชาติ อาทิ น้ำตกธารมะยม น้ำตกคลองพลู เป็นต้น ดังนั้นในการให้บริการของผู้ประกอบการภาคธุรกิจจะเป็นการให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยว การประสานงานใช้บริการจากบริษัทนำเที่ยว หรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือให้บริการจัดพานักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบแนวทางในการปฏิบัติในการเที่ยวน้ำตกของอุทยาน แห่งชาติ ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามและร่วมมือเป็นอย่างดี

6) กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะเป็นคนในท้องถิ่นที่เป็นชาวประมงที่ให้บริการล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง เนื่องจากมีเรือเป็นของตนเองโดยดัดแปลงจากเรือประมงที่ใช้หาปลาโดยใช้เวลาวางจากอาชีพประมงก็นำเรือมาให้บริการเช่าเหมาลำแก่บริษัทนำเที่ยวหรือนักท่องเที่ยวที่มาติดต่อ ซึ่งถือเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ทางบริษัทนำเที่ยว สถานประกอบการที่พัก หรือไกด์นำเที่ยวจะมาติดต่อเช่าเรือเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

7) กิจกรรมตกปลา ปลาหมึก เป็นกิจกรรมหนึ่งที่นักท่องเที่ยวนิยมใช้บริการ ซึ่งกิจกรรมนี้จะเป็นกิจกรรมเสริมจากการให้บริการของสถานประกอบการ เช่น นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในโรงแรม ต้องการจะไปตกหมึก ตกปลาก็จะพาไป โดยทางโรงแรมจะติดต่อประสานงานกับเจ้าของเรือประมงที่ให้บริการกิจกรรมตกปลา ปลาหมึก ซึ่งเป็นชาวบ้าน ปัจจุบันมีประมาณ 20 ราย ส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่เขตบางเบ้า และคลองพร้าว เพื่อเช่าเรือเหมาลำให้พานักท่องเที่ยวไปกิจกรรมตกปลา ปลาหมึกในเกาะช้างผู้ประกอบการจะให้บริการควบคู่ไปกับกิจกรรมดำน้ำ ดูปะการัง หรือ ล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง

8) กิจกรรมพายเรือ (แคนนู-คายัค) กิจกรรมนี้ภาคธุรกิจจะจัดให้บริการเสริมแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการในสถานประกอบการ อาทิ สถานประกอบการที่พัก ร้านอาหาร ที่มีอาณาบริเวณติดกับทะเล หรือลำคลอง เป็นต้น

9) กิจกรรมพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) ผู้ประกอบการภาคจะเป็นคนในพื้นที่ ดำเนินกิจกรรมพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) ลักษณะการดำเนินกิจกรรมจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น อาทิ บ้านที่ตนอาศัยอยู่ ดัดแปลงเป็นห้องพักให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาพักอาศัย นอกจากนี้ให้บริการห้องพักรแล้วยังมีการให้บริการนำชมแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น ป่าชายเลน วิถีชีวิตชาวประมง ปัจจุบันกิจกรรมพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)

จะอยู่ที่บ้านบางบัว และบ้านสลักคอก เขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างใต้ซึ่งมีไม่เกิน 10 แห่ง อาทิ สมบัติของเป็ล โฮมสเตย์ เขานอกโฮมสเตย์ โฮมสเตย์ และสลักเพชร บุญชู ตี๋อบ ทวีร์ เป็นต้น

ข. การให้บริการทางอ้อมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ พบว่า

แนวทางในการให้บริการของภาคธุรกิจเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้างส่วนใหญ่จะเป็นทางอ้อม ได้แก่ การให้บริการด้านนำเที่ยว ด้านที่พัก ด้านร้านอาหาร และร้านจำหน่ายของที่ระลึก จากสภาพของเกาะช้างจะแบ่งเขตการบริหารเป็น 2 ส่วน คือ 1) เขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง ซึ่งมีสภาพพื้นที่เป็นหาดทราย และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น น้ำตก ที่สวยงาม และมีสถานประกอบการให้บริการเกี่ยวข้องกับกับการท่องเที่ยวทางอ้อมเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะสถานประกอบการด้านที่พักประเภทโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล ซึ่งปัจจุบันมีมากกว่า 150 แห่ง รองลงมาคือการให้บริการด้านร้านอาหาร การให้บริการนำเที่ยว และการให้บริการด้านร้านจำหน่ายของที่ระลึก ซึ่งนับวันจะมีเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนใจมาเที่ยวบริเวณ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างเป็นจำนวนมาก จึงทำให้บริเวณแห่งนี้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยการให้บริการที่ทันสมัยด้านวัตถุและเทคโนโลยีใหม่ๆ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะเป็นนักลงทุนนอกพื้นที่ และ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างใต้ สภาพแวดล้อมบริเวณเกาะช้างใต้จะมีความเป็นธรรมชาติมากกว่าเขตการบริหารของ อบต.เกาะช้าง ซึ่งประกอบไปด้วย ป่าโกงกางที่สมบูรณ์ การดำเนินชีวิตของชาวบ้านในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่ อาทิ ประมง ทำสวนผลไม้ เป็นต้น การให้บริการท่องเที่ยวในเขตเกาะช้างใต้ส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่ดำเนินการเองนอกเหนือจากการประกอบอาชีพประมง ทำสวน เช่น การให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ รีสอร์ท บังกะโล และการให้บริการนำเที่ยว เป็นต้น ดังนั้น แนวทางการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางอ้อมของภาคธุรกิจส่วนใหญ่จะเน้นการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในด้านสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อาทิ ห้องพักรที่สะดวกสบายทันสมัย บรรยากาศที่สวยงามเป็นธรรมชาติ ความปลอดภัย อาหารอร่อย การเดินทาง การติดต่อสื่อสารสะดวกรวดเร็ว เป็นต้น

2.1.7 ประวัติความเป็นมาของเกาะช้าง จังหวัดตราด

2.1.7.1 ประวัติความเป็นมาของเกาะช้าง

ความเป็นมาอันยาวนานของเกาะช้าง นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากมีเรือสำเภามาจากเมืองจีนเพื่อค้าขายกับเมืองญวน เมืองเขมร เมืองเกาะกงและเข้ามาถึงเมืองตราด

โดยหากเรือสำเภาเข้ามาในช่วงฤดูมรสุมจะหยุดหลบคลื่นลมตามหมู่เกาะช้าง บริเวณบ้านด่าน บ้านคลองสน อ่าวสลักเพชร และอ่าวบางเป้า จึงเชื่อกันว่าชาวจีนที่มากับเรือสำเภาเป็นชนกลุ่มแรกที่มาอาศัยอยู่และตั้งถิ่นฐานทำมาหากินที่เกาะช้าง นอกจากนี้ประวัติศาสตร์สำคัญของเมืองตราดคือ สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงรวบรวมไพร่พล โดยใช้เมืองตราดเป็นเมืองหน้าด่านกันชนทำหน้าที่ส่งเสบียงอาหารก่อนเคลื่อนทัพเรือออกจากจันทบุรียกไปขับไล่พม่าเพื่อกอบกู้เอกราช หลังจากไทยเสียกรุงศรีอยุธยาให้กับพม่าในช่วง พ.ศ. 2310

ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ในสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 พ.ศ. 2325 เมืองตราดยังคงขึ้นกับกรมท่า สังกัดอยู่ในฝ่ายกิจการต่างประเทศและการคลัง ในฐานะหัวเมืองชายฝั่งทะเลและเป็นเมืองท่าสำคัญแห่งหนึ่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ไทยได้ทำศึกกับเจ้าอนุวงศ์ แห่งเมืองเวียงจันทน์ ซึ่งต่อมาหนีไปสวามิภักดิ์กับญวน ทำให้ไทยกับญวนผัดใจกันจนต้องทำสงครามในปี พ.ศ. 2371 โดยมีเมืองตราดเป็นแหล่งกำลังพล และเสบียงอาหารที่สำคัญ มีการตั้งป้อมค่ายอยู่ที่บ้านแหลมหิน ปากอ่าวเมืองตราด

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสเมืองตราดถึง 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2427 ได้เสด็จทางชลมารคโดยเรือพระที่นั่งเวสชาติศรี ต่อจากนั้นใน พ.ศ. 2436 เกิดกรณีพิพาทระหว่างฝรั่งเศสกับสยาม เนื่องจากฝรั่งเศสล่าเมืองขึ้น โดยได้ยึดเขมรและญวนและมีกรณีขัดแย้งกับสยามคือฝรั่งเศสกล่าวหาว่าสยามล่วงล้ำดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นดินแดนของเขมรมาก่อนทำให้เกิดการสู้รบกัน ต่อมาฝรั่งเศสจึงปิดล้อมกรุงเทพฯโดยนำเรือรบเข้ามาในเจ้าพระยา สยามจึงต้องยอมสงบศึกโดยทำสัญญายกดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงทั้งหมดให้แก่ฝรั่งเศสพร้อมทั้งจ่ายค่าเสียหายที่เรือรบฝรั่งเศสถูกยิง

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงสนพระทัยเรื่องการปกครองส่วนกลาง จึงจัดตั้งการปกครองส่วนภูมิภาค คือ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาล และสุขาภิบาล เพื่อส่งตัวแทนพระองค์ให้ทำหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชากร สำหรับกรณีเกาะช้างเนื่องจากมีเรือสำเภาจีนมาติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า และมีคนจีนมาตั้งหลักฐานเป็นจำนวนมาก ทางราชการจึงได้จัดตั้งด่านศุลกากรสถาน (Custom House) เพื่อเก็บภาษีจากเรือสำเภาจีนขึ้นที่บ้านด่าน ตำบลเกาะช้าง เนื่องจากเป็นแหล่งรวมของการค้าขายที่เรือสำเภาจีนจะนำสินค้าจากเมืองจีนมาขายส่วนหนึ่งและแล่นต่อไปยังกรุงเทพฯ ซึ่งขากลับจะแวะพักที่บ้านด่านอีกทีหนึ่ง ต่อจากนั้นใน พ.ศ. 2440 จึงได้จัดตั้งเป็นอำเภอเกาะช้าง ตั้งอยู่ที่บ้านด่าน ตำบลเกาะช้าง ซึ่งพื้นที่ตำบลเกาะช้างขณะนั้นรวมถึงอำเภอแหลมงอบ กิ่งอำเภอเกาะกูดในปัจจุบัน รวมเป็นจำนวน 52 เกาะ

หลังจากฝรั่งเศสยึดเมืองจันทบุรี ปี พ.ศ. 2436 และยื่นข้อเสนอให้ไทยยกเมืองตราดและเกาะทั้งหมด ตั้งแต่แหลมสิงถึงเกาะกูดรวมทั้งเกาะกงด้วย ซึ่งสยามขณะนั้นต้องตกลงตามสัญญาลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2466 ต่อจากนั้นฝรั่งเศสจึงถอนกำลังจากเมืองจันทบุรีเข้ายึดเมืองตราด เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2447 ขณะที่รัชกาลที่ 5 ทรงเห็นว่าเมืองตราดเป็นเมืองที่มีภูมิประเทศสำคัญทางภูมิศาสตร์ อีกทั้งประชาชนก็เป็นคนสยามทั้งสิ้นจึงไม่ควรที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองของต่างชาติพระองค์จึงทรงใช้พระปรีชาสามารถทางการทูตกับฝรั่งเศส เพื่อเจรจาขอเมืองตราดและเกาะต่าง ๆ ตั้งแต่แหลมสิงจนถึงเกาะกูดกับเมืองทางฝั่งขวาแม่น้ำโขงคืน โดยยินยอมยกดินแดนประกอบด้วย เมือง พระตะบอง เสียมราฐ ศรีโสภณ และเมืองปัจจันตคีรีเขตบางส่วนให้กับฝรั่งเศส โดยลงสัญญาวันที่ 23 มีนาคม 2449 รวมเวลาที่เมืองตราดถูกปกครองโดยฝรั่งเศสเป็นเวลา 2 ปี 6 เดือน 7 วัน ชาวตราด จึงถือเอาวันที่ 23 มีนาคมของทุกปี เป็นวันสำคัญที่ชาวตราดและคนไทยจะได้สำนึกถึงพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระพุทธเจ้าหลวงในการปกป้องเอกราชอธิปไตยของไทยไว้ให้ลูกหลาน

ในปี พ.ศ. 2450 ได้ย้ายที่ทำการอำเภอเกาะช้างไปอยู่ที่ฝั่งแหลมงอบ เนื่องจาก การสู้รบทำให้เรือสำเภาจากจีนมาค้าขายน้อยลง ประกอบกับการเดินทางมาติดต่อราชการลำบาก เนื่องจากมีคลื่นลมตลอดทั้งปี อำเภอเกาะช้างตั้งมา 32 ปี จนถึง พ.ศ. 2482 ทางราชการจึงเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอแหลมงอบจนถึงปัจจุบัน เกาะช้างจึงลดฐานะเป็นตำบลเกาะช้างขึ้นกับอำเภอแหลมงอบตั้งแต่นั้นมา ในปี พ.ศ. 2484 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 เกิดสงครามอินโดจีน ฝรั่งเศสส่งกองทัพรุกฐานไทยโดยส่งเรือรบเข้ามาบนน้ำไทยบริเวณเกาะง่ามใกล้ทางทิศใต้ของเกาะช้าง จึงเกิดการสู้รบกันจนเรือฝรั่งเศสล่าถอยและก็ไม่มีการเข้ามาคุกคามบนน้ำของไทยอีก ส่วนเรือของไทยก็ได้รับความเสียหายจนจมอยู่ในทะเล บริเวณดังกล่าวจึงถูกเรียกว่า ยุทธนาวีเกาะช้าง ซึ่งทางจังหวัดได้จัดงานประจำปีเพื่อระลึกถึงวีรกรรมของทหาร ในวันที่ 17 มกราคม ของทุกปี

เกาะช้างมีฐานะเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอแหลมงอบ มี 8 หมู่บ้าน จนวันที่ 3 สิงหาคม 2533 ทางอำเภอแหลมงอบจึงได้แบ่งออกเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลเกาะช้าง มี 4 หมู่บ้าน และตำบลเกาะช้างใต้ มี 4 หมู่บ้าน ต่อมากระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นว่าเกาะช้างมีรายได้ในรูปภาษีมากแต่ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร จึงได้ประกาศให้เป็นกิ่งอำเภอเกาะช้าง เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2537

2.1.7.2 สภาพทั่วไปทางกายภาพ

1) ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่และอาณาเขต

กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งกิ่งอำเภอเกาะช้างขึ้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2537 โดยใช้อาคารของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างเป็นที่ว่าการอำเภอเกาะช้างชั่วคราว กิ่งอำเภอเกาะช้างมีลักษณะเป็นหมู่เกาะห่างจากอำเภอแหลมงอบทางทะเล 9 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดตราดทางทะเล 25 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร 340 กิโลเมตร ประกอบด้วย หมู่เกาะน้อยใหญ่รวม 28 เกาะ มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 650 ตารางกิโลเมตร เฉพาะเกาะช้างมีพื้นที่ 429 ตารางกิโลเมตร เป็นเกาะที่ใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศรองจากเกาะภูเก็ตซึ่งมีพื้นที่ 543 ตารางกิโลเมตร

2) อาณาเขต

ทิศเหนือจด	ทะเลอ่าวไทยและอำเภอแหลมงอบ
ทิศใต้จด	ทะเลอ่าวไทยและกิ่งอำเภอเกาะกูด
ทิศตะวันออกจด	ทะเลอ่าวไทยและอำเภอเมืองตราด
ทิศตะวันตกจด	ทะเลอ่าวไทย

3) ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ทั้งหมดเป็นเกาะมีที่ราบบริเวณชายฝั่งและอ่าวต่าง ๆ ประมาณร้อยละ 15 ของพื้นที่กิ่งอำเภอทั้งหมด และร้อยละ 85 เป็นภูเขา ซึ่งมีความสูงระดับปานกลาง มียอดเขาสูงสุดระดับ 743 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีเนื้อที่ 406,250 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 52.46 ของพื้นที่ทั้งหมด

4) พืชพันธุ์เป็นพื้นที่ป่าไม้ แบ่งเป็น 3 ชนิด

- 4.1) ป่าดิบชื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ขนาดกลางถึงใหญ่ มีไม้มะขาง และไม้ตะเคียนราก เป็นไม้เด่น
- 4.2) ป่าชายเลน
- 4.3) ป่าชายหาด – ป่าโกงกาง ใบเล็ก ใบใหญ่, โปรงแดง, แสมขาว, กระทิง, หูกวาง, รักทะเล

5) ทรัพยากรสัตว์ป่า มี 4 กลุ่ม

- 5.1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม, นก, สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก มี 187 ชนิด เช่น หมูป่า, ลิงแสม, นกยางทะเล เขียวแดง, เต่ากระ, เต่าตนุ, กบเกาะช้าง

5.2) ทรัพยากรทางทะเล ได้แก่

- ปะการังกิ่ง, ปะการังก้อน, หญ้าทะเล
- ทราายโขดหินรอบเกาะ ลึกสุดของทะเล 35 เมตร

6) สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป

6.1) ฤดูกาล (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2537) เกาะช้างมี 3 ฤดูกาล ประกอบด้วย

- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมของทุกปี เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้
- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนไปถึงเดือนกุมภาพันธ์ใน ระยะเวลาที่มีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมพื้นที่ ทำให้อุณหภูมิลดลง อากาศหนาวเย็น
- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน ในระยะนี้ดวงอาทิตย์กำลังเคลื่อนผ่านเส้นศูนย์สูตรไปทางซีกโลกเหนือลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือมีกำลังค่อนข้างจะแปรปรวนมีฝนตกน้อย ทำให้มีอากาศอบอ้าวโดยเฉพาะในเดือนเมษายน

6.2) อุณหภูมิ โดยเฉลี่ยประมาณ 27 องศาเซลเซียส ซึ่งเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอุณหภูมิสูงที่สุดคือ 32.9 องศาเซลเซียส และเดือนมกราคมมีอุณหภูมิต่ำที่สุด 20.7 องศาเซลเซียส

6.3) ปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำฝนนั้นตกเกือบตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ระหว่างเดือนพฤษภาคม-ตุลาคมจะมีฝนตกชุกมากปริมาณน้ำฝนประมาณ 5,500-6,500 มิลลิเมตรต่อปี (และในรอบหนึ่งปีมีฝนตกประมาณ 190.4 วัน ปริมาณฝนตกมากที่สุดช่วงเดือนสิงหาคม และน้อยที่สุดในเดือน

6.4) กระแสลมที่มีอิทธิพลต่อน้ำทะเล
การดำเนินชีวิตของคนบนเกาะช้างต้องขึ้นอยู่กับกระแสลมและ กระแสน้ำ กระแสลมที่สำคัญได้แก่

6.4.1) ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (ลมมรสุม) ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม จะมีลมพัดจากทะเลเข้าหาฝั่ง คลื่นลมจากทางทิศตะวันตกและ ทิศใต้ (ด้านนอก) ของเกาะมีคลื่นลมแรง มีความสูงของคลื่นถึง 6 เมตร ซึ่งเรือเล็กไม่สามารถออกจากฝั่งได้ถึง 6 เดือน บางครั้งคลื่นสูงมาก ๆ จนกระทั่งเรือใหญ่ก็ไม่สามารถออกจากฝั่งได้

6.4.2) ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ (ลมว่าว)

ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม ลมจะพัดจากฝั่งตะวันออกสู่ทะเลคลื่นลมมีลักษณะที่บางครั้งสูงถึง 4 เมตร ยิ่งห่างฝั่งมากคลื่นจะใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ และจะมีเป็นช่วง ๆ ละ 3-7 วัน จะค่อย ๆ เบาลงจนคลื่นลมสงบ อีก 1-2 สัปดาห์จะมีคลื่นลมมาอีกสลับกันไป ด้านนอกของเกาะเรือเล็กจะออกจากฝั่งไม่ได้ ส่วนด้านในของเกาะเรือไม่สามารถเทียบท่าได้เพราะคลื่นพัดเข้าหาฝั่ง

6.4.3) ลมใต้ (ลมพัทยา) ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน ลมจะพัดจากทะเลเข้าหาฝั่ง คลื่นลมมีลักษณะห่างคล้ายลูกคลื่นไม่รุนแรงนักท่องเที่ยวและนักตกปลานิยมมาท่องเที่ยวและตกปลาในช่วง 3 เดือนนี้มากที่สุด

6.4.4) ลมเปลี่ยนฤดู (ลมวง) ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคมและเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่จะเข้าและออกจากฤดูฝน อากาศจะแปรปรวนทำให้เกิดลมหมุนและลมวงลอยขึ้นไปบนอากาศ ซึ่งลมเปลี่ยนฤดูมีอำนาจร้ายแรง ถ้าพัดผ่านในทะเลตรงกับเรือลำใดจะทำให้เรือลำนั้นแตกและอับปางทุกลำ

2.1.7.3 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

1) การปกครองและเขตการปกครอง

ปัจจุบันการปกครองของเกาะช้างได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 ตำบล 9 หมู่บ้าน ซึ่งหมู่บ้านหลักเพชรเหนือเพิ่งแยกตัวใหม่จากหมู่บ้านหลักเพชรในช่วงต้นปี พ.ศ. 2541 ซึ่งมีรายชื่อตำบล หมู่บ้าน

คลองนนทรี	หมู่ที่ 1
บ้านด่านใหม่	หมู่ที่ 2
บ้านคลองสน	หมู่ที่ 3
บ้านคลองพร้าว	หมู่ที่ 4

2.2) ตำบลเกาะช้างใต้ มี 5 หมู่บ้าน ดังนี้

บ้านบางเป้า	หมู่ที่ 1
บ้านหลักเพชร	หมู่ที่ 2
บ้านแจ็กแบ้	หมู่ที่ 3
บ้านสลักคอก	หมู่ที่ 4
บ้านหลักเพชรเหนือ	หมู่ที่ 5

นอกจากนี้การปกครองท้องถิ่นได้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากขึ้นโดยที่เกาะช้างได้แบ่งการปกครองเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล 2 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างใต้ ซึ่งในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวได้มีการบริหาร

งบประมาณเอง โดยมีหน้าที่จัดเก็บเงินภาษีบำรุงท้องที่ ได้แก่ ภาษีป้าย และจัดสรรเงินไปใช้จ่ายตามโครงการที่กรมการบริหารส่วนตำบลเห็นสมควร

2) การประกอบอาชีพ

ราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการประมงและทำสวนซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิม เนื่องจากพื้นที่ของกิ่งอำเภอเกาะช้างมีสภาพเป็นหมู่เกาะล้อมรอบด้วยทะเล ประชาชนส่วนมากจะทำการประมงขนาดเล็ก เป็นการทำการประมงชายฝั่ง ประเภทอวนลาก อวนปู และอวนกุ้ง ผลผลิตจากการทำประมงที่ขึ้นชื่อและสร้างรายได้ให้กับคนในเกาะช้างจึงได้แก่ กะปิ ส่วนการทำสวนพบว่ามักทำสวนมะพร้าวและสวนผลไม้ ซึ่งสวนมะพร้าวนิยมปลูกกันมาก่อน แต่ปัจจุบันมีผลผลิตค่อนข้างต่ำ ชาวสวนจึงนิยมหันมาทำสวนผลไม้แทน ซึ่งนิยมปลูกทุเรียน เงาะ มังคุด และส้มโอ เพราะสร้างรายได้ที่ดีกว่า นอกจากนี้ยังมีการทำสวนยางในพื้นที่ตอนในของเกาะ แต่จากการที่เกาะช้างได้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ในปัจจุบันประชากรบางส่วนได้เปลี่ยนไปประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น บริการที่พัก ร้านอาหาร และเรือบริการแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

3) ลักษณะการท่องเที่ยวโดยทั่วไป

แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของเกาะช้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งมีสถานที่ที่น่าสนใจซึ่งมีลักษณะทางกายภาพ สภาพการเข้าถึงและลักษณะทั่วไปดังนี้

3.1) หาดธารมะยม เป็นชายหาดปานกลาง ตั้งอยู่ด้านตะวันออกของเกาะช้างมีคลองธารมะยมไหลลงตอนกลางชายหาดชายหาดตอนเหนือมีลักษณะเป็นหาดหิน ส่วนหาดตอนล่างเป็นหาดเลนปนหิน หาดนี้เป็นที่ตั้งของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง หน่วยประมง มีท่าเรือขนาดใหญ่ บังกะโล และเป็นที่ตั้งของกิ่งอำเภอเกาะช้าง

3.2) น้ำตกธารมะยม เป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงที่สุดของเกาะช้าง มีน้ำไหลตลอดปี อยู่หลังที่ทำการหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ เข้าได้โดยการเดินเท้าผ่านสวนทุเรียนไปประมาณ 500 เมตร น้ำตกธารมะยมเป็นน้ำตกขนาดกลางสภาพป่าโดยรอบยังสมบูรณ์ดี เคยมีพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่หลายพระองค์เคยเสด็จประพาส โดยปรากฏพระปรมาภิไธย และพระนามาภิไธยอยู่ที่แผ่นหินของน้ำตกนี้ อาทิ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2419) พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2470) สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 (พ.ศ. 2516) น้ำตกธารมะยมเป็นแหล่งน้ำสำคัญจึงมีการต่อท่อน้ำไปใช้อุปโภคบริโภค แต่สภาพการเดินเท้าในปัจจุบันยังไม่มีรถลอบมุมให้เรียบบ่อย ทำให้มองเห็นทอสีฟ้าอย่างชัดเจนนับเป็นการทำลายทัศนียภาพที่สวยงามอย่างน่าเสียดาย

3.3) เกาะช้างน้อย-แหลมช้างน้อย เกาะช้างน้อยเป็นเกาะเล็ก ๆ ประกอบด้วยโขดหินและต้นไม้แซม ตั้งอยู่ทางเหนือสุดของเกาะช้าง ส่วนแหลมช้างน้อยเป็นแหลม

ด้านเหนือสุดของเกาะช้าง เป็นแหลมหินเกือบไม่มีต้นไม้อยู่เลย ท้องน้ำระหว่างแหลมช้างน้อยและเกาะช้างน้อยเป็นแนวปะการัง ซึ่งในช่วงเวลาน้ำลดสามารถเดินข้ามปากได้

3.4) อ่าวคอเขาขาด-ท่าเปรมวดี พื้นที่ตอนบนสุดของเกาะช้าง และแหลมช้างน้อยเป็นช่วงรอยต่อคอขวด เรียกว่าคอเขาขาด มีที่พักและชุมชนเล็ก ๆ พร้อมท่าเรือเปรมวดี

3.5) อ่าวลับปะรด เป็นที่ตั้งของชุมชนเล็ก ๆ ถัดจากอ่าวคอเขาขาด ส่วนใหญ่เป็นหาดหิน เป็นที่ตั้งท่าเรือประมง และเรือโดยสารในฤดูมรสุม

3.6) อ่าวคลองสน เป็นอ่าวอยู่ทางเหนือสุดของเกาะฝั่งตะวันตก เป็นที่ตั้งของชุมชนบ้านคลองสน มีบังกะโลแบบประหยัดอยู่บ้าง ใกล้ ๆ อ่าวคลองสนมีแนวปะการังใต้น้ำ

3.7) หาดทรายขาว เป็นหาดทรายที่มีความยาวมากแห่งหนึ่ง ลักษณะชายหาดเป็นสีขาวสะอาดอยู่ประมาณ 10 กว่าแห่ง ด้านหลังหาดเป็นสวนมะพร้าวและป่ามีถนนรอบเกาะติดชิดหาดมากที่สุด

3.8) หาดไก่อแบ้ เป็นหาดทรายที่มีความยาวติดต่อกันกับหาดคลองพร้าว หาดไก่อแบ้เป็นหาดที่ลาดพอสมควรสามารถเล่นน้ำได้โดยไม่เป็นอันตราย จึงมีเอกชนตั้งบังกะโลให้เช่ามากมายอีกทั้งบริเวณใกล้เคียงมีชุมชนอยู่ไม่หนาแน่นนัก

3.9) หมู่บ้านบางเบ้า-หาดบางเบ้า เป็นหมู่บ้านประมงที่ น่าสนใจมากที่สุดบนเกาะเนื่องจากปลูกบ้านพักอาศัยโดยปักเสาลงในทะเล แล้วทำสะพานเดินเชื่อมติดต่อกันโดยตลอด โดยมีสะพานเทียบเรือ 3 แห่ง สภาพหมู่บ้านสะอาดกว่าหมู่บ้านประมงทั่วไปมาก เหมาะแก่การเดินทางเที่ยวชม ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพประมงดักปลาหมึก มีบังกะโลที่พัก 2 แห่ง และมีโรงเรียนรัฐบาล 1 แห่ง ชื่อโรงเรียนบ้านบางเบ้า สามารถมองทิวทัศน์ของเกาะคุ่ม เกาะหวาย เกาะรัง และแหลมบางเบ้า สภาพการเข้าถึงคือ มีเรือโดยสารจากแหลมงอบทุกวันศุกร์และวันจันทร์นอกจากนั้นต้องเช่าเหมาเรือจากแหลมงอบหรือเดินทางมาที่บ้านสลักเพชรแล้วหาเรือเข้าไปต่อเพราะไปบ้านสลักเพชรได้ง่ายและสามารถเดินทางโดยเรือประจำทางทุกวันอีกทั้งบ้านสลักเพชรยังเป็นหมู่บ้านที่มีถนนเข้าถึงและเป็นหมู่บ้านที่ใกล้บ้านบางเบ้ามากที่สุด

3.10) บริเวณยุทธนาวีเกาะช้าง ในช่วง พ.ศ. 2483-2484 ไทยกับฝรั่งเศสเกิดกรณีพิพาทเกี่ยวกับเขตแดนทางด้านตะวันออก เนื่องจากฝรั่งเศสเข้ามายึดครองจันทบุรีตั้งแต่ พ.ศ. 2484 และฝรั่งเศสได้ลาดตระเวนโดยเครื่องบินบริเวณเกาะช้าง เกาะกูด เกาะเสม็ด และสัตหีบ ทหารไทยจึงส่งเครื่องบินสกัดและขับไล่ ต่อมาวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2484 ได้

เกิดการสู้รบกันในบริเวณเกาะช้าง ซึ่งไทยสามารถขับไล่ข้าศึกได้ ดังนั้นในวันที่ 17 มกราคม ของทุกปี จึงได้มีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลในบริเวณที่มีการสู้รบ ซึ่งเรียกว่าเกาะช้างยุทธนาวี เป็นสถานที่ที่อยู่ทางตอนใต้ของเกาะช้างใกล้อ่าวสลักเพชร

3.11) บ้านสลักคอกและอ่าวสลักคอก เป็นชุมชนใหญ่แห่งหนึ่ง ตั้งอยู่โดยรอบอ่าวสลักคอก อ่าวสลักคอกเป็นเว้าเข้าไปในตัวเกาะ ด้านที่ติดทะเลเป็นช่องแคบ ๆ ภายในเป็นเว้ากว้างเป็นป่าชายเลนใช้เป็นที่หลบคลื่นลมของเรือประมงเป็นอย่างดี มีท่าเรือ 1 แห่ง และวัด 1 แห่ง มีคลองวัดเป็นคลองสำคัญในการเดินเรือและเป็นป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์จนถึงปากอ่าว

3.12) หาดทรายยาว หาดทรายยาวอยู่ถัดจากอ่าวสลักคอก พื้นที่โดยรอบเป็นสวนมะพร้าวและป่า มีบังกะโล 1-2 แห่ง

3.13) บ้านสลักเพชร-บ้านโรงถ่าน เป็นสองชุมชนใหญ่ที่สุดบนเกาะช้าง ตั้งอยู่ติดต่อกันทางตอนใต้ของเกาะรอบอ่าวสลักเพชร ซึ่งเป็นอ่าวที่ใหญ่ที่สุดของเกาะ ประชากรที่อาศัยอยู่มีอาชีพประมง บริเวณชุมชนมีเรือประมงจอดหลบคลื่นลมอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีท่าเทียบเรืออยู่ หลายแห่ง ที่บ้านโรงถ่านเป็นชุมชนที่พักอาศัยมีสำนักสงฆ์ 1 แห่ง ตั้งบนเนินเขาชื่อสำนักสงฆ์ อดุลยาภรณ์บรรพต ส่วนบ้านสลักเพชร นอกจากมีบ้านพักอาศัยแบบหมู่บ้านประมงแล้วยังมีบังกะโล และร้านอาหารเล็ก ๆ ตั้งอยู่สลัดกันไป นอกจากนี้ยังมีวัดสลักเพชร ด้านการติดต่อสื่อสารที่บ้านสลักเพชรจะมีที่ทำการไปรษณีย์ 1 แห่ง โทรเลขนั้นใช้วิธีการส่งข้อความไปที่แหลมงอบเพื่อให้ที่ทำการไปรษณีย์ที่แหลมงอบส่งข้อมูลต่ออีกช่วง ส่วนสภาพการสัญจรภายในหมู่บ้านเป็นถนนลูกรัง การเดินทางสามารถโดยสารรถสองแถวขนาดเล็ก ขึ้นจากท่าเทียบเรือกิ่งอำเภอเกาะช้าง หรือโดยสารเช่าเหมาลำ ซึ่งที่หมู่บ้านสลักเพชรยังเป็นจุดที่สามารถมาลงเรือไปยังเกาะหวาย เกาะเหลายา เกาะรัง ฯลฯ ได้โดยสะดวก

3.14) น้ำตกคลองพลู เป็นน้ำตกขนาดใหญ่มีน้ำตลอดปี ตกจากหน้าผาสูงลงมาเป็นเส้นสู่อ่างน้ำเบื้องล่างประมาณ 3 ชั้น ซึ่งชั้นแรกสูงประมาณ 100 เมตร ชั้นบนต่อไปอยู่ติดกันสูงกว่าชั้นแรกมาก สภาพป่าโดยรอบสมบูรณ์ดีมาก ทำให้มีธารน้ำแยกจากน้ำตกคลองพลูหลายสาย น้ำตกคลองพลูมีทางขึ้นจากชุมชนอ่าวคลองพร้าวด้านกึ่งกลางทิศตะวันตกของเกาะ อยู่ห่างจากชุมชนประมาณ 3 กิโลเมตร จากนั้นต้องเดินป่าอีกประมาณ 20 นาที ทางเดินยังไม่ได้ปรับปรุงให้สะดวกนัก เล่ากันว่าน้ำตกคลองพลูเดิมน่าจะเขียนว่า น้ำตกคลองภู เพราะมาจากชื่อภูผาเมฆสวรรค์ ซึ่งเป็นยอดเขาในบริเวณนี้และกล่าวกันว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เคยเสด็จประพาสถึง 2 ครั้ง

3.15) น้ำตกคลองนนทรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะ เป็นน้ำตกที่มีชั้นเล็ก ๆ คล้ายน้ำตกแม่กลาง มีทางเดินเท้าจากบ้านด่านใหม่เข้าไปประมาณ 3 กิโลเมตร หรือจากที่ทำการอุทยานฯ ไปเป็นระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร

3.16) น้ำตกคีรีเพชร เป็นน้ำตกชั้นเดียวอยู่ลึกจากชุมชนบ้านสลักเพชรผ่านสวนยางประมาณ 3 กิโลเมตร น้ำตกมีความสูงมากและปกคลุมไม้ป่าหลากหลายชนิด การปีนขึ้นน้ำตกสามารถทำได้ในช่วงฤดูแล้งซึ่งน้ำจะน้อย แต่ก็มีควมยากลำบากเพราะต้องอาศัยเกววัลย์และความชำนาญในการปีน หรืออีกวิธีหนึ่งคือการเดินผ่านป่าขึ้นไปซึ่งจะมีทางเล็ก ๆ ไปตามป่าที่ชาวบ้านใช้เดินไปกรีดยาง เมื่อขึ้นไปถึงสามารถมองเห็นได้บางจุดจากหมู่บ้านสลักเพชรและบ้านโรงถ่าน นอกจากนี้น้ำตกนี้ยังเป็นแหล่งน้ำของประชาชนในหมู่บ้านใช้น้ำจากแหล่งน้ำนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค

3.17) น้ำตกคลองหนึ่ง เป็นน้ำตกขนาดเล็กแห่งหนึ่งอยู่ลึกจากชุมชนบ้านสลักเพชรใกล้กับน้ำตกคีรีเพชร

3.18) น้ำตกคลองเจ้า เป็นน้ำตกที่สวยงาม เนื่องจากเป็นน้ำตกจากผาสูงถึง 10 เมตร มีอ่างน้ำกว้าง เหมาะแก่การเล่นน้ำ ทางเข้าสู่ น้ำตกต้องผ่านคลองเจ้า ซึ่งสองคลองเป็นป่าชายเลนที่สมบูรณ์

3.19) เกาะเหลายา อยู่กลางอ่าวสลักเพชร เป็นเกาะที่มีหาดทรายยาวน้ำทะเลสวยใส มีปะการังสวยงามมากและมีบ้านพักสำหรับให้นักท่องเที่ยวพัก มีเกาะใกล้เคียง คือ เกาะหวาย เกาะไม้ซี้ เกาะง่าม และเกาะคลุ้ม

3.20) เกาะมันนอกเกาะมันใน เป็นเกาะเล็กตรงข้ามหาดไก่แบ้ เมื่อน้ำลดจะมีหาดรอบ ๆ เกาะ ท้องน้ำบริเวณเกาะมันนอกเกาะมันในค่อนข้างตื้นและมีสาหร่ายสีทอง

3.21) เกาะหวาย นับเป็นเกาะที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดในเกาะช้าง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจคือ การตกปลา

3.22) เกาะคลุ้ม เป็นเกาะประวัติศาสตร์สมัยยุทธนาวีที่เกาะช้าง เป็นที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับกิจกรรมตกปลา และชมทัศนียภาพของลานหิน คือ หินลูกบาตร และหินลาดหลังค่อม

3.23) เกาะง่าม เป็นเกาะที่อยู่ทางใต้ของเกาะช้างสามารถมองเห็นจากบริเวณหมู่บ้านสลักเพชรและหมู่บ้านเจ๊กแบ้ เป็นเกาะที่มีชายหาดที่ติดชายทะเลทั้งสองซึ่งสวยงามมากอีกแห่งหนึ่ง

3.24) เกาะพร้าว เป็นเกาะที่มีหาดทรายสะอาดและร่มรื่นด้วย ต้นมะพร้าว บนเกาะมีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทวิวงศ์ ศรีบุรี (2536) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดที่กำลังมีการขยายตัวทางด้านการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่น่าสนใจอยู่หลายแห่งประกอบกับมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในกลุ่มประเทศอินโดจีน อันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก จากการศึกษาโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งนโยบายในระดับชาติที่มุ่งดำเนินการให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในระดับภูมิภาคเพื่อมุ่งที่จะพัฒนาพื้นที่ศึกษาให้เป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างกรุงเทพมหานครและชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียง กับราชอาณาจักรกัมพูชาและภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สามารถเชื่อมต่อไปยังสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ซึ่งมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ปราจีนบุรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวสุดสัปดาห์จากกรุงเทพมหานคร เป็นจุดแวะพักของผู้เยี่ยมเยือนประเภทนักท่องเที่ยว และเป็นแหล่งที่จัดประชุมสัมมนาฝึกอบรม ส่วนจังหวัดสระแก้วโดยเฉพาะในเขตอรัญประเทศ กำหนดให้เป็นจุดผ่านแดนสู่นครวัด เป็นแหล่งค้าขายชายแดน และเป็นตลาดท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จากกรุงเทพมหานครและพญาสุโขทัยและนครวัด ส่วนแผนการรองรับการขยายตัวธุรกิจท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดสระแก้วในด้านการลงทุนของภาคเอกชน ได้แก่ สถานที่ตากอากาศ โรงแรม สถานที่จำหน่ายสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก สถานที่พักรถ ห้องอาหารและภัตตาคารระดับมาตรฐาน การจัดหาเที่ยว การบริการรถเช่า ศูนย์การเงินระหว่างประเทศ เป็นต้น ส่วนการพัฒนาภาครัฐระยะสั้น เช่น จัดทำแผนที่ ป้ายบอกทาง ป้ายแนะนำ อนุรักษ์ตึก อาคาร ศูนย์บริการ แผนแม่บท ที่จอดรถ และสิ่งอำนวยความสะดวก ความเหมาะสมของเส้นทาง เป็นต้น ในระยะยาว เช่น สร้างท่าเทียบเรือ ปรับปรุงเส้นทางจัดให้มีศูนย์มิตรภาพไทย-กัมพูชา การพัฒนาอุทยานแห่งชาติ

ไพลินพันธุ์ สร้อยจตุรนต์ (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่องกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแนวอนุรักษ์ในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ โดยใช้คู่มือแนะนำเชิงระบบนิเวศ กรณีศึกษานักศึกษาชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาคู่มือแนะนำเชิงระบบนิเวศขณะเดินทางท่องเที่ยวที่มีความรู้มีความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิต

และสิ่งแวดลอมแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยไม่ได้ใช้คู่มือ และจากการสังเกตพฤติกรรมพบว่า ตลอดระยะเวลาของการท่องเที่ยวและพักแรมที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์นั้น นักศึกษาที่ศึกษาคู่มือจะรู้วิธีปฏิบัติที่แสดงถึงความเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โดยไม่มีพฤติกรรมในการทำลายสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ศึกษาคู่มือ ซึ่งแสดงว่าคู่มือแนะนำเชิงระบบนิเวศมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นคู่มือประกอบการท่องเที่ยวในบริเวณอุทยานแห่งชาติ เป็นการช่วยเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อมให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสามารถท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ตลอดจนยังเป็นการรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นควบคู่กันไปอีกด้วย

เกดศิริ เจริญวิศาล และอำพร วิจัยโกศล (2542) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติตะรุเตา ผลการวิจัยพบว่า ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติตะรุเตาในเชิงนิเวศ จำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย เช่น กรมป่าไม้ กรมเจ้าท่า กรมศิลปากร กรมประมง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หน่วยงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงานระดับจังหวัด ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ดังนั้นอุทยานแห่งชาติจึงควรปรับเปลี่ยนบทบาทไปเป็นผู้ประสานงานที่สร้างความร่วมมือของบุคคลดังกล่าว และควรพิจารณาความเป็นไปได้ในการให้เอกชนเข้ามาให้บริการบางอย่างแก่นักท่องเที่ยวในอุทยาน แต่ทั้งนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงที่อุทยานแห่งชาติจะต้องกำกับดูแลอย่างเข้มงวด เพื่อมิให้เอกชนดำเนินธุรกิจในทางที่หากำไรจนขัดแย้งกับวัตถุประสงค์หลักของอุทยานคือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

นิลชนก ดีอินทร์ (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกาส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่าจุดแข็งและอุปทานการท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ โครงข่ายของการคมนาคมต่อเนื่องจากการพัฒนาสี่แยกอินโดจีนเชื่อมต่อระหว่างภูมิภาคในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน ท่าอากาศยานการบินพาณิชย์ที่ครบวงจร การเพิ่มขึ้นของธุรกิจการบริการที่ต่อเนื่อง สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และธรรมชาติที่หลากหลาย รัฐบาลมีนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ทำให้จังหวัดพิษณุโลกมีโอกาสขยายฐานทางเศรษฐกิจการค้า การลงทุน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวกับภูมิภาคและกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น ส่วนจุดอ่อนของอุปทานการท่องเที่ยว ได้แก่ ระบบบริการรถโดยสารสาธารณะยังไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน ขาดบุคลากรที่มีคุณภาพในการดำเนินงานทั้งในภาครัฐและเอกชน แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม เนื่องจากขาดการบำรุงรักษาและการจัดการในการดำเนินงาน คือ งบประมาณของรัฐบาลมีอยู่อย่างจำกัด และภาคเอกชนขาดแคลนการสนับสนุนเงินทุนในการปรับปรุงธุรกิจ การ

บริหารจัดการระหว่างภาครัฐและองค์กรในท้องถิ่นไม่ไปในทิศทางเดียวกัน ผลกระทบจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจึงควรร่วมกันพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดเพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางบริการของภาคเหนือตอนล่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุรัชย์ บุญเจริญ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบนอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

- 1) ด้านพื้นที่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเครือข่ายชุมชนลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายจำนวนมาก ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม โบราณสถาน และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร นอกจากนี้ยังพบแนวทางการกำหนดมาตรฐานการพัฒนาจากการวิเคราะห์สภาพพื้นที่หลายแห่งทั้งองค์ความรู้ประวัติชุมชน ประชาชนและผู้นำชุมชนให้ความร่วมมืออย่างดี
- 2) ด้านการมีส่วนร่วม ชุมชนมีการจัดการทุนเดิมจากอดีต ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการอนุรักษ์ทรัพยากรโดยมีการจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันกำจัดมลพิษ ควบคุมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน หลังจากการเตรียมความพร้อมให้แก่ชาวบ้าน การเพิ่มความรู้ ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว การจัดตั้งกลุ่ม การจัดทำแผนงาน และการแลกเปลี่ยนในความรู้อยู่ตลอดเวลา มีการร่วมกันคิดวิเคราะห์ต้นทุนทรัพยากรธรรมชาติ สร้างเอกลักษณ์ที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว มีการกระจายรายได้ยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน
- 3) ด้านกิจกรรม มีการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับชุมชน มีกิจกรรมการพัฒนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการท่องเที่ยวชุมชน
- 4) ด้านการจัดการ มีการสร้างความตระหนักแลกเปลี่ยนจิตสำนึกที่ถูกต้องกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง ที่จะช่วยกันรักษาทรัพยากรของตนเองให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนในชุมชน และทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์ มีการสร้างอาชีพ และประกอบกิจการต่างๆ ที่มีรากฐานมาจากชุมชน มีรายได้เพิ่มขึ้น และพบว่าผู้นำชุมชน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เทศบาลตำบล และผู้นำชุมชนทางสังคม เช่น เจ้าอาวาส ประธานกลุ่มต่างๆ มีส่วนร่วมให้เกิดการเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผล จะเห็นว่าลักษณะเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น การทำแผนแม่บทชุมชนการพัฒนากลุ่มอาชีพ การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม รู้จักดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนท้องถิ่นของตนเองให้มีรายได้และชุมชนรู้จักบริหารจัดการด้วยตนเอง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในพบว่า มีจุดแข็งการมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีความสมบูรณ์ของธรรมชาติ มีวัฒนธรรมประเพณี

2.3 สรุป

การศึกษาวิจัยโครงการแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาสรุปดังนี้

การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมของการเดินทางไปยังต่างถิ่น โดยการพักอยู่ระยะหนึ่ง โดยร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ศึกษาหาความรู้ ติดต่อธุรกิจ เพื่อการกีฬา หรือ เยี่ยมญาติ โดยไม่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ ด้วยความสมัครใจ นโยบายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้กำหนดกลยุทธ์การบริหารและปรับโครงสร้างเพื่อให้มีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกิดผลประโยชน์และสวัสดิการสูงสุดแก่คนไทย และมีความเป็นธรรมสำหรับผู้ประกอบการทุกขนาด โดยการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อกำหนดเขตท่องเที่ยว มีการจัดงบประมาณเฉพาะเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การจัดตั้งสมัชชาองค์กรบริหารการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว ความสำคัญของการท่องเที่ยวที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยการท่องเที่ยวมีประโยชน์ในด้านที่มาของเงินตราต่างประเทศ การจ้างงาน การกระจายรายได้ การกระตุ้นการผลิต และความสามารถในการปรับดุลชำระเงินของประเทศ ส่วนผลกระทบจากการท่องเที่ยวเกิดจากปัจจัย 3 ประการคือ นโยบายของรัฐบาล สถาบันหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นและคุณภาพของประชากรในท้องถิ่น ส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่จัดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการมาท่องเที่ยวหรือพักผ่อน ประกอบด้วย กิจกรรมการดำน้ำ กิจกรรมการท่องเที่ยวทะเล กิจกรรมตกปลา กิจกรรมพายเรือแคนู-คายัค กิจกรรมการชมทิวทัศน์ทางอากาศ กิจกรรมการดูนก กิจกรรมปีนหน้าผา กิจกรรมเที่ยวน้ำตก เป็นต้น ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นการศึกษาถึงอุตสาหกรรมที่จัดให้มีหรือให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักรโดยมีค่าตอบแทน รวมถึง ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจการขายของที่ระลึก ธุรกิจการกีฬาสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งประโยชน์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อท้องถิ่นในการช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ ได้แก่ อาชีพเกี่ยวกับการขนส่ง อาชีพให้บริการด้านที่พัก อาชีพจัดบริการสิ่งดึงดูดการท่องเที่ยว อาชีพผลิตของที่ระลึก และอาชีพเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการกระจายรายได้ การพัฒนาสาธารณูปโภค ช่วยให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นที่ช่วยกระตุ้นให้คิดค้นนำทรัพยากรส่วนเกิน มาผลิตให้เกิดรายได้

เพิ่มพูน ตลอดจนประโยชน์ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกรวดเร็ว นอกจากนี้ประโยชน์ที่ได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแล้วยังสามารถก่อให้เกิดผลกระทบเกี่ยวกับการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรท่องเที่ยว การทำลายความสมดุลของธรรมชาติ ปัญหาที่เกิดจากอาคารสิ่งปลูกสร้าง นอกจากนั้นการศึกษาถึงพฤติกรรมกรให้บริการทำให้ทราบถึงการบูรณาการพฤติกรรมทั้งด้าน กายกรรม วจีกรรม และ มโนกรรม ที่จำเป็นต้องใช้ โดยมีการกลั่นกรองแล้วนำมาผสมผสานทางด้านความรู้สึกอันละเอียดอ่อนมาบูรณาการ หรือประกอบกันเป็นพฤติกรรมที่มีคุณค่า เช่น มีวิสัยทัศน์ที่พร้อมด้วยศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งมนุษย์สัมพันธ์จะเป็นความเกี่ยวข้องระหว่างมนุษย์ในทุกรูปแบบ ทั้งในแง่ของความร่วมมือ ความขัดแย้ง ความสัมพันธ์ของกลุ่มซึ่งความเกี่ยวข้องนั้นอาจเกิดขึ้นระหว่างคนในระดับเดียวกัน คนต่างระดับ ต่างตำแหน่ง ต่างฐานะ ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม กลุ่มต่อกลุ่ม ตลอดจนระหว่างองค์การต่อองค์การ ดังนั้นบุคคลจะสร้างความสัมพันธ์อันดีในการอยู่หรือทำงานร่วมกันได้จะต้องอาศัยจากความเข้าใจตนเองก่อนจึงจะเกิดความเข้าใจผู้อื่น โดยทัศนะแต่ละคนจะยึดถือจึงเป็นสิ่งสำคัญในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลจะเป็นไปในรูปใดนั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับทัศนะที่บุคคลนั้นมีต่อตนเองและมีต่อบุคคลอื่น การที่กลุ่มจะทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มแล้ว บทบาทของสมาชิกในกลุ่มซึ่งแสดงออกมาแสดงเป็นพฤติกรรมต่างๆ ทั้งบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการทำงาน บทบาทในการรวมกลุ่ม และบทบาทเฉพาะตน ดังนั้นพฤติกรรมกรบริการจึงเป็นกิจกรรมในกระบวนการส่งมอบสินค้าที่ไม่มีตัวตน (Intangible Goods) ของธุรกิจให้ผู้รับบริการ โดยสินค้าที่ไม่มีตัวตนนั้นจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการจนนำไปสู่ความพึงพอใจได้ และการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ มี 2 ขั้นตอนคือ ขั้นการให้ความสำคัญแก่ผู้บริการ และขั้นตอนการให้บริการ โดยเฉพาะการศึกษาถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างกันในแง่ของสังคมวิทยาเนื่องจากสาเหตุ การอบรมเลี้ยงดูรสนิยม การศึกษา เพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนาและประสบการณ์ชีวิต ซึ่งพฤติกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยว โดยจะแตกต่างกันไปตามกิจกรรมในแต่ละประเภทที่มีความหลากหลายซึ่งขึ้นอยู่กับแสดงออกของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และเป็น การชี้ให้เห็นถึงภูมิหลัง ทิศทาง และเป้าหมายของการให้บริการโดยเฉพาะการให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีความคาดหวังตามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ได้รับจากการมาท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง ซึ่งภาคธุรกิจก็ยิ่งแสดงออกถึงพฤติกรรมในการบริการแก่นักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน การศึกษาทัศนคติจึงเป็นการศึกษาถึงการแสดงออกเกี่ยวกับความเชื่อของตนเองในเรื่องใดเรื่อง

หนึ่งก็ตาม โดยที่ความคิดเห็นที่แสดงออกมาของตนเองนั้น คิดว่าถูกต้องโดยใช้สติปัญญา ความรู้ ประสบการณ์ สภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นตัวตัดสิน และแสดงออกมาเป็นความคิดเห็นเฉพาะของตนเอง ซึ่งอาจจะมีผู้อื่นเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม ทศนคติมีองค์ประกอบในส่วนเกี่ยวกับ ความเชื่อ ความรู้สึก ความตั้งใจซื้อ หรือแนวโน้มที่จะก่อปฏิกริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงเป็นการการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด โดยมีหลักการพื้นฐานที่ว่าต้องเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ลดการบริโภคที่มากเกินไป และลดปริมาณของเสีย การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม ต้องประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนา การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่น การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีการฝึกอบรมบุคลากร การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) เป็นการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวจึงมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมอเพียงพอ และมีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ ผลกระทบจากภัยธรรมชาติ ผลกระทบจากการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ความต้องการที่จะเป็นเจ้าของวัตถุโบราณ ขาดกำลังเจ้าหน้าที่ที่จะอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว ขาดเงินทุนหรืองบประมาณมาใช้ในการพัฒนา เป็นต้น การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นแบบยั่งยืน และการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพยากรท่องเที่ยวตลอดจนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว การศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในรูปของบุคคล ชุมชน ชมรม สมาคม หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เช่น การรับผิดชอบการจัดการใช้ทรัพยากร การสร้างสวัสดิการที่มีอยู่ใน

สังคม การสร้างประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจในสังคม เป็นต้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง สังคมโดยส่วนรวมด้วยความสมัครใจ โดยไม่เป็นผู้รับประโยชน์เพียงฝ่ายเดียว เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนต่อไป

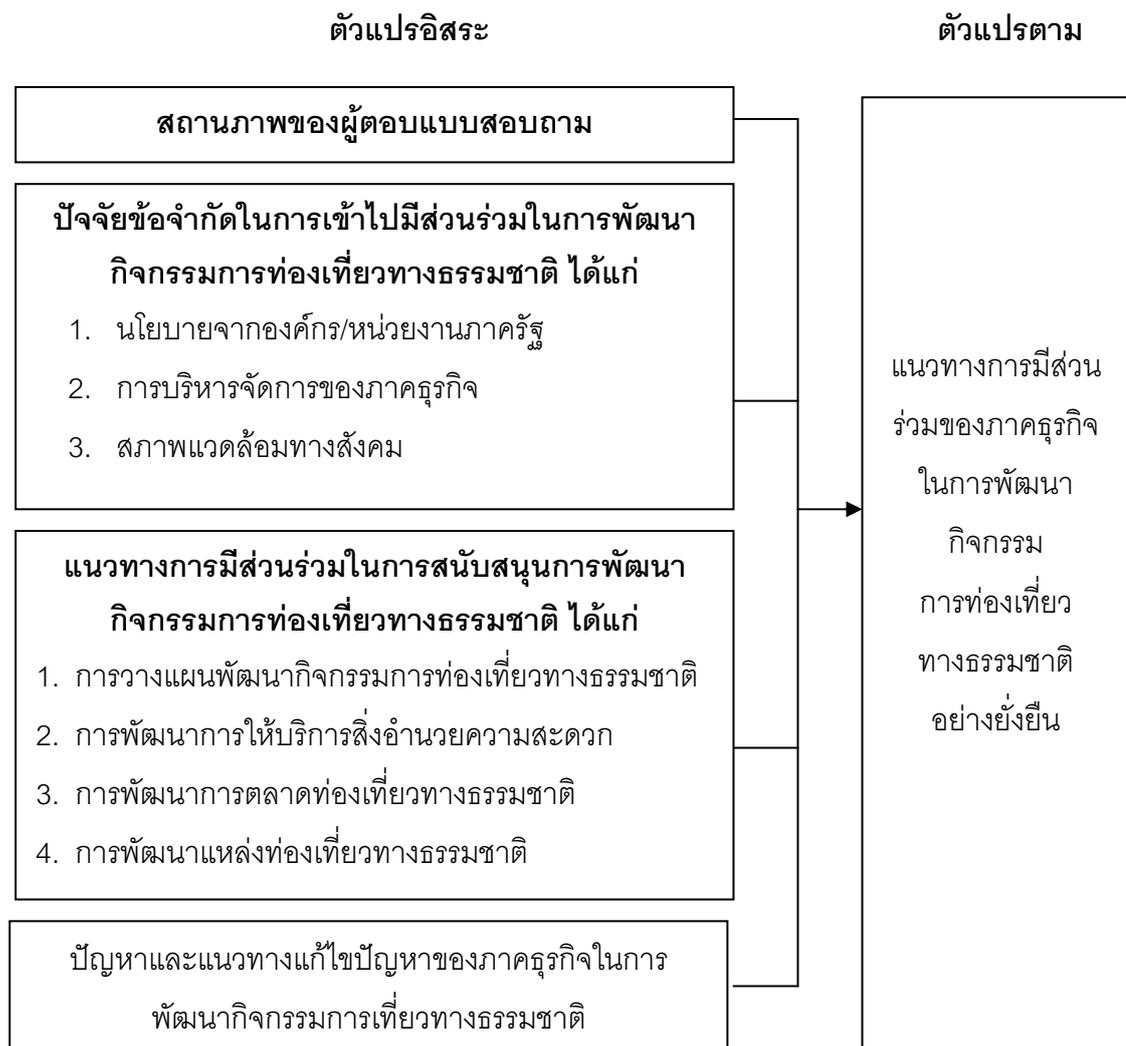
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการนำเอาแนวความคิดของภาคธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะช้าง ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ เพื่อที่จะสามารถนำมาบูรณาการสร้างแนวความคิด และมาตรการในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถสรุปได้ว่าแนวทางการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐ ประชาชน และผู้ประกอบการจะเป็นผู้ดำเนินการทั้งในด้านการจัดการ และการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว โดยตั้งอยู่บนฐานความคิดที่ว่าทุกหน่วยงานเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นทางธรรมชาติมาใช้เป็นปัจจัยในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างเหมาะสมและยั่งยืนของภาคธุรกิจ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พร้อมกับการพัฒนาศักยภาพการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในพื้นที่ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติให้มีความยั่งยืน โดยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (sustainable tourism) ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีทางสังคมวิทยา ได้แก่ ทฤษฎีกลุ่มและประสิทธิภาพในการทำงานเป็นกลุ่ม ทฤษฎีปัจจัยในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ทฤษฎีพฤติกรรมกรให้บริการ ซึ่งได้กำหนดตัวแปรอิสระ โดยศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อการวิเคราะห์สภาพการณ์ ปัจจัยข้อจำกัดและแนวทางการมีส่วนร่วมในสนับสนุน ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของภาคธุรกิจ แล้วจึงนำผลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ตัวแปรตามที่เป็นองค์ประกอบที่เหมาะสมจาก

การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของภาคธุรกิจ และเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่เกาะช้างให้มีความยั่งยืนต่อไป ดังนั้นคณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสภาพข้อเท็จจริงของสภาพแวดล้อมในปัจจุบันเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ดังนี้

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.4 วิธีการศึกษา

1) ศึกษาสถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในมุมมองของภาคธุรกิจ โดยศึกษาค้นคว้าตำรา งานวิจัย เอกสารต่างๆ และลงสำรวจพื้นที่ท่องเที่ยวของเกาะช้าง และบริเวณโดยรอบโดยทำการสังเกตการณ์เกี่ยวกับสภาพของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อศึกษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การบริหารจัดการการท่องเที่ยว รวมทั้งการให้บริการต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว และดำเนินการสัมภาษณ์เบื้องต้นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง และภาคธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว และจัดประชุมสัมมนาชี้แจงโครงการกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลมากำหนดกรอบการวิจัย คำถามการวิจัย และสถานการณ์ความร่วมมือในการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในมุมมองของภาคธุรกิจ

2) ศึกษาปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ของภาคธุรกิจโดยการใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการภาคธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการให้บริการการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจที่พัก ผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหาร และผู้ประกอบธุรกิจร้านขายของที่ระลึก เพื่อให้ได้แนวทางและปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3) ศึกษาแนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ โดยการสังเกตการณ์สัมภาษณ์ภาคธุรกิจ เพื่อให้ได้แนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด คณะผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนการศึกษาวิจัย แสดงดังภาพที่ 3.2

ภาพที่ 3.2 ขั้นตอนการศึกษาวิจัย

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ประกอบการนำเที่ยว จำนวน 46 ราย ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 24 ราย ผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึก จำนวน 10 ราย (ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างและองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างใต้, ตุลาคม 2549) และผู้ประกอบการด้านที่พัก จำนวน 180 ราย (ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ตุลาคม 2549) รวมประชากร จำนวน 260 ราย

3.3.2 กลุ่มตัวอย่าง

1) เชิงคุณภาพ เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด จำนวน 12 ราย ประกอบด้วยผู้ประกอบการนำเที่ยว จำนวน 3 ราย ผู้ประกอบการด้านที่พัก จำนวน 3 ราย ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 3 ราย และผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึก จำนวน 3 ราย

2) เชิงปริมาณ เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราดจำนวนทั้งสิ้น 205 ราย ประกอบด้วย ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว จำนวน 46 ราย ผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหาร จำนวน 24 ราย ผู้ประกอบธุรกิจร้านจำหน่ายของที่ระลึก จำนวน 10 ราย โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถานประกอบการด้านที่พัก จากจำนวนประชากร 180 ราย โดยใช้สูตรคำนวณของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% ซึ่งสูตรที่ใช้ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. 2549 : 178)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ	n	=	ขนาดตัวอย่าง
	N	=	ขนาดของประชากร
	e	=	สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ = 5%
แทนค่า	n	=	$\frac{180}{1 + (180)(0.05)^2} = 125$ ราย

ดังนั้นจึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างสถานประกอบการด้านที่พักที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 125 รายเมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้วผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกเป็นพนักงานปฏิบัติการ 8 ฝ่าย/แผนก แล้วใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในแต่ละชั้นให้ได้จำนวนตัวอย่างสถานประกอบการด้านที่พัก จำนวน 125 ราย แสดงดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างสถานประกอบการด้านที่พักที่ใช้ในการวิจัย

ตำบล	จำนวนประชากร	การคำนวณสัดส่วน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. เกาะช้าง	150	$150 \times (125/180)$	104
2. เกาะช้างใต้	30	$30 \times (125/180)$	21
รวม	180		125

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) กำหนดจุดมุ่งหมาย และศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยและเกี่ยวข้องกับแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการประกอบการพิจารณาศึกษาสถานการณ์ ปัจจัยข้อจำกัด แนวทางการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน

2) ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

2.1) แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (structure interview) เพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก (in-depth interview) โดยประเด็นคำถามกำหนดให้ครอบคลุมทุกตัวแปรที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปเกี่ยวกับสถานการณ์ ความร่วมมือในการสนับสนุน กิจกรรมการท่องเที่ยว แนวทางการแก้ไขปัญหาการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ของภาคธุรกิจ

2.2) แบบสอบถาม (questionnaire) เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามสำหรับภาคธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ประกอบด้วยผู้ประกอบการนำเที่ยว ผู้ประกอบการด้านที่พัก ผู้ประกอบการร้านอาหาร และผู้ประกอบการจำหน่ายของที่ระลึก แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประเภทของสถานประกอบการ ดำเนินกิจการในปัจจุบัน ลูกค้านำมาใช้บริการส่วนใหญ่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และช่วงระหว่างเดือนที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากที่สุด ซึ่งเป็นแบบปลายปิด (close-end) แบบมีให้เลือก 2 คำตอบ (dichotomous choices) แบบมีให้เลือกหลายคำตอบ (multiple choices) และแบบปลายเปิด (open-end)

ตอนที่ 2 ข้อมูลสถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ความเห็นเกี่ยวกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ กระบวนการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว แนวทางดำเนินการตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการเคยเข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งเป็นแบบปลายปิด (close-end) แบบมีให้เลือกหลายคำตอบ (multiple choices) และแบบปลายเปิด (open-end)

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง ประกอบไปด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ การบริหารจัดการของภาคธุรกิจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม ลักษณะคำถามเป็นแบบ Likert scale ซึ่งใช้มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale method) โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (interval scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การกำหนดคะแนน ดังนี้

- ระดับคะแนน 5 หมายถึง เป็นปัจจัยข้อจำกัดมากที่สุด
- ระดับคะแนน 4 หมายถึง เป็นปัจจัยข้อจำกัดมาก
- ระดับคะแนน 3 หมายถึง เป็นปัจจัยข้อจำกัดปานกลาง
- ระดับคะแนน 2 หมายถึง เป็นปัจจัยข้อจำกัดน้อย
- ระดับคะแนน 1 หมายถึง เป็นปัจจัยข้อจำกัดน้อยที่สุด

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมาพิจารณาความถี่ คณะผู้วิจัยใช้เกณฑ์เฉลี่ยในการอธิบายผลคำนวณ โดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ.2549 : 129)

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ข้อมูลที่มีค่าสูงสุด} - \text{ข้อมูลที่มีค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของภาคธุรกิจต่อปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.21-5.00	หมายถึง เป็นปัจจัยข้อจำกัดมากที่สุด
3.41-4.20	หมายถึง เป็นปัจจัยข้อจำกัดมาก
2.61-3.40	หมายถึง เป็นปัจจัยข้อจำกัดปานกลาง
1.81-2.60	หมายถึง เป็นปัจจัยข้อจำกัดน้อย
1.00-1.80	หมายถึง เป็นปัจจัยข้อจำกัดน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจประกอบไปด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ลักษณะคำถามเป็นแบบ Likert scale ซึ่งใช้มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale method) โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (interval scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การกำหนดคะแนน ดังนี้

- ระดับคะแนน 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่งกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วม
- ระดับคะแนน 4 หมายถึง ค่อนข้างเห็นด้วยกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วม
- ระดับคะแนน 3 หมายถึง ไม่แน่ใจกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วม
- ระดับคะแนน 2 หมายถึง ค่อนข้างไม่เห็นด้วยกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วม
- ระดับคะแนน 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วม

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมาพิจารณาความถี่ คณะผู้วิจัยใช้เกณฑ์เฉลี่ยในการอภิปรายผลคำนวณ โดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ.2549 : 129)

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ข้อมูลที่มีค่าสูงสุด} - \text{ข้อมูลที่มีค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นของภาคธุรกิจต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนากิจการกรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.21-5.00	หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่งกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วม
3.41-4.20	หมายถึง ค่อนข้างเห็นด้วยกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วม
2.61-3.40	หมายถึง ไม่แน่ใจกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วม
1.81-2.60	หมายถึง ค่อนข้างไม่เห็นด้วยกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วม
1.00-1.80	หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วม

ตอนที่ 5 ข้อมูลสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนากิจการกรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ มีลักษณะเป็นแบบแบบปลายเปิด (open-end)

3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและเสนอแนะเพิ่มเติม
4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง และนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้
5. นำแบบสอบถาม ไปทดสอบ (Tryout) ครั้งที่ 1 กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ราย เพื่อนำกลับมาทดสอบหาความเชื่อถือได้ (Reliability) และทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถามให้เหมาะสม
6. นำแบบสอบถามไปเก็บกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 205 ชุด และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

3.5.1 ดำเนินการเก็บข้อมูลสถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างเบื้องต้น ในช่วงเดือนกันยายน-พฤศจิกายน 2549 ดังนี้

1) การสังเกตการณ์ (observation) และสัมภาษณ์ (interview) ระหว่างวันที่ 24-28 ตุลาคม 2549 และระหว่างวันที่ 6-10 พฤศจิกายน 2549 โดย

- กำหนดพื้นที่ที่จะสังเกตการณ์
- ศึกษาเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ที่ทำการศึกษา
- สังเกตการณ์ด้านต่างๆ ตั้งแต่การเดินทาง ลักษณะทางกายภาพทั้งทาง

ธรรมชาติ การบริหารจัดการ รวมทั้งการให้บริการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง

2) สัมภาษณ์เบื้องต้น โดยการจัดประชุมกลุ่มนำเสนอโครงการ กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรส่วนท้องถิ่น ประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด โดยจัดประชุม ณ ศาลากลางจังหวัดตราด เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นภาคธุรกิจ ระหว่างวันที่ 6-10 พฤศจิกายน 2549 ทำให้ได้ข้อมูลสถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนของทุกภาคส่วนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเบื้องต้น และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการวิจัย และสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

3.5.2 เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (questionnaire) และจากการสัมภาษณ์ (interview)

ในช่วงเดือนธันวาคม 2549-กุมภาพันธ์ 2550 ดำเนินการโดย

- 1) ติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้นๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2) ชี้แจงวิธีการเก็บข้อมูลแก่ผู้ช่วยนักวิจัยในการเข้าไปเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามกับกลุ่มประชากรตัวอย่างในพื้นที่ที่ทำการศึกษาร่วมมือในการตอบแบบสอบถามกับกลุ่มประชากรตัวอย่างในพื้นที่ที่ทำการศึกษา
- 3) ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการเก็บข้อมูล แบ่งได้ดังนี้
 - ครั้งที่ 1 ช่วงระหว่างวันที่ 25-29 ธันวาคม 2549 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ได้จำนวนแบบสอบถามกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว จำนวน 27 ชุด กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจด้านที่พัก จำนวน 78 ชุด กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร จำนวน 19 ชุด และกลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารของที่ระลึก จำนวน 8 ชุด รวมแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาทั้งสิ้น จำนวน 132 ชุด คิดเป็นร้อยละ 64.39 จากจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 205 ฉบับ หลังจากนั้นจึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามพบว่ามีความสมบูรณ์จำนวน 132 ชุด และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ภาคธุรกิจที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจด้านที่พัก จำนวน 3 ราย ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 3 ราย และผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึกจำนวน 2 ราย และผู้ประกอบการนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว จำนวน 1 ราย รวมผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 9 ราย
 - ครั้งที่ 2 ช่วงระหว่างวันที่ 7-11 กุมภาพันธ์ 2550 ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามในส่วนที่เหลือ จำนวน 73 ชุด ดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยผู้ช่วยนักวิจัย ได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 57 ชุด คิดเป็นร้อยละ 78.08 และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่เหลือคือ ผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึกจำนวน 1 ราย และผู้ประกอบการนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว จำนวน 2 ราย รวมผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 3 ราย
 - ครั้งที่ 3 ช่วงระหว่างวันที่ 9-13 มีนาคม 2550 ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามในส่วนที่เหลือ จำนวน 16 ชุด โดยดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยคณะผู้วิจัยได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 16 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.0 และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ภาคธุรกิจและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมโดยการเข้าร่วมประชุมกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นและภาคธุรกิจ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) หลังจากเก็บข้อมูลแล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และคัดแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

2) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัส (Coding) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows (Statistical Package for Social Science)

3). การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

3.1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) มีสถิติดังนี้

3.1.1) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายลักษณะข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประเภทของสถานประกอบการ การดำเนินกิจการในปัจจุบัน ลูกค้าที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และช่วงระหว่างเดือนที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากที่สุด และตอนที่ 2 ข้อมูลสถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ความเห็นเกี่ยวกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ กระบวนการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมตามขั้นตอน และการเคยเข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

3.1.2) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้ในการอธิบายลักษณะข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย นโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ การบริหารจัดการของภาคธุรกิจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม และตอนที่ 4 แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของภาคธุรกิจ ประกอบด้วย การวางแผนพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

3.1.3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายลักษณะข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย นโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ การบริหารจัดการของภาคธุรกิจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม และตอนที่ 4 แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของภาคธุรกิจ ประกอบด้วย การวางแผน

แผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

3.2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการการอธิบายข้อมูลจากการสัมภาษณ์ภาคธุรกิจเกี่ยวกับ สถานการณ์ ความร่วมมือในการสนับสนุนสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง และนำเสนอข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยจัดเป็นหมวดหมู่ของข้อคำถามหรือกรอบการสัมภาษณ์ และนำเนื้อหาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบการวิจัยหลังจากนั้นจึงนำมาบรรยายประกอบความเรียง

3.7 ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งระยะเวลาออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (ระยะ 6 เดือนแรก) ช่วงเดือนกันยายน 2549- กุมภาพันธ์ 2550 เป็นการวางแผนการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ จากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสารตำรา งานวิจัย การสังเกตการณ์จากสถานที่ท่องเที่ยว การจัดประชุม การสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสร้างกรอบการวิจัยและเครื่องมือในการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้ออกไปเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลปัจจัยข้อจำกัดและแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยคณะผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางในการเขียนรายงานความก้าวหน้าในบทที่ 1 บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และบทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ระยะที่ 2 (ระยะ 6 เดือนหลัง) ระหว่างเดือน มีนาคม – สิงหาคม 2550 เป็นการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้ข้อมูลสถานการณ์ความร่วมมือ ปัจจัยข้อจำกัด และแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุน และการแก้ไขปัญหาการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง และจึงนำข้อมูลจากการวิจัยฉบับสมบูรณ์มานำเสนอและเผยแพร่งานวิจัย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ซึ่งในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล สถานการณ์ความร่วมมือของภาคธุรกิจ ปัจจัยข้อจำกัดในการมีส่วนร่วม และแนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของภาคธุรกิจ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามคำถามการวิจัยดังนี้

คำถามการวิจัยข้อที่ 1 สถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในมุมมองของภาคธุรกิจเป็นอย่างไร

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในมุมมองของภาคธุรกิจ มีดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละประเภทของสถานประกอบการภาคธุรกิจ

ประเภทของสถานประกอบการ	จำนวน	ร้อยละ
- สถานประกอบการน้ำเที่ยว	46	22.4
- สถานประกอบการที่พัก	125	61.0
- สถานประกอบการร้านอาหาร	24	11.7
- สถานประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึก	10	4.9
รวม	205	100.0

จากตารางที่ 4.1 ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นสถานประกอบการด้านที่พัก คิดเป็นร้อยละ 61.0 สถานประกอบการน้ำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 22.4 สถานประกอบการร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ 11.7 และสถานประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึก คิดเป็นร้อยละ 4.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละการดำเนินกิจการในปัจจุบัน

การดำเนินกิจการในปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
- เป็นของตนเอง	158	77.1
- ร่วมทุนกับผู้อื่น	18	8.8
- เช้าดำเนินการ	29	14.1
รวม	205	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การดำเนินกิจการในปัจจุบันของภาคธุรกิจส่วนใหญ่เป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 77.1 รองลงมาเช้าดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 14.1 และร่วมทุนกับผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 8.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละประเภทของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการส่วนใหญ่

ประเภทของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ	จำนวน	ร้อยละ
- ชาวไทย	10	4.9
- ชาวต่างประเทศ	195	95.1
รวม	205	100.0

จากตารางที่ 4.3 ประเภทของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการในสถานประกอบการภาคธุรกิจส่วนใหญ่เป็นชาวต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 95.1 และเป็นชาวไทย คิดเป็นร้อยละ 4.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละรายได้ต่อเดือนของสถานประกอบการภาคธุรกิจ

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
- ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท	20	9.8
- 20,001-40,000 บาท	71	34.6
- 40,001-60,000 บาท	60	29.3
- มากกว่า 60,000 บาท	54	26.3
รวม	205	100.0

จากตารางที่ 4.4 รายได้ต่อเดือนของสถานประกอบการภาคธุรกิจส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.6 รองลงมามีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 40,001-60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.3 รายได้มากกว่า 60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.3 และมีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละช่วงเวลาที่มือนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากที่สุด

ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวมาใช้บริการ	จำนวน	ร้อยละ
- เดือนมกราคม-เดือนมีนาคม	65	31.7
- เดือนเมษายน-เดือนมิถุนายน	9	4.4
- เดือนกรกฎาคม-เดือนกันยายน	0	0.0
- เดือนตุลาคม-เดือนธันวาคม	131	63.9
รวม	205	100.0

จากตารางที่ 4.5 พบว่าช่วงเวลาที่มือนักท่องเที่ยวมาใช้บริการในสถานประกอบการมากที่สุดคือช่วงระหว่างเดือนตุลาคม-เดือนธันวาคม คิดเป็นร้อยละ 63.1 รองลงมาคือช่วงระหว่างเดือนมกราคม-เดือนมีนาคม คิดเป็นร้อยละ 31.7 และช่วงระหว่างเดือนเมษายน-เดือนมิถุนายน คิดเป็นร้อยละ 4.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละความเห็นเกี่ยวกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ

สภาพแหล่งท่องเที่ยว	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีสภาพที่เป็นธรรมชาติสวยงามดึงดูดนักท่องเที่ยว	197	96.1	8	3.9
2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	195	95.1	10	4.9
3. มีเส้นทางคมนาคมสะดวกปลอดภัย เช่น ถนน ป้ายบอกทาง	44	21.5	161	78.5
4. มีระบบการให้บริการในการเดินทางแก่นักท่องเที่ยว เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น รถรับจ้างสาธารณะ เพียงพอเหมาะสม	121	59.0	84	41.0
5. มีการดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี	165	80.5	40	19.5
6. มีระบบการติดต่อสื่อสารทั่วถึง เช่น โทรศัพท์ Internet	187	91.2	18	8.8
7. มีบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่สะอาดและมีสิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวกเพียงพอ เช่น ห้องน้ำถูกสุขลักษณะ แหล่งทิ้งขยะและการจัดเก็บขยะอย่างมิดชิด	180	87.8	25	12.2

จากตารางที่ 4.6 พบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นด้วยกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้างว่ามีสภาพที่เป็นธรรมชาติสวยงามดึงดูดนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 96.1 รองลงมาเห็นว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น คิดเป็นร้อยละ 95.1 มีระบบการติดต่อสื่อสารทั่วถึง เช่น โทรศัพท์ Internet คิดเป็นร้อยละ 91.2 มีบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่สะอาดและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เช่น ห้องน้ำถูกสุขลักษณะ แหล่งทิ้งขยะและการจัดเก็บขยะอย่างมิดชิด คิดเป็นร้อยละ 87.8 มีการดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี คิดเป็นร้อยละ 80.5 มีระบบการให้บริการในการเดินทางแก่นักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น รถรับจ้างสาธารณะเพียงพอเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 59.0 และการมีเส้นทางคมนาคมสะดวกปลอดภัย เช่น ถนนป้ายบอกทาง คิดเป็นร้อยละ 21.5 ตามลำดับ

นอกจากนั้นภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้างในเรื่องเกี่ยวกับการมีเส้นทางคมนาคมสะดวกปลอดภัย เช่น ถนน ป้ายบอกทาง คิดเป็นร้อยละ 78.5 รองลงมาคือมีระบบการให้บริการในการเดินทางแก่นักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น รถรับจ้างสาธารณะเพียงพอเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 41.0 มีการดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี คิดเป็นร้อยละ 19.5 มีบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่สะอาดและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เช่น ห้องน้ำถูกสุขลักษณะ แหล่งทิ้งขยะและการจัดเก็บขยะอย่างมิดชิด คิดเป็นร้อยละ 12.2 มีระบบการติดต่อสื่อสารทั่วถึง เช่น โทรศัพท์ Internet คิดเป็นร้อยละ 8.8 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น คิดเป็นร้อยละ 4.9 และมีสภาพที่เป็นธรรมชาติสวยงามดึงดูดนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 3.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละการเคยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	จำนวน	ร้อยละ
1. เดินป่า	58	28.3
2. พักแรมด้วยเต็นท์	28	13.7
3. นั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน	76	37.1
4. พักแรม วิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)	19	9.3
5. นั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน	96	46.8
6. ขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / นั่งรถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะ	75	36.6
7. เที่ยวน้ำตก	145	70.7
8. ตกปลา / ปลาหมึก	100	48.8
9. พายเรือ (แคนู คายัค)	66	32.2
10. ดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)	123	60.0
11. ดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)	77	37.6
12. นั่งเรื่อนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล	48	23.4

จากตารางที่ 4.7 พบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่เคยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างเกี่ยวกับกิจกรรมเที่ยวน้ำตก คิดเป็นร้อยละ 70.7 รองลงมาคือกิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น) คิดเป็นร้อยละ 60.0 กิจกรรมตกปลา /ปลาหมึก คิดเป็นร้อยละ 48.8 กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน คิดเป็นร้อยละ 46.8 กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก) คิดเป็นร้อยละ 37.6 กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 37.1 ซี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / นั่งรถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะ คิดเป็นร้อยละ 36.6 กิจกรรมพายเรือ (แคนู คยัค) คิดเป็นร้อยละ 32.2 กิจกรรมเดินป่า คิดเป็นร้อยละ 28.3 กิจกรรมนั่งเรื่อนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล คิดเป็นร้อยละ 23.4 กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์ คิดเป็นร้อยละ 13.7 และกิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) คิดเป็นร้อยละ 9.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละกระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ

กระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. จัดบุคลากรให้บริการแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ	48	23.4
2. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ	59	28.8
3. ให้คำแนะนำและประสานงานติดต่อบริษัทนำเที่ยวให้พาลูกค้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว	98	47.8
รวม	205	100.0

จากตารางที่ 4.8 พบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีกระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างในด้านการให้คำแนะนำและประสานงานติดต่อบริษัทนำเที่ยวให้พาลูกค้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 47.8 รองลงมาคือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ คิดเป็นร้อยละ 28.8 และจัดบุคลากรให้บริการแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ คิดเป็นร้อยละ 23.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนและร้อยละการมีแนวทางในการดำเนินการตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ

การเคยได้รับการอบรม	จำนวน	ร้อยละ
- ไม่มีการดำเนินการ	192	93.7
- มีการดำเนินการ	13	6.3
รวม	205	100.0

จากตารางที่ 4.9 พบว่าสถานประกอบการภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่มีแนวทางดำเนินการตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ร้อยละ 93.7 และมีการดำเนินการเพียงร้อยละ 6.3 ซึ่งสถานประกอบการภาคธุรกิจที่มีแนวทางดำเนินการตามขั้นตอนแสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนและร้อยละแนวทางดำเนินการตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง

แนวทางดำเนินการจัดกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
1. มีการวางแผนจัดกิจกรรมสอดคล้องกับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน	13	6.3
2. มีการกำหนดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน	13	6.3
3. มีการกำหนดบุคลากรและวิทยากรช่วยให้คำแนะนำแก่ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน	13	6.3
4. มีการกำหนดวิธีการ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือสนับสนุนการจัดทำกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน	13	6.3
5. มีการประเมินผลการจัดทำโครงการเพื่อการปรับปรุงแก้ไข	12	5.3

จากตารางที่ 4.10 พบว่าผู้ประกอบการภาคธุรกิจมีแนวทางการดำเนินการตามขั้นตอนในเรื่องการวางแผน การกำหนดงบประมาณ การกำหนดบุคลากร การกำหนดวิธีการ วัสดุอุปกรณ์ เพียงร้อยละ 6.3 ส่วนการประเมินผลการจัดทำกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงแก้ไขมีเพียงร้อยละ 5.3

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนและร้อยละการเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ

การเคยได้รับการอบรม	จำนวน	ร้อยละ
- ไม่เคย	108	52.7
- เคย	97	47.3
รวม	205	100.0

จากตารางที่ 4.11 พบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง คิดเป็นร้อยละ 52.7 และเคยเข้ารับการอบรม คิดเป็นร้อยละ 47.3 นอกจากนี้ยังพบว่าภาคธุรกิจมีจำนวนครั้งที่เคยเข้าอบรม ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนและร้อยละจำนวนครั้งที่ภาคธุรกิจเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ

การเคยได้รับการอบรม	จำนวน	ร้อยละ
- 1 ครั้ง	49	23.9
- ระหว่าง 2-3 ครั้ง	33	16.1
- ตั้งแต่ 4 ครั้งขึ้นไป	15	7.3
รวม	97	100.0

จากตารางที่ 4.12 พบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 23.9 รองลงมาคือ ระหว่าง 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.1 และ ตั้งแต่ 4 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.3 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในมุมมองของภาคธุรกิจ พบว่า ภาคธุรกิจส่วนใหญ่จะดำเนินการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยเฉพาะการให้บริการเกี่ยวกับการจัดการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1. การรักษาสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นการช่วยสร้างภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้คงอยู่ โดยเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นชายหาด และแหล่งดำน้ำดูปะการัง ภาคธุรกิจจะให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดและรักษาความเป็นธรรมชาติหน้าชายหาดที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งในสถานประกอบการแต่ละแห่งจะมีการกำหนดนโยบายในการรักษาความสะอาดบริเวณชายหาดเป็นประจำทุกเช้าก่อนที่นักท่องเที่ยวจะมาเที่ยวบริเวณชายหาด อาทิ การกวาดเศษหอย ใบไม้ เพื่อป้องกันอันตรายแก่นักท่องเที่ยว และรักษาบริเวณชายหาดให้สวยงาม นอกจากนี้ยังให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการปฏิบัติตามระเบียบในการรักษาสภาพบริเวณชายหาดอย่างสม่ำเสมอ เช่น พับร่มเก็บเก้าอี้ ในเวลา 18.00 น. ทุกวัน ห้ามมิให้มีการขายของหาบเร่ บริเวณชายหาด แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ภาคธุรกิจยังร่วมมือกันในการจัดโครงการส่งเสริมรักษาความสะอาดของสภาพแวดล้อมทางทะเล โดยจัดให้มีโครงการจัดเก็บขยะในทะเล

2. การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวของภาคธุรกิจ โดยเฉพาะการให้บริการด้านที่พักซึ่งมีหลายระดับตั้งแต่โรงแรม รีสอร์ท เกทเฮาส์ บังกะโลที่เป็นปูน และฮัท (กระท่อม) โฮมสเตย์ ที่เปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้เปิดธุรกิจด้านที่พักแล้ว ภาคธุรกิจที่มีเงินทุนมากพอก็จะเปิดร้านอาหาร สปา นวดริมชายหาดควบคู่ไปด้วยเพื่อเพิ่มความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับภาคธุรกิจอีกทางหนึ่ง ส่วนร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และบริการนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยวมีไม่มากนัก ซึ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของภาคธุรกิจกลุ่มบริการที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยวส่วนใหญ่จะให้บริการคำแนะนำแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักแรม และอำนวยความสะดวกในเรื่องการเดินทางมาเที่ยวและกลับโดยจัดรถบริการ หรือติดต่อผ่านตัวแทนภาคธุรกิจที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเดินทาง ตลอดจนการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การสร้างความเป็นกันเอง การเอาใจใส่ดูแลเหมือนบุคคลในครอบครัว อำนวยความสะดวกสบายทั้งด้านที่พัก การเดินทาง อาหาร

3. การจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภาคธุรกิจมีกระบวนการจัดระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวโดยการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย มาตรการ ระเบียบปฏิบัติต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในการอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว แนะนำแหล่งท่องเที่ยว การรักษาทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว แนะนำกิจกรรมและจัดกิจกรรมเสริมการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว เช่น การควงไฟ การเล่นกีฬาวอลเลย์บอลชายหาด การบริการเรือแคนู คยัค เป็นต้น

4. การเสริมสร้างพัฒนาอาชีพการจัดการท่องเที่ยว ภาคธุรกิจมีการสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้กับบุคลากรในท้องถิ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวโดยการจ้างแรงงานในท้องถิ่นให้เข้ามาทำงานในสถานประกอบการ เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น และเป็นการปลูกฝังให้บุคคลเห็นถึงคุณค่าของการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ในด้านการให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

คำถามการวิจัยข้อที่ 2 ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจเป็นอย่างไร

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง มีดังนี้

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจในด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ

ด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
1. การส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติจากภาครัฐ	1.78	.751	น้อยที่สุด
2. กฎหมาย/ กฎเกณฑ์ที่กำหนดจากหน่วยงานภาครัฐ	1.92	.801	น้อย
3. ระบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2.12	.923	น้อย
4. ผลประโยชน์หรือส่วนได้ส่วนเสียที่ภาครัฐมีต่อสถานประกอบการ	1.67	.826	น้อยที่สุด
5. การจัดสรรงบประมาณ แหล่งเงินทุนที่ภาครัฐให้การสนับสนุน แก่สถานประกอบการภาคธุรกิจ	1.38	.604	น้อยที่สุด
6. วัสดุ อุปกรณ์ หรือสถานที่ใช้ในการประสานงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของภาครัฐ	1.64	.725	น้อยที่สุด
รวม	1.75	.301	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 4.13 พบว่าภาคธุรกิจมีความคิดเห็นว่าปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.75 โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ แหล่งเงินทุนที่ภาครัฐให้การสนับสนุน แก่สถานประกอบการภาคธุรกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.38 รองลงมาคือ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสถานที่ใช้ในการประสานงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของภาครัฐ , ผลประโยชน์หรือส่วนได้ส่วนเสียที่ภาครัฐมีต่อสถานประกอบการ และการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติจากภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.64 , 1.67 และ 1.78 ตามลำดับ ส่วนเรื่องที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยเป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น และกฎหมาย/ กฎเกณฑ์ที่กำหนดจากหน่วยงานภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.12 และ 1.92 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจในด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจ

ด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
1. อัตราผลตอบแทนจากการประกอบกิจการ	1.28	.558	น้อยที่สุด
2. ระดับความรู้ ความสามารถของผู้ประกอบการในการให้บริการการท่องเที่ยว	1.20	.566	น้อยที่สุด
3. การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภายในให้มีความรู้ความสามารถในการให้บริการการท่องเที่ยว	1.75	.799	น้อยที่สุด
4. ความเพียงพอของสถานที่ในการให้บริการ	1.58	.828	น้อยที่สุด
5. เส้นทางคมนาคม เช่น ถนน ป้ายบอกทาง	3.31	1.028	ปานกลาง
6. รูปแบบการบริหารจัดการในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น รูปแบบการให้บริการ การประสานงาน/ติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์	1.62	.620	น้อยที่สุด
รวม	1.79	.319	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 4.14 พบว่าภาคธุรกิจมีความคิดเห็นว่าปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจ โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.79 โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับ ระดับความรู้ ความสามารถของผู้ประกอบการในการให้บริการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.20 รองลงมาคืออัตราผลตอบแทนจากการประกอบกิจการ , ความเพียงพอของสถานที่ในการให้บริการ , รูปแบบการบริหารจัดการในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่

หลากหลาย เช่น รูปแบบการให้บริการ การประสานงาน/ติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภายในให้มีความรู้ความสามารถในการให้บริการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.28, 1.58, 1.62 และ 1.75 ตามลำดับ ส่วนเรื่องที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับปานกลางเป็นเรื่องเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคม เช่น ถนน ป้ายบอกทาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจในด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม

ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
1. บุคลิกภาพและวิถีการดำรงชีวิตของผู้ประกอบธุรกิจในพื้นที่เกาะช้าง	1.71	.643	น้อยที่สุด
2. ค่านิยมของผู้ประกอบธุรกิจที่มีต่อกลุ่มหรือการทำงานร่วมกันในพื้นที่เกาะช้าง	1.08	.276	น้อยที่สุด
3. การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่เกาะช้าง	2.31	.939	น้อย
4. ช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกันในพื้นที่เกาะช้าง	2.37	.850	น้อย
รวม	1.86	.362	น้อย

จากตารางที่ 4.15 พบว่าภาคธุรกิจมีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.86 โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกันในพื้นที่เกาะช้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 และการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่เกาะช้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 ส่วนเรื่องที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุดเป็นเรื่องเกี่ยวกับ

ค่านิยมของผู้ประกอบธุรกิจที่มีต่อกลุ่มหรือการทำงานร่วมกันในพื้นที่เกาะช้าง และบุคลิกภาพและวิธีการดำรงชีวิตของผู้ประกอบธุรกิจในพื้นที่เกาะช้างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.08 และ 1.71 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ พบว่า

1. วิธีการดำรงชีวิตของผู้ประกอบธุรกิจ ภาคธุรกิจที่เข้าไปลงทุนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนจากภายนอกพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งจะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการธุรกิจเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องการกำหนดมาตรการ กฎระเบียบต่างๆ ให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งแตกต่างจากภาคธุรกิจที่เป็นคนในพื้นที่ที่จะมีการละเลยกฎระเบียบปฏิบัติมากกว่า เช่น การวางสิ่งของบนพื้นที่ริมถนนเกินอาณาเขตที่กำหนด การรักษาความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะการจัดเก็บขยะไม่ได้มาตรฐาน การปล่อยน้ำเสียลงทะเลหรือแหล่งน้ำ เป็นต้น

2. เส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐานทำให้เดินทางไม่สะดวกและไม่ปลอดภัยจากถนนที่มีความลาดชัน ขรุขระ แคบ และทรุดโทรมบ่อยครั้งเนื่องจากปริมาณรถที่วิ่งบนถนนที่มีเพิ่มขึ้น และภัยจากน้ำท่วมในช่วงมรสุมทำให้ถนนและสะพานชำรุด การจราจรที่ติดขัดบริเวณแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนั้นป้ายสัญลักษณ์บอกเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวชำรุดไม่เป็นปัจจุบันและทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งโดยเฉพาะอุบัติเหตุรถมอเตอร์ไซด์ชนกัน

3. ระบบการขนส่งบนพื้นที่เกาะช้าง เนื่องจากมาตรการผูกขาดระบบรถรับส่งผู้โดยสารหรือนักท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาในการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่พัก อาทิจำนวนรถไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว การเดินทางไม่สะดวกล่าช้าสร้างความไม่พอใจต่อนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการในพื้นที่เกาะช้าง ค่าบริการที่มีราคาแพงและสูงเกินไป

4. ข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อภาคธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวโดยตรง โดยเฉพาะการควบคุมปริมาณการให้บริการ การจัดพื้นที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งบางครั้งไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว อาทิจากกิจกรรมนั่งช้างพบปัญหาการให้บริการไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเนื่องจากการกำหนดจำนวนช้างและจำนวนเที่ยวในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวต่อวันโดยเฉพาะในช่วงเดือนพฤศจิกายน-เมษายนซึ่งเป็นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก

5. สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์มีจำนวนลดลง โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นป่าชายเลน ที่เชื่อมต่อการจัดกิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อยและป่าชายเลนปัจจุบันมีการรुक้าบริเวณป่าชายเลนเนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นโดยเฉพาะการก่อสร้างสถานที่พักเพิ่มขึ้นเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวของภาคธุรกิจ ทำให้มีแสงสว่างเข้าไปถึงบริเวณที่หิ่งห้อยอาศัยอยู่ หิ่งห้อยจะหนีไปอยู่บริเวณที่ไม่มีแสงไฟ ปริมาณหิ่งห้อยจึงลดลง เช่น บริเวณเขตคลองพร้าว ปัจจุบันผู้ประกอบการที่ให้บริการได้ให้ข้อมูลว่า บริเวณชมหิ่งห้อยคลองพร้าวกำลังจะหมดไป แต่ก็เหลือบริเวณบ้านสลักคอกที่ยังพอมีหิ่งห้อยให้นักท่องเที่ยวได้ชม ส่วนแหล่งดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นและน้ำลึกพบปัญหาบริเวณแหล่งปะการังถูกทำลายมากขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่ชอบเก็บปะการังติดกลับมาและ/หรือเกิดจากเรือที่นำนักท่องเที่ยวไปดำน้ำดูปะการัง ได้วางทุ่นบริเวณแนวปะการังทำให้ปะการังเสียหายและถูกทำลายมากขึ้น และการขยายตัวการให้บริการกิจกรรมดำน้ำดูปะการังของภาคธุรกิจที่เพิ่มขึ้นทำให้บริเวณแหล่งดำน้ำดูปะการังมีนักท่องเที่ยวเข้าไปจำนวนมาก จึงเป็นการยากต่อการที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาการเข้าไปทำลายบริเวณแหล่งชมปะการัง

6. ฤดูกาลท่องเที่ยว ซึ่งพื้นที่เกาะช้างมีสภาพภูมิอากาศที่เป็นช่วงมรสุมประมาณ 6 เดือน มีฝนตกชุก ทะเลมีคลื่นสูง ส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจของสถานประกอบการโดยเฉพาะรายได้ที่ลดลงจนบางครั้งไม่เพียงพอจ้บรายจ่ายเนื่องจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว น้อยเพราะเกรงภัยธรรมชาติจากมรสุม ส่วนในช่วงเดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์ ชาวต่างประเทศจะเข้ามาท่องเที่ยวบนเกาะช้างเป็นจำนวนมากส่งผลให้จำนวนห้องพักรตามโรงแรมต่างๆ มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

7. สิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น แหล่งทิ้งขยะไม่เหมาะสมทางสาธารณะลงสู่บริเวณชายหาดมีน้อย การสร้างศาลาและที่นั่งพักไม่ได้รับการพัฒนา และในด้านสาธารณูปโภค โดยเฉพาะน้ำที่ใช้บริโภคในสถานประกอบการด้านที่พักในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ

**คำถามการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไข
ปัญหาของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนเป็น
อย่างไร**

ผลการวิเคราะห์แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนและแก้ไขปัญหาการพัฒนา
กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ มีดังนี้

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วม
ในสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่
เกาะช้างของภาคธุรกิจ ในด้านการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว
ทางธรรมชาติ

ด้านการวางแผนพัฒนากิจกรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
1. การร่วมแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในการ จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติ	3.82	.740	ค่อนข้าง เห็นด้วย
2. การร่วมจัดหางบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ หรือ สถานที่เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ทางธรรมชาติตามแผนที่กำหนด	2.42	.918	ไม่แน่ใจ
3. การร่วมจัดกิจกรรมหรือชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วม กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้บรรลุ เป้าหมายตามแผนที่กำหนด	4.07	.551	ค่อนข้าง เห็นด้วย
รวม	3.44	.422	ค่อนข้าง เห็นด้วย

จากตารางที่ 4.16 พบว่าภาคธุรกิจมีความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมใน
สนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง ในด้านการ
วางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในระดับค่อนข้างเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
3.44 โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการร่วมจัดกิจกรรมหรือชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรม

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่กำหนด และการร่วมแสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และ 3.82 ส่วนเรื่องที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับไม่แน่ใจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการร่วม จัดหางบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสถานที่เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติตามแผนที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วม ในสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่ เกาะช้างของภาคธุรกิจ ในด้านการพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านการพัฒนาการให้บริการ สิ่งอำนวยความสะดวก	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
1. ร่วมสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ให้เพียงพอต่อ การรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า	3.61	.743	ค่อนข้าง เห็นด้วย
2. การร่วมสนับสนุนการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ และแผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวตามถนนสายหลัก อย่างชัดเจนและเป็นปัจจุบัน	3.99	.590	ค่อนข้าง เห็นด้วย
3. การเพิ่มมาตรฐานในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว	4.10	.660	ค่อนข้าง เห็นด้วย
4. การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบการใช้จ่ายานพาหนะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	4.15	.632	ค่อนข้าง เห็นด้วย
รวม	3.96	.316	ค่อนข้าง เห็นด้วย

จากตารางที่ 4.17 พบว่าภาคธุรกิจมีความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมใน สนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง ด้านการพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับค่อนข้างเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบการใช้จ่ายานพาหนะในพื้นที่

แหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 รองลงมาคือให้มีการเพิ่มมาตรฐานในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว, การร่วมสนับสนุนการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์และแผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวตามถนนสายหลักอย่างชัดเจนและเป็นปัจจุบัน และการร่วมสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ให้เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 , 3.99 และ 3.61 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ ในด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
1. มีการส่งเสริม/สนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้และมีมาตรฐานการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว	3.82	.829	ค่อนข้างเห็นด้วย
2. ให้มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในระดับตำบลและหมู่บ้านให้มีมากขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้	3.78	.949	ค่อนข้างเห็นด้วย
3. ให้มีการพัฒนาสินค้า และการให้บริการการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพสูงขึ้น	3.68	.824	ค่อนข้างเห็นด้วย
4. ให้มีการดึงดูดนักลงทุนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้ลงทุนในพื้นที่เพิ่มขึ้น	2.45	.843	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย
รวม	3.43	.469	ค่อนข้างเห็นด้วย

จากตารางที่ 4.18 พบว่าภาคธุรกิจมีความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง ด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติในระดับค่อนข้างเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริม/สนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้และมีมาตรฐานการให้บริการ

ด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 รองลงมาคือ มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในระดับตำบลและหมู่บ้านให้มีมากขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ และมีการพัฒนาสินค้า และการให้บริการการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพสูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และ 3.68 ตามลำดับ ส่วนเรื่องที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างไม่เห็นด้วยเป็นเรื่องเกี่ยวกับให้มีการดึงดูดนักลงทุนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้ลงทุนในพื้นที่เพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45

ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ ในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
1. ให้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุมการใช้พื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	3.63	1.009	ค่อนข้างเห็นด้วย
2. ให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการดำรงอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว	4.63	.511	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. การให้ความร่วมมือกับท้องถิ่นในการพัฒนาและรักษาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความยั่งยืน	4.53	.615	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม	4.26	.421	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

จากตารางที่ 4.19 พบว่าภาคธุรกิจมีความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการดำรงอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 รองลงมาคือการให้ความร่วมมือกับท้องถิ่นในการพัฒนาและรักษาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

4.53 ส่วนเรื่องที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างเห็นด้วยเป็นเรื่องเกี่ยวกับให้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุมการใช้พื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากอุปสรรคภายนอกที่มีต่อการให้บริการของภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่สามารถรองรับระบบชุมชนที่มีการขยายตัวมากขึ้น เช่น ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะให้ได้มาตรฐาน และไม่ทำลายความสมดุลของระบบนิเวศในบริเวณแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

2. การให้การสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน เพื่อคอยช่วยตรวจสอบไม่ให้เกิดการลักลอบทำลายสิ่งแวดล้อมของนายทุน โดยจัดให้มีการฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

3. การจัดให้มีการร่วมประชาสัมพันธ์รณรงค์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และการเผยแพร่ข้อมูลการให้บริการการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ถูกต้อง โดยจัดทำแนวทางปฏิบัติ คู่มือแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างถูกต้อง

4. การร่วมกำหนดแผนงานประจำปีในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างชัดเจนและต่อเนื่องเพื่อลดปัญหาความไม่เข้าใจในกฎเกณฑ์ ข้อกำหนดในการให้บริการการท่องเที่ยวของภาคธุรกิจ ตลอดจนมีการเผยแพร่แผนงานดังกล่าวสู่สาธารณชนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติโดยบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงาน

5. การร่วมสนับสนุนในการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐาน ตลอดจนพัฒนาไปยังบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญ นอกจากนั้นระบบการขนส่งบนพื้นที่เกาะช้างควรให้ภาคธุรกิจเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะรถบรรทุกและรับจ้างขนส่งทั่วไป ตลอดจนร่วมกำหนดมาตรการบทลงโทษให้ชัดเจนสำหรับผู้กระทำผิดหรือฝ่าฝืน

6. ควรให้มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อย่างเคร่งครัดโดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และสร้างวินัยในการท่องเที่ยวควบคู่กันไปด้วย ตลอดจนมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวในการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม ทางธรรมชาติในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ อื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ

ผู้ประกอบการภาคธุรกิจมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับอุปสรรคที่เกิดขึ้นในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ในเรื่องเกี่ยวกับถนนทรุดโทรมเสื่อมสภาพไม่เหมาะแก่การใช้งาน การขาดแคลนน้ำใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค กฎหมายและกฎระเบียบที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กำหนดขึ้นเอื้อให้กับผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นคนในท้องถิ่นมากกว่าผู้ประกอบการที่ไม่ได้อยู่บน เกาะช้าง ระบบการกำจัดขยะมาตรฐานด้านการสาธารณสุข ขาดแคลนทางเท้าที่จะ สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หน่วยงาน ที่ดูแลอุทยานเก็บค่าบริการเข้าอุทยานในราคาแพงเกินความเป็นจริงโดยเฉพาะกับนักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยว และภาคธุรกิจรายได้ลดลงทำให้ไม่เพียงพอแก่รายจ่าย ดังนั้น แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวทุกภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประชาชน ควรร่วมมือกันแก้ไขปัญหามาจากอุปสรรคที่ เกิดขึ้นบนพื้นที่เกาะช้าง โดยการร่วมกันกำหนดนโยบายวางแผนการจัดการสภาพแวดล้อมใน พื้นที่เกาะช้างอย่างเร่งด่วน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการ ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด สามารถ นำมาสรุปได้ดังนี้

1. สถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะ ช้างของภาคธุรกิจ พบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าเกาะช้างมีสภาพเป็นธรรมชาติสวยงาม ดึงดูดนักท่องเที่ยว ร้อยละ 96.1 และไม่เห็นด้วยต่อสภาพการมีเส้นทางคมนาคมสะดวกปลอดภัย เช่น ถนน ป้ายบอกทางถึงร้อยละ 78.5 และภาคธุรกิจเคยจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติส่วน ใหญ่เป็นกิจกรรมเที่ยวน้ำตก ร้อยละ 70.7 และกิจกรรมที่ภาคธุรกิจจัดน้อยที่สุดคือ กิจกรรมพัก แรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) เพียงร้อยละ 9.3 นอกจากนี้ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีกระบวนการเข้าไป มีส่วนร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการให้คำแนะนำและประสานงานติดต่อบริษัทนำเที่ยวให้พา

ลูกค้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 47.8 รองลงมาคือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ ร้อยละ 28.8 และการจัดบุคลากรให้บริการแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ ร้อยละ 23.4 ซึ่งมีผู้ประกอบการภาคธุรกิจส่วนน้อยที่ดำเนินการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยมีแนวทางดำเนินการตามขั้นตอนในเรื่องการวางแผนการกำหนดงบประมาณ การกำหนดบุคลากร การกำหนดวิธีการ วัสดุอุปกรณ์ และมีการประเมินผลการจัดทำกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ยังพบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ร้อยละ 52.7

2. ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่

2.1 ด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ เป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย/กฎเกณฑ์ที่กำหนดจากหน่วยงานภาครัฐและระบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดระดับน้อย ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

2.2 ด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจ พบว่า เป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคม เช่น ถนน ป้ายบอกทางที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดระดับปานกลาง ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดมากที่สุดต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

2.3 ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อย โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น และช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกันในพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

นอกจากนั้นจากการสัมภาษณ์ และข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ พบว่า

1) วิธีการดำรงชีวิตของผู้ประกอบการธุรกิจ ภาคธุรกิจที่เข้าไปลงทุนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนจากภายนอกพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งจะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการธุรกิจเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องการกำหนดมาตรการ กฎระเบียบ

ต่างๆ ให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งแตกต่างจากภาคธุรกิจที่เป็นคนในพื้นที่จะมีการละเลยกฎระเบียบปฏิบัติมากกว่า เช่น การวางสิ่งของบนพื้นที่ริมถนนเกินอาณาเขตที่กำหนด การรักษาความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะการจัดเก็บขยะไม่ได้มาตรฐาน การปล่อยน้ำเสียลงทะเลหรือแหล่งน้ำ เป็นต้น

2) เส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐานทำให้เดินทางไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย จากถนนที่มีความลาดชัน ขรุขระ แคบ และทรุดโทรมบ่อยครั้งเนื่องจากปริมาณรถที่วิ่งบนถนนที่มีเพิ่มขึ้น และภัยจากน้ำท่วมในช่วงมรสุมทำให้ถนนและสะพานชำรุด การจราจรที่ติดขัดบริเวณแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนั้นป้ายสัญลักษณ์บอกเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวชำรุดไม่เป็นปัจจุบันและทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งโดยเฉพาะอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ชนกัน

3) ระบบการขนส่งบนพื้นที่เกาะช้าง เนื่องจากมาตรการผูกขาดระบบรถรับส่งผู้โดยสารหรือนักท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาในการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่พัก อาทิ จำนวนรถไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว การเดินทางไม่สะดวกล่าช้าสร้างความไม่พอใจต่อนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการในพื้นที่เกาะช้าง ค่าบริการที่มีราคาสูง

4) ข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อภาคธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวโดยตรง โดยเฉพาะการควบคุมปริมาณการให้บริการ การจัดพื้นที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งบางครั้งไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว อาทิ กิจกรรมนั่งช้างพบปัญหาการให้บริการไม่เพียงพอกับความต้องการเนื่องจากมีการกำหนดจำนวนช้างและจำนวนเที่ยวในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวต่อวันโดยเฉพาะในช่วงเดือนพฤศจิกายน-เมษายนซึ่งเป็นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก

5) สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์มีจำนวนลดลง โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นป่าชายเลน ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อยและป่าชายเลน ปัจจุบันมีการรुक้าบริเวณป่าชายเลนเนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นโดยเฉพาะการก่อสร้างสถานที่พักเพิ่มขึ้นเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวของภาคธุรกิจ ทำให้มีแสงสว่างเข้าไปถึงบริเวณที่หิ่งห้อยอาศัยอยู่ หิ่งห้อยจะหนีไปอยู่บริเวณที่ไม่มีแสงไฟ ปริมาณหิ่งห้อยจึงลดลง เช่น บริเวณเขตคลองพร้าว ปัจจุบันผู้ประกอบการที่ให้บริการได้ให้ข้อมูลว่า บริเวณชมหิ่งห้อยคลองพร้าวกำลังจะหมดไป แต่ก็เหลือบริเวณบ้านสลักคอกที่ยังพอมีหิ่งห้อยให้นักท่องเที่ยวได้ชม ส่วนแหล่งดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นและน้ำลึกพบปัญหาบริเวณแหล่งปะการังถูกทำลายมากขึ้นเนื่องจากนักท่องเที่ยวขาดความรู้ในการดำน้ำดูปะการัง เช่น การจับหรือเก็บปะการังติดมือกลับมา เกิดจากเรือที่นำนักท่องเที่ยวไปดำน้ำดูปะการัง ได้วางทุ่นบริเวณแนวปะการังทำให้

ปะการังเสียหายและถูกทำลายมากขึ้น เกิดจากการขยายตัวการให้บริการกิจกรรมดำน้ำดูปะการังของภาคธุรกิจที่เพิ่มขึ้นทำให้บริเวณแหล่งดำน้ำดูปะการังมีนักท่องเที่ยวเข้าไปจำนวนมาก จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ยากต่อการที่จะลดการเข้าไปทำลายบริเวณแหล่งชมปะการัง

6) ฤดูกาลท่องเที่ยว ซึ่งพื้นที่เกาะช้างมีสภาพภูมิอากาศที่เป็นช่วงมรสุมประมาณ 6 เดือน มีฝนตกชุก ทะเลมึลลึนสูง ส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจของสถานประกอบการ โดยเฉพาะรายได้ที่ลดลงจนบางครั้งไม่เพียงพอกับรายจ่ายเนื่องจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวน้อยเพราะเกรงภัยธรรมชาติจากมรสุมแต่ในช่วงเดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์ ชาวต่างประเทศหนีอากาศหนาวเย็นมาเที่ยวบนเกาะช้างเป็นจำนวนมากส่งผลให้จำนวนห้องพักตามโรงแรมต่างๆ มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

7) สิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น แหล่งทิ้งขยะไม่เหมาะสม ทางสาธารณะลงสู่บริเวณชายหาดมีน้อย การสร้างศาลาและที่นั่งพักผ่อนไม่ได้รับการพัฒนาและในด้านสาธารณูปโภค โดยเฉพาะน้ำที่ใช้บริโภคในสถานประกอบการด้านที่พักในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ

3. ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนและแก้ไขปัญหาการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

3.1 ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

3.1.1 ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการดำรงอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 การให้ความร่วมมือกับท้องถิ่นในการพัฒนาและรักษาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ส่วนเรื่องเกี่ยวกับการให้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุมการใช้พื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63

3.1.2 ด้านการพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบการใช้ยานพาหนะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การเพิ่มมาตรฐาน

ในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การร่วมสนับสนุนการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์และแผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวตามถนนสายหลักอย่างชัดเจนและเป็นปัจจุบัน และการร่วมสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ให้เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 4.10 3.99 และ 3.61 ตามลำดับ

3.1.3 ด้านการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการร่วมจัดกิจกรรมหรือชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่กำหนด และการร่วมแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และ 3.82 ส่วนในเรื่องเกี่ยวกับการร่วมจัดหางบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสถานที่เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติตามแผนที่กำหนดภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42

3.1.4 ด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับให้มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในระดับตำบลและหมู่บ้านให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ ให้มีการส่งเสริม/สนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้และมีมาตรฐาน การให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว และให้มีการพัฒนาสินค้า และการให้บริการการท่องเที่ยวให้มีความมาตรฐานและมีคุณภาพสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 3.78 และ 3.68 ส่วนเรื่องเกี่ยวกับให้มีการดึงดูดนักลงทุนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้ลงทุนในพื้นที่เพิ่มขึ้น ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างไม่เห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45

3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ โดยให้มีการกำหนดแผนงานประจำปีในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐานตลอดจนพัฒนาไปยังบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญ ให้มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อม พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติ การร่วมประชาสัมพันธ์รณรงค์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เป็นที่รู้จัก และมีการจัดระบบการควบคุมดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมมากที่สุด

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ และข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากอุปสรรคต่อการให้บริการของภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า

1. การร่วมพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่สามารถรองรับระบบชุมชนที่มีการขยายตัวมากขึ้น เช่น ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะให้ได้มาตรฐาน และไม่ทำลายความสมดุลของระบบนิเวศในบริเวณแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

2. การให้การสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน เพื่อคอยตรวจสอบไม่ให้เกิดการลักลอบทำลายสิ่งแวดล้อมของนายทุน โดยจัดให้มีการฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

3. การจัดให้มีการร่วมประชาสัมพันธ์รณรงค์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และการเผยแพร่ข้อมูลการให้บริการการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ถูกต้อง โดยจัดทำแนวทางปฏิบัติ คู่มือแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างถูกต้อง

4. การร่วมกำหนดแผนงานประจำปีในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างชัดเจนและต่อเนื่องเพื่อลดปัญหาความไม่เข้าใจในกฎเกณฑ์ ข้อกำหนดในการให้บริการการท่องเที่ยวของภาคธุรกิจ ตลอดจนมีการเผยแพร่แผนงานดังกล่าวสู่สาธารณชนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติโดยบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงาน

5. การร่วมสนับสนุนในการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐาน ตลอดจนพัฒนาไปยังบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญ นอกจากนี้ระบบการขนส่งบนพื้นที่เกาะช้างควรให้ภาคธุรกิจเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะรถบรรทุกและรับจ้างขนส่งทั่วไป ตลอดจนร่วมกำหนดมาตรการบทลงโทษให้ชัดเจนสำหรับผู้กระทำผิดหรือฝ่าฝืน

6. ควรให้มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัดโดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และสร้างวินัยในการท่องเที่ยวควบคู่กันไปด้วย ตลอดจนมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวในการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ เกี่ยวกับอุปสรรคที่เกิดขึ้นในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ในเรื่องเกี่ยวกับถนนทรุดโทรมเสื่อมสภาพไม่เหมาะแก่การใช้งาน การขาดแคลนน้ำใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค กฎหมายและกฎระเบียบที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นกำหนดขึ้นเอื้อให้กับผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นคนในท้องถิ่นมากกว่าผู้ประกอบการที่ไม่ได้อยู่บนเกาะช้าง ระบบการกำจัดขยะขาดมาตรฐานด้านการสาธารณสุข ขาดแคลนทางเท้าที่จะสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หน่วยงานที่ดูแลอุทยานเก็บค่าบริการเข้าอุทยานในราคาแพงเกินความเป็นจริงโดยเฉพาะกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยว และภาคธุรกิจรายได้ลดลงทำให้ไม่เพียงพอแก่รายจ่าย ดังนั้นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวทุกภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประชาชน ควรร่วมมือกันแก้ไขปัญหามาจากอุปสรรคที่เกิดขึ้นบนพื้นที่เกาะช้าง โดยการร่วมกันกำหนดนโยบายวางแผนการจัดการสภาพแวดล้อมในพื้นที่เกาะช้างอย่างเร่งด่วน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล คือภาคธุรกิจให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างค่อนข้างน้อย และการให้บริการเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของภาคธุรกิจจะเป็นในลักษณะการให้คำแนะนำและประสานงานติดต่อบริษัทนำเที่ยวให้พาลูกค้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว โดยลักษณะการให้บริการของภาคธุรกิจส่วนใหญ่จะมาจากการดำเนินการให้บริการเกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ซึ่งจะเป็นการสร้างคามพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว นอกเหนือจากกิจกรรมท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวไปเข้าร่วม เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง กิจกรรมเที่ยวหน้าตก กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือ กิจกรรมนั่งช้าง เป็นต้น ถึงแม้ภาคธุรกิจจะมีการดำเนินการในการให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวซึ่งจัดเป็นกิจกรรมการให้บริการที่ภาคธุรกิจได้รับประโยชน์ทางตรง นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543, 8) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่พึงได้รับจากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงของภาคธุรกิจ ได้แก่ อาชีพเกี่ยวกับธุรกิจโรงแรมหรือที่พัก เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ผ่านมาพักอาศัยชั่วคราว ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในกิจการท่องเที่ยว การบริการทางด้านอาหาร ซึ่งต้องสะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว อาชีพเกี่ยวกับมัคคุเทศก์จะเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารทุกรูปแบบแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการและจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และสามารถให้ข่าวสารที่ถูกต้อง อาชีพเกี่ยวกับ

การขนส่ง ในการให้บริการนำนักท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกปลอดภัย และงานเกี่ยวกับการจำหน่ายของที่ระลึกนักท่องเที่ยวมักซื้อกลับไปฝากญาติหรือเพื่อนที่ไม่ได้เดินทางมาท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ภาคธุรกิจยังให้ความร่วมมือในการช่วยกันรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้คงสภาพสวยงาม เช่น การรักษาความสะอาดบริเวณสถานประกอบการที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง เป็นต้น ซึ่งบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, 20-23) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการพัฒนาสถานที่ อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมเยือน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราดของภาคธุรกิจมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล คือ ด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย/กฎเกณฑ์ที่กำหนดจากหน่วยงานภาครัฐและระบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ภาคธุรกิจเห็นว่ายังเป็นปัจจัยข้อจำกัดต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาคธุรกิจที่เข้าไปลงทุนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนจากภายนอกพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งจะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการธุรกิจเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องการกำหนดมาตรการกฎระเบียบต่างๆ ให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งแตกต่างจากภาคธุรกิจที่เป็นคนในพื้นที่จะมีการละเลยกฎระเบียบปฏิบัติมากกว่า เช่น การวางสิ่งของบนพื้นที่ริมถนนกินอาณาเขตที่กำหนด การรักษาความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะการจัดเก็บขยะไม่ได้มาตรฐาน การปล่อยน้ำเสียลงทะเลหรือแหล่งน้ำ เป็นต้น ซึ่งจากแนวคิดของ นิคม จารุมณี (2544 , 244-251) ที่ได้กล่าวถึงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเมื่อเกิดการแข่งขันในภาคธุรกิจท่องเที่ยว การเข้าไปใช้บริการในแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวมีเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะทรัพยากรทางธรรมชาติ ผลที่ตามมาคือการต้องปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่นเพื่อรักษาไว้ซึ่งชมต่อไป เมื่อนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนมากขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใดแหล่งหนึ่งจนเกินขีดความสามารถทางกายภาพที่จะบริการต่างได้ ก็จะทำให้เกิดการเสื่อมสลายของทรัพยากรพื้นฐาน เช่น พื้นดิน แหล่งน้ำต่างๆ ป่าไม้ เป็นต้น โดยเฉพาะชุมชนหรือท้องถิ่นที่เน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นเป้าหมายหลัก ปัญหาผลภาวะของเสียอันเกิดจากการจราจรที่ทำลายความสงบของท้องถิ่น การแข่งขันเพื่อสร้างอาคารขนาด

ใหญ่ตามทำเลที่สวยงามตามธรรมชาติโดยไม่ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงหรือถูกทำลายไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมความเสียหายของสิ่งแวดล้อมที่รัฐแสดงเจตจำนงแน่วแน่ที่จะป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยมาตรการควบคุม 3 ด้าน คือ การควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากธุรกิจท่องเที่ยว การควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากนักท่องเที่ยว และการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากประชาชน ซึ่งการออกกฎข้อบังคับในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติสำหรับภาคธุรกิจ หน่วยงานทุกภาคส่วน ตลอดจนนักท่องเที่ยวก็เพื่อให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวให้คงความสวยงามตามธรรมชาติไว้อย่างยั่งยืน ส่วนในด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจในเรื่องเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคม เช่น ถนน ป้ายบอกทางที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดมากที่สุดต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ถึงแม้จะเป็นปัจจัยภายนอกแต่ก็เป็นอุปสรรคที่เป็นข้อจำกัดในการให้บริการจากภาคธุรกิจในเรื่องการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวให้กลับมาเยี่ยมเยือน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรรณา วงษ์วานิช (2546, 69-73) ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่าปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เกิดจากการมีงบประมาณจำกัดในการปรับปรุงถนนและแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลทำให้การปรับปรุงทำได้ยาก ถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งมีสภาพไม่ดี คับแคบ เป็นจุดที่เกิดอันตรายจากการขับขีได้ง่าย ทำให้นักท่องเที่ยวหันไปใช้ที่อื่นแทน แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งรถประจำทางเข้าไม่ถึง ต้องเช่าเหมารถรับจ้าง เข้าไป ส่งผลให้เกิดการขูดรีดค่าโดยสารจากนักท่องเที่ยว และบริการที่ไม่ประทับใจ เนื่องจากการผูกขาดหรือได้รับสัมปทานบริการรถรับจ้าง ขาดท่าเทียบเรือที่ได้มาตรฐานตามแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะต่างๆ ขาดการขนส่งทางเรือที่รวดเร็ว ทำให้เสียเวลามากในการเดินทางโดยเรือ มีอุบัติเหตุในเส้นทางท่องเที่ยวหลักอยู่เป็นประจำ และในด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่นและช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกันภาคธุรกิจเห็นว่ายังเป็นปัจจัยข้อจำกัดต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสภาพการบริหารจัดการท้องถิ่นในปัจจุบันโดยเฉพาะข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อภาคธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวโดยตรง ในเรื่องการควบคุมปริมาณการให้บริการการจัดพื้นที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งบางครั้งไม่เพียงพอต่อความต้องการ

ของนักท่องเที่ยว อาทิ กิจกรรมนั่งช้างพบปัญหาการให้บริการไม่เพียงพอกับความต้องการ เนื่องจากมีการกำหนดจำนวนช้างและจำนวนเที่ยวในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวต่อวัน โดยเฉพาะในช่วงเดือนพฤศจิกายน-เมษายนซึ่งเป็นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนและแก้ไขปัญหาการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายคือ ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วย และพบว่าเรื่องที่ภาคธุรกิจเห็นด้วยอย่างยิ่งในการสนับสนุนการพัฒนา คือ *ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ* ในเรื่องเกี่ยวกับให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการดำรงอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว ส่วนภาคธุรกิจมีความเห็นระดับค่อนข้างเห็นด้วยคือ *ด้านการพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก* ในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบการใช้ยานพาหนะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว *ด้านการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ* ในเรื่องเกี่ยวกับการร่วมจัดกิจกรรมหรือชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่กำหนด และเรื่องเกี่ยวกับการร่วมจัดหางบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสถานที่เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติตามแผนที่กำหนดภาคธุรกิจมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่แน่ใจ *ด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ* ในเรื่องเกี่ยวกับการให้มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในระดับตำบลและหมู่บ้านให้มีมากขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ ส่วนเรื่องให้มีการดึงดูดนักลงทุนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้ลงทุนในพื้นที่เพิ่มขึ้นที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างไม่เห็นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, 118-121) กล่าวถึงผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวแต่ละประเภทให้มีการพัฒนาและปรับตัวเข้าสู่ธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ได้โดยการพัฒนาธุรกิจแบบยั่งยืน โดยผู้ประกอบการทุกประเภทต้องพัฒนาการให้บริการของตนเองแก่นักท่องเที่ยวอย่างประทับใจ ขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย โดยหาวิธีประหยัดพลังงานให้มาก การรณรงค์ให้ลูกค้าที่มาพักผ่อนมีส่วนช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยการติดป้ายประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจน การจัดรายการนำเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้กว้างขวางมากขึ้น พร้อมทั้งจัดกิจกรรมท่องเที่ยวแบบยั่งยืนควบคู่ไปด้วย ต้องพยายามให้บริการของผู้ประกอบการธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ใช้บริการธุรกิจที่พัก ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจร้านอาหาร และธุรกิจร้านจำหน่ายของที่ระลึก ต้องเคารพกฎเกณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด และกระตุ้น

ให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามเพื่อมิให้มีการทำลายแหล่งท่องเที่ยวและสร้างความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว และต้องคำนึงถึงเอกลักษณ์และความเปราะบางของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นสำคัญ นอกจากนี้ควรพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม โดยให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ โดยให้มีการกำหนดแผนงานประจำปีในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐานตลอดจนพัฒนาไปยังบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญ ให้มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อม พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติ การร่วมประชาสัมพันธ์รณรงค์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เป็นที่รู้จัก และมีการจัดระบบการควบคุมดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมมากที่สุด การร่วมกำหนดแผนงานประจำปีในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างชัดเจนและต่อเนื่องเพื่อลดปัญหาความไม่เข้าใจในกฎเกณฑ์ ข้อกำหนดในการให้บริการการท่องเที่ยวของภาคธุรกิจ ตลอดจนมีการเผยแพร่แผนงานดังกล่าวสู่สาธารณชนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติโดยบรรลุดัตุประสงค์ของแผนงาน การร่วมสนับสนุนในการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐาน ตลอดจนพัฒนาไปยังบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญ นอกจากนี้ระบบการขนส่งบนพื้นที่เกาะช้างควรให้ภาคธุรกิจเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะรถบรรทุกและรับจ้างขนส่งทั่วไป ตลอดจนร่วมกำหนดมาตรการบทลงโทษให้ชัดเจนสำหรับผู้กระทำผิดหรือฝ่าฝืน จากแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, 20-23) เกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบด้วย การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการพัฒนาสถานที่ พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้แก่ 1) การจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว (Zoning) เป็นการแบ่งพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยวแต่ละประเภทออกเป็นเขตต่างๆ ตามความสำคัญของระบบนิเวศและกิจกรรมที่ยอมรับได้ เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ การกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยว 2) การเสริมสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงพื้นที่ใช้ประโยชน์ได้เพิ่มขึ้น และรักษาสภาพแวดล้อมให้

ดีขึ้น 3) การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมแบบยั่งยืนเสริมในทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการสร้างเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่ทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเพลิดเพลินเพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มกิจกรรมโดยไม่สร้างผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมถ่ายภาพ กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมพายเรือหรือล่องแพ กิจกรรมขี่ช้าง กิจกรรมปีเขาหรือไต่เขา กิจกรรมเล่นกีฬาหรือชมกีฬา กิจกรรมปลูกป่า กิจกรรมเก็บผลไม้ในสวน เป็นต้น 4) การประเมินขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นการประเมินขีดความสามารถรองรับ (carrying capacity) ของนักท่องเที่ยวในแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว จะรองรับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุดเท่าไร อันจะนำมากำหนดปริมาณ การควบคุม และมาตรการจำกัดนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ เพื่อป้องกันปัญหาแออัด ขยะมูลฝอย เสียงรบกวน การทำลายทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นต้น 5) การให้การศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว และผู้ประกอบการท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการให้การศึกษาถึงความเข้าใจในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวของตนเองและธุรกิจของตนเองที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 6) การจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้ เป็นการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น แนะนำประวัติของทรัพยากรท่องเที่ยว เขตพื้นที่ทรัพยากรท่องเที่ยว จุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจ กิจกรรมท่องเที่ยว การบริการที่มีให้ วิธีการศึกษาเรียนรู้ และการปฏิบัติตนในทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นต้น อาจมีการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว มีการแจกแผ่นพับเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดทำสัญลักษณ์สื่อความหมายทางการท่องเที่ยวหรือจัดทำคู่มือ เป็นต้น 7) การจัดหางบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอเป็นการจัดหาคน เงิน วัสดุ มาพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องจัดหางบประมาณให้เพียงพอ หรืออาจเก็บค่าเข้าชมทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อนำรายได้มาพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวในด้านความสะดวก ความสะอาด ความสบายและความปลอดภัย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ภาคธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวควรเข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจในการจัดทำแผนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพราะการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาในภาพรวมซึ่งจะทำให้ภาคธุรกิจเข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความรัก ความหวงแหนที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกัน

2. ระบบโครงสร้างพื้นฐานได้แก่ ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบการกำจัดขยะ ของสถานประกอบการภาคธุรกิจบางแห่งขาดมาตรฐานด้านสาธารณสุข ภาคธุรกิจควรร่วมมือกันในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถรองรับระบบชุมชนที่มีการขยายตัวมากขึ้น ตลอดจนการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง เช่น การจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะที่ได้มาตรฐาน

3. ภาคธุรกิจควรมีการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มากขึ้น โดยเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวเพิ่มขึ้น เช่น สถานประกอบการด้านที่พักควรมีการจัดกิจกรรมสันทนาการ กิจกรรมออกกำลังกาย และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น หรือเพิ่มรายได้โดยวิธีการอื่นในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูท่องเที่ยว เช่น การจัดบริการอาหารและเครื่องดื่มในรูปของห้องอาหารหรือภัตตาคาร การจัดให้ใช้เป็นสถานที่ประชุมสัมมนา สำหรับหน่วยงานราชการหรือบริษัทเอกชน การจัดงานแสดงสินค้าต่างๆ เพื่อเป็นการลดปัญหาการการลดลงของรายได้ในช่วงระหว่างฤดูมรสุมของสถานประกอบการ

4. ภาคธุรกิจควรอาศัยความร่วมมือจากภาคีท่องเที่ยวร่วมกันในการป้องกันการให้บริการในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง โดยกำหนดให้มีการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว (Zoning) ตามลำดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวและกิจกรรมที่ยอมรับได้เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการและสร้างความสะอาดแก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ด้วย ตลอดจนเป็นการลดความขัดแย้งระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวกับการใช้ประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งมีวิธีการโดยกำหนดสิ่งปลูกสร้างให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม กำหนดเขตการป้องกันกำจัดมลพิษ เช่น พื้นที่ให้บริการธุรกิจท่องเที่ยวให้สามารถพัฒนาสิ่งก่อสร้างอำนวยความสะดวกได้ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ส่วนเขต

นั้นหนาการ โดยเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรจำกัดการเข้าไปสร้างสิ่งก่อสร้าง
 อำนวยความสะดวก และมีการกำหนดมาตรการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน หรือให้มี
 การสร้างจุดชมทิวทัศน์ ห้างสุขา และภาชนะรองรับขยะให้เพียงพอ ส่วนเขตหวงห้ามไม่ควรมีการ
 พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเลย ถ้าจำเป็นควรจะมีน้อยที่สุดเพื่อมิให้เกิดผล
 กระทบหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

5. เนื่องจากการขาดแคลนทางเท้าที่จะสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวทาง
 ธรรมชาติโดยเฉพาะบริเวณริมชายหาด ดังนั้นจึงควรให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา
 ทางเท้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกและพึงพอใจ

6. ควรมีการปรับปรุงระบบคมนาคมโดยเฉพาะรถโดยสารที่ให้บริการแก่คนในพื้นที่และ
 นักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวให้มีจำนวนเที่ยวมากขึ้นเนื่องจากไม่เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่ง
 ในสภาพปัจจุบันรถโดยสารมีการรับส่งผู้โดยสารแน่นเกินอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ นอกจากนี้
 จำนวนรถที่ให้บริการมีน้อยจึงอาจส่งผลให้มีการขึ้นอัตราค่าโดยสารแพงเกินไปซึ่งเป็นการเอา
 เปรียบนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการ นอกจากนี้ยังพบว่าถนนเสื่อมสภาพทรุดโทรมทำให้การเดินทาง
 ไม่สะดวก ดังนั้นภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการกำหนดมาตรการในการควบคุม
 ระบบการคมนาคมบนพื้นที่เกาะช้างโดยให้หน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการรับส่ง
 ผู้โดยสารเพิ่มมากขึ้น และปรับปรุงสภาพถนนโดยมีจำกัดจำนวนรถบรรทุกขนาดใหญ่เข้าพื้นที่ลด
 ปริมาณการวิ่งเข้าออกภายในบริเวณเกาะช้าง เพื่อลดปัญหาการคมนาคมในพื้นที่และ
 นักท่องเที่ยวสามารถเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 บทนำ

เกาะช้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีพื้นที่อยู่ในจังหวัดตราด โดยได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมื่อ พ.ศ. 2547 โดยมีคณะกรรมการองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ซึ่งประกาศตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 ดูแลอยู่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนและป่าดงดิบร้อนชื้นซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารและน้ำตกที่สวยงาม มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจหลายแห่ง นอกจากนี้จะมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและหาดทรายแล้ว ยังมีวิถีชีวิตชาวบ้าน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่น่าสนใจศึกษา และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศนิยมมาท่องเที่ยวจากความสำคัญของหมู่เกาะช้างและสภาพความพร้อมทั้งด้านผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและ สภาพภูมิประเทศของเกาะช้างที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้เพิ่มมากขึ้นบนเกาะช้าง ประกอบกับรัฐมีนโยบายในการสนับสนุนฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเกาะช้างให้ดำรงคุณค่าและมีความยั่งยืน และสามารถพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษสู่ระดับสากล คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ซึ่งข้อมูลจากการวิจัยสามารถไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง และสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นฐานข้อมูลในโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดบูรพา (เกาะช้าง) ต่อไป

5.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

5.2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในมุมมองของภาคธุรกิจ

5.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ

5.2.3 เพื่อหาแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ

5.3 คำถามการวิจัย

5.3.1 สถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในมุมมองของภาคธุรกิจเป็นอย่างไร

5.3.2 ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจเป็นอย่างไร

5.3.3 แนวทางการเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาของภาคธุรกิจในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร

5.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ประกอบการนำเที่ยว จำนวน 46 ราย ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 24 ราย ผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึก จำนวน 10 ราย (ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างและองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างใต้, ตุลาคม 2549) และผู้ประกอบการด้านที่พัก จำนวน 180 ราย (ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ตุลาคม 2549) รวมประชากร จำนวน 260 ราย

กลุ่มตัวอย่าง

1) เชิงคุณภาพ เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด จำนวน 12 ราย ประกอบด้วยผู้ประกอบการนำเที่ยว จำนวน 3 ราย ผู้ประกอบการด้านที่พัก จำนวน 3 ราย ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 3 ราย และผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึก จำนวน 3 ราย

2) เชิงปริมาณ เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราดจำนวนทั้งสิ้น 205 ราย ประกอบด้วย ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว จำนวน 46 ราย ผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหาร จำนวน 24 ราย ผู้ประกอบธุรกิจร้านจำหน่ายของที่

ระลึก จำนวน 10 ราย โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถานประกอบการด้านที่พัก โดยใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 125 ราย

5.5 วิธีการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

5.5.1 วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ครั้งนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลจากตำราเอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (document research) รวมทั้งศึกษาภาคสนาม โดยวิธีสำรวจ (survey research) พื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ตลอดจนสอบถามความคิดเห็นกับกลุ่มตัวอย่าง

5.5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1) แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (structure interview) เพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก (in-depth interview) โดยประเด็นคำถามกำหนดให้ครอบคลุมทุกตัวแปรที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปเกี่ยวกับสถานการณ์ ความร่วมมือในการสนับสนุน กิจกรรมการท่องเที่ยว แนวทางการแก้ไขปัญหาการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ของภาคธุรกิจ

2) แบบสอบถาม (questionnaire) เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามสำหรับภาคธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ประกอบด้วยผู้ประกอบการนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว ผู้ประกอบการด้านที่พัก ผู้ประกอบการร้านอาหาร และผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึก ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลสถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นข้อคำถามความเห็นเกี่ยวกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว กระบวนการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว แนวทางการดำเนินการตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการเคยเข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง ประกอบไปด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ การบริหารจัดการของภาคธุรกิจ และ

สภาพแวดล้อมทางสังคม ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนากิจการกรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ และข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนากิจการกรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ

5.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.6.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (percentage) เพื่อใช้อธิบายลักษณะข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ข้อมูลสถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อใช้ในการอธิบายลักษณะข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจการกรมการท่องเที่ยว และตอนที่ 4 แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนากิจการกรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของภาคธุรกิจ

5.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการการอธิบายข้อมูลจากการสัมภาษณ์ภาคธุรกิจเกี่ยวกับ สถานการณ์ ความร่วมมือในการสนับสนุน สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนากิจการกรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง และนำเสนอข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยจัดเป็นหมวดหมู่ของข้อคำถามหรือกรอบการสัมภาษณ์ และนำเนื้อหามาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบการวิจัยหลังจากนั้นจึงนำมาบรรยายประกอบความเรียง

5.7 บทสรุป

จากการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจการกรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจการกรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยมีประเด็นสำคัญซึ่งสามารถนำมาสรุปได้ดังนี้

1) จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีลักษณะการเนินกิจการเป็นของตนเอง ร้อยละ 77.1 เข้าดำเนินการ ร้อยละ 14.1 และร่วมทุนกับผู้อื่น ร้อยละ 8.8 ลูกค้านักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการเป็นชาวต่างประเทศมากกว่าชาวไทย ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 20,001-40,000 บาท ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการมากที่สุดคือช่วงระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม

2) สถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจในเรื่องความเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติพบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าเกาะช้างมีสภาพเป็นธรรมชาติสวยงามดึงดูดนักท่องเที่ยว ร้อยละ 96.1 และไม่เห็นด้วยต่อสภาพการมีเส้นทางคมนาคมสะดวกปลอดภัย เช่น ถนน ป้ายบอกทางถึงร้อยละ 78.5 และภาคธุรกิจเคยจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเที่ยวน้ำตก ร้อยละ 70.7 และกิจกรรมที่ภาคธุรกิจจัดน้อยที่สุดคือ กิจกรรมพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) เพียงร้อยละ 9.3 นอกจากนี้ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีกระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการให้คำแนะนำและประสานงานติดต่อบริษัทนำเที่ยวให้พาลูกค้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 47.8 รองลงมาคือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ ร้อยละ 28.8 และการจัดบุคลากรให้บริการแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ ร้อยละ 23.4 ซึ่งมีผู้ประกอบการภาคธุรกิจส่วนน้อยที่ดำเนินการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยมีแนวทางดำเนินการตามขั้นตอนในเรื่องการวางแผนการกำหนดงบประมาณ การกำหนดบุคลากร การกำหนดวิธีการ วัสดุอุปกรณ์ และมีการประเมินผลการจัดทำกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ยังพบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ร้อยละ 52.7

3) ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าในด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ และด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด ส่วนในด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมภาคธุรกิจเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อย โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น และช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกันในพื้นที่เกาะช้าง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยข้อจำกัดอื่นๆในเรื่องเกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตของผู้ประกอบการธุรกิจ เส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน ระบบการขนส่งโดยเฉพาะรถโดยสารไม่เพียงพอ สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์มีจำนวนลดลง สภาพแวดล้อมทางภูมิอากาศที่เป็นช่วงมรสุม สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำไม่สะอาด

5.1.4 ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างในระดับค่อนข้างเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนด้านการพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการวางแผนพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 3.44 และ 3.43

5.1.5 ภาคธุรกิจมีแนวทางการแก้ไขปัญหาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง โดยให้มีการกำหนดแผนงานประจำปีในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐานตลอดจนพัฒนาไปยังบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญ ให้มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อม พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทรัพยากรทางธรรมชาติ การร่วมประชาสัมพันธ์รณรงค์ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เป็นที่รู้จัก และมีการจัดระบบการควบคุมดูแล รักษาและจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมมากที่สุด

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญจากผลการวิจัยที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 สถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ คณะผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญจากผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1) จากผลการวิจัยพบว่าภาคธุรกิจที่เข้ามาลงทุนบนพื้นที่เกาะช้างส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่และมีจำนวนน้อยที่เคยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งกระบวนการในการร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นการให้คำแนะนำและประสานงานติดต่อบริษัทนำเที่ยวให้พาลูกค้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และจะให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางอ้อม คือ การให้บริการด้านที่พัก ด้านนำเที่ยว ด้านร้านอาหาร และด้านร้านจำหน่ายของที่ระลึก และการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การรักษาความสะอาด การปฏิบัติตามกฎระเบียบในการดูแลสุขภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ตนเองรับผิดชอบ ภาคธุรกิจมีกระบวนการจัดระบบการบริหารจัดการในบริเวณ

แหล่งท่องเที่ยวโดยการกำหนดกฎเกณฑ์นโยบาย มาตรการ ระเบียบปฏิบัติต่างๆ แก่ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตลอดจนการเสริมสร้างพัฒนาอาชีพการจัดการท่องเที่ยวโดยการสนับสนุนส่งเสริม พัฒนาอาชีพให้กับบุคลากรในท้องถิ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวโดยการจ้างแรงงานในท้องถิ่นให้เข้ามาทำงานในสถานประกอบการเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น และเป็นการปลูกฝังให้บุคคลเห็นถึงคุณค่าของการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ในด้านการให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาคธุรกิจได้เล็งเห็นความสำคัญของการให้บริการเสริมแก่นักท่องเที่ยวสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในการอำนวยความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุดนอกเหนือจากการเข้าไปใช้บริการกิจกรรมท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง และได้ผลตอบแทนจากการดำเนินกิจการมากขึ้นตามมาด้วย ซึ่งแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, 20) กล่าวถึง การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการพัฒนาธุรกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งองค์ประกอบของธุรกิจท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจอาหารและบันเทิง ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก ดังนั้นการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวจึงต้องพัฒนาทั้งปริมาณ คุณภาพ และการออกแบบให้กลมกลืนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ธุรกิจท่องเที่ยวมีความยั่งยืน แต่เนื่องจากการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวมักถือกำไรสูงสุดเป็นเป้าหมายหลัก ทำให้ขัดต่อการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพราะผู้ประกอบการท่องเที่ยวมักจะพยายามลดค่าใช้จ่ายของตนเพื่อหวังกำไรสูงสุด โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2) ภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมรับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าภาคธุรกิจที่เข้ามาดำเนินกิจการเกี่ยวกับการให้บริการท่องเที่ยวมีมาตรฐานในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ติดอยู่แล้ว และมีงบประมาณที่เพียงพอในการสนับสนุนให้พนักงานได้รับการอบรมเกี่ยวกับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้เกิดความพึงพอใจและประทับใจในการให้บริการได้อย่างสม่ำเสมอ และเป็นการสร้างจิตสำนึกให้อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติในท้องถิ่น โดยเฉพาะภาคธุรกิจที่ให้บริการด้านที่พักที่มีจำนวนมากที่สุดและเป็นกลุ่มที่สร้างรายได้ส่วนใหญ่ในเกาะช้าง ซึ่ง

สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548,19) เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งในการพัฒนาต้องมีแนวคิดที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งวิธีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ อาทิ การฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวพบเห็น การเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการจัดให้มีนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตามบริเวณจุดท่องเที่ยวต่างๆ การจัดเส้นทางเดินเท้าที่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน

5.2.2 ปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ คณะผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญจากผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1) จากผลการวิจัย พบว่า ในด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย/กฎเกณฑ์ที่กำหนดจากหน่วยงานภาครัฐ และระบบการบริหารจัดการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อย ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดภายนอกที่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบังคับใช้กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ในท้องถิ่น อาจมีการลดหย่อนต่อบุคคลบางกลุ่มโดยเฉพาะกับกลุ่มภาคธุรกิจที่เป็นคนในพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งการบังคับใช้เฉพาะกลุ่มบุคคลจะแตกต่างกันไปตามสาขาอาชีพโดยเฉพาะภาคธุรกิจซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งภาคธุรกิจในพื้นที่เกาะช้างส่วนใหญ่เป็นบุคคลภายนอกพื้นที่เข้ามาลงทุนประกอบกิจการเกี่ยวกับการให้บริการการท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายจึงเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานของภาคธุรกิจให้ถูกต้องเหมาะสมไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสาธารณะ หรือส่งผลกระทบต่อสภาวะการท่องเที่ยว ดังนั้นกฎหมายจึงมีบทบาทสำคัญในการควบคุมการใช้ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545,12)

2) ในด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจ ผลการวิจัย พบว่า ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่อง

เกี่ยวกับเส้นทางคมนาคม เช่น ถนน ป้ายบอกทาง ภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับปานกลางที่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ถึงแม้ปัจจัยเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคมจะเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการของภาคธุรกิจแต่ก็ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการให้บริการท่องเที่ยวโดยเฉพาะระบบการให้บริการขนส่งแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความประทับใจ เพราะการมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกเพื่อเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเดินทางกลับมาใช้บริการทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, 118) ได้กล่าวถึงการพัฒนาสู่การขนส่งแบบยั่งยืนโดยผู้ประกอบการธุรกิจ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทต้องร่วมมือกันในการพัฒนาการให้บริการของตนเองแก่นักท่องเที่ยวอย่างประทับใจ ขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย โดยใช้ยานพาหนะที่มีเครื่องยนต์ใช้เชื้อเพลิงที่ก่อมลพิษทางอากาศน้อยที่สุด และใช้อย่างประหยัด ไม่ใช้ยานพาหนะที่มีเครื่องยนต์เสียงดังเกินควร และต้องป้องกันไม่ให้น้ำมันเชื้อเพลิงรั่วไหลอันก่ออันตรายและมลภาวะขึ้นโดยเฉพาะมลภาวะทางน้ำซึ่งเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตทางน้ำ

3) ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่เกาะช้างและช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกันในพื้นที่เกาะช้าง ภาคธุรกิจเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยซึ่งถือว่าเป็นข้อจำกัดที่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานภาพของภาคธุรกิจที่เข้ามาดำเนินกิจการส่วนใหญ่ประกอบกิจการเพื่อแสวงหากำไรเป็นสำคัญ และมีลูกค้าเข้ามาใช้บริการจำนวนมาก จึงต้องคอยให้บริการลูกค้าก่อนที่จะเห็นความสำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นอกจากนี้ภาคธุรกิจยังมีข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับปัจจัยข้อจำกัดอื่นๆ ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตของผู้ประกอบการธุรกิจ ในเรื่องเกี่ยวกับเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน ระบบการขนส่งโดยเฉพาะรถโดยสารไม่เพียงพอ สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์มีจำนวนลดลง ฤดูกาลท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกเช่น ห้องน้ำ บริเวณทิ้งขยะไม่ได้มาตรฐานตามสาธารณสุข ซึ่งปัจจัย สิ่งแวดล้อมนี้ จะมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชนเกิดแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่เป็นการพัฒนาการ

ท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ ดังนั้นภาคธุรกิจจำเป็นต้องเข้าใจในแนวคิดและพยายามไม่ทำลายสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวใหม่ที่พยายามหาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่ยังไม่เสื่อมโทรม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545, 11)

5.2.3 แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ คณะผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญจากผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1) แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ส่วนด้านที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างเห็นด้วย ได้แก่ ด้านการพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการวางแผนพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, 59) เป็นการสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และมีความเพลิดเพลินมากขึ้น มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มกิจกรรมโดยไม่สร้างผลกระทบด้านลบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมขี่ช้าง กิจกรรมพายเรือ เป็นต้น นอกจากนี้ วรรณภา วงษ์วานิช (2546, 147-148) ยังกล่าวถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า ต้องมีแนวทางการพัฒนาอย่างฉลาด รอบคอบ ระมัดระวัง ให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้นานที่สุดโดยไม่ทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้นแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนาของภาคธุรกิจโดยเฉพาะในด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการแก่นักท่องเที่ยว ให้ได้รับความพอใจต้องรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

2) แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า ภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นว่า อุปสรรคที่ส่งผลต่อการประกอบธุรกิจที่เกิดขึ้นในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ในเรื่องเกี่ยวกับถนนทรุดโทรมเสื่อมสภาพไม่เหมาะแก่การใช้งาน การขาดแคลนน้ำใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค กฎหมายและกฎระเบียบที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นกำหนดขึ้นเอื้อให้กับผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นคนในท้องถิ่นมากกว่าผู้ประกอบการที่ไม่ได้อยู่บนเกาะช้าง ระบบการกำจัดขยะขาดมาตรฐานด้านการสาธารณสุข ขาดแคลนทางเท้าที่จะสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม

สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หน่วยงานที่ดูแลอุทยานเก็บค่าบริการเข้าอุทยานในราคาแพงเกินความเป็นจริงโดยเฉพาะกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวและภาคธุรกิจรายได้ลดลงทำให้ไม่เพียงพอแก่รายจ่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรรณาวงษ์วานิช (2546, 136-138) ได้กล่าวถึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติทางด้านกายภาพซึ่งเกิดขึ้นเนื่องมาจากธุรกิจการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมด้านบริการที่นำรายได้มาสู่ประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในเรื่องเกี่ยวกับ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และปัญหามลภาวะเนื่องจากมีขยะและสิ่งปฏิกูลตามบริเวณแหล่งท่องเที่ยว แหล่งน้ำเน่าเสีย ชายหาดสกปรก ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม บังกะโล ร้านค้า และแหล่งชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว หรืออากาศเสีย เสียงรบกวนจากยานพาหนะ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อจิตใจในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญต่อผู้เข้าไปเยือน ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ และสิ่งก่อสร้างทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยเฉพาะในการเข้าครอบครองและใช้ประโยชน์ในที่สาธารณะ เช่น การใช้พื้นที่ป่าสงวนเพื่อสร้างสถานที่พักตากอากาศ การบุกรุกพื้นที่เกาะ ชายหาด และพื้นที่ป่า และแหล่งน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวอื่นๆ ปัญหาอาคารและสิ่งปลูกสร้าง เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้เกิดการก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทัศนียภาพเป็นอย่างมากโดยเป็นการทำลายสภาพธรรมชาติที่สวยงาม ทำให้ธรรมชาติขาดความกลมกลืน ภูมิทัศน์ที่เป็นเสน่ห์ตามธรรมชาติสูญหายไป และปัญหาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม ที่เกิดจากการพัฒนาบางอย่าง เช่น การถมที่ ถมทะเลยอมก่อให้เกิดการพังทลายของดิน เกิดตะกอนในแม่น้ำหรือทะเล เกิดการทำลายสภาพภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติได้ ซึ่งจากผลการวิจัยภาคธุรกิจได้เสนอข้อคิดเห็น และเสนอแนะแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทุกภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประชาชน ควรร่วมมือกันแก้ไขปัญหาจากอุปสรรคที่เกิดขึ้นบนพื้นที่เกาะช้าง โดยมีแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังนี้

1) การร่วมพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่สามารถรองรับระบบชุมชนที่มีการขยายตัวมากขึ้น เช่น ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะให้ได้มาตรฐาน และไม่ทำลายความสมดุลของระบบนิเวศในบริเวณแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

2) การให้การสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน เพื่อคอยช่วยตรวจสอบไม่ให้เกิดการลักลอบทำลายสิ่งแวดล้อมของนายทุน โดยจัดให้มีการฝึกอบรม หรือจัดทำสื่อเพื่อเผยแพร่ความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

3) การจัดให้มีการประชาสัมพันธ์รณรงค์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และการเผยแพร่ข้อมูลการให้บริการการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ถูกต้อง โดยจัดทำ คู่มือเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติแก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างถูกต้อง

4) การร่วมสนับสนุนในการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้ มาตรฐาน ตลอดจนพัฒนาไปยังบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญ นอกจากนั้นระบบการขนส่งบนพื้นที่เกาะช้างควรให้ภาคธุรกิจเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะรถบรรทุก และรับจ้างขนส่งทั่วไป ตลอดจนร่วมกำหนดมาตรการบทลงโทษให้ชัดเจนสำหรับผู้กระทำผิดหรือฝ่าฝืน

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ภาคธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวควรเข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจในการจัดทำแผนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพราะการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาในภาพรวมซึ่งจะทำให้ภาคธุรกิจเข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความรัก ความหวงแหนที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกัน

2. ระบบโครงสร้างพื้นฐานได้แก่ ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบการกำจัดขยะ ของสถานประกอบการภาคธุรกิจบางแห่งขาดมาตรฐานด้านสาธารณสุข ภาคธุรกิจควรร่วมมือกันในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถรองรับระบบชุมชนที่มีการขยายตัวมากขึ้น ตลอดจนการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง เช่น การจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะที่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบางแห่ง เช่น บริเวณชายหาด และทางเดินเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว พบว่ามีขยะบางส่วนถูกทิ้งไว้และบริเวณที่ทิ้งขยะไม่มีถังขยะรองรับเมื่อเดินผ่าน ซึ่งส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวดูด้อยค่าลงไม่น่า

เที่ยวชม ควรมีการติดป้ายประกาศห้ามทิ้งขยะบริเวณนั้น และปรับปรุงถังขยะให้มีฝาปิดชิด เพื่อเป็นการป้องกันรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิม

3. ภาคธุรกิจควรมีการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มากขึ้น โดยเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวเพิ่มขึ้น เช่น สถานประกอบการด้านที่พักควรมีการจัดกิจกรรมสันทนาการ กิจกรรมออกกำลังกายและกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ เป็นต้น หรือเพิ่มรายได้โดยวิธีการอื่นในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูท่องเที่ยว เช่น การจัดบริการอาหารและเครื่องดื่มในรูปของห้องอาหารหรือภัตตาคาร การจัดให้ใช้เป็นสถานที่ประชุมสัมมนา สำหรับหน่วยงานราชการหรือบริษัทเอกชน การจัดงานแสดงสินค้าต่างๆ เพื่อเป็นการลดปัญหาการการลดลงของรายได้ในช่วงระหว่างฤดูมรสุมของสถานประกอบการ

4. ภาคธุรกิจควรอาศัยความร่วมมือจากภาคีท่องเที่ยวร่วมกันในการป้องกันการให้บริการในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง โดยกำหนดให้มีการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว (Zoning) ตามลำดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวและกิจกรรมที่ยอมรับได้เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการและสร้างความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ด้วย ตลอดจนเป็นการลดความขัดแย้งระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวกับการใช้ประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งมีวิธีการโดยกำหนดสิ่งปลูกสร้างให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม กำหนดเขตการป้องกันกำจัดมลพิษ เช่น พื้นที่ให้บริการธุรกิจท่องเที่ยวให้สามารถพัฒนาสิ่งก่อสร้างอำนวยความสะดวกได้ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ส่วนเขตนันทนาการ โดยเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรจำกัดการเข้าไปสร้างสิ่งก่อสร้างอำนวยความสะดวก และมีการกำหนดมาตรการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน หรือให้มีการสร้างจุดชมทิวทัศน์ ห้องสุขา และภาชนะรองรับขยะให้เพียงพอ ส่วนเขตหวงห้ามไม่ควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเลย ถ้าจำเป็นควรจะมีน้อยที่สุดเพื่อมิให้เกิดผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

นอกจากนั้นภาคธุรกิจยังให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่ได้จากผลการวิจัยเกี่ยวกับอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ดังนี้

1. เนื่องจากการขาดแคลนทางเท้าที่จะสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยเฉพาะบริเวณริมชายหาด ดังนั้นจึงควรให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทางเท้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกและพึงพอใจ

2. ควรมีการปรับปรุงระบบคมนาคมโดยเฉพาะรถโดยสารที่ให้บริการแก่คนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวให้มีจำนวนเที่ยวมากขึ้นเนื่องจากไม่เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งในสภาพปัจจุบันรถโดยสารมีการรับส่งผู้โดยสารแน่นเกินอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ นอกจากนี้จำนวนรถที่ให้บริการมีน้อยจึงอาจส่งผลให้มีการขึ้นอัตราค่าโดยสารแพงเกินไปซึ่งเป็นการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการ นอกจากนี้ยังพบว่าถนนเสื่อมสภาพทรุดโทรมทำให้การเดินทางไม่สะดวก ดังนั้นภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมระบบการคมนาคมบนพื้นที่เกาะช้างโดยให้หน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการรับส่งผู้โดยสารเพิ่มมากขึ้น และปรับปรุงสภาพถนนโดยมีจำกัดจำนวนรถบรรทุกขนาดใหญ่เข้าพื้นที่ลดปริมาณการวิ่งเข้าออกภายในบริเวณเกาะช้าง เพื่อลดปัญหาการคมนาคมในพื้นที่และนักท่องเที่ยวสามารถเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดรวมถึงเขตพื้นที่เชื่อมโยงในระดับภูมิภาค เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของภาคธุรกิจในระดับภูมิภาค และระดับประเทศต่อไป
2. ควรศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการจัดการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืน
3. ควรศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อให้ได้ปัจจัยที่เหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเชิงพื้นที่และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับจังหวัดอื่นๆ ที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่คล้ายคลึงกัน

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. รายงานฉบับย่อสำหรับผู้บริหารโครงการศึกษาเพื่อจัดทำ
แผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549). การท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย. ม.ป.ท.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ข้อมูลการท่องเที่ยว 76 จังหวัด. <http://www.2tat.or.th>. ข้อมูล
วันที่ 2 พฤศจิกายน 2549.

กองวางแผนและโครงการ. (2540). เอกสารประกอบการวางแผนการท่องเที่ยว Amazing
Thailand 1998-1999. กรุงเทพฯ : กองวางแผนและโครงการ การท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย.

กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการด้าน
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

เกิตศิริ เจริญวิศาล และอำพร วิริยโกศล. (2542). แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่ง
ชาติตะรุเตา. สงขลา : ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2549). การตลาดบริการ Service Marketing. กรุงเทพฯ :
บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

ทวีวงศ์ ศรีบุรี. (2536). การศึกษาเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัด
ปราจีนบุรีและจังหวัดสระแก้ว. กรุงเทพฯ : สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2549). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ :
บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.

ปรีชา แดงโรจน์. (2544). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ :
ไฟว์ แอนด์ ไฟว์.

นฤนาท พุทธิไสย. (2541). ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการ
อนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถาน. ศึกษาเฉพาะกรณีโบราณสถานในบริเวณ
เกาะเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ สังคมศาสตร์
มหาบัณฑิต (สิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยมหิดล.

- นิคม จารุมณี. (2544). **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ยุพดี เสตพรพรรณ. (2548). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวไทย**. กรุงเทพฯ : พิเศษฐ์การพิมพ์.
- ยศ สันตสมบัติและคณะ. (2544). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการจัดการทรัพยากร**. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์นพบุรีการพิมพ์.
- ไพลินพันธุ์ สร้อยจาตุรนต์. (2538). **กลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแนวอนุรักษ์ในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ : กรณีศึกษาชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสถาบันราชภัฏเชียงใหม่**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิลชนก ดีอินทร์. (2546). **การส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก**. กรุงเทพฯ : สารนิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2547). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์.
- วินิจ วีรยางกูร. (2533). **การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วัชรวิ อินทรภูวศักดิ์. (2540). **เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและปฏิบัติงานต่อระบบการดำเนินงานการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์โรงพยาบาลรามธิบดี**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรรณนา วงษ์วานิช. (2546). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2549). **การวิจัยทางการตลาด**. กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมสาร จำกัด.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). **สังคมวิทยาการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร.(2545). **จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและปฏิบัติการ**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น จัดพิมพ์.
- สุขทัยธรรมมาธิราช. (2545). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจแหล่งท่องเที่ยว หน่วยที่ 1-7**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2542). **กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : ห.จ.ก. ทิพย์วิสุทธิ.
- _____. (2545). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. กรุงเทพฯ : หจก.ทิพย์วิสุทธิ.
- เสรี วงศ์ไพจิตร.(2534). **ท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สายพิณ ยิ้มอ่อน. (2548). **ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย**. ปทุมธานี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานสถิติจังหวัดตราด. **โครงการสำมะโนอุตสาหกรรม**. <http://www.trat.nso.go.th>. ข้อมูล ณ วันที่ 4 มกราคม 2550.
- สมชาย เตชะพรหมพันธุ์ และคณะ. (2545). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการการบริหาร และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติในภาคตะวันออก**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.),
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล และ ดลยา จาตุรงค์กุล. (2549). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ. (2546). **พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546**. กรุงเทพฯ : องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2538). **การบริหาร ทักษะ และการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- Cohen, J.M. and Uphof, N.T. (1980). "Participation's Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity" *World Development*. 8(3) : 219-222.
- Davis, Keith. (1972). **Human Behavior at work : Human Relation and Organizational Behavior**. (4th ed). McGraw-Hill Book Co.
- Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education**. New York : Dell Publishing Co.,Ltd.
- Hawkins, Del.I.and Other. (1998). **Customer Behavior**. (7th ed.). Boston:McGraw-Hill Co.
- McIntosh,Robert W.; Goeldner,Charles R.;& Ritchi,J.R.Brent. (1995). **Tourism : Princptle, Practices, Philosophies**.New York,
- Reece, Barry L and Rhonda Brandt. (1984). **Effective Human Relations in Organizations**. Boston : Houghton Mifflin Company.

Webster. (1983). *Waster's Desk Dictionary of the English language*. New Jersey :
Gramercy Books.

ภาคผนวก (Appendix)

ภาคผนวก ก

บทความการวิจัย

บทความการวิจัย

โครงการแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

Guidelines for the Participation of Business Sectors in Developing Sustainable Nature-based
Tourism Activities in Ko Chang Area, Ko Chang Sub-district, Trat Province

บุปผา พิกุลแก้ว

Bubpha Pigulkeaw

วชิราภรณ์ พัดเกิด

Wachiraporn Padkerd

วัชรพงษ์ พนิธำรง

Watcharapong Panittumrong

ปิย สุติสุสดี

Piya Sudisusadee

วิทยาลัยรัชต์ภาคย์

Rajapark College

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์ความร่วมมือ การสนับสนุนการพัฒนา ปัจจัย
ข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วม และแนวทางการแก้ไขปัญหาในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
อย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ ซึ่งมีวิธีการศึกษาโดยศึกษาจากการค้นคว้าตำรา เอกสารต่างๆ งานวิจัย และลงสำรวจ
พื้นที่ท่องเที่ยวบนเกาะช้างและบริเวณโดยรอบจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การจัดประชุม การ
สัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 205 ราย ได้แก่
ผู้ประกอบการนำเที่ยว ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึก และผู้ประกอบการด้าน
ที่พัก หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลมาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For
Windows ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ
ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีนำเสนอข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และบรรยายประกอบความเรียง
ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของ
ภาคธุรกิจในเรื่องความเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติพบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นด้วยว่ามีสภาพเป็น
ธรรมชาติสวยงามดึงดูดนักท่องเที่ยว ร้อยละ 96.1 และไม่เห็นด้วยต่อสภาพการมีเส้นทางคมนาคมสะดวก
ปลอดภัย เช่น ถนน ป้ายบอกทางถึงร้อยละ 78.5 และภาคธุรกิจเคยจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติจะเป็น
กิจกรรมเที่ยวน้ำตก ร้อยละ 70.7 และกิจกรรมที่ภาคธุรกิจจัดน้อยที่สุดคือ กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน

(โฮมสเตย์) เพียงร้อยละ 9.3 นอกจากนั้นภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีกระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการให้คำแนะนำและประสานงานติดต่อบริษัทนำเที่ยวให้พาลูกค้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 47.8 รองลงมาคือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ ร้อยละ 28.8 และการจัดบุคลากรให้บริการแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ ร้อยละ 23.4 ซึ่งมีผู้ประกอบการภาคธุรกิจส่วนน้อยที่ดำเนินการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยมีแนวทางดำเนินการตามขั้นตอนในเรื่องการวางแผน การกำหนดงบประมาณ การกำหนดบุคลากร การกำหนดวิธีการ วัสดุอุปกรณ์ และมีการประเมินผลการจัดทำกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ยังพบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ร้อยละ 52.7 ส่วนปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ และด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด ส่วนในด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมภาคธุรกิจเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อย โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น และช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกันในพื้นที่เกาะช้าง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยข้อจำกัดอื่น ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตของผู้ประกอบการธุรกิจเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน ระบบการขนส่งโดยเฉพาะรถโดยสารไม่เพียงพอ สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์มีจำนวนลดลง สภาพแวดล้อมทางภูมิอากาศที่เป็นช่วงมรสุม สิ่งอำนวยความสะดวกเช่น ห้องน้ำ นอกจากนี้ยังพบว่าภาคธุรกิจมีความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างในระดับค่อนข้างเห็นด้วย โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนด้านที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างเห็นด้วย ได้แก่ ด้านการพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภาคธุรกิจมีแนวทางการแก้ไขปัญหาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง โดยให้มีการกำหนดแผนงาน ประจำปีในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐานตลอดจนพัฒนาไปยังบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญ ให้มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อม พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติ การร่วมประชาสัมพันธ์รณรงค์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เป็นที่รู้จัก และมีการจัดระบบการควบคุมดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมมากที่สุด

Abstract

The purposes of this research were to study the cooperation of the limited factors in the section of tourism-business development, and to study the approaches for solving problems in order to sustain the nature-based activities. Researching methods are questionnaires, text books, researches, documents, brochures, filed-study-survey, observation, meeting, in-depth interview, and

a focus group on 205 business sectors related to culinary for tourism in Ko Chang Area. The qualitative data was analyzed by using percentage, \bar{x} , S.D., and SPSS for Windows program (a program used to analyze data by using statistical method). The information are to be presented in content analysis and presentation. The results of this study are as followed ; The cooperating situation for sustainable nation-based tourism activities in Chang Island, 96.1% agreed with the beauty of Ko Chang Area's environment and 78.5% disagreed with means of communication, i.e. roads, traffic signs in Ko Chang Area. The tourism activities section in Ko Chang Area likes to travel to waterfall for 70.7%. The home stay was the least popular with only 9.3% of interested people. Forty-seven point eight percents had high co-operation to introduce tourists to participate in activities and to introduce the tourism companies to bring their tourists to scenic points at Ko Chang Area. Only 28.8% of tourists had used the tourist service center. The service sectors related to accommodating tourists such as the pick up service, budgeting the costs, the uses of equipments, and improving and developing in activities had added up to 23.4%. Most of the Private tourist sections (52.7 %) never participate in any training on natural-based activities. The limited factors to cooperate the improvement of the activities to sustain nature-based tourism in Ko Chang Area. Most of the private tourism section agreed on the opinion about the state policies and sociological environment to be the least to considered, especially in the leadership of the tourism, and the length of time to improve the sustainability of natural-based activities. Other than stated above, there are other limited factors such as folkways of company, under-standard local roads (dangerous pathways), transportation system (not enough cars, buses), weather (storm, and other natural disasters), and other accommodating systems (dirty restrooms). The private sectors is almost in the agreeable stage in co-operating in the development of the activities to sustain nature-based tourism at Ko Chang Area, especially in developing the scenic areas and accommodating services, the policies about activities nature-based tourism, and lastly the tourism targets. The private tourism sectors have approached and participated in solving all the problems, and encourages to develop the sustainable nature-based tourism activities in Ko Chang Area. They will be having an annual plan to develop the sustainable nature-based tourism activities Ko Chang Area. They will improve the local roads to up to standard and use laws for controlling, saving, and taking care of the environment around Ko Chang Area. They will co-operate to develop all convenient systems and develop all natural basic constructors in the area. They will cooperate to promote Ko Chang Area to be well known. They will support activities for saving resources as the natural-based approach.

คำนำ

เกาะช้าง มีพื้นที่ทั้งสิ้น 429 ตารางกิโลเมตร อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของแหลมงอบ จังหวัดตราด อยู่ห่างจากชายฝั่งประมาณ 8 กิโลเมตร ยาวจากเหนือลงมาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 30 กิโลเมตร และมีหมู่เกาะบริวารอีกกว่า 52 เกาะ ซึ่งเกาะช้างเป็นเกาะที่ใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศรองจากเกาะภูเก็ต สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนและป่าดงดิบร้อนชื้นซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารและน้ำตกที่สวยงาม มีแหล่ง ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจหลายแห่ง นอกจากนี้จะมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและหาดทรายแล้ว ยังมีวิถีชีวิตชาวบ้าน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่น่าสนใจศึกษา เป็นอย่างยิ่ง จากความสำคัญของหมู่เกาะช้างและสภาพความพร้อมทั้งด้านผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและ สภาพภูมิประเทศของเกาะช้างที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้เพิ่มมากขึ้นบนเกาะช้าง ประกอบกับรัฐมนตรีนโยบายในการสนับสนุนฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ เกาะช้าง ให้ดำรงคุณค่าและมีความยั่งยืน และสามารถพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษสู่ระดับสากล คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ความร่วมมือ และปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวมทั้งเพื่อพัฒนาแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุน และแก้ไขปัญหาในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับคือทำให้ทราบถึงสถานการณ์ความร่วมมือสามารถกำหนดปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจ ในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการกำหนดกรอบแนวทางเพื่อเปิดโอกาสให้ภาคธุรกิจ เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหาในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนให้เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการทำแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง และสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็น ฐานข้อมูลในโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัด นบูรพา (เกาะช้าง) ต่อไป

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1.1 แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (structure interview) เพื่อใช้เก็บข้อมูล เชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัย ได้กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก (in-depth interview) โดยประเด็นคำถามกำหนดให้ ครอบคลุมทุกตัวแปรที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปเกี่ยวกับ สถานการณ์ ความร่วมมือในการสนับสนุน กิจกรรมการท่องเที่ยว แนวทางการแก้ไขปัญหาการเข้าไปมีส่วนร่วม ในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ของภาคธุรกิจ

1.2 แบบสอบถาม (questionnaire) เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามสำหรับภาคธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ประกอบด้วยผู้ประกอบการนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว ผู้ประกอบการด้านที่พัก ผู้ประกอบการร้านอาหาร และผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึก แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบปลายปิด (close-end) แบบมีให้เลือก 2 คำตอบ (dichotomous choices) แบบมีให้เลือกหลายคำตอบ (multiple choices) และแบบปลายเปิด (open-end) ลักษณะของข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ประเภทของสถานประกอบการ การดำเนินกิจการในปัจจุบัน ลูกค้าที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และช่วงระหว่างเดือนที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อมูลสถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบปลายปิด (close-end) แบบมีให้เลือกหลายคำตอบ (multiple choices) และแบบปลายเปิด (open-end) เป็นข้อคำถามความเห็นเกี่ยวกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว กระบวนการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว แนวทางดำเนินการตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการเคยเข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง ลักษณะคำถามเป็นแบบ Likert scale ซึ่งใช้มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale method) โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (interval scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ประกอบไปด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ การบริหารจัดการของภาคธุรกิจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม

ตอนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ ลักษณะคำถามเป็นแบบ Likert scale ซึ่งใช้มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale method) โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (interval scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ประกอบไปด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ตอนที่ 5 ข้อมูลสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ มีลักษณะเป็นแบบแบบปลายเปิด (open-end)

1.3 การบันทึกข้อมูลภาคสนาม โดยใช้เทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูปโดยคณะผู้วิจัยใช้สำหรับเก็บบันทึกข้อมูลเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนและเพื่อทบทวนความเข้าใจระหว่างวิเคราะห์ข้อมูล และใช้ภาพถ่ายเพื่อช่วยให้เห็นสภาพของพื้นที่อย่างชัดเจน

2. วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ครั้งนี้คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลจากตำรา

เอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (document research) รวมทั้งศึกษาภาคสนาม โดยวิธีสำรวจ (survey research) พื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ตลอดจนสอบถามความคิดเห็นกับกลุ่มตัวอย่าง

3. กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สัมภาษณ์เบื้องต้น โดยการจัดประชุมกลุ่มนำเสนอโครงการ กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรส่วนท้องถิ่น ประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด โดยจัดประชุม ณ ศาลากลางจังหวัดตราด เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นภาคธุรกิจ ระหว่างวันที่ 6-10 พฤศจิกายน 2549 ทำให้ได้ข้อมูลสถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนของทุกภาคส่วนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเบื้องต้น และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการวิจัย และสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3.2 ดำเนินการเก็บข้อมูลสถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างเบื้องต้น ในช่วงเดือนกันยายน-พฤศจิกายน 2549 คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตการณ์ (observation) และสัมภาษณ์เชิงลึก (interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง ระหว่างวันที่ 24-28 ตุลาคม 2549 และระหว่างวันที่ 6-10 พฤศจิกายน 2549 โดยกำหนดพื้นที่ที่จะสังเกตการณ์ ศึกษาเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ที่ทำการศึกษา และสังเกตการณ์สภาพต่างๆ ตั้งแต่การเดินทาง ลักษณะทางกายภาพทั้งทางธรรมชาติ การบริหารจัดการ รวมทั้งการให้บริการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง

3.3 เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (questionnaire) ในช่วงเดือนธันวาคม 2549-กุมภาพันธ์ 2550 ดำเนินการโดยติดต่อประสานงานกับผู้ดูแลพื้นที่นั้นๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแจ้งวิธีการเก็บข้อมูลแก่ผู้ช่วยนักวิจัยในการเข้าไปเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามกับกลุ่มประชากรตัวอย่างในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 205 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.0 โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงระยะเวลา ดังนี้ ช่วงระหว่างวันที่ 25-29 ธันวาคม 2549 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ จากกลุ่มตัวอย่าง ได้จำนวนแบบสอบถามกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว จำนวน 27 ชุด กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจด้านที่พัก จำนวน 78 ชุด กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร จำนวน 19 ชุด และกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจร้านขายของที่ระลึก จำนวน 8 ชุด รวมแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาทั้งสิ้น จำนวน 132 ชุด คิดเป็นร้อยละ 64.39 จากจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 205 ฉบับ หลังจากนั้นจึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามพบว่ามีความสมบูรณ์จำนวน 132 ชุด และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ภาคธุรกิจที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจด้านที่พัก จำนวน 3 ราย ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 3 ราย และผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึกจำนวน 2 ราย และผู้ประกอบการนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว จำนวน 1 ราย รวมผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 9 ราย ช่วงระหว่างวันที่ 7-11 กุมภาพันธ์ 2550 ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ในส่วนที่เหลือ จำนวน 73 ชุด ดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยผู้ช่วยนักวิจัย ได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 57 ชุด คิดเป็นร้อยละ 78.08 และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่เหลือคือ ผู้ประกอบการร้านจำหน่ายของที่ระลึกจำนวน 1 ราย และผู้ประกอบการนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว จำนวน 2 ราย รวมผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 3 ราย ช่วงระหว่างวันที่ 9-13

มีนาคม 2550 ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามในส่วนตัวเหลือ จำนวน 16 ชุด โดยดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยคณะวิจัยได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 16 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.0 และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ภาคธุรกิจและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมโดยการเข้าร่วมประชุมกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นและภาคธุรกิจ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) มีสถิติดังนี้

4.1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายลักษณะข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประเภทของสถานประกอบการ การดำเนินกิจการในปัจจุบัน ลูกจ้างที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และช่วงระหว่างเดือนที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากที่สุด และตอนที่ 2 ข้อมูลสถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ความเห็นเกี่ยวกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ กระบวนการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมตามขั้นตอน และการเคยเข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

4.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้ในการอธิบายลักษณะข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย นโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ การบริหารจัดการของภาคธุรกิจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม และตอนที่ 4 แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของภาคธุรกิจ ประกอบด้วย การวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

4.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายลักษณะข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย นโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ การบริหารจัดการของภาคธุรกิจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม และตอนที่ 4 แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ของภาคธุรกิจ ประกอบด้วย การวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการอธิบายข้อมูลจากการสัมภาษณ์ภาคธุรกิจเกี่ยวกับ สถานการณ์ ความร่วมมือในการสนับสนุน สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง และนำเสนอข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยจัดเป็นหมวดหมู่ของข้อความหรือกรอบการสัมภาษณ์ และนำเนื้อหามาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบการวิจัยหลังจากนั้นจึงนำมาบรรยายประกอบความเรียง

ผลการศึกษา

การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ผลการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีลักษณะการเนินกิจการเป็นของตนเอง ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการเป็นชาวต่างประเทศมากกว่าชาวไทย ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 20,001-40,000 บาท ช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากที่สุดคือช่วงระหว่างเดือน ตุลาคม-ธันวาคม

สถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจในเรื่องความเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติพบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นด้วยว่ามีสภาพเป็นธรรมชาติสวยงามดึงดูดนักท่องเที่ยว และไม่เห็นด้วยต่อสภาพการมีเส้นทางคมนาคมสะดวกปลอดภัย เช่น ถนน ป้ายบอกทาง และส่วนใหญ่เคยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในกิจกรรมเที่ยวน้ำตก และกิจกรรมที่จัดน้อยที่สุดคือ กิจกรรมพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) ซึ่งกระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการให้คำแนะนำและประสานงานติดต่อบริษัทนำเที่ยวให้พาลูกค้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว มีภาคธุรกิจเพียงบางส่วนซึ่งเป็นส่วนน้อยที่มีแนวทางดำเนินการตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในเรื่องการวางแผน การกำหนดงบประมาณ การกำหนดบุคลากร การกำหนดวิธีการ วัสดุอุปกรณ์ การประเมินผลการจัดทำกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ยังพบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง

ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง พบว่า ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ และด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด ส่วนในด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ภาคธุรกิจเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อย โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น และช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกันในพื้นที่เกาะช้าง นอกจากนั้นยังมีข้อเสนอแนะที่เป็นปัจจัยข้อจำกัดอื่นๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ในเรื่องเกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตของผู้ประกอบธุรกิจ เช่น การไม่ได้รับความเป็นธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และระเบียบที่ผู้บริหารส่วนท้องถิ่นกำหนดขึ้นโดยเฉพาะภาคธุรกิจภายนอกที่เข้ามาลงทุน เส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน ระบบการขนส่งโดยเฉพาะรถโดยสารไม่เพียงพอ สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์มีจำนวนลดลง สภาพแวดล้อมทางภูมิอากาศที่เป็นช่วงมรสุม สิ่งอำนวยความสะดวกเช่น ห้องน้ำ บริเวณทิ้งขยะ น้ำ เป็นต้น

แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง พบว่าภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความเห็นโดยรวมในระดับค่อนข้างเห็นด้วย โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เห็นด้วยมากที่สุด รองลงมาค่อนข้างเห็นด้วยในด้านการพัฒนาการ

ให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

แนวทางการแก้ไขปัญหาในการเข้าไปมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในระดับสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง จากการสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามพบว่า ภาคธุรกิจเห็นว่าควรให้มีการกำหนดแผนงานประจำปีในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ให้มีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐานตลอดจนพัฒนาไปยังบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญ ให้มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อม พัฒนาล้างอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติ การร่วมประชาสัมพันธ์ องค์กรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เป็นที่รู้จัก และมีการจัดระบบการควบคุมดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมมากที่สุด

อภิปรายผลการศึกษา

1. สถานการณ์ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ คณะผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญจากผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าภาคธุรกิจที่เข้ามาลงทุนบนพื้นที่เกาะช้างส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่และมีจำนวนน้อยที่เคยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งกระบวนการในการรวมกิจกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นการให้คำแนะนำและประสานงานติดต่อบริษัทนำเที่ยวให้พาลูกค้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และจะให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางอ้อม คือ การให้บริการด้านที่พัก ด้านนำเที่ยว ด้านร้านอาหาร และด้านร้านอาหารของที่ระลึก และการมีส่วนร่วมในการการรักษาสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การรักษาความสะอาด การปฏิบัติตามกฎระเบียบในการรักษาสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ตนเองรับผิดชอบ ภาคธุรกิจมีกระบวนการจัดการระบบการบริหารจัดการการในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวโดยการกำหนดกฎเกณฑ์นโยบาย มาตรการ ระเบียบปฏิบัติต่างๆ แก่ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตลอดจนการเสริมสร้างพัฒนาอาชีพการจัดการท่องเที่ยวโดยการสนับสนุนส่งเสริม พัฒนาอาชีพให้กับบุคลากรในท้องถิ่นในการให้บริการการท่องเที่ยวโดยการจ้างแรงงานในท้องถิ่นให้เข้ามาทำงานในสถานประกอบการ เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น และเป็นการปลูกฝังให้บุคคลเห็นถึงคุณค่าของการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ในด้านการให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาคธุรกิจได้เล็งเห็นความสำคัญของการให้บริการเสริมแก่นักท่องเที่ยวสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในการอำนวยความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุดนอกเหนือจากการเข้าไปใช้บริการกิจกรรมท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง และได้ผลตอบแทนจากการดำเนินกิจการมากขึ้นตามมาด้วย ซึ่งแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, 20) กล่าวถึง การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการพัฒนาธุรกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของ

นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่ง องค์ประกอบของธุรกิจท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจอาหารและบันเทิง ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ และธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก ดังนั้นการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวจึงต้องพัฒนาทั้งปริมาณคุณภาพ และการออกแบบให้กลมกลืนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ธุรกิจท่องเที่ยวมีความยั่งยืน แต่เนื่องจากการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวมักถือกำไรสูงสุดเป็น เป้าหมายหลัก ทำให้ขัดต่อการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพราะผู้ประกอบการท่องเที่ยวมักจะพยายามลดค่าใช้จ่ายของตนเพื่อหวังกำไรสูงสุด โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

1.2 ภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมรับการอบรมเกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าภาคธุรกิจที่เข้ามาดำเนินกิจการเกี่ยวกับการให้บริการท่องเที่ยวมีมาตรฐานในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ต่ำอยู่แล้ว และมีงบประมาณที่เพียงพอในการสนับสนุนให้พนักงานได้รับการอบรมพนักงานเกี่ยวกับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้เกิดความพึงพอใจและประทับใจในการให้บริการได้อย่างสม่ำเสมอ และเป็นการสร้างจิตสำนึกให้นุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติในท้องถิ่น โดยเฉพาะภาคธุรกิจที่ให้บริการด้านที่พักที่มีจำนวนมากที่สุดและเป็นกลุ่มที่สร้างรายได้ส่วนใหญ่ในเกาะช้าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตต์ตั้งวัฒนา (2548,19) เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้แก่มวลชนทุกฝ่าย ซึ่งในการพัฒนาต้องมีแนวคิดที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งวิธีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ อาทิ การฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวพบเห็น การเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการจัดให้มีนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตามบริเวณจุดท่องเที่ยวต่างๆ การจัดเส้นทางเดินเท้าที่ให้บริการในการเรียนรู้ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน

2. ปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ คณะผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญจากผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย พบว่า ในด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย/ กฎเกณฑ์ที่กำหนดจากหน่วยงานภาครัฐ และระบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อย ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดภายนอกที่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบังคับใช้กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ในท้องถิ่นอาจมีการลดหย่อนต่อบุคคลบางกลุ่มโดยเฉพาะกับกลุ่มภาคธุรกิจที่เป็นคนในพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งการบังคับใช้เฉพาะกลุ่มบุคคลจะแตกต่างกันไปตามสาขาอาชีพโดยเฉพาะภาคธุรกิจซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งภาคธุรกิจในพื้นที่เกาะช้างส่วนใหญ่เป็นบุคคลภายนอกพื้นที่เข้ามาลงทุนประกอบกิจการเกี่ยวกับการให้บริการการท่องเที่ยวซึ่งปัจจุบันมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายจึงเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานของภาคธุรกิจให้ถูกต้องเหมาะสมไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสาธารณะ หรือส่งผลต่อสภาวะการท่องเที่ยว ดังนั้น

กฎหมายจึงมีบทบาทสำคัญในการควบคุมการใช้ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545,12)

2.2 ในด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจ ผลการวิจัย พบว่า ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคม เช่น ถนน ป้ายบอกทาง ภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับปานกลางที่ส่งผลกระทบต่อ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ถึงแม้ปัจจัยเกี่ยวกับเส้นทางคมนาคมจะเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการของภาคธุรกิจแต่ก็ส่งผลกระทบต่อพัฒนา รูปแบบการให้บริการท่องเที่ยวโดยเฉพาะระบบการให้บริการขนส่งแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความประทับใจ เพราะการมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกเพื่อเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเดินทางกลับมาใช้บริการทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิต ตั้งวัฒนา (2548, 118) ได้กล่าวถึงการพัฒนาสู่การขนส่งแบบยั่งยืนโดยผู้ประกอบการธุรกิจ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทต้องร่วมมือกันในการพัฒนาการให้บริการของตนเองแก่นักท่องเที่ยว อย่างประทับใจ ขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย โดยใช้ยานพาหนะ ที่มีเครื่องยนต์ใช้เชื้อเพลิงที่ก่อมลพิษทางอากาศน้อยที่สุด และใช้อย่างประหยัด ไม่ใช้ยานพาหนะที่มีเครื่องยนต์เสียงดังเกินควร และต้องป้องกันไม่ให้น้ำมันเชื้อเพลิงรั่วไหลอันก่ออันตรายและมลภาวะขึ้นโดยเฉพาะ มลภาวะทางน้ำซึ่งเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตทางน้ำ

2.3 ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า ภาคธุรกิจส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือ ผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่เกาะช้างและช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกันใน พื้นที่เกาะช้าง ภาคธุรกิจเห็นว่าเป็นปัจจัยข้อจำกัดในระดับน้อยซึ่งถือว่ายังเป็นข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานภาพของภาค ธุรกิจที่เข้ามาดำเนินกิจการส่วนใหญ่ประกอบกิจการเพื่อแสวงหากำไรเป็นสำคัญ และมีลูกค้าเข้ามาใช้บริการ จำนวนมาก จึงต้องคอยให้บริการลูกค้าก่อนที่จะเห็นความสำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นอกจากนั้นภาคธุรกิจยังมีข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับปัจจัย ข้อจำกัดอื่นๆ ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตของผู้ประกอบการธุรกิจ ในเรื่องเกี่ยวกับเส้นทาง เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน ระบบการขนส่งโดยเฉพาะรถโดยสารไม่เพียงพอ สภาพแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติที่สมบูรณ์มีจำนวนลดลง ฤดูกาลท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกเช่น ห้องน้ำ บริเวณทิ้งขยะไม่ได้ มาตรฐานตามสาธารณสุข ซึ่งปัจจัยสิ่งแวดล้อมนี้จะมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ ท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชนเกิดแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่เป็นการ พัฒนาการท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ ดังนั้นภาคธุรกิจจำเป็นต้อง เข้าใจในแนวคิดและพยายามไม่ทำลายสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่พยายามหาแหล่ง ท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่ยังไม่เสื่อมโทรม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545,11)

3. แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ คณะผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญจากผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

3.1 แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ส่วนด้านที่ภาคธุรกิจมีความคิดเห็นในระดับค่อนข้างเห็นด้วย ได้แก่ ด้านการพัฒนาการให้บริการ สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, 59) เป็นการสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และมีความเพลิดเพลินมากขึ้น มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มกิจกรรมโดยไม่สร้างผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมขี่ช้าง กิจกรรมพายเรือ เป็นต้น นอกจากนี้ วรรณภา วงษ์วานิช (2546, 147-148) ยังกล่าวถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า ต้องมีแนวทางการพัฒนาอย่างฉลาด รอบคอบ ระมัดระวัง ให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสามารถธำรงรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้นานที่สุดโดยไม่ทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้นแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนาของภาคธุรกิจ โดยเฉพาะในด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการแก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพอใจต้องรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

3.2 แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า ภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นว่าอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อประกอบธุรกิจที่เกิดขึ้นในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ในเรื่องเกี่ยวกับถนนทรุดโทรมเสื่อมสภาพไม่เหมาะแก่การใช้งาน การขาดแคลนน้ำใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค กฎหมายและกฎระเบียบที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นกำหนดขึ้นเอื้อให้กับผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นคนในท้องถิ่นมากกว่าผู้ประกอบการที่ไม่ได้อยู่บนเกาะช้าง ระบบการกำจัดขยะมาตรฐานด้านการสาธารณสุข ขาดแคลนทางเท้าที่จะสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หน่วยงานที่ดูแลอุทยานเก็บค่าบริการเข้าอุทยาน ในราคาแพงเกินความเป็นจริงโดยเฉพาะกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยว และภาคธุรกิจรายได้ลดลงทำให้ไม่เพียงพอแก่รายจ่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรรณภา วงษ์วานิช (2546, 136-138) ได้กล่าวถึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติทางด้านกายภาพซึ่งเกิดขึ้นเนื่องมาจากธุรกิจการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมด้านบริการที่นำรายได้มาสู่ประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ในเรื่องเกี่ยวกับ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และปัญหามลภาวะเนื่องจากมีขยะและสิ่งปฏิกูลตามบริเวณแหล่งท่องเที่ยว แหล่งน้ำเน่าเสีย ชายหาดสกปรก ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม บังกะโล ร้านค้า และแหล่งชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว หรืออากาศเสีย เสียรบกวนจากยานพาหนะ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อจิตใจในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญต่อผู้เข้าไปเยือน ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ และสิ่งก่อสร้างทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยเฉพาะในการเข้าครอบครองและใช้ประโยชน์ในที่สาธารณะ เช่น การใช้พื้นที่ป่าสงวนเพื่อสร้างสถานที่พักตากอากาศ การบุกรุกพื้นที่เกาะ ชายหาด และพื้นที่ป่าและแหล่งน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยวอื่น ๆ ปัญหาอาคารและสิ่งปลูกสร้าง เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้เกิดการก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่ง

ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทัศนียภาพเป็นอย่างมากโดยเป็นการทำลายสภาพธรรมชาติที่สวยงาม ทำให้ธรรมชาติขาดความกลมกลืน ภูมิทัศน์ที่เป็นเสน่ห์ตามธรรมชาติสูญหายไป และปัญหาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม ที่เกิดจากการพัฒนาบางอย่าง เช่น การถมที่ ถมทะเลย้อมก่อให้เกิดการพังทลายของดิน เกิดตะกอนในแม่น้ำหรือทะเล เกิดการทำลายสภาพภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติได้ ซึ่งจากผลการวิจัยภาคธุรกิจได้เสนอข้อคิดเห็น และเสนอแนะแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทุกภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประชาชน ควรร่วมมือกันแก้ไขปัญหาจากอุปสรรคที่เกิดขึ้นบนพื้นที่เกาะช้าง โดยมีแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

- 1) การร่วมพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่สามารถรองรับระบบชุมชนที่มีการขยายตัวมากขึ้น เช่น ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะให้ได้มาตรฐาน และไม่ทำลายความสมดุลของระบบนิเวศในบริเวณแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- 2) การให้การสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน เพื่อคอยช่วยตรวจสอบไม่ให้เกิดการลักลอบทำลายสิ่งแวดล้อมของนายทุน โดยจัดให้มีการฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว
- 3) การจัดให้มีการประชาสัมพันธ์รณรงค์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และการเผยแพร่ข้อมูลการให้บริการการท่องเที่ยว ธรรมชาติที่ถูกต้อง โดยจัดทำแนวทางปฏิบัติคู่มือแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างถูกต้อง
- 4) การร่วมสนับสนุนในการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้ มาตรฐาน ตลอดจนพัฒนาไปยังบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญ นอกจากนั้นระบบการขนส่งบนพื้นที่เกาะช้างควรให้ภาคธุรกิจเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะรถบรรทุกและรับจ้างขนส่งทั่วไป ตลอดจนร่วมกำหนดมาตรการบดทลงโทษให้ชัดเจนสำหรับผู้กระทำผิดหรือฝ่าฝืน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ภาคธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวควรเข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจในการจัดทำแผนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพราะการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาในภาพรวมซึ่งจะทำให้ภาคธุรกิจเข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความรัก ความหวงแหนที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกัน
2. ระบบโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบการกำจัดขยะ ของสถานประกอบการภาคธุรกิจบางแห่งขาดมาตรฐานด้านสาธารณสุข ภาคธุรกิจควรร่วมมือกันในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและ

โครงสร้างพื้นฐานที่สามารถรองรับระบบชุมชนที่มีการขยายตัวมากขึ้น ตลอดจนการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง เช่น การจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะที่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบางแห่ง เช่น บริเวณชายหาด และทางเดินเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว พบว่ามีขยะบางส่วนถูกทิ้งไว้และบริเวณที่ทิ้งขยะไม่มีติดชิดสิ่งกีดขวางเมื่อเดินผ่าน ซึ่งส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวด้วยค่าลงไม่น่าเที่ยวชม ควรมีการติดป้ายประกาศห้ามทิ้งขยะบริเวณนั้น และปรับปรุงถังขยะให้มีฝาปิดชิด เพื่อเป็นการป้องกันรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิม

3. ภาครัฐควรมีการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มากขึ้น โดยเน้น รูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวเพิ่มขึ้น เช่น สถานประกอบการด้านที่พักควรมีการจัดกิจกรรมสันตนาการ กิจกรรมออกกำลังกายและกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ เป็นต้น หรือเพิ่มรายได้โดยวิธีการอื่นในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูท่องเที่ยว เช่น การจัดบริการอาหารและเครื่องดื่มในรูปของห้องอาหารหรือภัตตาคาร การจัดให้ใช้เป็นสถานที่ประชุมสัมมนาสำหรับหน่วยงานราชการหรือบริษัทเอกชน การจัดงานแสดงสินค้าต่างๆ เพื่อเป็นการลดปัญหาการการลดลงของรายได้ในช่วงระหว่างฤดูมรสุมของสถานประกอบการ

4. ภาครัฐควรรักษาความร่วมมือจากภาคีท่องเที่ยวร่วมกันในการป้องกันการให้บริการในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง โดยกำหนดให้มีการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว (Zoning) ตามลำดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวและกิจกรรมที่ยอมรับได้เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการและสร้างความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ด้วย ตลอดจนเป็นการลดความขัดแย้งระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวกับการใช้ประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งมีวิธีการโดยกำหนดสิ่งปลูกสร้างให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม กำหนดเขตการป้องกันกำจัดมลพิษ เช่น พื้นที่ให้บริการธุรกิจท่องเที่ยวให้สามารถพัฒนาสิ่งก่อสร้างอำนวยความสะดวกได้ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ส่วนเขตนันทนาการ โดยเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรจำกัดการเข้าไปสร้างสิ่งก่อสร้างอำนวยความสะดวก และมีการกำหนดมาตรการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน หรือให้มีการสร้างจุดชมทิวทัศน์ หองสุขา และภาชนะรองรับขยะให้เพียงพอ ส่วนเขตหวงห้ามไม่ควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเลย ถ้าจำเป็นควรจะมีน้อยที่สุดเพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

นอกจากนี้ภาครัฐก็ยังให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่ได้จากผลการวิจัยเกี่ยวกับอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ดังนี้

1. เนื่องจากการขาดแคลนทางเท้าที่จะสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยเฉพาะบริเวณริมชายหาด ดังนั้นจึงควรให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทางเท้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกและพึงพอใจ

2. ควรมีการปรับปรุงระบบคมนาคมโดยเฉพาะรถโดยสารที่ให้บริการแก่คนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวให้มีจำนวนเที่ยวมากขึ้นเนื่องจากไม่เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งในสภาพปัจจุบันรถโดยสารมีการรับส่งผู้โดยสารแน่นเกินอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ นอกจากนั้นจำนวนรถที่ให้บริการมีน้อยจึงอาจส่งผลให้มีการขึ้นอัตราค่าโดยสารแพงเกินไปซึ่งเป็นการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการ นอกจากนี้ยังพบว่า

ถนนเสื่อมสภาพทรุดโทรมทำให้การเดินทางไม่สะดวก ดังนั้นภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมระบบการคมนาคมบนพื้นที่เกาะช้างโดยให้หน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการรับส่งผู้โดยสารเพิ่มมากขึ้น และปรับปรุงสภาพถนนโดยมีจำกัดจำนวนรถบรรทุกขนาดใหญ่เข้าพื้นที่ลดปริมาณการวิ่งเข้าออกภายในบริเวณเกาะช้าง เพื่อลดปัญหาการคมนาคมในพื้นที่และ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดรวมถึงเขตพื้นที่เชื่อมโยงในระดับภูมิภาค เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของภาคธุรกิจในระดับภูมิภาค และระดับประเทศต่อไป
2. ควรศึกษามลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการจัดการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืน
3. ควรศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อให้ได้ปัจจัยที่เหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเชิงพื้นที่และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับจังหวัดอื่นๆ ที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่คล้ายคลึงกัน

บรรณานุกรม

- กองวางแผนและโครงการ. (2540). เอกสารประกอบการวางแผนการท่องเที่ยว Amazing Thailand 1998-1999. กรุงเทพฯ : กองวางแผนและโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- ยุพดี เสตพรณ. (2548). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวไทย. กรุงเทพฯ : พิเศษการพิมพ์.
- นิคม จารุมณี. (2544). การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์ จำกัด.
- วรรณนา วงษ์วานิช. (2546). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุโขทัยธรรมาริราช. (2545). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจแหล่งท่องเที่ยว หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2542). กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ห.จ.ก. ทิพย์วิสุทธิ.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ. (2546). พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ : องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ซึ่งผู้ใช้งานวิจัยโดยเฉพาะภาคธุรกิจที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้างสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าสถานประกอบการภาคธุรกิจโดยเฉพาะด้านที่พักมีการดำเนินการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย และระบบการกำจัดขยะไม่ได้มาตรฐานไม่ถูกสุขลักษณะ ดังนั้นภาคธุรกิจด้านที่พักควรมีการดำเนินการสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย และระบบกำจัดขยะให้ได้มาตรฐาน และไม่ทำลายความสมดุลของระบบนิเวศในบริเวณแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

2. ในด้านการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน จากผลการวิจัยพบว่ามีผู้ประกอบการที่เป็นภาคธุรกิจเพียงส่วนน้อยที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติโดยตรง แต่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวทางอ้อม โดยเฉพาะในเรื่องการให้บริการเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวให้เกิดความสะดวกรบายนอกเหนือจากการร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การให้บริการด้านที่พัก บริการร้านอาหาร บริการขนส่ง หรือบริการขายของที่ระลึก เป็นต้น ดังนั้นแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของภาคธุรกิจจึงเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมเกี่ยวกับการเฝ้าระวัง ดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยว โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ชุมชนส่วนท้องถิ่น เพื่อคอยช่วยตรวจสอบไม่ให้เกิดการลักลอบทำลายสิ่งแวดล้อมจากนายทุน โดยการรณรงค์ เผยแพร่ความรู้ในการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้ทรงคุณค่าตลอดไป

3. ภาคธุรกิจควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์รณรงค์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และการเผยแพร่ข้อมูลการให้บริการการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ถูกต้อง โดยจัดทำคู่มือเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนตลอดจนนักท่องเที่ยวให้มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างถูกวิธี

4. ภาคธุรกิจควรอาศัยความร่วมมือจากภาคีท่องเที่ยวร่วมกันในการป้องกันการให้บริการในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง โดยกำหนดให้มีการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว (Zoning) ตามลำดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวและกิจกรรมที่ยอมรับได้เพื่อควบคุม กิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังเป็น

การประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการและสร้างความสะอาดแก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ด้วย ตลอดจนเป็นการลดความขัดแย้งระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวกับการใช้ประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้างให้เกิดความยั่งยืน โดยใช้วิธีการกำหนดสิ่งปลูกสร้างให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม กำหนดเขตการป้องกันกำจัดมลพิษ เช่น พื้นที่ให้บริการธุรกิจท่องเที่ยวให้สามารถพัฒนาสิ่งก่อสร้างอำนวยความสะดวกได้ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ส่วนเขตนันทนาการ โดยเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรจำกัดการเข้าไปสร้างสิ่งก่อสร้างอำนวยความสะดวก และมีการกำหนดมาตรการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน หรือให้มีการสร้างจุดชมทิวทัศน์ ห้างสุขา และภาชนะรองรับขยะให้เพียงพอ ส่วนเขตหวงห้ามไม่ควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเลย ถ้าจำเป็นควรจะมีน้อยที่สุดเพื่อมิให้เกิดผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

สัญญาเลขที่ RDG4950148

โครงการ แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

เปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ กิจกรรมที่ดำเนินการมา และผลที่ได้รับตลอดโครงการ

รายงานช่วงตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2549 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2550

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน นางสาวบุปผา พิภูลแก้ว

หน่วยงาน วิทยาลัยรัชต์ภาคย์

1. วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในมุมมองของภาคธุรกิจ

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ

2.3 เพื่อหาแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาในการพัฒนา
กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ

2. กิจกรรมหลักที่ทำตาม Proposal (Gantt Chart เปรียบเทียบกิจกรรมที่เสนอในข้อเสนอโครงการและกิจกรรมที่ทำจริง)

ตามแผนงาน		ปฏิบัติจริง	สนับสนุน วัตถุประสงค์ข้อที่ *	ร้อยละความพึงพอใจ ต่อผลสำเร็จ #
กิจกรรม @	ผลที่คาดว่าจะได้	ผลที่ได้จริง		
1. สถานการณ์ความร่วมมือและการสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในมุมมองของภาคธุรกิจเป็นอย่างไร	1. ได้ผลการวิเคราะห์ สถานการณ์ความร่วมมือของภาคธุรกิจ ในการเข้าไปมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง	1. ทราบความคิดเห็น และผลการวิเคราะห์ สถานการณ์ความร่วมมือของภาคธุรกิจในการเข้าไปมีส่วนร่วม ในการจัด กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน บนพื้นที่เกาะช้าง	ข้อที่ 1	100%
2. ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วม ในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ เป็นอย่างไร	2. ได้ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยข้อจำกัดในการ เข้าไปมีส่วนร่วมในการ พัฒนากิจกรรม การท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติอย่างยั่งยืน ของภาคธุรกิจ	2. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการ พัฒนากิจกรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ	ข้อที่ 2	100%

2. กิจกรรมหลักที่ทำตาม Proposal (ต่อ)

ตามแผนงาน		ปฏิบัติจริง	สนับสนุน วัตถุประสงค์ข้อที่ *	ร้อยละความพึง พอใจต่อผลสำเร็จ #
กิจกรรม @	ผลที่คาดว่าจะได้	ผลที่ได้จริง		
3. แนวทางการ เข้ามามีส่วนร่วมใน การสนับสนุนและ แก้ไขปัญหาในการ พัฒนากิจกรรมการ ท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติอย่าง ยั่งยืนของภาค ธุรกิจ	3. ทราบความคิดเห็น ของภาคธุรกิจในการ สนับสนุนและแก้ไข ปัญหาการพัฒนาการ ท่องเที่ยวในส่วนที่ไม่ สามารถรวบรวมข้อมูล ได้จากแบบสอบถาม	3. ทราบความคิดเห็นของ ภาคธุรกิจในการเข้ามามีส่วน ร่วมในการสนับสนุนและ แก้ไขปัญหาการพัฒนาการ ท่องเที่ยวในส่วนที่ไม่ สามารถรวบรวมข้อมูลได้ จากแบบสอบถาม	ข้อที่ 3	100%

แบบสอบถาม

โครงการแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว
ทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัย ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนในพื้นที่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความและเติมข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

1. ชื่อสถานประกอบการ.....
 ตำบล เบอร์โทรศัพท์.....
2. ประเภทของสถานประกอบการ
 1. สถานประกอบการนำเที่ยว 2. สถานประกอบการด้านที่พัก
 3. สถานประกอบการร้านอาหาร 4. สถานประกอบการจำหน่ายของที่ระลึก
3. การดำเนินกิจการในปัจจุบัน

☐ 1. เป็นของตนเอง	☐ 3. ร่วมทุนกับผู้อื่น	☐ 3. เช่าดำเนินการ
--	---	---
4. ลูกค้าที่มาใช้บริการส่วนใหญ่

☐ 1. ชาวไทย	☐ 2. ชาวต่างประเทศ
------------------------------------	---
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

☐ 1. ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท	☐ 2. 20,001 – 40,000 บาท
☐ 3. 40,001 – 60,000 บาท	☐ 4. มากกว่า 60,000 บาท
6. ช่วงระหว่างเดือนที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากที่สุด

☐ 1. มกราคม-มีนาคม	☐ 2. เมษายน-มิถุนายน
☐ 3. กรกฎาคม-กันยายน	☐ 4. ตุลาคม-ธันวาคม

ตอนที่ 2 สถานการณ์ความร่วมมือของภาคธุรกิจในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง

1. ความเห็นเกี่ยวกับสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่เกาะช้าง

	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1.1		
1.2		
1.3		
1.4		
1.5		
1.6		
1.7		

2. ท่านเคยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างดังต่อไปนี้

ไม่เคย

เคย (ถ้าเคย ท่านเคยจัดกิจกรรมใดบ้างให้ตอบข้อ 1-13 โดยเลือกตอบได้มากกว่า

1 ข้อ)

1. กิจกรรมเดินป่า
2. กิจกรรมพักผ่อนด้วยเต็นท์
3. กิจกรรมนั่งเรือ พายเรือคายัค ชมหิ่งห้อย ป่าชายเลน
4. กิจกรรมพักผ่อนวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)
5. กิจกรรมนั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน
6. กิจกรรมขี่จักรยาน / จักรยานยนต์ / นั่งรถยนต์ชมทัศนียภาพรอบเกาะ
7. กิจกรรมเที่ยวน้ำตก
8. กิจกรรมตกปลา/ปลาหมึก

9. กิจกรรมพายเรือ (แคนู คยัค)
 10. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำตื้น)
 11. กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง (น้ำลึก)
 12. กิจกรรมนั่งเรือนำเที่ยวชมทัศนียภาพทางทะเล
 13. อื่นๆ (โปรดระบุ)
3. กระบวนการในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
1. จัดบุคลากรให้บริการแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ
 2. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ
 3. ให้คำแนะนำและประสานงานติดต่อบริษัทนำเที่ยวให้พาลูกค้าเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว
4. ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนท่านมีแนวทางที่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้
1. ไม่มีการดำเนินการ
 2. มีการดำเนินการ (ถ้ามี ท่านมีแนวทางดำเนินการดังนี้ โดยเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 1. มีการวางแผนจัดกิจกรรมสอดคล้องกับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
 2. มีการกำหนดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว
 3. มีการกำหนดบุคลากรและวิทยากรช่วยให้คำแนะนำแก่ผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมฯ
 4. มีการกำหนดวิธีการ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือสนับสนุนการจัดทำกิจกรรม
 5. มีการประเมินผลการจัดทำโครงการเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
 6. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. ท่านเคยเข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือไม่
1. ไม่เคย
 2. เคย จำนวน 1) 1 ครั้ง 2) ระหว่าง 2-3 ครั้ง 3) ตั้งแต่ 4 ครั้งขึ้นไป

ตอนที่ 3 ปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว
ทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง

คำชี้แจง กรรณาส่งแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อปัจจัยข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วม
ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ปัจจัยข้อจำกัด		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ด้านนโยบายจากองค์กร/หน่วยงานภาครัฐ การส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติจากภาครัฐ					
2	กฎหมาย/ กฎเกณฑ์ที่กำหนดจากหน่วยงานภาครัฐ					
3	ระบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น					
4	ผลประโยชน์หรือส่วนได้ส่วนเสียที่ภาครัฐมีต่อสถานประกอบการ					
5	การจัดสรรงบประมาณ แหล่งเงินทุนที่ภาครัฐให้การสนับสนุน แก่สถานประกอบการภาคธุรกิจ					
6	วัสดุ อุปกรณ์ หรือสถานที่ใช้ในการประสานงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของภาครัฐ					
ด้านการบริหารจัดการของภาคธุรกิจ						
7	อัตราผลตอบแทนจากการประกอบกิจการ					
8	ระดับความรู้ ความสามารถของผู้ประกอบการในการให้บริการการท่องเที่ยว					
9	การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภายในให้มีความรู้ความสามารถในการให้บริการการท่องเที่ยว					
10	ความเพียงพอของสถานที่ในการให้บริการ					
11	เส้นทางคมนาคม เช่น ถนน ป้ายบอกทาง					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัยข้อจำกัด		ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12	รูปแบบการบริหารจัดการในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น รูปแบบการให้บริการ การประสานงาน/ติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์					
ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม						
13	บุคลิกภาพและวิถีการดำรงชีวิตของผู้ประกอบธุรกิจในพื้นที่เกาะช้าง					
14	ค่านิยมของผู้ประกอบธุรกิจที่มีต่อกลุ่มหรือการทำงานร่วมกันในพื้นที่เกาะช้าง					
15	การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่เกาะช้าง					
16	ช่วงระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติร่วมกันในพื้นที่เกาะช้าง					

ตอนที่ 4 แนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ

คำชี้แจง กรูณาแสดงความคิดเห็นต่อแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง

ความคิดเห็นต่อแนวทางในการเข้าไปมีส่วนร่วม		ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ด้านการวางแผนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ						
1	การร่วมแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ					

ตอนที่ 4 (ต่อ)

ความคิดเห็นต่อแนวทางในการเข้าไปมีส่วนร่วม		ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
2	การร่วมจัดหางบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสถานที่เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติตามแผนที่กำหนด					
3	การร่วมจัดกิจกรรมหรือชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้บรรลุเป้าหมายตามแผนที่กำหนด					
ด้านการพัฒนาการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก						
4	ร่วมสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ให้เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า					
5	การร่วมสนับสนุนการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ และแผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวตามถนนสายหลักอย่างชัดเจนและเป็นปัจจุบัน					
6	การเพิ่มมาตรฐานในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว					
7	การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบการใช้ยานพาหนะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว					
ด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวทางธรรมชาติ						
8	ให้มีการส่งเสริม/สนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้และมีมาตรฐานการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว					
9	ให้มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในระดับตำบลและหมู่บ้านให้มีมากขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้					
10	ให้มีการพัฒนาสินค้า และการให้บริการการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพสูงขึ้น					
11	ให้มีการดึงดูดนักลงทุนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้ลงทุนในพื้นที่เพิ่มขึ้น					

ตอนที่ 4 (ต่อ)

ความคิดเห็นต่อแนวทางในการเข้าไปมีส่วนร่วม		ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ						
12	ให้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุมการใช้พื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ					
13	ให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการดำรงอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว					
14	การให้ความร่วมมือกับท้องถิ่นในการพัฒนาและรักษาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้มีความยั่งยืน					

ตอนที่ 5 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างของภาคธุรกิจ

1. ปัญหา/อุปสรรค.....
.....
.....
2. แนวทางแก้ไข
.....
.....
3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
.....
.....

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์

โครงการการวิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการ
ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ _____

สถานที่ให้สัมภาษณ์ _____ เวลา _____

ประเภทของสถานประกอบการ กิจกรรมนำเที่ยว (ระบุชื่อกิจกรรม).....

บริษัทนำเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก

1) ท่านมีแนวทางการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างไร

2) ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นข้อจำกัดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการ
ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง

3) ท่านเคยมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในด้านใด
อย่างไรบ้าง

4) ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาจากมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการ
ท่องเที่ยวทางธรรมชาติสภาพปัญหา

แนวทางแก้ไขปัญหา

5) ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

รูปภาพกิจกรรม

ภาพกิจกรรมที่ 1 นักวิจัย สกว. และ สพพ.1 ศึกษาโจทย์วิจัยร่วมกัน “ชุดโครงการธนาคารข้อมูล เพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดบูรพา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด” วันที่ 30 มิถุนายน 2549 ถึง วันที่ 2 กรกฎาคม 2549 ณ เกาะช้าง จังหวัดตราด

ภาพกิจกรรมที่ 2 คณะวิจัยนำเสนอข้อมูลการดำเนินการวิจัย“ชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดบูรพา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด” วันที่ 26 กันยายน 2549 ณ ห้องประชุม 3 ศูนย์การประชุมองค์การสหประชาชาติ

ภาพกิจกรรมที่ 3 คณะวิจัยนำเสนอ “ชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดบรูพา (เกาะช้าง)” วันที่ 26 ตุลาคม 2549 เวลา 10.00 น. ณ ห้องประชุมพลอยแดง ชั้น 4 ศาลากลางจังหวัดตราด โดยมี ส่วนราชการ จ.ตราด องค์กรหน่วยงาน ผู้ประกอบการภาคธุรกิจ จ.ตราด องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น จ.ตราด เข้าร่วมสัมมนา

ภาพกิจกรรมที่ 4 คณะวิจัยสำรวจข้อมูลภาคสนามโดยวิธีการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์จากการเข้าร่วมประชุม เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การมีส่วนร่วมในการการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ของภาคธุรกิจ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานราชการ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ระหว่างวันที่ 6-10 พฤศจิกายน 2549 ณ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

ภาพกิจกรรมที่ 5 คณะวิจัยเข้าร่วมการประชุมหนุนเสริมการเขียนรายงานความก้าวหน้าและรายงานการเงิน วันที่ 22 พฤศจิกายน 2549 ณ ห้องประชุม 1 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชั้น 14 อาคารเอส เอ็ม ทาวเวอร์

ภาพกิจกรรมที่ 6 คณะวิจัยเข้าร่วมการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิจัยใน “ชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดบุรีรัมย์ (เกาะช้าง)” ณ ห้อง 303 ชั้น 3 ตึกเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาพกิจกรรมที่ 7 คณะวิจัยโครงการวิจัยแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นภาคธุรกิจด้าน ที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และด้านนำเที่ยว/กิจกรรมนำเที่ยว

ภาพกิจกรรมที่ 8 กิจกรรมการรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวริมชายหาดของภาค ธุรกิจ ซึ่งจะเป็นการปฏิบัติตามนโยบายในการรักษาความสะอาดบริเวณชายหาดแหล่งท่องเที่ยว บริเวณที่ประกอบการแต่ละแห่งตั้งอยู่เป็นประจำทุกเช้า เพื่อป้องกันอันตรายแก่นักท่องเที่ยว และ รักษาบริเวณชายหาดให้สวยงาม

ภาพกิจกรรมที่ 9 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ภาคธุรกิจจัดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นการให้บริการเสริมนอกเหนือจากการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น กิจกรรมพายเรือแคนู – คยัค กิจกรรมนั่งเรือชมป่าชายเลน เป็นต้น

ภาพกิจกรรมที่ 10 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ภาคธุรกิจจัดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นการให้บริการเสริมนอกเหนือจากการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านที่พัก ร้านอาหาร

ภาพกิจกรรมที่ 11 เส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวทางถนน ทางทะเล และป่าชายเลนบนพื้นที่เกาะช้าง

ภาพกิจกรรมที่ 12 กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง เช่น กิจกรรมดำน้ำดูปะการัง กิจกรรมชมป่าชายเลน กิจกรรมเที่ยวน้ำตก กิจกรรมเดินป่า

ประวัติผู้วิจัยและคณะ

ชื่อผู้วิจัย	นางสาวบุปผา พิกุลแก้ว (หัวหน้าโครงการ)
สถานที่เกิด	เลขที่ 115 หมู่ 8 ต.ดงขี้เหล็ก อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี 25000
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยรัชต์ภาคย์ เลขที่ 68 ซอยนครศรี ถนนรามคำแหง 21 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร 10310
ตำแหน่งงานปัจจุบัน	- อาจารย์ประจำ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ - ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักวิชาการ วิทยาลัยรัชต์ภาคย์ - หัวหน้าคณะทำงานฝ่ายประกันคุณภาพ วิทยาลัยรัชต์ภาคย์ - กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการพิจารณางานวิจัย
ผลงานวิจัย	
พ.ศ. 2549	- วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะจริยธรรมในการประกอบอาชีพที่พึงประสงค์ของนักบัญชี (ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจาก วิทยาลัยรัชต์ภาคย์)
พ.ศ. 2549	- วิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด (ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)
ประวัติการศึกษา	กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ชื่อผู้วิจัย	นางสาววชิราภรณ์ พัดเกิด (นักวิจัยร่วม)
สถานที่เกิด	เลขที่ 22/4 หมู่ 10 ตำบลบางยอ อำเภอพระประแดง สมุทรปราการ วิทยาลัยรัชต์ภาคย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	เลขที่ 68 ซอยนครศรี ถนนรามคำแหง 21 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร 10310
ตำแหน่งงานปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การตลาด) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ชื่อผู้วิจัย	นายวัชรพงษ์ พนิตอำรง (นักวิจัยร่วม)
สถานที่เกิด	เลขที่ 49/3 หมู่ 9 แขวงราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยรัชต์ภาคย์ เลขที่ 68 ซอยนวมศรี ถนนรามคำแหง 21 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร 10310
ตำแหน่งงานปัจจุบัน	- อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ
ประสบการณ์การทำงาน	- อาจารย์พิเศษและวิทยากร มหาวิทยาลัยรามคำแหง , มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระ นครเหนือ, มหาวิทยาลัยสยาม, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ เป็นต้น - ที่ปรึกษา ด้านการตรวจสอบการดำเนินงาน สำนักงานตรวจเงิน แผ่นดิน
ผลงานวิจัย	การวิจัยประเมินผลแผนงานพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตที่ดี มุทธนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ
ประวัติการศึกษา	บธ.บ. (การตลาด) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศ.บ. (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช บธ.บ. (การบัญชี) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช บธ.บ. (การจัดการทั่วไป) มหาวิทยาลัยรามคำแหง กษ.บ. (ธุรกิจเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช บธ.ม. (การจัดการ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปร.ด. (candidate) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ชื่อผู้วิจัย	นายปิย สุกดิ์สุสดี (นักวิจัยร่วม)
สถานที่เกิด	เลขที่ 1144/7 ถนนเทอดไทย แขวงตลาดพลู เขตธนบุรี กรุงเทพฯ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยราชภัฏภาคย์ เลขที่ 68 ซอยนวมศรี ถนนรามคำแหง 21 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร 10310
ตำแหน่งงานปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะบริหารธุรกิจ
ประสบการณ์การทำงาน	
2528-2533	ข้าราชการประจำคณะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ)
2534-2535	ผู้จัดการฝ่ายต่างประเทศ บริษัท นีโอทราเวล จำกัด
2536-2540	ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ บริษัท คีนิก-เซลส์ (ประเทศไทย) จำกัด
2541-2545	อาจารย์ประจำ สาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยอีสเทิร์น เอเซีย
2535-ปัจจุบัน	- วิทยากรและมัคคุเทศก์ บริษัท ชัยทัวร์ จำกัด , บริษัท เวลทราเวลพลัส จำกัด, บริษัท รักษ์สยามทัวร์ จำกัด, บริษัท ชันสมาย ฮอลิเดย์ จำกัด ,บริษัท เวลสปิริท ฮอลิเดย์ จำกัด - ได้รับรองการเป็นผู้ประกาศ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี
ประวัติการศึกษา	ศศ.ม. (ไทยศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง